

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

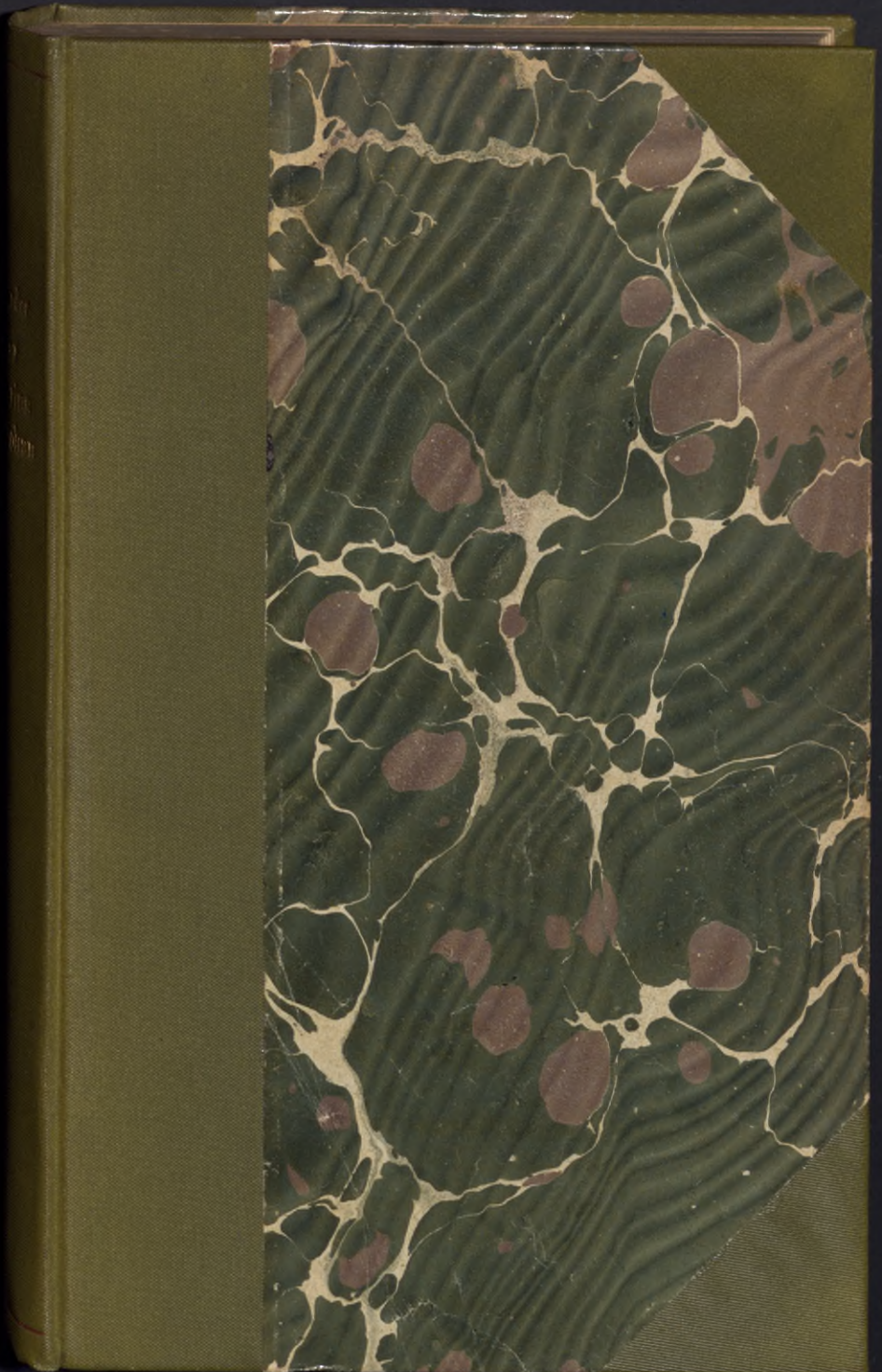
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

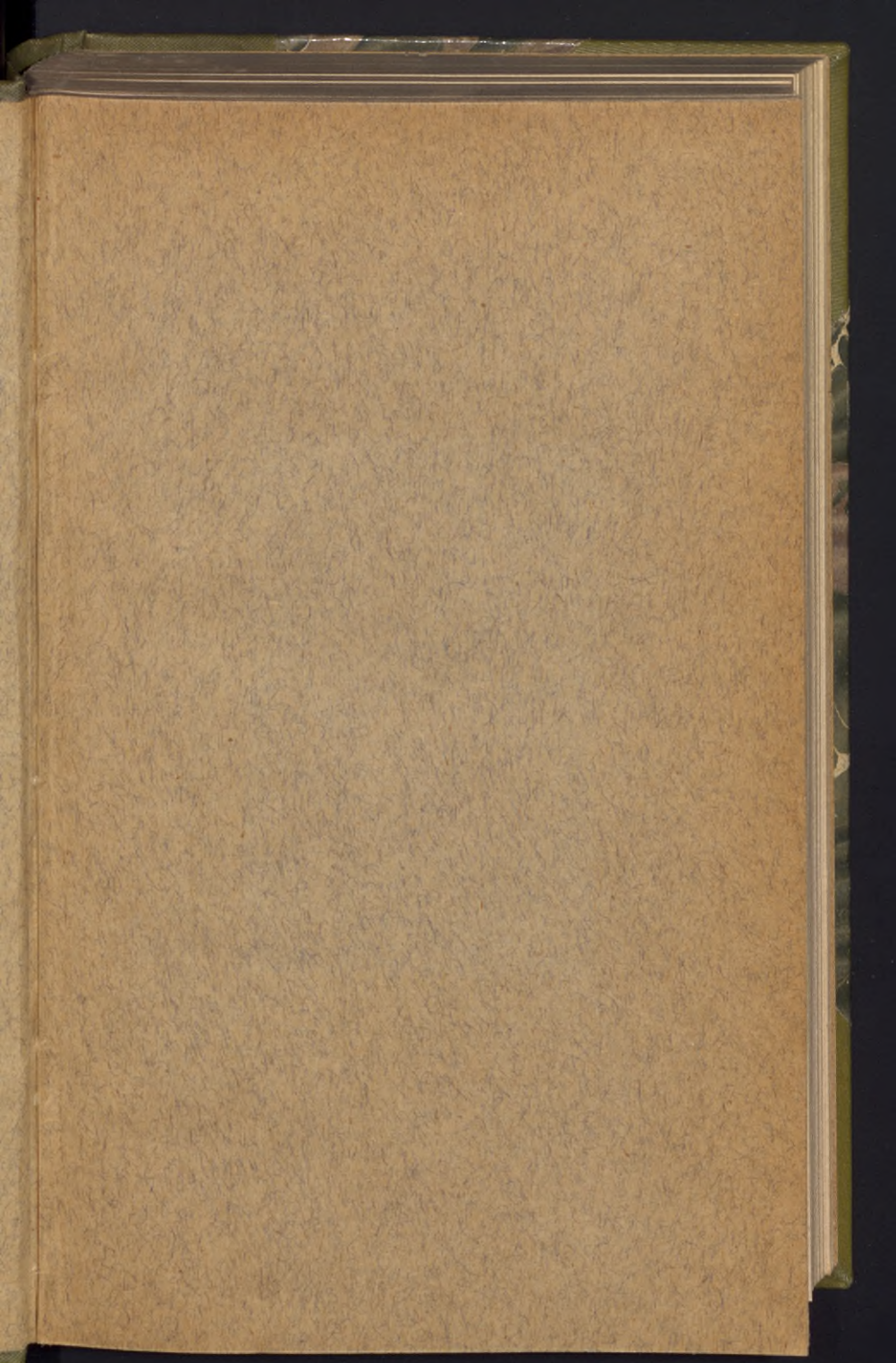

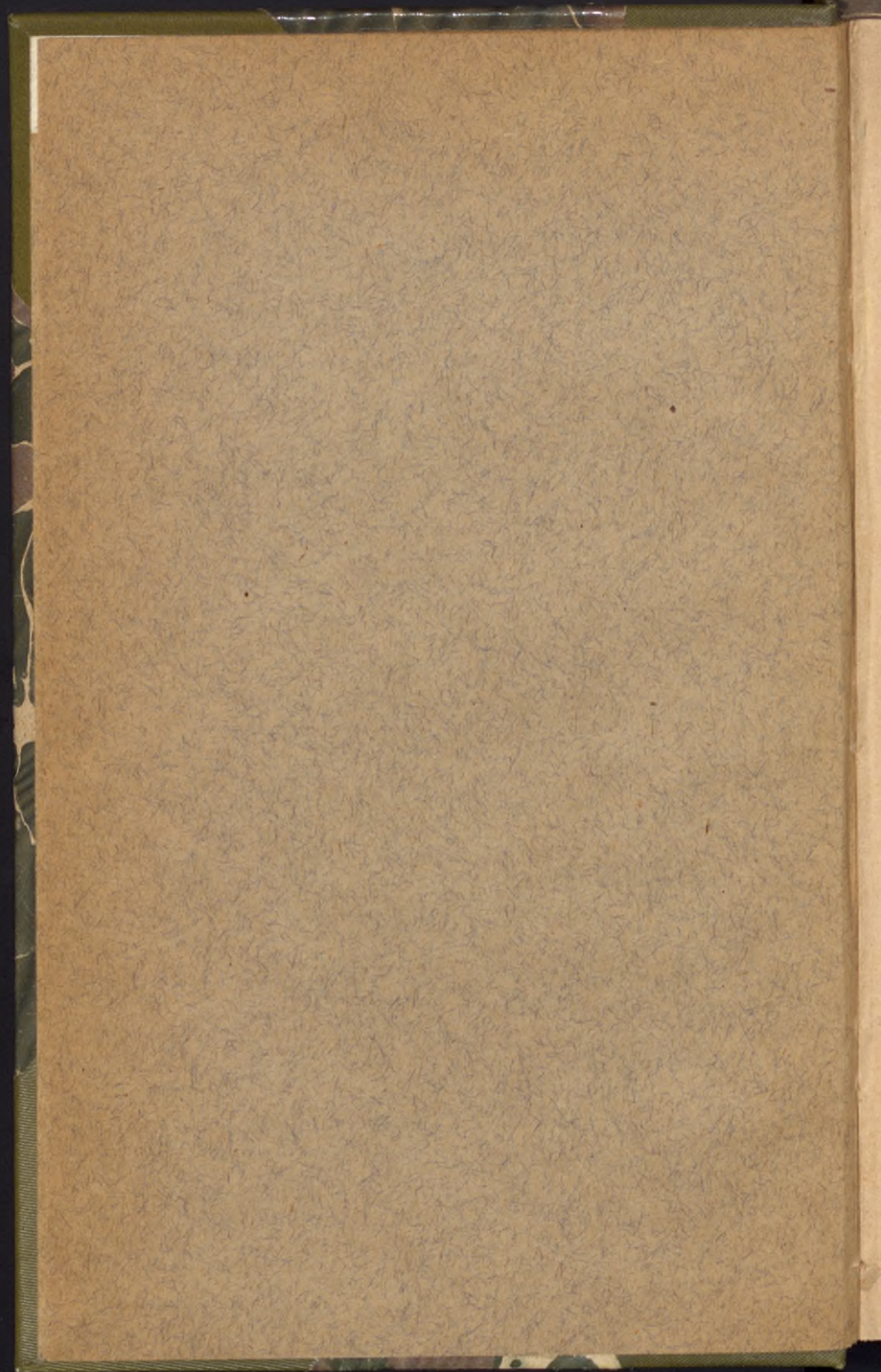
UPPSALA
UNIVERSITET

Litt.
Sv.

Under
Kronprins Carl Johan
och
General v. Vegesack

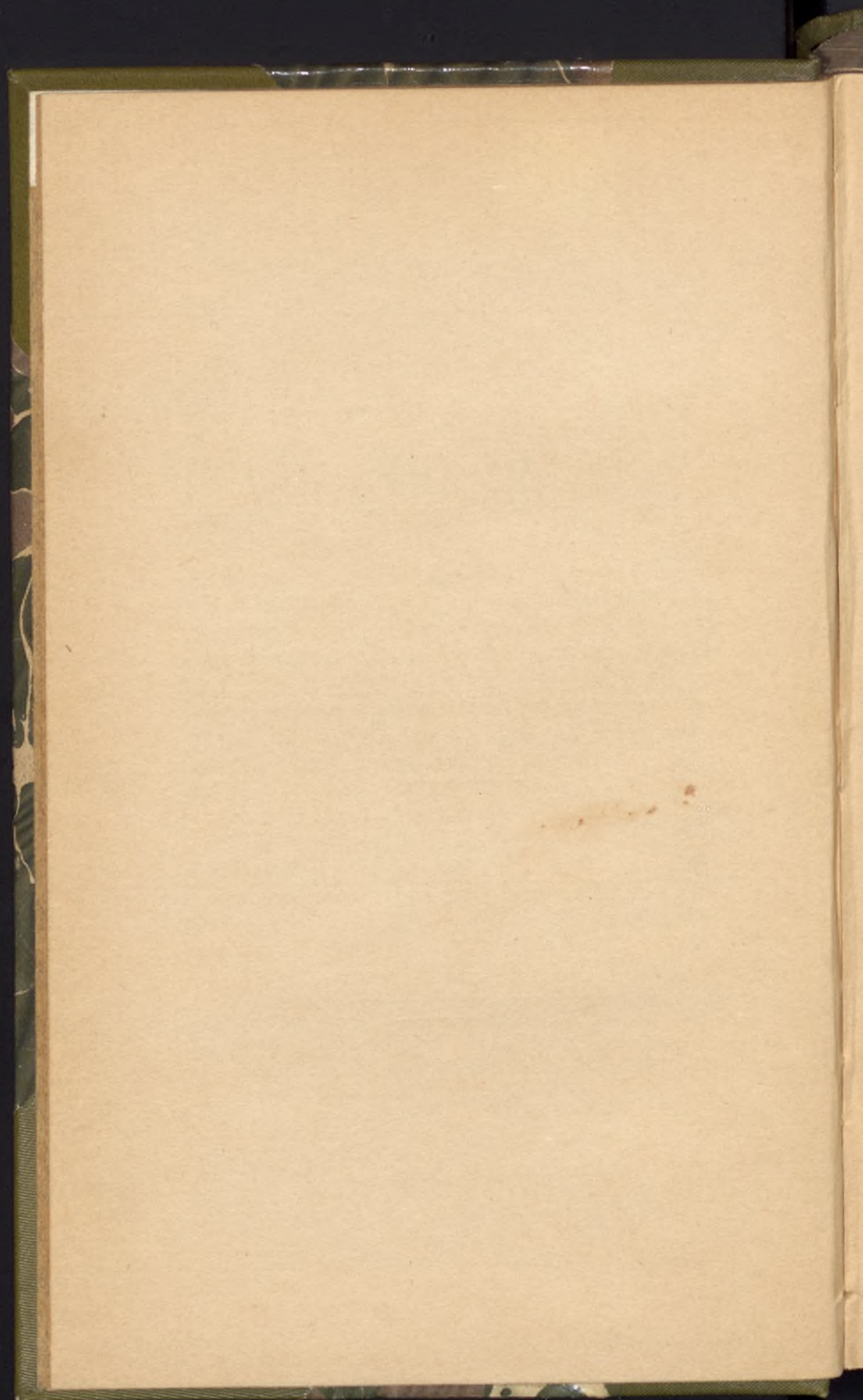
Roman

af

Gustaf Thorsander

Boktryckeri-Bolaget i Sköfde, 1898.

FÖRSTA KAPITLET.

En kall ostlig vind svepte öfver mellersta Vester-götlands slätter och skogar. Snön yrde utefter åkerrenar och hägn och lägrade sig här och hvar i drifvor. Himlen var hotande. Ännu var det dock upphållsväder. Högblå moln stodo i öster. Vid horisonten sågs en och annan hvit sky. Illusoriskt liknade dessa mjölkhvita rökmoln från afskjutna kanoner.

Det var nyårsdag. År 1807 hade nått sitt blodiga slut. Vinterstormen svepte öfver Eylaus och Friedlands slagfält och Köpenhamns ruiner. Kanonbraket hade mångenstädes varit förfärligt under det gångna året, men ändock ringde alla kristna klockor med frid det gamla året ut och det nya in.

Alla provinsens kyrkor voro öfverfyllda med andäktiga åhörare, så ock moderkyrkan i Hållestads pastorat, der k. hofpredikanten Bergfalk predikade kraftigt och väl och mot slutet, med rörd stämma, framsade en varmhjertad bön om fred och lycka åt konung och fosterland under det nu inträdda nya året.

Och helt säkert fans ingen bland den talrika församlingen, som ej lifligt instämde i den bönen, ifrigast kanske de från det ingalunda ärorika fält-tåget i Pommern för ej länge sedan hemkomne soldaterna.

Altartjensten förrättades af k. hofpredikantens adjunkt och pastoratets komminister, fil. magister Årell, båda iförda messkrud.

Pastor Årell, en 50 års man, hade ännu rätt väl i behåll sin vackra röst, för hvilken han varit

så bekant från kyrkofesterna inom sitt stift. Församlingens organist utförde på sitt instrument responsorierna, och allt var mycket högtidligt, för mången rent af rörande. En fuktig glans sågs i ögonen hos dem, som förut blifvit värmda af k. hofpredikantens vackra tal om fred och lycka för ett älskadt fosterland.

Till slut uppsteg hela församlingen och sjöng psalmbokens sista vers: »Herre signe du och råde», hvarefter allt bondfolket troppade ut från det af imma och ljusvärme från ottesången fuktiga templet. Här och hvar bland massan sågs en soldat, iförd den tidens om just ej så praktiska, dock onekligen ganska kläd-samma uniform.

Bönderna, deras söner och drängar hade håret benadt midt öfver hjessan. Yfvigt föll det ned öfver öronen och nacken, der det var tvärklippt. De hemväfda drägterna voro af oberedt grått, blått eller svart vadmal. Under en och annan kapprock sågs den gula fårskinnspelsen med sina blanka messingsknappar å de svarta bröstrevrerna af kalfskinn. Alla buro knäbyxor. Strumporna voro mörka eller hvita.

Många af gubbarne hade in i kyrkan medhaft sina piskor.

Qvinnorna buro enkla, mörka vadmalsklädnin-gar, bastanta yllschalar och hvita nystrukna hufvudkläden ofvan det slätkammade håret. På många, isynnerhet äldre, framlyste en slags kalott under hufvudduken.

En unken lukt, ej obetydligt uppblandad med doft af finkelolja, följde med den stora allmogeskaran. Nästan alla karlar, ja, äfven flere qvinnor, hade vid affärden från hemmen i den tidiga morgontimman tagit sig en dram af det i hemmen tillverkade goda julbränvinet. Många läto en plunta medfölja, för

att af dess innehåll, under det korta uppehållet mellan tjensterna, traktera sig och andra.

Det hade i dagningen under en stund gått rätt muntert till å kyrkbacken, i stallar och uthus. I de närbelägna många gårdarne spenderades naturligtvis öfver lag på alla, som inkommo.

Efter all denna fägning kom gifvetvis en och annan bonde något mosig in till högmessan; ingen var dock hvad man kallar drucken och ingen bröt mot vederbörligt kyrkoskick.

I det hela toget såg den stora allmogeskaran mycket välbergad ut. Dess hästar voro lurfviga, illa ryktade men likväl i allmänhet vid mycket godt hull och courage. Fålarne kråmade sig och skrapade otåligt i den djupa snön med hofvarne, der de stodo framför de mestadels blåmålade skrindorna. Många af dem hade sprungit sig varma på färden till kyrkan och sedan hade de frusit der de stått bundna vid släddonen eller i gårdarnes uthus och alla hade en känning af att de, liksom för kort tid sedan, då de råkat ut för liknande tidig färd, vid hemkomsten hade att vänta ett godt hafrefoder. De hade därför grufligt svårt att stå still medan husbonden sjelf och hans qvinfolk satte sig, eller rättare kastade sig, i släddonen. Gubbarne ropade: så, så Pålle lille, så, så, så prrro, prrrroo, prrrroooo! Ändtligen hade man placerat sig. Hemmasönerna och drängarne stodo på mederna.

Usch hvad det gick och hvad det bar i väg åt alla väderstreck! Kappkörning något hvarstades. Från sina platser å mederna helsade de unga männen med mössorna de här och hvar i skrindorna sittande af helsa och bitande östanvind rödkindade flickorna, af hvilka flera sågo ovanligt bra ut.

De vuxne gossarne voro i allmänhet ett ståtligt slägte, ljushåriga och med trofasta blå ögon. Alla voro lyckliga, fulla af lefnadslust och mod. Ingen af dem anade sitt öde, anade, att kriget redan klappade på fosterlandets dörr, att truppmassor redan voro på marsch mot finska gränsen, att om få veckor konungens bud skulle befalla dem under fanorna till härens förstärkning.

Ack, huru många af dem, som nu från Hällestads kyrka med muntert sinne färdades till sina enkla men goda hem skulle inte, när kyrkklockorna nästa nyårshelg ringde det nya året in, ligga under ny djup snö, jordade i fjerran trakter!

Medan allmogen lemnade kyrkan och till häst och fots begaf sig hen, samlade sig ortens ståndspersoner i sakristian, för att önska hvarandra ett godt nytt år. Här inne stodo ortens mäktigaste man, kammarheiren och riddaren af k. Vasaorden, innehafvaren af Stora Hällestads fideikommisssegendom, Carl Fredrik Segerbrand och hans maka fru friherrinnan Segerbrand — hennes föräldrar voro af friherrligt stånd — och mottogo rätt nådigt k. hofpredikantens och öfriga presterskapets vörtnadsfulla lyckönskningar. Efter dessa andans män kom, nigande och bugande, en rätt stor skara af damer, herrar och barn, hvilka alla äfvenledes vörtnadsfullt helsade det kammarherrliga paret och derpå med vida mindre krus, men kanske större hjertlighet, helsade dess båda döttrar Emerençe och Signe, den förra sedan ett par år gift med en kapten vid ett af provinsens infanteriregementen.

Bland de helsande märka vi generalkonsulinnan Vendela Rynning, en ännu ung dam af ovanlig fägring och hennes make, en femtio å sextio års fetlagd man med myndig uppsyn och obesväradt sätt. Han

var delegare i en större affärsfirma i Göteborg, men vistades numera nästan ständigt å sin vackra gård Holmudden i Hållestad. Bland yngre herrar märka vi särskildt en trettioårig, mörklagd man med sympatiskt utseende och ledig, men dock militärisk hållning. Han var en brorson till hofpredikanten. Få dagar före helgen hade denne unge officer helt oförmodadt återkommit till orten från ett franskt regemente, vid hvilket han tjenat i trenne år. Alla visste, att han deltagit i flere af de större så berömda fältslagen, och det var sålunda helt naturligt, att han väckte uppmärksamhet och helsades med utsökt artighet af alla, förutom generalkonsuln, som besvarade hans bugning temligen kyligt.

Det var gammal sed, att församlingens kyrkoherde efter gudstjensternas slut hvarje nyårsdag till frukost-middag i sitt närbelägna hem inbjöd alla närvarande församlingsbor af herremannaklassen.

Kruserligt, som det anstod en man med k. hofpredikants titel och rang, inbjöd hofpredikanten äfven nu alla närvarande, och alla tackade förbindligt utom generalkonsuln, hvilken sade sig måste hemresa för att tillse sjuka kreatur och mottaga ett väntadt vigtigt bref.

Hofpredikanten trugade och bad, men det hjälpte icke.

— Om kära bror så nödvändigt måste hem, hoppas jag dock, att kära brors älskvärda, unga, charmanta fru gör mig och mina gäster den äran, sade hofpredikanten.

Nog såg det ut, som om den vackra konsulinnan haft god lust, men efter en med sin man vexlad blick, bjöd hon dock ett artigt farväl.

— Herrskapet kommer väl dock till oss i afton, kan aldrig förmoda annat, sade friherrinnan Segerbrand.

— Möjligt, men vi kunna ej lofva bestämdt. I alla hänseenden tacka vi på det förbindligaste för nådiga herrskapets amabilité, sade generalkonsuln, under det han vårdslöst bugade sig.

Han lade sin unga frus arm i sin och lemna-
de sakristian.

Utanför kyrkporten stod herrskapets ekipage. Generalkonsuln stoppade fällan omkring sin äkta hälft och fattade derpå tömmarne. Hastigt bar det af.

Den från franska armén återkomne unge officeren stod nära invid. Konsulns uppmärksamhet var riktad på hästarne, och han såg sålunda ej den vackra blick hans sköna fru sände den ståtliga kaptenen, hennes hjertliga leende och vänliga vink med den hvita, dyrbara pelsmuffen.

Medan hans farbrors många främmande voro i väg till den nära invid varande prestgården, stod kapten Henrik Bergfalk en stund kvar å kyrkogården och såg efter den bortilande släden och lyddes till bjellrornas klang. Så gick han tankfull i den djupa snön några slag fram och åter och såg derpå för ett ögonblick ånyo bort åt vägen, der bjellerklangen ännu hördes i fjerran, innan han begaf sig till farbroderns fridfulla hem, som äfven var hans hem, ty från spädaste barnaåren hade han der blifvit uppfostrad.

Helt nära herdetjället möttes han af ett led soldater i höga svarta hattar försedda med väldiga ullståndare, höga, röda halskragar och det hvita bant-
leret öfver kappan.

Soldaterna gjorde honnör, hvarpå v. korporal Rask steg fram och sade:

— Jag och några man vid 5:te korporalskapet vid nådig kaftins förra kompani helsa värdsamt vår

alltid mot oss så gemene förre fänrik nutt år å välkommen hem från di store slagena.

Den förre fänriken vid Hällestads kompani blef angenämt öfverraskad af den enkla hyllning, hans förra präktiga soldater egnade honom. Hans ögon lyste, när han hjertligt svarade:

— Tack för er helsning, gamle kamrater!

Han mönstrade med blicken det ståtliga ledet.

— Åh, jag känner igen er allesamman, framför mig har jag v. korporal Rask och Pil, Ask, Björk, Dufva, Lätt, Höger, Blom och äfven du gamle hederlige Pan. Hur må ni nu för tiden, gamle gossar?

— Tack, nådig kaftin, rätt bra som han ser, svarade v. korporalen.

— Ni ha ju nyss kommit hem från kriget i Pommern?

— Ja, herr kaftin.

— Förlorade Hällestads kompani mycket folk derute?

— Trettiofem man blefvo efter.

— Stupade?

— Nej, inte alla, några dogo af sjukdom.

— Hade ni det svårt derute?

— Åh, gick väl an, men i det hela var det en tråkig tillställning det der tuska fälttåget. Fransosen hade ju inte gjort oss något ondt, det vi kunde begripa, och slåss mot dem, man ej vill annat än godt, det är litet bakvändt det, nådig kaftin.

Kapten Henrik log.

— Visserligen, men ni slogos ju i alla fall bra, när det så bar till?

— Ja, visst sjöttan gjorde vi så, svarade v. korporal Rask, som fortfarande förde ordet, vi stodo i linialräta leder å gaf fransosen salva på salva så han datt till höger och venster, och när vi tog till

bajonetten, så gick det med en kläm, så det hvisslade i frackskörtena.

— De gamle tagena, sade kaptenen leende och frågade derpå: Hvad tyckte ni om Eder nådige konung; han skötte sig väl förmodar jag?

Korporal Rask såg under tystnad leende på sina kamrater och dessa i sin ordning med samma min på honom.

— Nå, hur var det med den der saken, frågade kaptenen.

Rask teg ännu en stund och såg menande på rotesoldaterna, liksom han helst velat att de och ej han skulle besvara det kinkiga spørsmålet, men när ingen af dem upplät sin mun, så yttrade han slutligen:

— Nådig kaftin, jag anhåller vördsamt i djupaste underdånighet, att mina ord inte härmes när jag säger, att inte just precis var han någon Carl den tolfte.

— Jaså, inte det!

Ett fint leende krusade fortfarande kapten Henriks läppar.

— Näe, så ta mej attan om han dä va, svarade Rask, mins väl hur det va vid — ja hva tusan bette byn, kan inte sjöttan komma ihåg alla de tuska namnen, men det qvittar, det va i alla fall så, att innan det small, så red Hans Majestät åter och fram framför fronterna med ett stort följe af sina gineraler och andra högre uppserare bakom sig och va så kavat, så vi trodde alla, att nu skulle det bli ett sju böfla slag med sjelfve Hans Majestät i spetsen och att sjelfve den sure, om aldrig förr, nu skulle anamma fransosera å deras gineraler, men raggern i det, som det börja smälla från fransoseras sida, var det Hans kongliga Majestät, som genast vände

baksidan till på både sig sjelf och hästen och sedan red han, utan att se sig bakefter, flere mil, tills han kom till Stralsund. Der, så sade di, lade han sig sjuk och sade till generalera, att han i bataljen fått sig en kontusion, di kallar, och anhöll att han skulle prydas med Svärdsordens stora kors. Men då tyckte generalera att skammen gick för långt, di sa tvärt nej och så fick ej Hans Majestät de korslagda värjorna på bröstet. Och sedan reste han hem och så godt var det. Hade han varit qvar, hade han lätt kunnat gjort oss olyckliga allihop. Som kaftin kanske vet, så måste vi ge oss af från Stralsund till Rügen, der vårän fältmarskalk gjorde upp med fransosen som så, att vi finge embarkera, som det heter, och komma hem igen.

Till denna enkla, något drastiska skildring af regerande konungens fältherreegenskaper och härens öde, ansåg kapten Henrik det ej passande att lemna några kommentarier eller göra vidare frågor. Han sporde i stället v. korporalen om hans åsigt om huru man i svenska hären skulle uppfattat saken, om den under våren förra året fått förena sig med franska armén under kejsar Napoleons eget befäl.

— Genast hade vi, utbrast korporalen, satt hattarne på bajonettspetsen och ropat hurra och sedan hade vi med gladt sinne marscherat fem mil om dagen, tills vi kommit russpacket så nära, att vi sett det i hvitögat.

— Joe, det är visst, utropade de öfrige.

— Tillåt en vördsam fråga, sade gamle Pan: Har kaftin sett och talt med Bonaparten?

— Sett honom, svarade kapten Henrik, har jag ofta, men talt vid honom och tryckt hans hand blott vid tvenne tillfällen.

Nu bröto soldaterna ledet och samlade sig omkring sin förre, omtyckte fänrik. Ingen ville förlora ett ord af hvad han vidare kunde hafva att säga. En underlig, oförklarlig känsla bemäktigade sig soldaterna, när de erforo, att den de hade framför sig stått den ärorike kejsaren så nära, att han samtalat med honom och tryckt hans hand.

— Första gången, sade kapten Henrik, jag hade den äran var i bivuaken i nejden af Austerlitz aftonen före slaget. Till fots gick kejsaren då från bivuak till bivuak och blef öfverallt mottagen med en hänförelse, som ej kan beskrivas. Andra gången var under förra våren i ett kantonement i Posen.

— Hur ser han ut, frågade en nyfiken soldat.

— Han är medelstor, knappast det och numera rätt fetlagd, svarade kaptenen. Han ser mycket bra ut, har blå ögon och mörkt, kortklippt hår, krökt näsa och tunna läppar och något gulaktig hy. Båda de gånger jag talade vid honom, bar han en grå kappa, trekantig blanklädershatt och höga stöflar. Han sitter ej väl till häst, men är ändock mycket imponerande. Under drabbningarne bli hans soldater vilda af glädje och stridslust, så snart de få syn på honom. De kalla honom: den lille korporalen.

— Det är karl det, annat än våran krigshöfdingsman, tvi fan, sade korporal Rask.

— Töst Rask, intet gäckeri med Herrans smorda, förmanade gamle Pan.

— Åh, så här på årets första dag i närvaro af en fransk uppser, bar en väl rätt att säga sitt hjertas mening, sade Rask. Vändande sig mot kaptenen yttrade han derefter:

— Det pratas något om krig med russen.

— Har kaftin kanske några färska nyheter, tillade Pan.

— Jag har blott under några dagar vistats i hemmet och känner ej situationen, svarade kapten Henrik. Rykten om stundande fredsbrott gå, det är allt hvad jag vet. Blir det krig, förmodar jag ni med glädje draga ut mot arffienden.

— Krig nu för tiden är en allvarsam sak och höga öfverheten kan man, efter hvad som passerte i Pommern i somras, ej ha så synnerligt godt förtroende till, sade gamle Pan, men ska vi åstad och ta ett tag med russrackarn och hans kosacker, så är det ens skyldighet göra sitt bästa och marschera om det kommandertes in i rödstekta helseke.

Till svar på dessa den gamle knektens allvarsord, sade kapten Henrik skämtsamt:

— Jag märker, att den gamle indelte soldaten är sig lik, och vändande sig till Rask, hvilkens hand han fattade, sade han hjertligt:

— Adjö med er gamle vänner, tack för er nyårshelsning!

Han tog ur sin börs ett större silfvermynt och tryckte det i korporalens hand.

— Gamla ärliga, tappra fosterländska folk! Med 70,000 sådane der bussar kunde man vinna ett Austerlitz, sade han derpå för sig sjelf, under det han hastigt gick mot prestgården.

Korporal Rask såg på myntet. En hel specie, sade han och visade den för kamraterna.

— Skjuter jag räffen, som har sitt stråk på mina lyckor, utropade han derpå, så skall han ha skinnet.

— Min Stina, utbrast den 23 årige Pil, är den vackraste käring i böjderna, å den som tar åt henne, Gud tröste den syndar'n, men det säger jag och det så ni hört, att är det så, att han vill kyssa henne, så skall han få't.

— Vet ni hvad vi nu göra gossar, sade korporalen. — Vi gå direkte till gästgivaregården och få oss ett stop bränvin och så beställa vi in åt oss fläsk och gröna ärter och ta oss ett riktigt råfvamål innan vi ge oss af hem till käringarne. Uppställning — Framåt marsch!

Medan soldaterna sjungande drogo af till gästgivaregården, sprang kapten Henrik uppför prestgårdens vindstrappa till sitt rum för att göra toilett. Skyndsamt, men likväl med omsorg, ordnade han den höga, hvita halsduken och bröstkråset, iförde sig ljusa, tätt åtsittande pantalonger, väst af samma färg och mörkblå frack, å hvilken förut voro fästade Hederslegionens lysande stjärna i sitt högröda band, en italiensk, en württembergisk och en bayersk dekoration. Det mörka lockiga håret egnades ock vederbörlig omsorg. Medelst en krustång lades några lockar å la prins Murat öfver den mjellhvita pannan.

Kaptenen kastade härpå i spegeln en sista mönstrand blick öfver sitt eleganta yttre och skyndade sedan ut för trappan till matsalen, der han fann samtliga gäster vid smörgåsbordet. Med utsökt belevnhet bad han sin farbror om ursäkt för dröjsmålet.

Farbrodern log mildt mot sin käre brorson, sin fosterson, som han kallade honom, och gladde sig åt allt det uppseende denne väckte genom sin elegans och sina blixtrande dekorationer. Ingen på orten hade förut varit i tillfälle att se den verldsberömda Hederslegionens stjärna.

— Fransman upp i dagen, charmant, charmant, hviskade friherrinnan Segerbrand till pastorskan Årell och sina döttrar, hvilka båda under en god stund af ren förvåning försummade den goda maten.

De hade nu svårt att känna igen barndomsvännen, den enkle, okonstlade fänriken, som nu efter en treårig bortvaro uppträdde med later, värdiga en prins af blodet.

Rikligt var bordet dukadt. Utom allt som hörde till det bastanta smörgåsbordet, var framsatt väldiga skinkor och köttfat, korf af flere slag, kallt och varmt reffbensspjell, gröna ärter, bruna bönor och mycket annat. Smörgåsbordet med dit hörande goda sädesbränvinaet, prestgårdens egen tillverkning, hade genast försatt de manliga gästerna i välmåga och munter stämning. Alla drucko öl och mot slutet af måltiden äfven madeira och portvin. Hofpredikanten, hjälpt af brorsonen, var den angenämaste värd. Nu, som äfven rätt ofta, beklagade han för damerna, att ett oblidt öde omställt, att han ensam måst vandra sin väg genom lifvet, men de borde ej därför förakta den gamle ungarlens enkla bord.

Vid måltidens början hade någon af de manliga gästerna ledt samtalet in på ryktena om stundande örlig med den östre grannen, men värden hade hastigt afbrutit de talande med orden:

— Intet så sorgligt tal på årets första dag, jag känner kriget med ryssarne, jag.

Den vördade prestmannen suckade vid tanken på allt hvad han upplefvat den tid, han som regementspastor följt ett svenskt regemente under fälttåget i Finland åren 1788—1790.

— Du har rätt bror, sade den gamle veteranen major Pahlén, intet för oss är fruktansvärdare, men modigt måste vi dock alla se faran i ögonen. Blir det krig, skall jag, så gammal och giktbruten jag än är, än en gång föra bataljon. Och som jag då står inför fienden och fått bajonetten vackert fäld, skall jag min själ ropa till rysspaket — känner ni igen gamle Pahlén!

Den gamle majorens alltid drastiska, ofta humoristiska utgjutelser väckte städse munterhet inom ortens sällskapskrets. Så äfven nu. Men när värden ej ville, att man talade om de allvarliga politiska förhållandena, drog han istället till med sina vestgötska varghistorier och vermländska björnäfventyr, visserligen förut ofta hörda, men likväl alltid för i all synnerhet det uppväxande släktet högligen intressanta.

Man talade sålunda i prestgården ej vidare om ryktena om stundande fredsbrott och ganska troligt är, att dessa inom hela det vida pastoratet ej heller någonstädes relaterades nu vid middagstid mer än hos den helt nära Hållestad boende välbergade och välaktade häradsdomaren i Brotorp, hvilken myndig och säker, efter intagen bastant måltid, med medalj på den hemväfda rocken, satt vid fönsterbordet i sin stuga och samtalade med släkten, som dagen till ära hos honom var inbjuden till middag.

Med läsarens benägna tillåtelse, lemna vi på en kort stund societeten i prestgården i k. hofpredikantens och hans brorsons vård för att lyssna till hvad hos häradsdomaren förhandlas.

Häradsdomaren bolmade karftobakens rök ur sin långpipa, spottade i julhalmen och sade:

— Vete hunden hvad en ska tro om alla di der ryktena om örlig. Det står bestämdt ej rätt te.

— Hur då, svarade svågern i Jonsgården.

— Ja, det är just frågan det, sade häradsdomaren, tog pipan från munnen och strök sig om den slätrakade hakan, russen och svensken ha varit godt sams sedan 1790, då vi slo'n så etter förbaskadt vid Svensksund, att han måste ta till bönbocken. Sedan ha vi varit som allierata i många år

mot fransosen, men raggern i mej, om jag nu kan begripa hur det är fatt. Engelsman vill ju åt både russen, svensken och dansken — han tog ju hans flotta och hufvudstad i höstas — och därför kan det ju tyckas, att russen och svensken nu skulle vara riktigt sams, men skråen vete, huru di vånglar till med det ute i verlden nu för tiden. Bonaparten och hans fransoser och russa ska ju nu också vara sams, säges det, fastän de nyss ha slagit ihjel hvarandra i många tusental.

— Konstigt är det, sade svågern i Jonsagården och de öfriga karlarne instämde.

— Ja, det är det, återtog häradsdomaren, och är det sant som fanjunkare Landstedt hviskade till mej å kyrkbacken i dag, så är ofred med russen nära.

— Med russen, utropade karlarne.

— Ja, med russen och det fastän vår nådige konung är i svågterskap med hans kejsare eller tsar, di kallar'n.

— Hur sa fanjunkar'n, frågade svågern i Jonsagården och de öfrige.

— Han sa, att det är ugglor i mossen och att russa äro redan i marsch mot gränsen och att det snart kan väntas, att de rycka in i riket. Detta sa' han, att hans kaftin sagt honom.

— Hvad svarade I, frågade svågern.

— Harre Jesses, sa ja, ska nu den stora ofreden börja igen. Då är det godt vi ha er, i knekta, sa ja, så att våra pojka slippa komma med. Ja vill inte ha min Anders och min Sven med i eländet, sa ja.

— Lit inte på det, sa fanjunkar'n.

— Det litar ja på, sa ja, ja litar på Sveriges lag, sa ja. Å den känner ja till, sa ja. Ja är inte häradsdomare för inte, sa ja.

— Det var rätt, nu fick han höra karlaord, den morskingen, sade inställsamt en af bönderna.

— Hvad svarade han, inföll svågern.

— Han sade, yttrade häradsdomaren mycket betänksamt, vår unge konung är suverän och under krig kan han sjelf upphäfvva många lagar. Och sedan sa han adjös och Gud bevare både er och edra pojkar under det nya året.

— Sa han ja, men allt det der kanske han och hans kaffin hade litet eller intet reda på, sade svågern.

— Kanhända, kanhända inte, sade häradsdomaren fortfarande lika betänksam och drog derpå några kraftiga bloss i pipan och spottade i julhalmen.

— Jesses di talar om krig, utropade en qvinna, hvilken jemte många andra satt sig invid den stora spiseln, i hvilken en långvedsbrasa sprakade och lågade, aldrig är det annat än krig och aldrig ska en höra tal's om annat. Det var ju inte länge sedan våra knektar kom hem från Pommern, di kallar't, ett land, som svensken måtte fått för sina många synder, ty aldrig var det och är det annat än besvär för det landskapet. I tu år se'n slogs di der nere och i fjol med, och då blefvo många borta för alltid och många blesserta. Ringesa, Kransesa å Stasseså å många fler miste sina karlar, ja, Herre Gud gjorde di så. Elfsborgarne ha förlorat sin öfverstelutnant, Böckman tyckte jag Rask kallade honom. Skjuten blef han midt genom lifvet, sa han. Det är väl dit ned di nu ska igen, kan ja tro.

— Neej, jag tyckte far sa det var mot russen di skulle åsta, sade häradsdomaremor.

— Mot russen, utropade qvinnorna och bleknade. Minnet från förra århundradet lefde friskt kvar hos alla. Åren 1788—1790 voro ej aflägsna tider, och af föräldrar och andra hade ju alla hört omtalas nöden, lidandet och eländet från den stora ofredens dagar och från åren 1741 och 1742.

ANDRA KAPITLET.

Sedan middagen hos k. hofpredikanten en stund pågått, drog sig en del af ungdomen in i ett invid stora salen beläget rum, detta såväl som salen enkelt men väl möbleradt och försedt med några målningar i förgyllda ramar.

Här inne märka vi kammarherre Segerbrands båda döttrar, fru Emerençe Gyllencreutz och Signe jemte tvenne deras yngre syskon samt pastor Årells äldste son Gösta, en 22-årig man, och ett par af hans syskon.

Unga hennes nåd Emerençe var en liten vacker brunett med fina drag och skär hy. System Signe, en högväxt, högbarmad, smärt flicka, var äfven brunett. Hennes drag voro lika systemens, men hennes skönhet dock vida mera frappant. I all synnerhet väckte hennes bruna ögon, dess glans, dess fransar och bryn beundran hos ortens dandys.

Båda systrarne voro mycket älskvärda. Deras manér fulla af behag och deras konversation liflig och enligt tidens sed i förnämre hem, ganska fri. Nu under dagen buro de rätt enkla höghalsade klädningar, hvars lif enligt modet begynte redan ett kort stycke nedom armhålan. Väl coifferade voro de båda och de öfver pannan nedfallande lockarne klädde dem synnerligt väl.

Fru Emerençe samtalande lifligt med något hvar af sina grannar, system deremot nästan uteslutande med barndomsvännen Gösta, som hon ej träffat på längre tid.

Till sällskapet slöt sig snart kapten Henrik. Han placerade sig efter uppmaning mellan de båda systrarne. Artigt fattade han den på bordet stående vinbuteljen, fylde glasen och klingade med damerna och öfrige.

— Ack, här sitter jag nu åter i syskonringen, sade han förbindligt, ja, ni ären ju mina syskon allesammans, jag har, som ni veten, inga andra. Men ack, jag kan vara stolt öfver dem jag blifvit uppfostrad tillsammans med, öfver eder. Jag har så ofta, ofta tänkt på eder under de år jag tjenat i kejsrerliga franska armén, den stora armén, och delat dess ärorika öden. Hvilken högtid att nu träffa eder, sitta i eder krets, i syskonringen, midt emellan tvenne så charmanta systrar som hennes nåd Emerençe och Signe. Du, han vände sig till den sistnämnda, har förändrat dig mycket till din fördel, det må rättvist erkännas, men den som förändrat sig mest af eder alla, det är Gösta.

— Ja, har han inte, utropade Signe.

— Jo, som jag nämde ganska mycket, sade kaptenen. När jag reste var han rätt liten och klen och nu finner jag honom som en siratlig ung man, full af helsa och lefnadsmod.

Kaptenen klingade ånyo med den några år yngre barndomsvännen och såg hjertligt in i dennes ärliga, vackra anlete.

— Du har blifvit landtmätare, har jag sport.

— Ja, sedan halfannat år. Helst hade jag velat gå in vid jägeristaten, men min far önskade, att jag egnade mig åt tufhopparnes yrke. Man tror att vi snart få en ny skifteslag och sedan blir det helt säkert mycket att göra för landtmäteristaten.

— Tror säkert detsamma. Landtmäteriyrket har framtiden för sig, svarade kaptenen.

— Det blef mycket, mycket tomt efter dig Henrik och mycket tomt äfven efter Gösta, yttrade Signe. Du må tro Henrik, vi ha haft äfventyr samman, vi ha ridit långa sträckor tillsamman, vi ha fiskat i sjöarne och vi ha jagat i skogarne. Du må veta Henrik, att jag har skjutit fem harar, tre orrar och en stor, stor tjädertupp. Men nu är han, ja, jag menar Gösta och ej tjädertuppen, ständigt borta och ingen följer mig.

— Rask har du alltid varit, svarade kaptenen och såg leende på sin vackra granne.

— Charmanta Diana permettez-moi, sade han derpå och nöjde sitt glas.

— Och så räddade han en gång mitt lif.

— Hur bar det till, frågade kaptenen ifrigt.

— Vargarne ville ta mig!

— Vargarne, utropade kaptenen och skrattade i sällskap med hela syskonringen förutom Signe sjelf, som utbrast nästan harmsen: Det der var intet att skratta åt, tycker jag.

— Nej, det var det verkligen icke, det måste väl jag veta bäst som var med, svarade fru Emerençe, men du sade det så lustigt, att det var omöjligt hålla sig allvarsam.

— Goda Signe ursäkta mig, bad Gösta. Jag borde väl minst af alla ha skrattat, men du sade det, som Emerençe nämde, så lustigt.

— Ja, huru kunde jag skratta, utropade fru Emerençe. Nu efteråt fryser jag vid tanken på allt det horribla, som hände den der hemska natten.

— Berätta, berätta, bad kaptenen fru Emerençe.

— Nej, nej, ysch, jag fryser. Signe talar om det bättre än jag. Signe berätta du!

— Vi hade, började Signe, varit hos prosten Bromans i Forsby, en tre å fyra mil härifrån som

du vet. Der var ungdomsbjudning. Vi stannade öfver natten — ja, vi dansade ju nästan hela natten — och fingo ej hemresa förr än vi ätit middag. Vid tre tiden — det var i början af februari för två år sedan — reste vi från Forsby. Svåger Gyllencreutz körde för Emerence och Gösta för mig. Slädföret var utmärkt på bortvägen, men nu, när vi skulle hem, snöade det så häftigt, att hästarne hade svårt att springa i all den lösa snön. Ofta måste vi köra i gång. Mörkret föll på. Det blef hemskt i skogarne. Plötsligt hör jag ett långdraget tjut. Snart uprepades det.

— Vi ha vargar i närheten, sade jag till Gösta.

— Nå, hvad gör det, svarade han.

— Men om de anfalla oss, sade jag.

— Åh, det akta de sig nog för, menade Gösta.

— I det samma såg jag ett par smyga omkring oss. Hästarne blefvo som galna och satte i väg allt hvad de förmådde. En stund sprungo de båda bestarne som hundar invid. — Snart hade vi en hel skara omkring oss. O, det var förfärligt! Hvad deras ögon lyste, som eldkol, ja alldeles så!*)

— Det är ej farligt alls, sade Gösta tröstande, men i det samma hoppade en framför hästen, som han ville hugga i strupen. Nästan samtidigt lade en annan sina tassar upp på fotsacken. Gösta slog till honom med piskan, så han tjutande for på rygg ned i snön. Gyllencreutz' häst kom i sken och vår följde efter. De fleste af odjuren fingo vi nu efter

*) I början af århundradet voro vargarne ganska talrika i Vestergötland. Äfven å dess slättbygd ströfvade de vintertiden fram. Äfventyr liknande ofvan skildrade voro ingalunda ovanliga den tiden. Ännu vid medlet af århundradet var det godt om varg på sina ställen. Från södra delen af Elfsborgs län försvann vargen först på 1870-talet.

oss. Gösta hade medfört en pistol. Han satte mynningen nästan i gapet på den närmaste besten och fyrade af. Hela högen stannade. Det är troligt, att den åt upp sin döde kamrat och under tiden hunno vi fram till Rastby gästgifvaregård och der måste vi stanna i oeldadt rum hela natten.

— Var inte det äfventyr, det här?

— Jo, visst var det så, ett hemskt äfventyr till och med, inföll kaptenen.

— Ja, tänk dig Henrik, hästarne i sken och höga drifvor utmed vägen. Tänk om vi vält och rullat ur slädan. Vi kunde blifvit vargmat alla fyra.

— Åh, inte hade det gått så lätt. Innan de bitit dig eller Emerençe, skulle de allt först måst taga lifvet af mig, menade Gösta.

Signe gaf honom en vacker, tacksam blick.

— Ni berättar varghistorier, ni som farbror Pahlén, sade kaptén Gyllencreutz, som inkommit och stält sig bakom sin hustrus stol. Jag förstår att det gäller vår äfventyrliga färd från Forsby.

— Hu, hu jag fryser, när jag tänker på den och det kalla rummet på gästgifvaregården. Hela natten fingo vi sitta uppe och frysa. Folket gjorde visserligen upp eld åt oss i spiseln, men veden var sur, så ej blef det mycket nöje med den brasan, sade kaptenskan.

Hennes man slog sig nu äfven ned vid bordet. Kaptén Henrik ifylde ånyo glaset och klingade med sin förre regementskamrat.

De båda officerarne kommo i lifligt samspråk om förhållandena vid deras respektiva arméer och om fälttåget i Pommern. Fru Emerençe hörde på och ville derunder ha en och annan upplysning. Hennes och Göstas syskon voro äfven uppmärksamma åhörare, Signe undantagen. Hon och Gösta syssel-

satte sig uteslutande med hvarandra. De hade så mycket att tala om. Frågor och repliker haglade mellan det de skrattade åt ett och annat gemensamt muntert äfventyr från skog och mark, från sjö och dal.

Medan »syskonringen» hade det angenämt för sig sjelf, satt i ett annat rum, förmaket, hennes nåd friherrinnan under lifligt samtal med majorskan Pahlén, pastorskan Årell, länsmanskan Tinggren m. fl. ortens damer. Man hade atbandlat alla de många besvärligheter, julstöket förorsakat och derpå hade man kommit in på det intressanta kapitlet om grannarne. De fleste af dessa voro ju närvarande och om dem kunde man ju icke nu tala. Men de få, som icke voro det, fingo dess mer sina angelägenheter kritiserade.

Talet föll äfven på generalkonsulinnan Rynning.

— Säg någon om hon rodnade, när hon träffade honom i sakristian, frågade länsmanskan nyfiket.

— Nej, svarade friherrinnan, som äfven gerna deltog i allt, som rörde grannarne, icke jag åtminstone, men det observerade jag, att under så godt som hela gudstjensten hade hon sina ögon fästade på honom, så nog har hon tycke för honom ännu, det är lätt att inse. Och hennes man, han anade nog hur det var fatt, eljest hade han, som sätter så mycket värde på ett godt bord, ett godt glas och sällskap ej så der flux rest hem med sin kära hälft.

— De ha träffats i Göteborg, då Vendela dagarne före helgen ensam gjorde resan dit ned, sade länsmanskan.

— Ha de, utropade friherrinnan. Det var en surprice. Jag visste ej, att Vendela så nyss varit i Göteborg.

— På samma hotell, utropade damerna och slogo händerna samman.

— Tyst, tyst, sehy, nästan hviskade länsman-
skan. Han sitter ju i rummet invid.

-- Gör han, hviskade ett par af damerna.

— Jag trodde han var inne hos herrarne, sade
friherrinnan lågmäldt och tiliade, vändande sig mot
fru Tinggren: Hur har ni fått reda på allt detta?

— Åh, det spörjes nog, blef svaret. Vendela
hade ju kusk med sig och denne är fästman till en
af mina pigor. Skulle jag då inte ha reda på
saken!

-- Jo, jovisst, det här är nog sant, svarade fri-
herrinnan. Han kom ju direkt med ett fartyg från
Lübeck till Göteborg och då var det ju helt natur-
ligt, att de råkades när det så bar till, att Vendela var
i staden

Friherrinnan vaggade af och an med hufvudet
och fortsatte:

— Den är sorglig, mycket sorglig, den här
kärlekshistorien. Den dref honom från hem och
regemente ut till främmande land och jag misstager
mig icke, den har drifvit honom hem igen. Och
man må ej så mycket undra derpå, Vendela är älsk-
värd och charmant vacker. Om tre månader är han
borta igen, permissionen räcker ej längre, och under
härvaron tror jag visst ej på någon skandal — jag
känner Henrik jag.

— Hvarför gifte hon sig med den gamle otreflige
karlen, frågade länsman-skan, som var nykommen
till orten.

— Åh, så särdeles gammal var han ej när
bröllopet stod; knappast femtioårig, svarade friherrin-
nan. Vendela är af fattig men god familj. Det är
ej godt för fattiga flickor att ta sig fram nu för
tiden. Hennes anhöriga, de tyckte hon gjorde ett
briljant parti. Generalkonsuln är stenrik. I det

hela taget tror jag ej Vendela är inconsolable. Hon tar saken ganska trankilt, när man efter supéerna leder hennes man till ekipaget.

Vi lemna nu de om sina frånvarande grannar intresserade fruarne för att se huru de flesta af herrarne ha det inne i sjelfva matsalen, der de under muntert prat och glam hålla till kring det välförsedda bordet med dess goda madeira- och portvinskaraffer och buteljer. Kostföraktare funnos icke i laget. Dylika voro så godt som okända på den tiden. Gamle major Pahlén var som vanligt rolighetsministern och sällskapet skrattade ohejdadt åt några af hans vermländska björnhistorier och andra hans jagtbedrifter.

Majoren bodde nu på äldre dagar å ett af honom inköpt bondhemman, som han fiffat upp, så det nu såg rätt respektabelt ut. Han hade varit en mycket intresserad och duglig officer, den nu sextiofemårige åtskilligt giktbrutne majoren. Under kriget 1788—90 hade han mycket utmärkt sig vid flere tillfällen och bar utom Svärdsordens stjerna guldmedalj för tapperhet i fält.

Han hade nyss afslutat ett af sina skogsäfventyr och tog sig derpå en bastant pris ur kammarherrens gulddosa, då friherrinnan i detsamma leende hviskade några ord till sin man, som derpå säfligt steg upp och begynte jemte sin maka att ceremoniöst och förbindligt säga hofpredikanten och öfriga farväl, önskande samtliga välkomna till sig på »te och supé och passera afton», som det hette på den tiden.

TREDJE KAPITLET.

Vid sextiden strålade fideikommisset St. Hållestads stora manbyggnads båda våningar i så rik belysning som kunde åstadkommas genom oljelampor, talg- och vaxljus.

Ljusflödet från de gigantiska fönsterraderna tog sig ståtligt ut i den mörka aftonen. Der inne i de stora gemaken var allt mycket komfortabelt och gediget, i all synnerhet voro de stora skåpen i nedra och öfra våningens salar utmärkta arbeten, som ingalunda saknade konstnärlig utstyrel. De båda salarne, synnerligast den öfre, pryddes med en massa porträtt i gyllene ramar, de flesta af Segerbrandska släktens framlidne medlemmar. Bland dessa syntes ett par fältöfverstar från 30-åriga krigets dagar, en barsk karolin från stora ofredens tid samt rådsherrar och officerare från medlet och slutet af förra århundradet. Någon lyx kunde ingenstädes påträffas mer än i öfra våningens förmak, som hade möbler i hvitt och guld.

Den nuvarande innehafvaren af fideikommisset egnade sig så godt som uteslutande åt skötseln af sina egendomar. Några få riksdagar hade han under Gustaf III:s tid som kaput för sin ätt bevistat, varit ifrig rojalist, stått väl hos tju-sarkungen, och allt detta hade inbringat honom en utnämning till kammarherre vid hofvet. Som sådan hade han dock blott vid ett par tillfällen fungerat. Efter konungamordet hade han fallit i glömska. Sjelf ville han ej räknas till oppositionen, men

hans missnöje med de rådande förhållandena var dock känt.

Det kammarherrliga herrskapet förde i allmänhet ett mycket enkelt lif, men skulle en större bjudning eller annan festlighet hållas, utvecklades all den ståt, huset förmådde. Bjudningen nyårsdagen kallades i orten allmänt för »nyårskuren å Hällestad» och alla kände sig smickrade att vid detta tillfälle få tillhöra det Segerbrandska herrskapets societet.

Kammarherren, iförd en med rika guldbroderier prydd hofuniform med gyllene nycklar å frackskörten, vandrade af och an i sin stora öfre sal och såg huru ljusen brunno i kronor och kandelabrar och sände derunder en och annan blick på de gamla porträtten, för att sedan låta den med välbehag hvila på sina båda äldsta döttrar, hvilka sväfvade genom de stora gemaken för att jemte modern efterse att allt var i ordning. Liksom fadren och mågen, kapten Gyllencrutz, voro damerna iförda stor paradträkt. Friherrinnan bar en brun sidendräkt med långt släp, och döttrarne skära klädningar af linon eller samma sorts nästan genomskinliga tyg, som i början af århundradet var så modernt och omtyckt af de franska damerna, att Napoleon formligen måste för att uppmuntra den inhemska sidenfabrikationen befalla kejsarinnan Josefine att vid högtidliga tillfällen bortlägga klädningar af denna sort och istället iföra sig sidendrägter.

De båda unga damernas klädningar voro i det hela taget blott en enda sammanhängande kjol. Öfverlifvet var nästan omärkligt. Damerna voro nemligen så starkt dekolletterade, att blott en liten remsa tyg bildade det onaturligt korta lifvet. Armarne voro bara. Öfver axeln fans endast en smal

puff. Om en dam i våra dagar vågade uppträda så blottad, skulle det anses som höjden af oblyghet. Men så betraktade man ej förhållandet i början af vårt snart slutade århundrade, man fann det ju helt naturligt, modet förskref det, och den bästa och ömmaste moder drog ej ett ögonblick i betänkande att utställa sin unga dotters rygg, skuldror och barm för männens blickar.

Strax efter kl. 6 hördes stark bjellerklang. Fröken Signe såg ut och fann gårdsplanen full af släddon. Det var middagsgästerna i prestgården, hvilka nu anlände. Så snart de i nedra våningen aflagt öfverplaggen, hördes steg i trappan och med herrskapet Pahlén i spetsen inträdde de i öfra salen, ceremoniöst helsade af det kammarherrliga värdfolket, och härunder anlände släde efter släde med gäster, som icke deltagit i nämnda middag.

Till en början var det ganska stelt i de stora gemaken. Så var det alltid å St. Hällestad vid större bjudningar, men så småningom försvann det ceremoniela och det blef i stället muntert och lystert, som å hvarje annat kalas i bättre hem der på trakten.

Sedan kapten Henrik helsat värdfolket och deras döttrar, gick han en stund omkring och såg med välbehag på de gamla porträtten, skåpen och allt annat för honom välbekant sedan forna lyckliga dagar. Ofta såg han mot dörren, liksom han väntat få se någon, han önskade der skulle inträda. Under vandringen kom han till ett upptaget, afsides liggande rum. Han slog sig ned i en soffa och fördjupade sig i tankar. Det var ju, så tyckte han, som en dröm den tid som förflutit sedan han sist befann sig i samma lilla vackra rum, i samma salar, der han förr så gerna vistats. Det låg för honom

verldshistoria mellan denna tid och den nuvarande. För honom upprullade sig nu i minnets panorama bataljscener från Austerlitz, Halle, Lübeck, och Friedland. Men från dessa stolta minnen drogs hans tanke till en älskad qvinna, till ljuftva, aldrig glömda kärleksstunder, till mötet med henne i den stad, der han åter satt sin fot på fosterlandets jord. Med hänförelse erinrade han sig nu sammanträffandet å det hotell, der hon tagit in, huru hon då var klädd i rik, bländande dräkt för att tillbringa aftonen hos en anhörig, hennes varma blickar, hennes kyssar och hängifvenhet. Med en känsla af innerligt välbehag erinrade han sig allt detta och solig af minnena slöt han ögonen.

Utan att störas satt han en god stund i det afsides belägna lilla rummet, dock slutligen störd af en klädnings sakta frasande mot det mattbelagda golvet. Han slog upp ögonen och i det samma kastade sig Vendela Ryning, skön som kanske aldrig förr, i hans famn och tryckte en lång, brinnande kyss mot hans läppar.

Hänryckt lindade den unge kaptenen sina armar omkring den älskade, tryckte henne varmt intill sig och kysste hennes läppar, kinder och blottade skuldror. Men blott några få sekunder fick han hålla henne i sina armar, hon löste sig ur dem och skyndade ljudlöst ur rummet.

Kaptenen satt kvar. Nervösa ryckningar skakade hans armar, hans bröst hädde sig och ögonen brunno med sällsam glöd.

Men hastigt reste han sig, slog sig för pannan och begynte häftigt gå fram och åter å det mattbelagda golvet.

— Det här måste sluta, det får ej fortfara, sade han till sig sjelf.

Till svar hviskade en sirén i hans öra: Hon älskar dig så trofast, så innerligt och du älskar henne.

— Förrädiska väsen, svarade kaptenens nu kalla, nyktra förstånd, därför att hon älskar mig och jag henne, har jag ingen rättighet att göra henne olycklig. Med hänförelse skulle hon följa mig till mitt regementes garnisonsort. Så kommer nytt krig och jag stupar kanske i första träffningen och sedan står hon utfattig och öfvergifven, ensam i den kalla hårdhertade världen. Nej, det får ej ske. Vi måste än en gång skiljas, skiljas för evigt. Hon är vän vid sitt öde.

Sirénen hviskade åter: Låt henne följa dig, njut sällhet och lycka i hennes sköna armar!

— Nej, svarade åter hans kalla förstånd, men genast derpå var sirénen framme, na ännu mera förrädisk med sin smekande stämma, som idkeligen hviskade derom, att hon var hans och han var hennes och om sällhet och lycka.

Striden inom honom var hård, men det beslut han fattat, var dock oryggligt. Ingen skandal, ingen enlevering, om få dagar återresa till kontinenten.

Han begaf sig åter in i de af gäster fyllda rummen. Vid ett fönster stod Vendela allena seende ut mot den mörka, snödigra vinterhimlen.

Hvad hon var skön i sin ljusblå sidendrägt, hvad hennes mörka ögon flammade mot hans under det en skär rodnad färgade kinderna, hvad lockarne smaktfullt ringlade sig utför den hvita pannan, hvad de nyss af sirénen så skönt framställda armarna voro runda och fulla af behag och likaledes de alabasterhvita skuldrorna och den skälfvande barmen!

Hänförd stälde sig kapten Henrik invid.

Hon hade vändt sig mot honom.

— Jag såg ej till dig här inne, så sökte jag upp dig. Henrik lofva mig det, var försigtig, hvi-skade hon.

— Ja Vendela, lita tryggt på mig. Jag skall det, har fast beslutit det, svarade han sakta.

Hon såg för ett ögonblick frågande in i hans ögon och sväfvade sedan bort, följd af hans lågande blickar.

Under nyårskuren å Stora Hållestad var bruk att ungdomen, ja, äfven många af de äldre, dansade omkring den rikt klädda julgranen. Så äfven nu sedan téet blifvit serveradt. Ringdansen skedde under sång. Derpå flyttades granen bort och efter tonerna från viol och klavér dansades vals och kadrilj.

Första valsen dansade Vendela Rynning med kaptén Gyllencreutz. Henrik Bergfalk hade upp-bjudit fru Emerençe och Signe svängde lifligt om med Gösta Årell.

Detta senare unga par sysselsatte sig väl mycket med hvarandra, tyckte lilla hennes nåd Emerençe Gyllencreutz, som härför tog sin yngre syster i upp-tuktelse.

— Hur kan du bära dig åt som du gör, sade hon strängt, du är ju pin kär i honom, det kan hvarenda menniska se.

— Ha, ha, ha, hvad du är rolig, svarade Signe under det hon fläktade sitt upphettade ansigte med sin rikt spetsprydda näsduk.

— Rolig säger du, svarade systemen ond, ej rolig alls, men allvarsam och det med besked.

Du är kär i honom och han i dig, tror du ej jag har observerat er hela dagen!

— Ha, ha, ha, hvad du är tokig!

— Nyss var jag rolig, men nu tokig, men mina ögon äro ej tokiga de, de ha sett mer än du anat.

Kan du, du en välboren fröken Segerbrand, tänka dig gift med en fattig landtmätare, tillade fru Emerençe strängt.

— Emerençe, svarade Signe allvarligt, om du tror något sådant, så misstager du dig; med *landtmätaren* Årell gifter jag mig aldrig. Men hvad har det der att göra med vårt lilla oskyldiga förhållande till hvarandra, ej kan det vara något ondt i det, att ett par sådana goda vänner och kamrater som vi båda hålla af hvarann.

— Åh, det kan bli förskräckliga saker af det, menade systemen harmset.

— Har ingen fara alls, sade Signe skämtsamt och slog sin arm omkring systemens lif och svängde ystert om med henne.

* * *

Fram på aftonen hördes upp till stora mansbyggnaden en gäll klarinettstämma från stora dagsverksstugan, der godsets ungdom med dans och lekar firade nyårsfesten. Flere af gästerna, bland dessa kapten Henrik, som på flere år ej sett svenskt folklif, samt konsulinnan Rynning, ville dit ned för att taga allmogedansen i skärskådande. I ett afklädningsrum svepte kaptenen en schal öfver Vendelas skuldror och hjälpte henne iföra sig sin dyrbara sobelpels, fattade derpå hennes arm och vandrade i de öfriges sällskap öfver gården.

I dagsverksstugan var ett lif värdt att skåda. Dansen var i full gång. I yrande ring svängde pojkarne om med sina »töser».

Tjo, ropade en af gossarne och nu saktades farten och med armen om flickornas lif vandrade de sedan helt makligt i ringen, tills anföraren tyckte att något hvar borde ha andats ut, då ropade han

åter tjo och hej, så det ekade i hörnen, och med ens var dansen åter i gång och derunder sökte de vigaste ynglingarne att sparka i taket. Lyckades någon, hurrade de många åskådarne.

Rummet var upplyst af endast några få talgljus. Halfdunkel rådde. Luften var förfärligt kvalmig och varm.

Ingen af folket generade sig det ringaste för allt det inträdande herrskapet. Man var vid dylika tillfällen van vid att husbondefolkets gäster åskådade deras nöje, ja, äfven ganska ofta, synnerligast under midsommarhelgen, togo del deri.

Kapten Henrik lyfte sin följeslagarinna upp på en bänk invid väggen, hvarifrån hon hade god utsigt öfver det hela. Sjelf stod han invid med hennes hand i sin. Fru Emerence, Signe och flere damer hade äfven tagit plats å väggbänkarna.

Allt gick mycket ordentligt till tills valsen var slut, men då uppstod i ett af hörnen helt oförmodadt ett häftigt gräl. En yngling från grannsocknen Holma hade satt Lotta i Hagen, med hvilken han dansat, i sitt knä och öfver detta djerfva tilltag hade en af Hällestadspojkarne, Svante i Kobraåten, blifvit så förgrymmad, att han rusade på utbördingen, som ej ville släppa flickan ifrån sig. Och samtidigt uppkom gräl mellan så godt som alla karlar och pojkar under godset och Holmagossarne, hvilka skockat sig samman alla, förutom den, som haft Lotta i sitt knä. Denne och Svante i Kobraåten trumfade midt å golfvet så häftigt på hvarann, att hårtestarne röko omkring.

Plötsligt sprang i bästa välmening en ung, undersätsig, vig yngling, pastor Årells dräng Håke, fram och kastade omkull båda de stridande och höll dem sedan ifrån hvarandra. I trängseln såg en dräng från Holma endast att sockenkamraten föll, en vild

vrede bemäktigade sig honom, han drog knif och ville rusa på Håke, hvars välmenta plan han ej anade.

Anfallet hindrades lyckligtvis af Hållestadsgossarne, men härunder blef naturligtvis tumultet ännu häftigare.

— Di dra knif, skreko Hållestadsgodsarne och rusade om något ögonblick som en man på Holmalynglingarne, hvilka under ifrigt fäktande med knyt-näfvar och blydagar måste retirera mot dörren, och derunder skreko och ojade sig idkeligen kvinnorna inne i stugan, Lotta i Hagen allra värst. I förstugan blef tumultet än värre. Slutligen blefvo Holmapojkarne efter tappert försvar kastade utför trap-porna och togo sedan till flykten, ifrigt förföljda af en skara Hållestadsgossar.

Under allt detta oväsen, grepos flere af de unga damerna af fräktan. Kapten Henrik såg Vendela skälfva af ångest. Han sökte lugna henne under förklaring, att allt skulle vara öfver om några ögonblick.

Så snart var dock tumultet ej slut, men omsider, efter Holmapojkarnes bortjagande, lugnade sig det upphetsade folket och inspektoren på platsen, jemte rättsaren, vidtog åtgärder att förhindra hvarje utsocknes inträde.

Vid återkomsten hade de unga damerna åtskilligt att berätta om det oväsen, till hvilket de varit vittne. Ett tumult af skildrade art väckte dock på den tiden ej synnerligt uppteende. Det var ju ganska vanligt att folk från olika socknar, ja, äfven från olika gods i samma socken, å marknader och å lekstugor kommo med hvarandra i häftigt gräl och slagsmål, slagsmål, som ej sällan kostade ett människolif.

Kapten Henrik kom in i det rum, der de äldre herrarne slagit sig ned, dels vid ett par spelbord,

dels invid ett med dricksvaror välförsedt bord. Här satt med långpipa i munnen värden sjelf i all sin glans, invid honom hofpredikanten, major Pahlén, pastor Årell m. fl. Ett tätt rökmoln var lägradt öfver de pratande herrarne.

Kammarherren drog till sig en ledig stol, bjöd Henrik slå sig ned i laget och bad honom derpå berätta ett och annat om sina ärorika öden under den tid, han tjenat vid la grande armée.

— Gerna det, ärade fabror, svarade kaptenen. Men derom vill jag i förväg underrätta, att skildringen blir ganska matt mot sjelfva verkligheten.

— Nå, nå, kan så vara, Austerlitz och Friedland och all den franska gloire, som medföljer dessa namn, kan af ingen rätt skildras, detta kan jag godt förstå, menade kammarherren.

— Jag vill minnas det var ju på senhösten 1804 du reste ut, sade han derpå.

— Ja, och som min ärade farbror äfven kanske minnes, så medförde jag från general Tibell, som deltagit i det napoleonska kriget i Italien, en rekommendationsskrivelse till marskalk Berthier. Intresserar det herrarne erfara huru jag mottogs i Paris, så gerna!

Kammarherren nickade bifall. Lifligt skall allt hvad du berättar intressera oss alla, menade den gamle majoren.

— Den ärorike generalstabschefen från Marengo och så många andra valplatser mottog mig mycket förekommande och beledsagade mig sjelf till krigsministern. Denne granskade noggrant mitt afskedsbeviljande från svenska armén, i förväg vederbörligen öfversatt. Derpå genomläste han general Tibells skrifvelse, hvarefter de båda herrarne hade en kort rådpläging. Sedan denna afslutats, sade krigsministern:

Ni är antagen, men som simpel man i ledet måste ni göra ert inträde i vår armé, hvilket dock ej skall hindra er att, sedan ni blifvit förtrogen med franska och tyska språken och våra förhållanden, åter erhålla officers grad. Ni sändes till ett regemente i Hannover, ställdt under marskalk Bernadottes befäl.

Krigsministern gaf en order till en af sina adjutanter och denne fattade derpå en blankett, ifylde mitt namn m. m., ministern underskref och dermed var audiensen slut.

Till den välvillige marskalk Berthier sade jag derpå i ett af de angränsande rummen ett tacksamt farväl. Marskalken gick då till ett skrifbord och skref på ett krigsministeriets papper i hast några rader, som han derpå lemnade mig med orden:

Det här visar ni er öfverste och sedan ni blifvit officer i fransk tjenst, marskalk Bernadotte. Ni kommer under godt befäl. Adjö, sade han till sist och nickade vänligt.

I en af ministerhotellets korridorer vek jag upp papperet och läste:

»Min vän Tibell, för mig välbekant från kriget i Italien åren 1797—98, numera general i H. M:t konungens af Sverige armé, har hos mig rekommenderat innehafvaren häraf, förre fänriken i svenska armén Henrik Bergfalk och jag rekommenderar honom i min ordning till det bästa vid det regemente i Hannover, dit han sändes och hos kommenderade generalen i nämnda land, marskalk Bernadotte.

Marskalk Berthier.»

Strax den unge kaptenen begynt berätta om sitt antagande i fransk tjenst, hade Signe Segerbrand, som händelsevis kommit in i herrarnes rum, derom

underrättat sin syster, Vendela Rynning och än flere af damerna och samtliga hade, trotsande tobaksröken, tagit plats invid berättaren.

— Jag lemnade, fortsatte kaptenen, strax Paris och kom efter en rätt besvärlig resa till Hannover och blef förekommande mottagen af min öfverste, en blott 30-årig man med hederssabel för tapperhet vid Montenotte, Lodi, Rivoli, Arcole, Pyramiderna, Heliopolis och Marengo. I ledet stälde jag som simpel man, men blef dock om två månader underofficer. Mycket väl fann jag mig vid regementet. För mig var allt nytt och intressant.

Vid Österrikiska fälttågets början blef jag åter officer.

— Det kändes väl ganska angenämt få utbyta geväret mot värjan, frågade major Pahlén.

— Kan ej neka till det, ehuru min franska underofficerstid varit mycket angenäm, svarade kaptenen, som derpå fortsatte:

Bernadottes armékår ryckte från Hannover genaste vägen ned till Donaudalen och derigenom måste den passera äfven en del af Preussens område. I Berlin tog man härför humör och neutralitetsbrottet togs följande år till en af förevändningarne till kriget. Elddopet fick jag i en af träffningarne i trakten af Ulm. Hur det kändes? Kanske någon vill veta mina känslor de första ögonblicken?

— Berätta du, fan så intressant det här, inföll majoren.

Kaptenen fäste sin blick på konsulinnan, som allvarlig, nästan beklämd satt nära invid och tänkte på, att det var kärleken till henne, som drifvit berättaren från fosterland ut till faror och lidanden.

— De första gevärskulorna, som hvasst hvisslade förbi, väckte endast nyfikenhet. Jag hade ej

förestält mig det så och ej tänkt på allt det oväsen den fiendtliga elden stälde till framför mig, der kulorna refvo upp småsten och jord, så att det yrde omkring.

— Känner till det der, fan så intressant, inföll åter den gamle majoren.

— När några man invid träffades, blef jag, ja, jag kan ej neka derfor, rätt beklämd, hjertat slog häftigt och hetta kändes åt hufvudet. Det var ej utan att äfven kallsvetten en stund plågade mig, erkände kaptenen, och detta förhållande fortfor ända tills vi fingo order att avancera framåt; snart voro vi i första eldlinien och mitt folk täflade med de närstående kompanierna i snabbskjutning. Krutröken lägrade sig tät framför linierna. Af fienden sågs intet. Vi sköto mot de blixtar, vi sågo här och hvar i eldlinien framför. Så om en stund kommanderades ändtligen bajonettaugrepp och regementet rusade under hurrarop häftigt framåt. Kommen fienden in på lifvet ljöd: vive l'empereur, vive la France, vi rusade in i österrikarnes leder, togo fanor, kanoner och massor af fångar, alla jublade, nu var all beklämning som bortblåst, jag tillika med hela regementet var i hänförelse, vi hade ju äfven fått vår del af la gloire. Min unge öfverste blickade efter de flyende. Skingrade som agnar för vinden, alldeles som vid Heliopolis, utropade han skämtande och skyldrade med hederssabeln för sitt regemente. En massa soldater hade samlat sig omkring den tagna regementsfanan. Öfversten blottade sitt hufvud och ropade till dem: Huru schön är ej äran, äran i striden för Frankrike, sen hur herrligt trikoloren i solljuset lyser invid fiendens gulhvita fana!

Följd af några adjutanter, kom i sporrsträck marskalk Bernadotte till platsen. Han hörde öfver-

stens ord och utropade: Sublimt! Soldater, i första striden ha ni eröfrat en fiendtlig regementsfanå. Er väg skall allt framgent betecknas af segrar och nya eröfrade fanor. I Frankrikes Panteon skola de vittna om eder ära och edra bedrifter, vittna om huru örnarne följt eder på edert segertåg!

De högre franska officerarne äro ena mästare i konsten att harrangera sina soldater.

Som herrskapet vet, blef österrikiske fältmarskalken Mack efter en rad af strider, som kostade honom 40,000 man, instängd i Ulm och måste kapitulera med cirka 30,000 man, nästan hela återstoden af hans nyss så stolta 80,000 man starka armé. Spillrorna drogo sig häftigt förföljda åt Böhmen.

Från Ulm ryckte Bernadottes armékår öfver Inn till Böhmen och Mähren och bevistade jag derunder flere träffningar. Härunder förföljde stora armén i Donaualen general Kutusows ryska armé. Ryssarne uppförde sig derunder mycket tappert. De stupade hellre än de retirerade. General Mortier, som med sin kår gått öfver till norra Donaustranden, blef slagen och måste med stor förlust gå tillbaka.

Med Murats kavalleri i spetsen, trängde stora armén emellertid oemotståndligt fram och en vacker höstdag ryckte avantgardet in i Wiens södra stadsdelar och samtidigt retirerade ryssar och österrikare med fart åt Mähren. Österrikiske kejsaren hade ej velat utsätta sin stad för en slagtnings fasor, han hade inledt underhandlingar om stadens fredliga besättande, men dock gifvit furst Auersperg order att med en stark truppafdelning bevaka de stora broarne öfver Donaufloden. En underhandling var sålunda inledd, och begagnande sig häraf, gick prins Murat, marskalk Lannes, general Belliard och ett antal officerare ut på bron och vinkade derun-

der ifrigt med sina hvita näsdukar. Efter dem följde en skara kavallerister, som kastade de krutsäckar, hvarmed bron var ämnad att sprängas, i floden och afskuro ledträdarne. Marskalkarne förklarade för mötande österrikiske officerare med den trovärdigaste uppsyn, att vapenhvila var ingången och att kriget var slut. Under samtal härom nådde de andra stranden. Här hade dock under tiden en och annan annat oråd. En sergeant ville affyra en kanon, men Lannes rycker luntan ur hans hand och samtidigt grep Murat en officer, som ville ge befallning om minornas tändning, i kragen och ropade derunder till furst Auersperg, som kommit till platsen: Är det här den berömda österrikiska disciplinen? Allt mera franska trupper störtade fram och begynte afväpna österrikarne. Bron var tagen utan förlust af en enda man. Furst Auersperg drog sig hastigt tillbaka.

Den här oblodiga, men dock ytterst viktiga händelsen är föga känd, hvarför jag tagit mig friheten omnämna den. Jag hoppas den intresserat!

— På det högsta, svarade kammarherren.

-- Ärligt spel var det inte, sade majoren, men i krig så är listen ursäktlig. Jag mins sjelf huru jag en gång i juli, 1789 tror jag det var, lurade ryssen så det förslog och inte hade jag någon samvetsförebräelse för det. Det var vid . . . vill herrskapet höra . . .

— Nej, nej, låt Henrik berätta, sade flere. Din historia ha vi nog hört förut, tillade pastor Årell.

— Få dagar efter Donauöfvergången, fortsatte kaptén Henrik, stod slaget vid Hollabrünn, der furst Bagration blef slagen af Murat. För att skydda sig mot de talrika arméer, som samlade sig i Ungern eller voro på väg från Italien, måste Napoleon i trakten af Wien kvarlemna stora truppmassor och

den armé, med hvilken han ryckte efter de härar, som kommenderades af de båda allierade kejsarne, var högst 80,000 man. Som det torde vara bekant för de fleste af mina åhörare, tillhörde Bernadottes kår denna här.

I slutet af november lågo vi i läger vid Austerlitz, i trakten af Brünn. Kejsar Napoleons ställning var här mycket stark. De allierade tycktes ej vilja våga ett angrepp och Napoleon ville ej lemna sina utmärkta positioner. Alla plågades af kölden under den långa bivuktiden, som aldrig tycktes vilja taga ett slut. Till allas glädje spordes dock den 1 december vid middagstiden, att overksamhetens dagar voro till ända, spordes, att den allierade hären satt sig i marsch för att kringgå den franska arméns högra flygel. Entusiasmen i lägret blef oerhörd och hvarje plats, från hvilken man kunde ha fri utsigt öfver den med ett tunt snötäcke höljda marken, fylldes af åskådare. I skymningen uppställes regementena och om möjligt blef jublet än intensivare, då regementscheferna för trupperna uppläste den kejsarliga proklamation, af hvilken jag vill anföra följande:

»De positioner vi innehafva äro fruktansvärda, och under det fienden marscherar för att kringrätta min högra flygel, skall den erbjuda mig flanken. Soldater, jag skall sjelf leda alla bataljonerna. Jag skall hålla mig på afstånd från elden om ni visen eder vanliga tapperhet, bringen oordning och oreda i de fiendliga lederna, men om segren ett ögonblick blifver oviss, skolen I se eder kejsare i främsta leden blottställa sig för stridens faror!»

Mitt kompani tände sin lägereld och soldaterna redde af halm sina nattläger, då vi längs ut på högra flygeln fingo höra jubelrop. Det spordes snart, att kejsaren besökte bivukplatserna. Soldaternas

entusiasm hade knappast några gränser, när deras lille korpral munter och språksam gick omkring bland dem; de tände halmkärvar och annat brännbart och tillstälde på så sätt en säregen illumination hvar han drog fram. Aldrig glömmar jag hur imponerande det var, när han i spetsen framför några stabsofficerare och adjutanter kom fram till mitt regemente.

Mitt kompani egde vid marschen från Hannover 4 officerare. Af dessa hade förste löjtnanten stupat i en af striderna vid Ulm, kaptenen hade insjuknat och måst qvarlemnas i Bayern, hvarefter jag förde befälet.

Är ni kompanichefen, frågade kejsaren, då han nått kompaniet och gick fram mot mig.

Ja, Ers majestät, jag har den äran, blef naturligtvis mitt svar.

Af brytningen i uttalet märkte han att jag var utländig.

Ni tillhör ej den franska nationen?

Nej, Ers majestät, jag är svensk!

Åh, svarade kejsaren välvilligt, från Carl XII:s and. Då förmodar jag ni är tapper som han.

Jag kommer icke svika Ers majestäts fanor, blef mitt korta svar.

Härpå följde detta samtal:

Men er nation har nu sällat sig till mina fiender!

Ers majestät, den hade det icke, när jag lemnade mitt land. Nu är jag fransk soldat och stolt öfver den äran.

Bra, bra, svarade den lille berömde mannen. Måhända råkas vi ånyo, sade han om en stund sedan han pratat något litet med soldaterna och leende nupit ett par af dem i öionen.

Hastigt tryckte han min hand och gick derpå till ett annat kompani.

Följande dag stod det minnesrika slaget. Hela armén var derunder klädd i parad. Redan tidigt uppstod en förfärlig kamp mellan Davouts trupper och ryssarne under Buxhöfden. Fram på f. m. såg jag kejsaren omgifven af några af sina marskalkar och högre officerare sitta till häst å en höjd, hvar ifrån han hade den bästa utsigt öfver kampen i dalen nedunder. Mitt regemente stod helt nära och jag kunde godt iakttaga hvad som tilldrog sig. Kejsaren hade, efter promenaden bland trupperna, under morgonen sofvit godt och leende och lycklig, som en glad gosse, satt han å sin hvita springare och betraktade de franska truppernas eldlinier och ryssarnes manövrer. Fram på f. m., jag vill minnas vid 11-tiden, vände han sig glädtigt mot marskalkarne och tillsade dem börja den allmänna drabbningen.

Samtidigt redo, i nejden af Pratzen midt emot, de båda allierade kejsarne bland sina hastigt fram-marscherande trupper. Den österrikiske monarken lär varit mycket allvarsam, men Rysslands unge tsar deremot leende, lycklig, förhoppningsfull, när han betraktade sina ståtliga regementen, hvilka, så trodde han, nu under hans eget befäl måste vinna en afgörande seger.

Kort efter det marskalkarne lemnat Napoleon, började Soult's armékår storma höjdsträckningen vid Pratzen och Bernadottes kår ryckte fram till höger om Soult's kår. Allt var gripande.

I en af bataljonsluckorna gick under framryckningen mitt regementes musikkår och spelade Marsseillaisen. I stridslinierna framför brakade gevärselden och artilleriet dånade från höjderna. Snart voro vi i yttersta stridslinien. Ryssarne tycktes ej

ha trott oss så nära. Deras rörelser voro osäkra. De kämpade dock en god stund med stor tapperhet, men upprepade bajonettangrepp tvungo dem att retirera. Det är gardet vi ha emot oss, ropade flere officerare. Snart upplöste sig det fiendtliga infanteriet i vild flykt, dragande de båda kejsarne och deras talrika staber med sig. I krutdimman märkte jag å höjdsträckningen vid Pratzen en stor rysk rytterafdelning af gardet spränga fram mot ett par regementen af franska gardeskavalleriet. Under vild strid kastades den ståtliga ryska kavallerimassan tillbaka. Det var ett drama, som jag aldrig kan glömma och ej heller den förfärliga syn, som tedde sig för mina blickar, när under reträtten öfver den tillfrusna sjön vid Telnitz isen tillföljd af fransmännens artillerield brast och tusentals moskoviter fingo sin död i djupet, och lika förfärlig var åsynen af ryssarnes reträtt öfver den smala landtungan mellan nämnda sjö och en annan. De ledo här enorma förluster.

— Regera det der, det skulle jag velat sett, utbrast major Pahlén.

— Få dagar efter slaget, fortsatte berättaren, blef det som bekant vapenhvila och derpå fred mellan Österrike och Frankrike. Spillrorna af ryska hären hemtågade.

Mitt regemente qvarstannade i Tyskland öfver vintern. Så kom kriget med Preussen. Den 10 oktober var jag med i den häftiga bataljen vid Saalfeld, der prins Ludvig af Preussen stupade. Marskalk Bernadottes kår deltog icke i dubbelslaget vid Jena och Auerstedt. Hela dagen hörde vi kanondundret från båda ställena. På aftonen bataljdagen den 14 okt. erhöilo vi underrättelsen om de stora segrarne och tidigt följande morgon satte vi efter den i upplösning stadda preussiska hären. Få dagar efter dub-

belslaget upphunno vi en större tysk härafdelning vid staden Halle. Tyskarne hade starka förskansningar bakom Saalefloden och äfven från öar i floden dånade artillerisalvor oss till mötes. Marskalken gick dock genast till angrepp, förtrupperna blefvo i en handvändning slagna. De flydde i vild oordning mot den långa bron öfver floden, fransmännen satte med fart efter och rusade samtidigt med de flyende öfver bron. Mitt regemente var i spetsen. Marskalken själf följde med i kulregnet. Larmet var förfärligt. Från gatorna, från hvarje fönster, hvarje glugg, ja, äfven från taken smattrade, ej olikt knastrandet i en kolossal enrisbrasa, gevärselden. Rundt om mig föllo soldater. Under hurrarop bar det af in i staden, der gata efter gata, hus efter hus måste stormas. Snart var staden tagen och striden fortsattes på fria fältet utanför. General Dupont kringgick fienden och dref honom på flykten. Vi togo 4,000 fångar och många kanoner.

Sedan var jag med på marschen genom det preussiska landet och deltog i stormningen af Lübeck, hvarvid jag erhöll ett skottsår i sidan och måste för ett par månader vårdas å ett lasarett i staden. Å detta, strax efter general Blüchers kapitulation, erhöll jag den, jag kan ej neka dertill, mycket angenäma underrättelsen, att jag för »tapperhet», som det stod i diplomtet, i slaget vid Halle blifvit utnämnd till riddare af Hederslegionen och samtidigt befördrad till kapten vid mitt regemente. När jag återkom till armén, fann jag detta förlagdt i Posen. Det hade i Polen uthärdat förfärliga strider mot ryska armén och spillrorna af den preussiska, och kompanierna voro mycket decimerade.

I ett kantonement kom jag åter i beröring med kejsaren, som då var stadd på en inspektionsfärd.

Kapten, jag har träffat er förr, sade kejsaren, hvilken oakadt fältlivets besvärligheter denna tid sken af välmåga och belåtenhet. Till detta senare påstods det i armén, att hans kärlek till den unga sköna grefvinnan Maria Walewski i väsentlig mån bidrog.

Ja, Ers Majestät, blef mitt svar och härpå utspann sig följande samtal.

Hvar?

Aftonen före slaget vid Austerlitz, i bivua-ken der.

Åh, nu erinrar jag mig er. Ni är af svensk nationalitet. Er konungs trupper stå i fält mot mina.

Jag vet det, Ers Majestät.

Men ändock tjänar ni troget, ni fick, jag erinrar mig det, hederslegionen efter slaget vid Halle.

Ers Majestät, under edra fanor har jag äran att kämpa mot mitt lands arffinde, den ryska makten.

Men om jag kommenderar er till ett regemente, som bevakar edra landsmän i Pommern?

Då Ers majestät, begär jag afsked.

Men om jag ej beviljar det?

Då skjuter jag mig för pannan.

Nu utbrast kejsaren i ett af dessa bullrande skratt, som äro en egenhet hos honom.

Bravo, ropade han sedan han skrattat ut, ni har karakter. Var lugn, ni skall ej behöfva gå mot edra landsmän. Om möjligen ert regemente blir kommenderadt mot Gustaf Adolfs trupper i Pommern, kommer ni ihåg detta vårt samtal och upprepar det för er armékårs befälhafvare. Jag är ej så hård, ni kanske tror, jag värderar högt nationalkänslan, när den rätt framträder. Ni kan uppfatta mina känslor mot de många af min egen nation, som i främmande arméer kämpa mot mig

och mina trupper. Särskildt i den ryska armén finnas många dylika förrädare.

Men, fortsatte han efter en paus, hvarför skall er konung vara så avogt sinnad mot mig och min nation! Jag aktar svenskarne högt, har aldrig gifvit dem anledning till fiendskap. Jag hade hos er konung och er nation tänkt mig en bundsförvandt, men finner en fiende. Så länge hertig Carl under förmyndaretiden var regent, var förhållandet mellan er nation och Frankrike helt annorlunda och äfven under de första åren af er konungs tronbestigning var det godt. Förklara mig orsaken!

Ers Majestät, jag kan verkligen icke lemna den äskade upplysningen.

Ni vill inte, utbrast kejsaren häftigt, men jag respekterar er tystlåtenhet, men kommer ni i tillfälle, så säg edra landsmän att jag är högligen uppbragt öfver er konungs beteende mot mig, detta besvärar mig ej så ringa; min armékår mot honom i Pommern hade jag bättre användning för, när det nu snart gäller att slå den förstärkta ryska hären ur fältet. Hans trots skall bekomma er nation illa, ja, mycket illa, det kan leda till förlust af provinser, till nationens totala förödmjukande, till ruin. Farväl, måhända återse vi hvarann än en gång!

Hastigt steg kejsaren derpå till häst och trafvade, följd af några adjutanter och gardeshästjägare, till ett närbeläget kantonement.

Jag märker jag blifvit allt för vidlyftig i de skildringar jag tänkt göra helt korta och jag skall derfor helt hastigt afsluta dem. Vid återkomsten till armén, hade marskalk Bernadotte till följd af ett i bataljen vid Mohrungen erhållet sår i halsen, måst lemna befälet. Fram på sommaren var han dock åter hos oss och anförde armékåren i flere af

de häftiga striderna under första hälften af juni. Som adjutant från armékåren kom jag e. m. den 14 juni till Friedland. Ryska hären var då sammanträngd i och omkring staden af Lannes', Neys, Morthiers och Victors kårer och Kejsargardet. Kanon- och gevärsbraket var förfärligt. Från den plats der jag i kejsarens närhet höll, hade jag den bästa utsigt öfver slagfältet med allt dess storartade virrvarr, dess långa eldlinier och rök-moln. Plötsligt syntes hela Neys kår längs flodstranden gå till anfall mot staden och bryggorna, som höllos besatta af ryska gardet. Tillsammans med ryssarne störtade Neys soldater in i den brinnande staden. Fienden tänkte ej längre på motstånd. Nedtrampande hvarandra, rusade ryssarne i tusental mot bryggorna och massor af dem trängdes utför dessa och drunknade. Vid mörkrets inbrott räddade sig dock större delen af högra flygeln öfver ett vad.

Få dagar efter det blodiga slaget afslöts, som herrskapet vet, vapenhvila. Båda arméerna stodo då å ömse sidor om Niemen. Det var en oförgätlig syn den af flottbron å elfven, der kejsaren och konungen af Preussen möttes. Och här på denna brygga uppstod i stället för fiendskap en häftig vänskap mellan de båda mäktigaste i verlden. Det anar mig, att gamla Sverige får allt utom lycka af den vänskapen. Det talades i armén om hemliga traktater och att en af dessa rörde sig om Finlands framtid, men nog härom för tillfället.

Vänskapen sträckte sig äfven till härarne. Redan under vapenhvilans första dag hade vi en mängd ryska officerare i vårt läger och franska officerare af alla grader besökte det ryska. Under dryckeslagen utbyttes dekorationer och äfven jag hade lätt kunnat erhålla en rysk, men jag betackade mig, ryska stjernor passa ej på svenskt bröst.

— Tack för det ordet, utropade kammarherren, som derpå höjde sitt glas och bad alla klinga med hjelten från Austerlitz och Halle, tacka honom för hans intressanta berättelse och önska honom välkommen hem efter alla utståndna mödor under kamp mot arffienden och dennes allierade.

Medan alla reste sig, yttrade hofpredikanten, vändande sig mot kammarherren: Prata inte hufvudet af dig! Vi äro ju allierade med Ryssland.

— Vi äro så fan heller, utropade den hetlefrade majoren.

— Ej har jag hört att alliansen blifvit upphäfd, svarade hofpredikanten.

Alla klingade hjertligt med kapten Henrik utom generalkonsul Rynning, som ej ens reste sig upp.

Kaptenen tackade kammarherren för den skål honom egnats och vände sig derpå mot generalkonsuln och dennes fru och tackade dem förbindligt dertör att han, åberopande sin bekantskap med makarne, under sin vistelse i Lübeck i rikt mått fått erfara gästfrihet och välvilja af deras der bosatta anhöriga, bankiren Wirrhoff och hans familj. Bankiren är, som herrskapet vet, en morbror till konsulinnan Rynning, tillade kaptenen.

Med glaset i hand gjorde kaptenen en sirlig bugning för fru Rynning och hennes man.

— Den der marskalken Bernadotte, du så mycket talade om i din högst intressanta berättelse, måtte vara en karl den der, sade majoren.

— En kärnkarl, upplyste kaptenen, en fältherre som få, en gentleman i detta ords vackraste bemärkelse, en man, som äfven i drabningen har hofmannens manér. Då är han oftast lugn, men stundom entusiastisk. Då är han hänförande och i detta hänseende kanske den förnämste i hela den

kejsrerliga armén. Hans manér bli då ofta teatraliska, men detta skick värdera de franske krigarne. Hans titel är, sedan trenne år tillbaka, fursten af Ponte-Corvo, men vid armén benämnes han dock nästan uteslutande marskalk Bernadotte. Hans karriér från sergeant vid ett infanteriregemente till marskalk af Frankrike och furste är lysande, men får han lefva, är ej svårt förutse för honom en ännu mera lysande bana. Han tyckes ämnad för en tron.

— Om jag ej missminner mig, är han befryndad med kejsar Napoleon, sade hofpredikanten.

— Han är, svarade kaptenen, svåger med kejsarens bror, konung Josef af Neapel. Han tillhör sålunda det kejsrerliga huset, men det påstås dock vid armén, att kejsaren och han stundom äro allt utom vänner. Kejsaren säges ännu hafva missstroende mot honom sedan den 18 Brumair. Bernadotte ville då ej medverka till statskuppen, men höll sig dock neutral. Det talas äfven om att ett förbållande af intim art äfven är orsaken. Kejsaren säges som ung officer ha varit förälskad i Decideria Clary, Bernadottes maka. Hon föredrog den ståtliga Bernadotte för den då oansenlige Napoleon. Till marskalkinnan Bernadotte säges kejsaren dock ej härför hysa den ringaste ovilja, men väl mot honom, som en gång var den segrande rivalen.

— Har du kommit i personlig beröring med marskalken, frågade hofpredikanten.

— Ganska ofta, svarade brorsonen. Då jag blef officer i franska armén, visade jag honom marskalk Berthiers rekommendationsskrifvelse, och allt ifrån den stunden, har han omfattat mig med stor välvilja, hvilken äfven sträckt sig så långt, att jag vid flere tillfällen blifvit inbjuden till hans taffel. Han brukar kalla mig monsieur svedois. När han,

tillfrisknad från sin blessyr, återkom till armén, blef jag en af hans adjutanter och tjenstgjorde som sådan till fälttågets slut.

Mitt herrskap, sade nu kaptenen och steg upp, jag har uppehållit er allt för länge. Ungdomen längtar helt visst åter till danssalen och der bjudes den vida angenämare förströelse än den jag med mina berättelser kan åstadkomma. Men innan jag för i afton lägger de båda sista stora krigens historia å sido, vill jag blott erinra derom, att de beryktade segrarne på afstånd taga sig mycket ståtliga ut, ett skimmer af lysande glans hägrar öfver slagfälten vid Austerlitz och Friedland, men se dem i verkligheten, se likhoparne, den qvidande och stönande massan af menniskor och djur och ni, liksom jag, skulle finna det helt annorlunda, finna, att kriget är nationernas gissel, ja, mången af eder skulle för evigt hata och förbanna kriget och all den ära, man så villigt låter hvila öfver segrarne. När jag red öfver slagfältet vid Friedland, der 20,000 ryssar och minst 10,000 man af franska armén lågo döda och sårade på en ganska ringa areal, tänkte jag: Huru ärorika äro icke de fredliga lagrarne mot krigets förfärliga ännu i allmänna opinionen så uppburna och lysande glans!

— Det der var vackert sagdt af dig, min käre brorson; som du känner har äfven jag sett månet slagfält, har erfarit krigets elände, sade hofpredikanten.

— Jag med, instämde major Pahlén suckande.

FJERDE KAPITLET.

Från stora salen ljöd en vals, och dansen var snart åter i gång. Gösta Årell svängde tredje och fjerde gången om med Signe Segerbrand och hennes syster, lilla nåden, för första med sin man infanterikaptenen Thure Gyllencreutz.

Innan Vendela Rynning lemnade herrarnes rum, kastade hon en frågande blick på Henrik Bergfalk, men denne satt dock lugnt kvar på sin plats. I danssalen blef hon genast engagerad af en af ortens yngre herrar.

De äldre samtalande vid sina pipor och glas om det gångna årets stora tilldragelser: Napoleoniska kriget mot Ryssland, svenska arméns bedröfliga fälttåg i Pommern och å Rügen, den märkliga i hast blifna vänskapen mellan Frankrike och Ryssland, engelska flottans angrepp på Köpenhamn och det misslyckade nordiska neutralitetsförsöket rörande Östersjöns stängning för främmande krigsflottor. För alla stod framtiden mycket oklar och kammarherren och hofpredikanten m. fl. anade olyckor för fäderneslandet till följd af vänskapen mellan Napoleon och kejsar Alexander.

— Det är helt naturligt, menade hofpredikanten, att kejsar Napoleon, uppbragt som han i Tilsit var mot vår vördade monark, gifvit kejsar Alexander fria händer. Det anar mig, att Finland varit på tal i Tilsit.

— Jag har samma aning, svarade kammarherren, men ändock vill jag slå bort hvarje tanke ditåt. Ryssland var ju strax derpå vår och Danmarks allierade.

— Mycket riktigt, inföll kapten Henrik, men när jag nu tänker på kejsarens ord till mig i Posen förra vintern, får jag samma tanke som min ärade farbror.

Som kaptenen yttrat dessa ord, inträdde en betjent med trenne bref, ett till kammarherren och tvenne till generalkonsuln.

Den senare betraktade noga sina brefs utskrifter, lade det ena ifrån sig och uppbröt hastigt sigillet å det andra, under det han yttrade, vändande sig till kammarherren:

— Under flera dagar har jag väntat detta bref, som mitt stadsbud nu athenmat. Tog mig friheten tillsäga om en hemtning af post äfven till Stora Hållestad.

— Tackar förbindligast, svarade kammarherren, och detta så mycket mer, som jag märker, att mitt är från mina kära anhörige i Stockholm, presidenten von H.

Kammarherren läste sitt bref och derunder märkte med förvåning de närsittande, att han bleknade. När han slutat, var hans nyss af värme och hetsiga drycker flammande anlete hvitt som lärft.

— Det måtte varit en sorgpost, kära bror erhöi, sade hofpredikanten deltagande.

Kammarherren satt tyst.

Brefvet hade glidit ur hans hand och låg på golvet.

En ängslig tystnad rådde, dock snart afbruten af ett par belåtna grymtanden från generalkonsuln, som derefter påfylde sitt glas och klingade med en närsittande.

— Herrarnes bref måtte ha varit af ganska olika innehåll, anmärkte major Pahlén.

— Mitt handlar om horribla saker, sade kammarherren med darrande röst. Inom kort ha vi krig med Ryssland. Ryktena om örlig äro fullt grundade. Om få veckor, kanske dagar, rycker ryska hären öfver gränsen.

Grafvens tystnad rädde nu i rummet, obehagligt störd af de dansandes glam i stora salen. Musikens toner voro en skärande kontrast mot kammarherrens nyss uttalade ord.

Kammarherren upptog brevet, under det han sade: Så här skrifver presidenten bland annat:

»Länge har det här i hufvudstaden gått rykten om brytning med Ryssland, men ingen har egentligen velat tro derpå, ehuru vår minister i Petersburg fältmarskalken Stedingk gifvit varnande vinkar. Nu vet jag dock med säkerhet, att Stedingk rapporterat, att krig står för dörren och att stora truppafdelningar bestämda till finska gränsen nattetid vandra genom Petersburgs gator. Man nekar ej för att truppflyttningar i mindre skala ske, men man har sagt vårt sändebud, att dessa stridskrafter äro bestämda att försvara kusterna mot England. Det har i Tilsit blifvit i hemligt protokoll öfverenskommet mellan Frankrike och Ryssland, att detta senare skall erhålla Finland. På detta sätt vill Napoleon göra Ryssland sig förbundet och samtidigt straffa vår konung för hans deltagande i koalitionen mot Frankrike. Å högsta ort vill man ej tro Stedingk. Konungen förklarar med bestämdhet för sin omgifning, att Stedingk ser i syne, att ingen fara är för handen. Han kan ej tänka sig, att kejsar Alexander vill handla oredligt mot våra anhörige och trogna allierade, och konungen med sin kända envishet lägger ej två strån i kors, som man säger, för att möta det väntade anfallet. Ej det ringaste vidtages

för finska gränsens försvar, och ej vidtagas några rustningar här i landet. Men under det vår konung hyser en sådan fast tillit till sin kejserlige ryske anhörige, gör han allt för att vredga honom. Han har, jag känner det bestämdt, med anledning deraf att ryske kejsaren förlänat kejsar Napoleon en hög rysk ordensdekoration, som äfven konung Gustaf IV Adolf erhållit, återsändt sin under förklaring, att han ej kan bära samma utmärkelsetecken som det korsikanska vildjuret, mördaren Bonaparte.

Kriget är enligt Stedingks utsago nu oundvikligt. Intet göres, som nämndt, till försvar. Men det är skäl uti, att vederbörande i landsorten ändock få veta, att verklig fara ej allenast hotar, utan är gifven. Var därför af den godheten genast underätta cheferna för regementena i din provins, att de hålla sig redo. De böra vara tacksamma för en vink i förväg.»

Det upplästa framkallade sensation. Hofpredikanten och likaledes hans embetsbroder knäppte händerna samman och bådo en bön till den Högste för konung och fosterland. Major Pahlén satt en god stund förstummad, men derpå röt han under det han slog sin ännu knutna kraftiga hand i bordet:

— Så gammal jag nu är, går jag med och fan ska ta rysspaket!

— Det blef sålunda verklighet, kriget är gifvet, sade kammarherren.

— Ja, det är det, sade konsul Rynning och drack ånyo ur sitt påfylda glas. Jag har samma underrättelser från mina anhöriga i Lübeck. Chefen för den stora firman Wirrhoff och son, bankiren Fritz Wirrhoff, min hustrus morbror, skrifver, att han från Berlin erhållit säker kännedom om, att i Tilsit öfverenskommits att Ryssland så snart som möjligt

skall besätta och tillägna sig Finland och äfven få utvidga sig söderut, mot det att Frankrike erhöll frihet att ordna sina förhållanden med vissa makter, huru det behagade. Wirrhoff skrifver, att kriget mellan Ryssland och Sverige är gifvet, strax på nyåret bryter det löst och därför har han efterkommit min begäran, att så snart han fått full viss-het för min firmas räkning uppköpa så mycket råg och korn han kan och likaledes blått och grått kläde. Ett stort parti dylikt har han redan inköpt och likaledes 20,000 tunnor råg och 15,000 tun-nor korn.

Det är på förtjensten man lefver mina herrar och man får vara nöjd, utbrast han glädtigt, under det han gjorde en gest med handen.

Kammarherren, hofpredikanten, major Pablén, Henrik Bergfalk och öfrige vände sig med afsky bort från denne egoistiske man, som med glädje mottog den förfärliga nyheten.

Som en löpeld spred sig från herrarnes rum in till danssalen underrättelsen om det förestående kriget. Dansen upphörde. Musiken tystnade. Fru Emerence Gyllencreutz föll i en hysterisk gråt. Det var ju ej länge sedan hon från fälttåget i Pommern fått hem sin man och nu skulle han åter ut i krigets fasor. Flere af damerna föllo äfven i gråt, kavalje-rernas anleten buro samtliga pregeln af det dju-paste allvar.

Alla skyndade in till kammarherrens rum för att få närmare besked.

— Jag går med ut i kriget, sade med bestämd-het Gösta Årell till Signe Segerbrand, som ängslig stod vid hans sida.

— Du, du behöfver väl ej det, utbrast hon.

— När fäderneslandet kallar, ej blir jag den, som icke lyssnar till uppmaningen, svarade den unge mannen.

Signe betraktade honom med lågande, beundrande blickar. Hennes innersta tanke nu var dock kanske ej så litet egoistisk. Med landtmätaren Gösta Årell kunde hon, som hon nyligen sagt till systemen, ej förena sina öden, detta stod åter för henne tydligt, men med löjtnanten, blifvande kaptenen Gösta Årell, det blefve en annan sak.

— Gör som du önskar, jag vill ej afråda dig, sade hon och tryckte helt lätt hans hand.

Från all uppståndelse drog sig Vendela Rynning långt in i de inre rummen, som nu i en hast blifvit folktomma. Hon slog sig ned i samma soffhörn, der kapten Henrik vid aftonens början tagit plats och der hon uppsökt honom. Leende tänkte hon på den lyckliga stunden och en aning sade henne, att han nu ville uppsöka henne.

Hon väntade icke förgäfvos.

— Sätt dig här invid och berätta ett och annat om mina anhöriga i Lübeck, bad hon och sände honom dervid en af dessa varma blickar, som hon visste alltid hänförde honom.

— De voro nästan lika älskliga som deras anhörige här uppe i kalla nordnen, sade kaptenen. Makarne Wirrhoff fann jag vara de bästa menniskor man kunde träffa på, sonen Wilhelm likaledes och döttrarne Rose och Amalie voro vackra, älskvärda, förtjusande varelser, sin svenska kusin fullt värdiga.

— Jag har ej sett dem sedan de blifvit upp vuxna. Ej på sex år har jag varit i Lübeck, hvad jag längtar dit!

— Längtar du så dit älskling, sade kapten Henrik vekt.

— Jag vill härifrån, jag vill från min egoistiske, ofta tyranniske man! Kan du undra härpå? Om du visste allt! Tänk om onkel Wirrhoff visste allt! Nu hjälper han honom i affärerna och gör honom allt rikare och rikare och detta för *min* skull, för min, jag vet det. Henrik, jag vill följa dig, följa dig först till Lübeck, der skola vi för mina anhöriga omtala allt, bekänna allt. De äro ädelmodiga, godhertade, de skola fortfarande vörda och älska mig.

— Älskling, det lär ej kunna gå för sig nu, svarade Henrik med djupt allvar och fattade hennes båda händer. Nu klappar ett svårt, förödande krig på mitt eget fäderneslands dörr och jag måste lyda den röst, som nu bjuder hvarje svensk krigare ut till fosterlandets försvar. Jag måste, så snart ryska hären gått öfver Finlands gräns, genast afsända min afskedsansökan till franska krigsministeriet och med afskrift häraf resa till Stockholm för att ånyo söka inträde i den svenska armén.

Vendela Rynning brast i tårar.

Henrik lät henne gråta ut. Derpå hjälpte han henne att borttorka de heta tårar, som fallit ned öfver kinder och hals.

— Hvilken toka jag är, sade Vendela bittert, under de senaste dagarne har jag varit så lycklig vid tanken att få följa dig, nu äro på en gång alla illusioner borta, borta, borta!

— Men samtidigt kan du tänka, ingen skandal kommer att vidlåda hvarken dig eller mig.

— Skandal, skandal ja, skandal är det för mig att vara förenad med en sådan man som den, hvilken ödet beskärt mig.

— Kan så vara, men världen har en annan åsigt. Tro mig Vendela, så mörkt det för närva-

rande är inom dig, skall dock helt säkert din framtid bli ljus och samtidigt min — om jag får lefva!

— Om *du* får lefva, eftersade Vendela — ja, det har du kanske rätt i, men, men — o, det är förfärligt med dessa eviga krig!

Henrik tryckte henne till sitt hjerta och öfverhöljde hennes läppar, kinder och skuldror med kyssar och hvilade en stund sitt heta hufvud i hennes skälvfande sköte.

Så ihågkom han hennes ord, var försiktig, ihågkom sitt löfte, men nu var det dock, detta oakadt, han som var allt utom detta.

Han löste sig ur hennes armar och aflägsnade sig.

Under supén rådde allmän förstämning. Det var endast major Pahlén, som sökte hålla stämningen uppe. Sedan han vid smörgåsbordet tagit helan, knöt han handen och menade, att än en gång skulle han föra bataljon. Sedan han tagit halfvan, blef han rent desperat och skrek, att när han kom att gå till anfall med sin bataljon, skulle han ropa till rysspaket: känner ni igen gamle Pahlén!

Generalkonsuln var endast med en stund vid smörgåsbordet. Sedan gick han åter till herrummen.

— Nu super den fan sig full igen, sade majoren. Sist jag var i hans sällskap, gjorde han det i ilska, men nu i glädje öfver allt det han skall tjena på ett i nöd stadt fosterland. Skön pojke, den der!

— Vi måste hindra honom, sade kammarherren.

— Låt aset supa ihjel sig, det vore det bästa, som kunde ske, menade majoren.

Och i ro fick konsuln dricka sina romtoddar.

Majoren lofvade ledsaga honom — konsuln — till släden.

En varm, medlidandets blick sände kapten Henrik den unga, sköna konsulinnan, då vid afresan majoren kom ned ledande med hennes nästan redlöse man.

Signe hade kastat öfver sig en kappa och stod barhufvad ute på gården för att säga alla gästerna ett sista farväl och se deras affärd. Då såg hon plötsligt upp mot himlen. Den var blodröd i öster.

— Elden är lös här i trakten, se, se, nu med nya årets ingång komma fasorna — se, se der i öster, derifrån kriget skall komma, ropade hon med gäll, klagande stämma.

Alla vände blicken österut, der den hemska rodnaden var lägrad öfver nästan halfva firmamentet.

— Det har kommit eld i julhalmen någonstädes, sade major Pahlén. Hemskt ser det ut, det kan ej nekas.

— Det är ett varsel för kriget, kriget, kriget, hördes Signes skärande stämma upprepade gånger ljuda bland piskornas hvassa klatschar och bjellror-nas klang.

FEMTE KAPITLET.

En söndag i medlet af februari hade pastor Årell predikat i Hällestad och derpå mot vanan icke mottagit inbjudning till middag hos kammarherre Segerbrand. Pastorn ville hem för att tillsammans med familjen tillbringa återstoden af denna dag, som för honom var af stor betydelse. Han hade erhållit förslag till Hofby pastorat, ett af de mest inkomstgivande inom stiftet, hade i tur och ordning aflagt prof och — i dag var valet. Han hade erfarit, att han ej saknade utsigter till tjensten, men vid prestval beror ju så mycket på tillfälligheter, på slumpen till och med, och sjelf ville han därför ej allt för mycket hängifva sig åt illusioner. Upprepade gånger vid liknande fall, hade han fått erfara huru de gäckas. Och ändå visste han, att han ansågs för en af stiftets mest begåfvade och nitiske prestmän.

Under vägen till det närbelägna hemmet, kände han det likväl så förunderligt lätt omkring hjertat, hans gång var ledig och lätt som en ynglings. Midvintersolen sken så leende omkring honom, den glänste i medspåren och den skimrade ute på de vida snöfälten och anställde å dessa en förunderlig glans och än mer i detta hänseende bland löfträdens rimmiga kronor. Bjellerklangen lät melodisk som aldrig förr, för den gode pastorn var det musik i hela den vida nejd, som låg omkring honom i herrlig söndagsfrid.

Ännu hade irtet med bestämdhet afhörts om stundande ofred, man hade i trakten sedan nyårs-helgen ej sport det ringaste om brytning med vår mäktige östre granne och mången begynte lefva i

tron, att allt hvad man hört blott varit ett falskt allarm, lätt förklarligt i så orofull tid. Kammarherren hade sålunda ej sedan nyårsdagen mottagit något bref från sin anhörige, den högt stående presidenten, generalkonsuln sade sig ej heller mottagit någon bekräftande skrifvelse och de få tidningar som kommo med kammarherrens och hofpredikantens väskor hade om förhållandena i Europa blott att förmäla om kejsar Napoleons åtgärder att förverkliga sitt kontinentalsystem och sina planer mot Spanien. Ej en rad innehöllo de om en möjligen förestående brytning från rysk sida af freden här uppe i Norden.

Vid godt lynne och förtröstansfull anlände pastorn varm af promenaden till sitt hem, der middagsbordet stod dukadt. Han intog den enkla men goda måltiden tillsammans med de sina och rökade derpå sin pipa, under det han samtalade med sin hustru om de flydda tiderna, om huru det kändes den dagen, valet hölls i det pastorat han näst förut sökt och till hvilket han äfven haft de bästa utsigter, men dock stannat i minoritet, denna dock så ringa, att den blott utgjorde ej fullt en half röst. Men minoritet var det dock.

Det var Guds vilja, erinrade han sig då ha sagt — och så tänkte han äfven nu säga, antingen han erhöill majoritet eller ånyo stannade i minoriteten.

— Ja, vi böra alltid tro, att Gud styrer allt till det bästa, och sker det ej efter vår önskan, så är det nog bäst som sker ändå, sade fru Årell mildt. Berggren, som fick Lanna var i större behof deraf än vi, ehuru vi minsann ej heller hafva något öfverflöd af det timpliga goda.

— Ja, nog är det så, men Gudskelof vi ha sträfvat fram vår dag utan några större bekymmer. Af de många barn Herren gifvit oss, hafva vi hittills

ej haft annat än glädje. För oss äro barnen en välsignelserik Guds gåfva.

Pastorn lade sig med pipan i munnen på sin skinnsoffa och sökte taga sig en middagslur, men det ville ej gå. Hur det var, var han, fastän han ej ville visa det för sin hustru, ej så litet nervös. Han rökade pipa efter pipa för att lugna nerverna, men sömn fick han ändock icke i ögonen.

Det led mot skymningen. Pastorn gick orolig af och an i sitt lilla embetsrum, från hvilket han då och då gjorde en afstickare in i salen, der han noga betraktade visarne på det gamla vägguret, som i sitt hvitmålade fodral stod i en vrå. Stundom spejade han ut åt vägen, dit äfven fru Carins blickar ofta drogos. De fullvuxna döttrarne och de mindre barnen stodo ute på den lilla förstugubron och spejade äfven mot landsvägen och lyddes i den klara aftonen till bjellerklang. De visste att fadren med sin embetsbroder, komministern i Hofby, uppgjort att denne, om så vore att fadren finge pastoratet, genast skulle afsända ett åkande bud med underättelsen.

Skymningen tilltog. Aftonrodnaden lägrade sig öfver en god del af den vestra himlen. Stjernorna började blicka fram och månen att lysa. Allt var tyst och stilla. Bjellerklangen hördes visserligen i fjerran, men dock ej från det håll, budet väntades. Snart var det full afton, en herrlig stjernklar midvinterafton.

Pastorn tände ljus och begynte läsa, men inre oro tvang honom upp igen. Orolig började han åter sin vandring och sin mönstring af salsklockans jernvisare. Fru Carin blickade från ett fönster vemodigt ut i rymden. Barnen stodo ännu lyssnande å gården.

Plötsligt sprang den goda prestfrun äfven ut.

— Hvad är fatt, ropade hon åt barnen, som samtliga voro i språng ut åt landsvägen.

— Vi höra bjellror, ropade lilla femåriga Klara, som blifvit långt efter de andra.

Modren lyssnade. Bjellerklang hördes visserligen från det rätta hållet, men därför var det ingalunda sagdt, att det var budet från Hofby, som nalkades.

Hon stälde sig vid grinden och hörde den åkande stanna och derjemte glada utrop från barnen.

Snart såg hon den resande nalkas, medförande alla barnen, sittande i skrandan eller stående på modernna. Lilla Klara stod, hållen af en af systrarne, upprätt i åkdonet och ropade med gäll stämma:

— Mamma, mamma, pappa har fått pastoratet!

— Han fick femtiotre röster mera än farbror Landström, ropade en af de äldre systrarne. Hurra, ropade gossarne. — Pappa har fått stora Hofby — hurra, nu ska det bli lifvad — hurra!

Pastorn stod, när den jublande barnskaran kom framåående, på trappan till sitt lilla hem. Ett mildt soligt skimmer, belyst af månens och stjernornas sken, var lägradt öfver hans anlete, när han helsade Hofbymannen välkommen och tillsade drängen Håke att mettaga budets häst.

Och Håke han gladde sig i kapp med barnen öfver den stora tilldragelsen.

— Jo, dä kan pastorn slå sej i backen på, att han ska få af Storängens hö å slöhafren den ska han slippa, svarade drängen glädtigt.

Pastor Årell förde med sig Hofby-bonden in. Det var ett gruffligt fjesk och krus, innan bonden kom sig för att träda in i hvardagsrummet och der blifvit placerad.

— Ja ha, det skall ja säga pastorn — nej körkharren menade ja — att det var ett artigt och

resonligt val, vi hade i dag i Hofby moderkyrka, sade bonden. Prosten Carlmark höll ett dråpeligt tal, som riktigt grep in i hjertat på lite hvar och bad folket besinna vigten af en rätt själasörjare, en rätt herde i Harrans vingård, och han sa inte sina ord förgäfvos, ty med stor enighet valde vi derpå vår nye körkharre, som nu står framför mig. Välkommen till oss med frid och lycka, den helsningen har jag med mig från alla de många bönder och äfven harra, som i dag röstat på pastorn — körkharren skulle jag sagt.

— Nog vill jag söka för eder blifva en god och verksam själasörjare. Måtte Herran förläna mig kraft och helsa härtill, sade den nyblifne kyrkoherden.

— Det ska vi hoppas, invände bonden och fortsatte. Harrskapet må tro, di får det artigt och regält i Hofby. Salig gamle prosten ville alltid ha det bra och därför äro husen i godt skick och jordbruket med. Prestgården har åttio tunnland i åker och öfver femtio i äng och dertill goda beteshagar och stora vidder välvuxen skog. Nästan för jemnan hade gamle prosten sex hästar och trettio nöt förutom småkreatur, jag menar med dessa får och svin. Lönen i spanmål och annat är äfven anseelig och gället har namn för att vara ett af de bästa i Skara stift. En hyggelig och skicklig kaplan ha vi, och är det så, att vår nye körkharre vill ha sig en hjälpeprest, så nog har han rum till honom, för i stora byggningen är det sex rum der nere och tre der uppe, å i flygelbyggningen två herrskapsrum, förutom drängstuga och brygghus. Godt dricksvatten är det i brunnen på gården, och ån rinner, som en vet, strax utanför, så inte behöfver hvarken folk eller få befara vattenbrist på det stället. Ja, än en gång hjartans välkommen önskar jag våran nye körkharre,

hans artiga qvenna och liffulla, raska, vackra och väluppfosttrade barn. Sådant gammalt sjåp jag är, det här borde jag väl talt om förut: Pastorn — körkharren skulle jag säga — fick vid valet 127 hela hemmansröster, körkharre Landström 74 och pastor Lindblom 11 röster.

Stor fröjd var den stilla helgdagsaftonen rådande i det lilla herdetjellet. Den nyvalde kyrkoherden hade, tyckte han, aldrig förr känt en sådan lugn frid inom sig som nu, då han rökande sin pipa satt och talade med budbäraren om förhållandena i sitt snart blifvande, mycket inkomstgifvande pastorat. Fru Carin gick lycklig och nöjd och med frid i sinnet tyst omkring eller lyssnade, stående vid sin mans stol, på samtalet. Alla barnen voro besjälade af samma stilla fridstämning, som bemäktigat sig föräldrarne. De sutto tysta i hvardagsrummet och lyssnade med spänd uppmärksamhet till allt hvad den främmande mannen hade att förtälja om det nya hemmet och om allt det, som till detta hörde.

Högtiden till ära, hade deras mor låtit tända ett från julhelgen öfverblifvet grenljus, placeradt å salsskänken. Äfven de inre rummen voro upplysta med tvenne talgljus hvardera, så att allt var precis som julafton, tyckte de mindre barnen. En af de äldre flickorna hade anförtrots den ingalunda ovigtiga sysslan att med en ljussax snoppa alla de brinnande ljusen och hon fullgjorde uppdraget så punktligt, att illuminationen ingen gång förlorade sin glans.

Ute i köket rådde äfven förnöjsamhet. Tjenstfolket gladdes sig upprigtigt åt sin husbondes befordran, i all synnerhet drängen Håke, som i andanom såg sig sjelf som rättare eller fördräng å den stora prestgården, der man enligt en af pigornas, som

hört bondens berättelse, utsago födde 6 hästar och 30 nöt förutom »småkriatur».

Å spiseln puttrade kaffekokaren, och den då för tiden i så mångt hem, liksom i detta, så rara drycken spred, när den sjudande från sjelfva kokaren haldes i en kanna, en herrlig doft. De äldre döttrarne hade i salen dukat kaffebordet och fru Carin hemtade sjelf från skafferiet en mängd småbröd, som hon i tvenne korgar framsatte å bordet. De mindre barnen befunno sig i stilla hänryckning öfver all denna herrlighet. Mamma hade ju lofvat att alla, alla skulle få kaffe och kakor.

Under dessa tillredelser kom det bud från kammarherrens med förfrågan, huru det gått vid valet och från flere af granngårdarne kommo äfven bud. Konsulinnan Rynning kom i egen person och deltog några få minuter i familjens glädje. På inga vilkor ville hon dock stanna. — Nej, det passar bäst ni äro för er sjelfva en sådan här afton, sade hon hjertligt, sade derpå farväl och körde sina färde.

Som man skulle sätta sig ned intill det dukade kaffebordet, hördes steg i förstugan, dörren rycktes upp och till allas förvåning steg äldste sonen, landtmästeribiträdet Gösta in i salen.

— Gratulerar, gratulerar älskade fader, har hört nyheten under vägen, utropade ynglingen i det han tryckte fadren och derpå modren till sitt bröst.

— Det var mycket oväntadt att se dig, välkommen käre Gösta, utropade fadren, tag af dig öfverrocken och sätt dig vid min sida!

— Genast, genast älskade pappa, blott jag får kyssa och klappa om syskonen litet först.

Detta tog dock någon tid. Alla ville hvar sin stund rå om bror Gösta.

Ändtligen satt han rödkindad, frisk och hurtig invid fadren och samspråkade med honom och budbäraren från Hofby.

— Har du någon förrättning här i trakterna, sporde fadren.

— Nej, men jag ville, ehuru vägen hit är fyra mil, ovilkorligt hem i dag. Jag färdades de två första milen efter häst och har sedan gått resten af vägen.

— Det var snällt af dig min gosse, sade fadren och slog sonen på axeln.

— Har du, frågade fadren, några nyheter från Finland, det måtte väl aldrig stå galet till vid gränsen, men jag förmodar att när intet vidare höres af de ryska rustningarne enligt vår konungs bestämda åsigt, endast voro ämnade mot England.

— Det står ej bra till, så mycket vet jag, svarade Gösta.

— Hvad menar du, säg ut, sade fadren häpen öfver det djupa allvar, som nu var lägradt öfver sonens drag.

— Jag kanske inte bör på en glädjedag som denna säga hvad jag vet. Tids nog derom i morgon.

— Nej, nu skall det ut. Den värsta underrättelse är nu bättre än ovisshet, invände fadren ifrigt.

— Vill pappa det ovilkorligen så . . .

— Ja visst, säg ut, utbrast fadren.

— Kriget har tagit sin början, sade Gösta långsamt och med tonvigt på hvarje ord.

— Har det — Gud skydde konung, fosterland och oss alla, utropade fadren.

— Gud hjälpe oss alla, sade fru Carin och knäppte sina händer samman.

— Harren bevare oss och se i nåd till oss alla, ljöd bondens från Hofby nu högtidliga stämma.

— Hur har du fått underrättelsen, frågade fadren ifrigt.

— Min principal var i slutet af förra veckan, berättade Gösta, åt residensstaden och hemkom i dag på förmiddagen. Han omtalade då, att fredags afton till Länsstyrelsen ingått den underrättelsen, att general Klercker, som för befälet i Finland, natten till den 1 februari i Helsingfors mottog kuriren Östbom, som från Petersburg förer post från vår minister der, greve v. Stedingk, och af honom mottagit ett bref, som förkunnade, att kriget var oundvikligt, att ryssarne under närmaste tiden utan krigsförklaring komma att inrycka i Finland och att den ryska kår, som nu stod närmast gränsen vid Kymene elf utgjorde cirka 20,000 man och hade starka reserver. En rysk armé samlades äfven längre mot norr. General Klercker säges genast gifvit order till finska armén att bryta upp från rotarne och samla sig. Enligt hans befallning, så berättades å Residenset, skola två brigader, tillsammans nära 7,000 man, taga ställning strax bakom gränsen vid Kymene elf. Ryska hufvudhären förmodas öfver — Gösta såg i en annotationsbok — en ort benämnd Keltis så hastigt som möjligt söka uppnå Tavastehus. Savolaxbrigaden 2,900 man lärer ha fått befallning att samla sig längre i norr vid S:t Michel. Omkring 2,500 man ha order att stanna inne i landet i Österbotten, i Karelen och i Savolax. Till Sveaborgs försvar har generalen kommenderat 7,000 man, 750 man till Svartholms och till Hangöudds 250 man. Det hela utgör, om pappa räknar tillsammans, 20,000 man. Den ryske öfverbefälhafvaren är den från slaget vid Austerlitz bekante general Buxhövden, hvilken under sitt befäl har flere kända generaler såsom fuist Bagration, Kamenski, Tutschkoff, kosacköfversten

Kulneff m. fl. Jag hoppas det går dem nu alla lika galet som förut vid Austerlitz och Friedland och många andra ställen. Finnarne äro icke att leka med, och kunna snart svenska trupper komma till deras understöd, så torde det igen bli nesa och nederlag för ryssarne. Och galet går det dem, det skall pappa få se, blott vi få vara i fred för Danmark. Men detta är, dess värre, ej troligt. Min principal berättade, att han hört, att i Stockholm allmänt troddes, att förbund var slutet mellan Ryssland och Danmark, att en dansk här ämnade infalla i Skåne, men om man ej, för i all synnerhet svenska och engelska flottan, skulle våga detta, kommer i alla händelser en norsk-dansk armé att från Norge söka intränga i Sverige.

— Vet du om kriget verkligen redan tagit sin början, frågade fadren.

— Förmodligen hafva nu de första skotten knallat vid gränsen. Det troddes så både i Stockholm och i residensstaden.

— Märkligt att vi här nere ej förr än nu erhålla alla dessa underrättelser, sade fadren.

Den 1 dennes kom, svarade Gösta, budskapet till Helsingfors, sedan tog det för kuriren Östbom en tre à fyra dagar för att öfver Åland komma till Stockholm och i embetsverken, der hade man ingen kunskap om förestående fredsbrott förrän några dagar ännu senare. Till residensstaden kunde sålunda underrättelsen ej gerna komma tidigare än den gjorde, den 10 februari.

— Spordes ej från hufvudstaden några militära åtgärder, sade fadren.

— Min principal hade ej reda på det ringaste i det hänseendet, svarade sonen.

— Märkligt, men så lära vi snart få veta derom. Så allvarligt ett fredsbrott med Ryssland och Danmark för närvarande är, torde det dock måhända ej vara så farligt, sade den nyvalde kyrkoherden förtröstansfullt. England blir helt säkert vår allierade och i Skåne vågar antagligen danskarne ej infalla nu sedan de ej ha någon flotta. Det var för väl att engelsmännen förra hösten lade embargo på dem. Ett infall från Norge kan visserligen bli förargligt nog, men så särdeles farligt helt visst icke. Det torde, när allt kommer omkring, blifva vi och ej dansk-norska hären som på det hållet komma att gå anfallsvis till väga. Hvad nu Ryssland beträffar, så är dess armé grundligt försvagad genom dess många nederlag under krigen mot Napoleon 1805 och under förra året. Visserligen är den starkare än vår, men vi å vår sida ha, om de rätt användas, stora fördelar. Vår flotta är jemngod med den ryska och få vi, som kan förutses, förstärkning af engelska fartyg, är vår öfvermakt till sjös ansenlig. Engelska trupper torde äfven skynda till vårt bistånd. Ställningen är verkligen ej på långt när så förtvillad, som den i första häpenheten kan synas. Gamla Sverige har varit i lika svårt, ja, mycket värre läge än nu. Ej alltid ha vi redt oss väl, det är känt, men så har ock efter de mulnaste dagar, mer än en gång solen lyst strålande klar öfver moderlandet och dess besittningar. Få vi blott denna gång god ledning, så reda vi oss kanske godt, men, men, men . . . kyrkoherden ville ej utsäga meningen.

— Mod och offervillighet skall, när konungen kallar ej fattas hos landets söner, utropade Gösta entusiastiskt.

Fadren och likaledes modren blickade forskande på den älskade sonen.

— Far och mor ha väl intet emot, sade denne derpå i det han steg upp, att jag i afton, nu genast qvistar af upp till kammarherren; jag lofvade honom, när jag strax på nyåret reste hemifrån, att så snart jag sporde något viktigt från Residenset, jag genast skulle söka derom underrätta honom. Jag stannar naturligtvis endast några få minuter och torde vara åter om en timma.

— Helsa kammarherren, sade fadren till sin raske son, under det denne hastigt åter påtog sin öfverrock.

Med snabba, spänstiga steg vandrade Gösta vägen framåt mot Stora Hällestads fideikommisssegendom. Kölden var sträng. Snön knarrade under hans fötter. Stjernorna lågade. Snart var han nära invid det gamla herresätet, som i månskenet i de rimmiga löfträdeslundarne tog sig mycket vördnadsbjudande ut. I backen vid åstranden hörde han en gällt klingande stämma mot honom ropa »se upp, akta er», och orden voro knappast sagda, innan en kälke, på hvilken tvenne flickor sutto, i hisklig fart rusade utför liden.

— Nej se Gösta, hörde han samma stämma utropa — Kom efter!

Den, ropet gälde var ej sen att hörsamma kallelsen. Han sprang hastigt utför liden och upphann slutligen släden.

— Det var ett kärt möte, utropade Signe Segerbrand och lemnade kälken till en yngre syster, du här Gösta, välkommen hem! Ack så roligt att farbror fick pastoratet, vi blefvo, ehuru det blir svårt att skiljas från eder, dock alla så glada.

— Tack goda Signe för ditt deltagande i vår glädje, sade Gösta hjertligt och tryckte barndomsvännens hand. Ja, det var verkligen mycket, mycket angenämt.

Jag ville ock hem i dag. På vägen hörde jag utgången, hvadan jag var en af de första, som gratulerade. Men Signe — jag hade med mig till hemmet ett sorgebudskap.

— Hvad då, frågade flickan.

— Kriget har utbrutit.

— Har det!

— Ja, ryssarne gå öfver finska gränsen vid Keltis.

— Skall du med ut i kriget?

— Ja, det ämnar jag.

— Det gör du rätt i Gösta, en svensk man skall i farans stund försvara sitt land. Och detta säger jag, ehuru det blir mycket, mycket svårt för mig veta, att du är med ute i striderna och farorna.

— Tack Signe för ditt deltagande, svarade Gösta och betraktade med varma blickar den unga, resliga flickan, som med af rörelse flammande kinder och lågande ögon stod framför honom, iförd modern klädsam pelskappa med hvit krage och en mössa af samma skinn, under hvilken kastanjebruna, yrande lockar föllo ned öfver den mjellhvita pannan.

— Jag gick hit öfver för att meddela din far underrättelsen, sade Gösta.

— Du stannar ej hos oss i afton, förmodar jag, sade Signe.

— Nej, i afton vill jag vara i hemmet.

— Jag kan nog förstå det, gå nu upp till min far! Jag och Maria stanna här i liden, jag skall sedan följa dig ett stycke på vägen.

— De gingo uppför liden. Uppkomna, svängde Signe om kälken, tog jemte systemen plats och bad Gösta skjutsa den igång.

Gösta stod öfverst i liden och såg huru det hastigt bar af nedför och gick sedan mot stora manbyggningen.

Skyndsammare än hvad Signe beräknat, var han åter.

— Hvilken hjertegod far du har, sade han då till barndomsvännen.

— Ja, är han inte rar, svarade Signe, nå hvad sade han om allt det du berättade?

— Han blef förstås mycket allvarsam, men var dock ganska förhoppningsfull. Han ansåg, att om konung och krigsstyrelse nu handla beslutsamt och klokt, så böra vi reda oss godt och äfven att vi mer än en gång varit lika illa ute som nu.

— Talade du om att du går med, frågade flickan.

— Ja.

— Hvad sade han då?

— Det var rätt, sade han och tillade: Hade jag en vuxen son, skulle han äfven med, antingen han ville eller inte.

Signe tillsade sin syster att begifva sig hem med kälken och gjorde sedan Gösta sällskap. De båda unga vandrade sida vid sida, till en början under lifligt samtal, men så småningom, ju mer de nalkades den lilla prestgården, aftog lifligheten och till slut gingo de helt tysta hand i hand och blickade varmt in i hvarandras ögon.

— Du kommer väl än en gång till hemmet, innan du följer armén, frågade hon ängsligt.

— Nej Signe, svarade Gösta, det gör jag icke. I morgon säger jag de mina farväl, försigtigt förstås. Jag vill ej med ens säga ut hvad jag ämnar. Jag stannar hos min principal någon kort tid för att afvakta händelserna och begifver mig derifrån af — hvart det vet jag ju inte nu — jag blott vet, att det bär af med mig ut i kriget.

— Kanske vi aldrig se hvarandra mer, sade Signe dystert.

— Åh, det böra vi väl hoppas, svarade Gösta i en ton, som skulle föreställa frimodig.

— Hoppas, hoppas, ja, det kan man väl, men hoppet är ringa, när du drager af till ett blodigt, långvarigt krig.

Båda stodo en stund tysta, det var som om ingendera ville bryta denna tystnad.

Signe bet sig i läppen för att hindra en snyftning.

— Vi måste skiljas, sade Gösta beslutsamt. Tack Signe, tack för all din vänskap, din välvilja, din hjertlighet mot mig!

— Tack för det samma, framstammade Signe.

Gösta tog henne om lifvet och tryckte henne intill sig. Han visste ej huru han fick mod härtill, huru han vågade det. Signe slog sina armar om hans hals. Hans läppar sökte hennes. Den första kyssen brann.

Gösta kände dervid, att ett par heta tårar fuktade hans kind. Då tårades äfven hans ögon. Signe besvarade hans kyss och löste sig derpå ur hans armar. Farväl, hviskade hon, jag skall ha dig i minne — ofta skall du vara i mina tankar. Jag skall bedja för dig.

En djup suck frampressades ur hennes beklämda bröst, och under det hon med sin näsduk borttorkade tårarne, sväfvade hon hastigt af på vägen mot hemmet.

— Farväl, farväl, sade Gösta halfhögt, som för sig sjelf. — Han torkade äfven bort sina tårar under det han gick mot det kära hem, han kanske aldrig mer skulle återse.

SJETTE KAPITLET.

Ryska armén hade icke, som Gösta berättat för sin far, före den 12 februari öfvergått gränsen. Först den 25 ingick en offensiv rörelse i ryske öfverbefälhafvarens plan, men då han sporde, att finska armén, som han ännu trodde vara spridd kring hela landet, redan var i full uppmarsch till sina bestämda ställningar, framflyttade han anfallet några dagar.

Den 21 febr. redan före dagningen föllo de första skotten, då en afdelning af general Buxhövdens armé kom till bron öfver Kymene elf vid Aberfors och sände en parlamentär till den på andra sidan bron stående afdelningen ur Nylands regemente. Parlamentären hade i uppdrag att å ryske kejsarens vägnar bedja finnarne nedlägga vapen, emedan ryssarne icke kommo som fiender, utan som vänner. De hade endast i uppdrag att tvinga deras svenske konung att uppfylla ingångna förbindelser.

Parlamentären red med ett vägrande svar åter öfver bron, men knappast hade han hunnit andra stranden, innan de första skotten föllo från den finska sidan. Samtidigt störtade en skara dragoner öfver den tillfrusna, snöhöljda elfven för att taga Nyländingarna i flanken. Efter het strid drogo Nyländingarne sig tillbaka till Forsby. Ryssarne förföljde och inryckte på aftonen i Lovisa.

Det förödande kriget hade tagit sin början.

Samtidigt med framryckningen öfver bryggan vid Aberfors, gingo två ryska kolonner nordligare öfver gränsen vid Keltis. Den södra af dessa kolonner

stötte vid Elimä på en annan afdelning af Nylands regemete, under major Arnkihl, som tappert slagits hela dagen och undanskaffade derunder alla vid Elimä upplagda förråd och retirerade först fram på aftonen på vägen åt Artsjö. Den nordligaste kolonnen rönte under dagen icke motstånd.

Underrättelsen om det ryska infallet väckte stor förstämning i Stockholm, der konungen från första ögonblicket fick den uppfattningen, att Finland icke kunde försvaras och att det enda man nu hade att göra vore att frälsa armén.

Under det man i konungaborgen sammanskref den förderfliga, så mycket omtalade instruktionen för general Klingspor, som utnämmts till öfverbefälhafvare för den finska armén, spred sig som en löpeld från provins till provins, från härad till härad, från socken till socken underrättelsen, att ryska armén med en betydlig styrka redan stod innaför den gamla svenska gränsen. I mångt hem mottogs underrättelsen med sorg, i alla med vemod, men derjemte spordes tillit till gamla Sveriges rättvisa sak, till armén och flottan, hvilken senare så snart vattnet blifvit öppet, nu likasom under förra kriget, skulle, så troddes det, blifva den, som upprätthöll landets gamla ära och verksammast komme att bidraga till fosterlandets räddning. De svenska regementena samlades och aftogade, dels till vestra gränsen mot Norge, dels till Skåne och resten till hufvudstaden och orterna deromkring, norra Upland och äfven södra Norrland.

Snart nådde öfver allt budskapet om konungens beslut att utskrifva 30,000 man, ynglingar mellan 18 och 25 år, till förstärkning för här och flotta. Kungörelsen upplästes i alla kyrkor och åstadkom öfverallt en grufflig uppståndelse.

Enligt Länsstyrelsernas kungörelser, skulle sockenstämmor öfverallt hållas, å hvilka allmänheten delgafs huru många ynglingar, som till en början från hvarje socken skulle uttagas m. m.

När en söndag efter gudstjenstens slut stämma hölls i Hällestads kyrka, sorlade det der som i en bikupa, och med möda kunde ordföranden, k. hofpredikanten Bergfalk, göra sig hörd. Många bönder voro mycket uppretade och menade, att k. maj:t fögrep sig på bondeståndets privilegier och lagstadda rätt, denna, menade de, lydte att allmogen så länge den höll sina roteknektar, var fri från all utskrifning.

Hofpredikanten slog ordförande-klubban i bordet så häftigt att skafvet bräcktes, hvarefter han med hög stämma bad de uppretade talarne hålla inne med ett språk, som kunde stå dem dyrt. Konungens vilja vore enligt nuvarande regeringsform härvidlag gällande lag. Han bad allmogen besinna hvad rikets väl kräfde. Det manskap konungen fordrar till härens och flottans förstärkning, menade han, vore väl behöfligt, detta borde hvar och en inse, när landet nu blifvit anfallet från tvenne, kanske snart trenne håll.

Det var dock ej alla allmogemän, som voro motsträfviga. Landets nöd hade djupt gripit mångas sinnen.

Den gamle häradsdomaren, som nyårsdagen sagt några försmädliga ord åt fänjunkaren Landström med anledning af möjliigen förestående utskrifning, stod framme i koret med sin vackra silfvermedalj på bröstet och sade med rörd stämma:

— Jag har som I alla veta två dugtiga pojkar, Annars å Sven, och enligt kungörelsen behöfde väl inte mer än en dra åstad. Men pojkarne mena, att de inte vilja skiljas åt, när fosterlandet kallar å jag säger inget emot dem, de må i Guds namn båda

draga åstad mot fienden. Då griper mig in i hjertero-
teten, men när det ä behöfligt för kong och rike,
så må det ske.

— Ja, hemma hos mig är det likadant, inföll
en annan bonde. Jag har två pojkar, en å tjuge år,
så den skall ju i alla häseenden med enligt påbudet,
men den andre är inte mer än på sextonde, men
åstad skall han, säger han, och duger ja inte att bära
geväret, säger han, så kan di ta mig till trumpulare.

Flera bönder började nu ropa, att man borde
skämmas för att klandra »kong och regering». När
ofred är inne, är det hvar mans skyldighet att göra
allt för att försvara land och rike.

Bråkmakarne sågo, när de hörde alla dessa för-
klaringar och tillrop, något snopua ut, men trotsig-
heten var dock hos mången ännu qvar, detta fick
till och med kammarherre Segerbrand erfara, sedan
äfvén han hållit ett kort anförande om hvars och
ens skyldighet att icke under förhanden varande
förhållanden klandra och motsätta sig Hans Majestät
Konungens nådiga vilja, och häri äfvén på nytt under-
stöddes af hofpredikanten.

En bonde nere i en af de bortre bänkarne skrek
nemligen då med gäll stämma: Det kan i harra säga,
som inga pojkar ha att skicka ut. Hofpredikanten
har ingen han, då jag vet te minstene, och nådig
kammarrharns, di äro inte så stora, att di duga till
trumpulara ens. Kappelan han har nog en sum
duger till kanonmat, men det ska ni få se, att den
går nog fri!

— Hade jag söner, som kunde bära vapen, utbrast
kammarherren harmset, var viss på, att de nu redan
stode i ledet.

— Då går väl an att nu säga så, svarade den
trotsige bonden.

— Ni dernere, hvem ni än är, borde skämmas att föra sådant tal, sade nyvalde kyrkoherde Årell. Hvad min son Gösta beträffar, så ämnar han gå med ut i fält, antingen han blir utskrifven eller icke, och jag har intet deremot, och min tjenstedräng Håke har samma afsigt som min son Gösta. De unga, som veta med sig, att de komma att slita gruffligt ondt, få frysa och svälta under det de våga sitt lif för fosterlandet, de klaga icke de, de ämna att draga gladeliga åstad, både de som äro tvungna dertill och de andre, som göra det frivilligt. Det är en skam att höra en äldre man, som får sitta hemma i lugn och ro och värma sig bakom spisen, yttra sådana trotsiga ord.

Härefter var det ändtligen lugnt och stämmans förhandlingar kunde fortgå och afslutas i ro.

Ej å alla ställen var det så bråkigt som i Hällestad, men å de flesta tillgick det ungefär som der. Massor af allmogemän voro förbittrade öfver den stora utskrifningen, och ingen må så mycket undra derpå, enär de blifvit uppfödda i den föreställningen, att när de enligt kontrakt höllo soldatrotarne fulltaliga, voro de ock befriade för vidare aktiv krigstjenst.

Af det stora uppbådet sändes en del till tjenstgöring vid flottan, en mindre del till artilleriet, men af den stora hufvudmassan skulle bildas särskilda landtvärnsbataljoner.

Major Pahlén hade vid första underrättelsen om fredsbrottet, oaktadt alla fru majorskans protester, anhållit om återinträde i armén. Ehuru af reumatism åtskilligt styfbent, kände han sig dock vid fylda 65 år i det hela ganska rask, och noga angifvande detta, hade han vördsamt anhållit om antingen en kommandantsbefattning å befästad ort eller anställning som chef för någon bataljon. Om någon tid

erhöll han från krigsstyrelsen det svar, att han utnämns till chef för en af landtvärnsbataljonerna inom sin provins.

Hans bataljon skulle bestå af fyra kompanier på vardera 150 man, med tre officerare pr kompani. Till kompanichefer erhöll han tvenne f. d. officerare, som för flera år sedan tagit afsked för att bättre kunna egna sig åt skötseln af sina jordegendomar. Dessa, båda mycket förmögna och respektabla män, hade frivilligt anmält sig.

De båda öfrige cheferna hade gjort detsamma. En af dessa hade erhållit afsked för brott mot duellplakatet och den andre för fylleri och lastbart lefverne i öfrigt. Denne var före fredsbrottet hvad man kallar afsigkommen. Subalternkåren bestod af tvenne f. d. fanjunkare, som nu utnämndes till löjtnanter, tvenne extra jägmästare, som äfven utnämns till löjtnanter, och fyra studenter, hvilka erhållit fänriksgrad.

Att få tillsammans en något så när tjänstbar underofficerskår vållade majoren ett stort hufvudbry. Vår vän Gösta Årell konstituerades genast till sergeant, och samma grad erhöilo några gymnasister från Skara tillika med några tingsskrifvare och handelsbiträden. Fyra regementssergeanter utnämndes till fanjunkare och ett fåtal indelta soldater vid ett af provinsens regementen skulle tjänstgöra som korporaler.

Majoren sammandrog officerskåren och allt underbefäl till befälsmöte. Han hade varit känd som en utmärkt exerciskarl; god vilja fattades ingalunda och det var en fröjd att se med hvilken kraft och nit han sökte utbilda sitt befäl. Och alla hans underordnade voro äfven mycket villiga, hvar och en bemödade sig att göra sitt bästa och f. d. officerarne hade snart de rätta gamla tagena inne. Till sin glädje fann majoren, att den »afsigkomne» tycktes

vara den, han bäst kunde lita på. Kriget och ny verksamhet hade ryckt upp honom, så att han nu var ordentlig i allt, pligtrogen i allt och ifrig.

Vid vårens början fick det nyorganiserade befälet å en af provinsens öfningsfält mottaga sitt manskap. Det blef under ett par dagar ett grusligt arbete med att få alla uniformerade. Munderingarne voro gamla, aflagda och truppens utseende blef sålunda allt annat än imponerande. De indelta soldaterna, som förut burit munderingarne, voro i allmänhet längre och gröfre än det utskrifna unga landtvärnet, och man kan därför lätt tänka sig huru gossarne togo sig ut i för vida jackor och kappor och för långa pantalonger. För många voro de senare plaggen rent af omöjliga, hvadan majoren måste tillåta dem begagna sina egna civila. Löjligt tog det hela sig ut, men det kunde ju nu ej hjälpas.

Med berömvärd ifver tog major Pahlén itu med kompaniernas inöfning. De unga trupperna voro mycket läraktiga, det fann han genast. Inom åtta dagar var deras hållning och pli helt annorlunda, än då de för första gången ordnades i led.

När fjorton dagar voro förlidna, började det gå förträffligt, tillstod majoren med glad uppsyn för sina kompanichefer, och när en månad hade gått och hela bataljonen stod uppställd i linialräta linier och som en man gjorde handgreppen, fälde bajonett och derpå med god rättning avancerade framåt heden, ropade majoren entusiastiskt och högt, så att alla hörde det: förbannadt bra, förbannadt bra, rycka ni så der gentilt fram mot rysspaket, så liten på, att det känner igen de gamle Pahlénska tagena!

I laddning och skjutning med löst krut i salvor var äfven trägen öfning, och stundom var det ett fasligt brakande och smattrande ute på lägerplatsen.

Skjutning med skarp ammunition deremot öfvades ganska litet, det fans ej heller mycken tid öfrig härtill.

I det hela taget var majoren å sjelfva öfningsfältet ganska nöjd med sin bataljon. Men så en vacker dag i slutet af maj ville han se huru den redde sig i skog och mark, men blef då till sin förskräckelse varse, huru lätt det der kan bära på tok för en vid disciplin och öfning föga vand nydanad trupp. Majoren skumpade hela dagen omkring på sin af ålder äfvenledes något styfbente Grälle, sin ende häst, som han medtagit från det lilla, kära hemmet i Hällestad, och undervisade, bannade, skrek och svor, men »åt helvite», som han uttryckte sig, gick det i alla fall. Den ende af kompanicheferna, som hade något så när ordning på sitt kompani, var den »afsigkomne».

Ännu en gång måste, ehuru ogerna, majoren manövrera i skogen och hagarne omkring heden, och då gick det ock verkligen något bättre.

Under öfningstiden mädde folket i allmänhet mycket godt. De tvenne mål om dagen, kronan bestod, voro visserligen enkla, men provianten var af god beskaffenhet. Nästan alla landtvärnsmännen fingo dessutom goda sändningar från hemmen, hvilka i allmänhet ej voro mer än högst 5 mil aflägsna. Man åt med strykande aptit ur de erhållna skrinen bröd, korf, fläsk och ost, söp bränvin och drack ofantliga kvantiteter svagdricka, köpt å lägret.

Stämningen var den bästa hela tiden, brott mot disciplinen voro mycket sällsynta. En berömvärd stridslust fans i lederna och allas ögon lyste af fröjd, när officerarne berättade, att fienden blifvit slagen vid Siikajoki och Revolax och att Finska hären ryckte ned i landet, samt att befolkningen å Åland anförd af en länsman och en prest återeröfrat öarna

och tagit hela den landstigna ryska styrkan, cirka 700 man, till fånga och att svenska trupper återtagit Gotland, som af fienden äfvenledes blifvit besatt.

— Det går bra gossar; fienden blir slagen öfverallt, nu gäller det för oss att hastigt komma i ordning, så att äfven vi få ett skimmer med af segerglansen, sade majoren en afton till sina landtvärnsgossar.

— Hurra för vår gamle major! Lefve gamla Sverige, ropade landtvärnsmännen och svängde hattarne i luften.

Till en dag i början af juni blef uppbrottet bestämdt. Dagen förut kom en general och mönstrade truppen. Handgrepp och marscher gingo, oaktadt den korta öfnings tiden, utmärkt, och gevären skramlade lifligt, när man skyldrade för generalen, och de stora patronväskorna, burna i breda, hvita remmar, slamrade under defileringen sitt taktmässiga klaffs, klaffs, klaffs, klaffs.

— Ni har gjort underverk, herr major, sade generalen. Ingen af de landtvärnsbataljoner jag mönstrat har er bataljons pli och hållning. Jag skall anmäla er duglighet och er trupps goda kondukt för konungen.

Er bataljon är bestämd att deltaga i fälttåget mot ryssarne, öfrige bataljoner från landskapet få afmarschera till Bohuslän och norska gränsen.

Följande morgon stod bataljonen å lägret uppställd till afmarsch. Med vemodig känsla lemnade alla det läger, der man jeraförelsevis haft goda och sorgfria dagar. Dessa voro nu slutade och alla visste sig gå en den mest allvarliga tid till mötes.

Major Pahlén hade här trifts utmärkt väl. Han var en sjelfständig natur, som alltid haft litet svårt att underordna sig andras vilja, men här hade han sjelfständigt fått styra och ordna nästan som han

behagade; med såväl befäl som trupp hade han i allmänhet varit ganska belåten, och det var sålunda ej heller utan saknad, han stod beredd att lemna öfningsfådet för att deruppe i Roslagen ställa sig under en annans befäl. Med dämpad stämma sade han till kompanierna några kraftiga, fosterländska ord och förmanade alla, att under den långa marschen iakttaga ett godt och krigsmän värdigt uppförande.

Landtvärnsbataljonens tåg genom hembygden bar i allmänhet prägeln af vemod. Vid vägska-len och i byarna var mycket folk samladt, som under djup tystnad blottade sina hufvuden för den i god ordning frammarscherande unga truppen. Vid hvarje rastplats funnos föräldrar, syskon, andra anhöriga, ofta äfven lilla hjertevännen, hvilka alla under gråt och veklagan sade söner, fränder och fästör farväl.

Så en dag ryckte med fem trumslagare och tre klarinettblåsare i tåten truppen in i Hållestads by och gjorde halt vid gästgifvaregården. Massor af folk svärmade utmed lederna, medförande matförråder af hvarjehanda slag till anhöriga och vänner och äfven till andra, så långt de goda varorna räckte. Här såg man den gamle häradsdomaren och hans hustru säga ett rörande farväl till sönerna Anders och Sven, och litet hvar af sockenmännen och deras hustrur och barn togo under djup rörelse farväl af de sina. Hofpredikanten gick rörd omkring och tog afsked af de unge männen, af hvilka rätt många varit hans skriftebarn. Hans embetsbroder, kyrkoherde Årell, sammaledes. Hans afsked från sonen var gifvetvis mycket gripande för båda. Rent af hjertskärande var dennes afsked från modren och syskonen.

Majorskan Pahlén var sin man tillmötes. Afskedet mellan de åldriga makarna var naturligtvis äfven ganska smärtsamt. Ännu sedan majoren

stigit till häst stod hon bredvid och smekte än sin åldrige make, som nu åter drog hän till ett förödande krig, än den gamle grå hästen, hvilken äfven tycktes ha medvetande om stundens allvar, der han stod med sänkt hufvud och blickade sorgset tillbaka mot majorskan, som vänligt räckte honom den sista brödbiten.

— För f—n, det här blir regera mig påkostade i längden — jag får min själ gråten i halsen jag med. Uppställning! Gif akt! Rör trummorna, skrek majoren med af gråten i halsen hes stämna och derefter:

— Bataljon, framåt arrrrsch! — Under gråt och snyftningar från alla invid leden stående, drog truppen ur byn.

Solen sken varm och leende öfver de aftågande soldaterna och deras långa bajonettrader glimmade i solljuset.

— Gud vare med Eder alla! Så ljöd den sista helsningen.

Den kom från hofpredikanten, som med till välsignelse utsträckta armar stält sig på en sten invid vägen. Vid framkörsvägen till Stora Hållestads fideikommiss hade kammarherre Segerbrand med familj tagit plats.

— Farväl du gamle redlige granne och vän! Tack och farväl, ropade kammarherren med rörd stämna till majoren, hvilken utan att stanna helsade med värjan.

— Farväl, farväl, ropade under äfvenledes djup rörelse friherrinnan och hennes barn. De vinkade alla med näsdukarne.

Gösta Årells kompani drog förbi.

— Farväl Gösta! Gud vare med dig, sade alla den kammarherrliga familjens medlemmar.

Gösta helsade vördnadsfullt med sin värja. Signe sprang fram och tryckte hans hand.

— Gud vare med dig, hviskade hon, under det tårarne strömmade.

— Raskare takt, slå trummorna och låt klarinetterna ljuda, röt majoren. — F—n besitta det här. Ska jag sitta här på min gamle Grälle med gråten i halsen hela den väg vi ännu ha kvar inom min gamla hemsocken!

Öfver gården och ängar gick truppens väg, be-lyst af en strålände sol. Signe stod å höjden vid hemmet, så länge hon kunde skönja ett glimmer af bajonetterna, höra trumslagen och klarinetternas gälla ljud.

SJUNDE KAPITLET.

Så länge bataljonen befann sig i hembygden, gick allt mycket ordentligt tillväga. Truppen uppförde sig mönstergilt både under marschen och i kvartéren, födan var riklig och mattornistrarne ständigt väl fyllda. Major Pahlén satt dagen i ända på sin Grälle och rökade förnöjd sin pipa.

Men annat fick han veta af, när han öfver Tivedsskogarne kom in i Nerike. Hans vestgöta-poikar hade blifvit totalt bortskämda under marschen genom egen provins och kunde ej fatta, hvarför folket här icke skulle vara lika välvilligt som nere i hemorten.

— Här ä' ett annat folkaslag, sade Håke till sin sergeant, Gösta Årell. Di tala så konstigt, di hväsa ju som bremsar.

— Hvarje landskap har sitt tungomål, sin dialekt. För andra låter vår vestgötska just ej så vacker, den heller, svarade Gösta.

Landtvärnsmännen menade, att befolkningen var ogen och gnidig. De begynte bråka i kvartéren och så uppstod gräl, ja, äfven slagsmål. De fördelade bönderna anförde klagomål hos majoren. Denne ville till en början ej mycket bry sig om dessa tråkiga förhållanden, men slutligen måste han dock gripa in med påföljd, att ett par af ynglingarne erhöilo prygel. Truppen började härefter blifva trot-sig och trakasserade mötande. En och annan landtman fick, der han satt i sitt åkdon, helt oförmodadt ett rapp af en bajonettbalja eller annat tillhygge; gående personer jagades från vägen och en och

annan blef derunder träffad af en med kraft slungad sten. Det här oväsendet kunde ej majoren smälta och han var ej sen att straffa; ofta gjorde han halt under marschen och höll på stället ransakning. Så lades den eller de skyldiga öfver en trumma och afbasades ordentligt af korporalerna. Ju längre majoren kom in i landskapet, ju häftigare blef hans humör till följd af de upprepade oordningarne och alldeles desperat, när sent en afton i en by det anmäldes, att en af hans officerare, en till löjtnant befördiad fanjunkare, hvilken visat sig mycket sträng vid upprätthållandet af disciplinen, under gående genom en af bygatorna blifvit träffad af ett stenkast och att tvenne stenar utan att träffa dessutom dansat förbi hans öron.

Att landtvärnsmän kastat stenarne, var uppenbart.

I byn var endast ett af kompanierna inkvarterad, och med skäl kunde således antagas, att geringsmannen befann sig vid detta kompani, detsamma vid hvilket Gösta Årell var anställd som sergeant.

Innan afmarschen följande morgon blef det räfst, och det så det förslog. Ingen ville dock erkänna sig hafva slungat stenarne.

— När ingen erkänner, röt majoren förfärligt upprörd, så måste hela kompaniet straffas. Hvar tionde man skall ha prygel ljöd slutdomen och kompanichefen erhöill befalning anställa lottning.

Sedan denna stränga dom var afkunnad, stod hela kompaniet och skälde i tanken på hvad som hända skulle.

Plötsligt gick en liten undersätzig landtvärnsmän ur ledet fram till majoren, skyldrade och sade:

— Herr major, det var ja, som kastade sten. Det var två andra pojka, som va med, men hvilka di voro, det säger jag inte.

— Du Håke! Det kunde jag ej tro dig om, sade majoren och frågade derefter:

— Hvarför gjorde du det?

— Jag var arg på befäl't.

— Hvarför det, röt majoren.

— Derför att de pryglade oss så elfva förbaskadt.

Majoren, som ansåg ett öppet förhör framför fronten ej vidare lämpligt, gjorde helt om och gick in i ett af husen vid vägen och tillsade kompani-chefen att dit in medtaga den brottslige. Inne i stugan sade majoren nu i vida blidare stämning:

— De utaf er, som blifvit straffade ha ärligt förtjenat, hvad de fått. Erkänner du detta?

— Nej, sade Håke, folket här ha vart djekligt mot oss. Jag ska bli skjuten nu, kan jag förstå.

Kanhända det, sade majoren lugnt och strök sig med handen öfver sin i allmänhet så godmodigt leende mun.

— Det skall inte majoren befatta sig med, utan låta ryssen omställa den saken, menade Håke. Jag är inte den, som är rädder af mig. Han kan skicka mig på de farligaste posterna, å ä dä så, att ryssen der arkebuserar mig, så må dä så vara, men majoren ska inte görat.

— Du är stäld på framtida dom, uppför dig väl under tiden! Tag din plats i ledet, röt majoren.

Håke gjorde ställningssteg och förde handen till mössan.

— Tack för lifvet, major, sade den lille soldaten. Jag lofvar att hädanefter uppföra mig skickligt både i marsch å i quartér, men nu ska han å sin sida lofva att också uppföra sig skickligt mot oss och inte klå oss så djekligt, så ansvarar jag för, att i vårt kompani ska dä allri bli något bråk mer och vi ska tala reson med di andre kompanierna.

— I ledet med dig, sade majoren, i det han knuffade den lille soldaten iväg.

Efter den dagen blef truppens uppförande verkligen mycket bättre, mötande ofredades icke och bråket i kvartéren aftog.

Först vid midsommartiden intågade truppen i Stockholm. När den paraderade förbi slottet, satt konungen till häst och nickade belåtet till majoren och sände sedan en adjutant till honom, uttryckande sitt välbehag öfver truppens goda hållning.

Blott ett par dagar stannade bataljonen i hufvudstaden och afmarscherade derpå till trakten af Norrtelje. Nu väntade alla bli öfverförda till Åland, der en rätt betydlig svensk styrka samlades, men knappast hade truppen under några dagar fått hvila ut, innan den fick order att åter marschera till hufvudstaden. Der erhöll den order att landsvägen afgå till Norrköping. Under marschen dit började svårigheterna på fullt allvar. Skodonen voro utslitna och folket led i sommarvärmen grufligt häraf. Mångas fötter blödde, den ene karlen efter den andre blef efter. Sjuklighet började äfven inträda. Många insjuknade i feber och måste omhändertagas af sockenstyrelserna, hvilka sedan transporterade de lidande till anordnade sjukhus.

När majoren kom till Norrköping, var hans styrka reducerad med 60 man. I Norrköping mottog han order att afmarschera till Skåne. Han satte sig i marsch och kom åtskilliga mil vidare in i Östergötland, för hvarje dag seende sin trupp förminskad. Missmod hade gripit hela hans bataljon, endast han sjelf sökte hålla modet uppe. På gränsen till Småland mottog han order att återvända och med truppen rycka till Gestrikland. Sedan majoren ett par dagar i goda kvartér låtit sina soldater något

hvila ut, anträdde å annan väg den långa marschen. I medlet af augusti stod han med bataljonen å bestämmelseorten. Af mot slutet mycket forcerad marsch led den unga truppen förfärligt och hade sammansmått till ej fullt 350 man. Deras kläder voro trasiga, många voro barfota, andra gingo i trätofflor eller släpade sig fram med ett fragment till skodon. Manskaper var dessutom i hög grad besväradt af ohyra och alla kände mattighet i lemmar och leder.

Den gamle bataljonschefens goda lynne var borta. Sedan flera veckor var han missmodig och anade svåra olyckor för konung och rike. Bittert hade han ju sjelf fått erfara krigföringens planlöshet.

I trakten af Gefle fingo hans decimerade kompanier temligen goda kvartér och majoren red dagen i ända omkring och tillsåg, att gossarne fingo det så godt, man efter omständigheterna kunde begära och höll derunder sträng tillsyn öfver att befälet eftersåg, att manskaper rengjorde sina kläder och tvättade det lilla förråd af linne, det ännu hade kvar.

En vacker solig augustiafton var Gösta Årell efter slutade inspektioner på väg till sitt kvartér i en by utmed stora landsvägen till Gefle. Han mötte här flera soldater, tillhörande ett af regementena i mellersta landet. De hade under dagen kommit till trakten. Vid uppkörsvägen till en gård stod en officer med löjtnantsgrad. Gösta gjorde honnör.

Officeren helsade tillbaka.

Under sin gång betraktade Gösta ifrigt den som han tyckte i tankar försjunkne löjtnanten, hvars drag han ville igenkänna. Plötsligt stannade han och utropade: Henrik Bergfalk!

— Bergfalk, ja, så är mitt namn, sade officeren, men hvem är ni? Han mönstrade några ögonblick

den framför honom stående mannen och utbrast: Ser jag rätt, är det du Gösta! Ser du ut på det här sättet nu för tiden!

Han såg leende på landtvärnssergeantens slitna mundering och slog honom sedan vänligt på axlarna och tryckte hans hand.

— Hur har du haft det hela den här sorgliga tiden, sade han derunder. Marscherat, endast marscherat förmodar jag. K. m:t tror visst, att landtvärnet ej kan användas till annat.

Gösta omtalade sin bataljons plågsamma marscher allt från den stund, den lemnade hemorten intill dag som var.

— Jag har haft det jmförelsevis godt, berättade Henrik. Mitt regemente har visserligen figurerat utefter kusten, varit åt Roslagen på en tid och sedan upp åt södra Norrland, hvarifrån vi nu komma. Flere gånger har det sagts, att vi skulle öfverföras till finska härens understöd och en gång hade vi verkliga order härtill, men den blef kontramanderad. Krigföringen är planlös, totalt planlös. Här stå ju sedan länge minst 30,000 man å Åland och utefter svenska kusten. Hvarför i Herrans namn, när hafvet är fritt, ej förstärka Klingspors armé med 10,000 å 15,000 man! Klingspor tyckes vara en mes, en oduglig fältherre, men fingo han tillräcklig förstärkning, kunde ju karlen för skam skull ej annat än rycka framåt, och segren vore sedan gifven. Finska hären har slagits utmärkt vid hvarje tillfälle, har vunnit vackra segrar, tyckes ha goda brigadchefer och i Adlercreutz en tapper och kanske äfven insigtsfull generaladjutant. Fiendens öfvermakt är ej på långt när så stor, man till en början uppgaf och hufvudhärens ställning tyckes, efter hvad man nu känner, vara ganska fördelaktig.

— Är den det, inföll Gösta. Vi som endast marscherat ha litet eller intet reda på förhållandena.

— Allt sedan slaget vid Lappo är ställningen bra, menade Henrik. Den hade säkerligen varit utmärkt, blott Klingspor vetat draga fördel af sin seger. Från början var olyckan den, att konungen ej ville sätta tro till Rysslands afsigter och sedan, när kriget var gifvet, fick han den uppfattningen, att Finland ej kunde försvaras och att det klokaste man under för handen varande förhållanden hade att göra, var att till Sverige rädda undan den finska armén. Denna hans uppfattning förlamade det hela. Sedan har konungen visserligen kommit på andra tankar, men hans åtgärder till fiendens besegrande äro dock rent af befängda. Och ändå har han i sin närmaste omgifning general Tibell, en man som i Italien varit general Bonapartes högst betrodde officer. Jag kan ej begripa det här.

— Vida mindre jag, invände Gösta. — Det gick väl ganska lätt för dig att erhålla inträde i armén, frågade han derefter.

— Gick gjorde det, som du ser af uniformen, svarade Henrik. General Tibell, som jag först uppsökte, blef dock häpen öfver min djerfhet och bad mig ej våga försöket. Så snart konungen, utbrast han, erfar, att ni under den tid han stred mot fransmännen tjenat i franska armén och hugnats med Hederslegionen, skall han arresteras er. Vi äro dock i stort behof af dugliga officerare, sade han derpå något lugnare. Kom därför till mig om några dagar. Måhända har jag till dess utfunderat något sätt att hjälpa er.

Då jag åter träffade generalen, sade han: Er tjänstgöring i franska armén måste naturligtvis totalt ignoreras. Endast ert afskedspass som svensk fänrik

jemte anhållan om nytt inträde, måste framlemnas. Konungen har nu så mycket att tänka på, att han troligen ej erinrar sig er. Jag skall för öfrigt taga hand om saken och söka skaffa er löjtnantsgrad.

Tibell höll hvad han lofvade och om få dagar var jag utnämnd till löjtnant vid ett af regementena i mellersta delen af landet. Kom med till mitt kvartér i gården invid, få vi vid en pipa tobak vidare språka. Måhända kan jag äfven bjuda dig en god qvällsvard — har sett en nyss fångad lax deruppe. — Under det vi spisa, kan jag möjligen få upplysningar om ett och annat från hembygden. — Hur mår vår väninna den unga, charmanta fröken Signe Segerbrand, tillade han leende.

Gösta, som ej på månader hört den unga flickans för honom så kära namn nämnas, rodnade häftigt under det han svarade:

-- Bra, förmodar jag. I Upsala under hitvägen hade jag bref från mina föräldrar. De skrefvo, att alla kammarherrens mådde godt och att konsulinnan Vendela Rynning nyligen, det vill säga vid brefvets afgang, frisk och skön, varit i prestgården.

Det blef nu Göstas tur att leende se på Henrik och till sitt stora nöje märka, huru som dennes af sommarsolen brända kinder erhöillo en ännu högre färg. Men leendet försvann hastigt från hans läppar, då han märkte, huru samtidigt ett djupt allvar lägrade sig öfver vännens drag.

Tankfull vandrade numera löjtnanten Henrik Bergfalk följd af Gösta upp mot gården.

Plötsligt vände sig officern mot sergeanten och sade: Vid mitt regemente äro, emedan vi måste afstå folk till landtvärnet, flere underofficersplatser obesatta. Om du vill, skaffar jag dig genast en sergeantsbeställning. Du bör ha fått nog af tjen-

sten vid landtvärnet. Der skördar du ingen ära. Vill du?

— Visst vill jag, svarade Gösta glad öfver utsigten att till krigets slut få tjena vid ett välkändt indelt regemente — men, men, tillade han tveksamt — hvad tror du farbror Pahlén säger om den saken?

— Var lugn, jag skall tala reson med farbror jag, men först och främst måste vi ha allt klart med min regementschef. Han är en stor beundrare af kejsar Napoleon och min treåriga tjänstgöring i hans arméer har förvärfvat mig öfverstens stora sympati. Chefsquartéret är ej långt härifrån. Vi gå strax dit.

— Nog vill jag — men — men, är det rätt af mig att öfverge farbror Pahlén!

— Du är väl ej omistlig!

— Neej, visst inte, så var ej meningen, men jag vet, att farbror håller af mig och vill ej mista mig.

— Som jag förut sagt, var lugn, jag skall ställa till rätta den saken.

Han gick följd af Gösta hastigt af mot landsvägen och vidare.

Framkomna till regementschefens quartér lät Henrik genast anmäla sig.

Öfverstens under de senare dagarne temligen missnöjda drag voro nu lifliga och muntert utropade han vid sin löjtnants inträde: Nu blir det ändtligen allvar af! Order äro komna till ofördröjlig inskeppning till Finland. Jag är stäld under general Vege-sacks befäl. Gudskelof overksamhetens dagar äro till ända!

Med stor tillfredsställelse mottog äfven löjtnanten denna nyhet. Under brinnande krig hade han ju nära ett halft år varit i svensk tjänst och derunder ej hört ett skott. De enda fiender han sett voro några fångar.

Sedan öfversten och löjtnanten en stund samtalat om regementets förestående afmarsch till kusten, framdrog den senare sitt ärende:

— En hurtig, bildad ung man är han och god kunskap i vapenyrket derom har med all säkerhet gamle ärans Pahlén dragit försorg. Jag är i stort behof af honom vid mitt kompani, och sjelf önskar naturligtvis den unge mannen intet högre än transport från landtvärnet.

— Tacka tusan för det, menade öfversten. På er rekommendation tar jag karln. — Är han med?

Henrik öppnade dörren och Gösta inträdde.

Öfversten betraktade med välbehag den unge sergeanten, nickade fryntligt och sade: Passar mig, dock på ett vilkor — Pahléns medgifvande.

— Naturligtvis, inföll Henrik.

— Visa mig det och genast är han placerad på ert kompani. — Farväl!

I sitt qvartér, i en oansenlig bondgård, satt major Pahlén misslynt och rökade sin pipa.

Vid Henriks inträde upplifvades dock något hans drag och ordet välkommen lät hjertligt och nästan lika lifligt som förr.

— Jaså, du lefver och är vid god helsa, degraderad och utan dekorationer. Ja, så kan det gå här i verlden, då man troget tjänar kung och fosterland, sade majoren och räckte fram sin hand.

— Ja, så är det ärade farbror, svarade Henrik, som derpå i korthet omtalade huru han änyo vunnit anställning i armén.

— Ett satans fälttåg det här, sade majoren buttert, skam och spektakel från början och säkert äfven till slut. H. M:t måtte fått den föreställningen, att han kan skrämma fienden med att låta sina trupper marschera af och an här i landet. Jag

kommer, enligt order, med min bataljon direkt från småländska gränsen och när jag så efter 50 mils marsch, vägsträckan från Norrtelje till Småland oberoende, äntligen efter stora lidanden och förluster befinner mig här, möter mig order att marschera till Grisslehamn i Roslagen för att der inskeppas. Fartyg finnes ej här, upplyses det. För fan, det kunde man sagt mig i Upsala. Här ligger ordern. Är det rim och reson i att på detta sätt plåga folk! En del af mitt manskap måste tåga barfota, munderingarne äro i trasor, ingen ersättning, ingen proviant. Folket måste söka sitt uppehälle i gårdarne. Stora tiggareföljen, ingenting annat äro dessa landtvärnsbataljoner, det är skamligt, horribelt, att på detta sätt behandla landets ungdom, dess kraft och energ. Jag har ej varit känd för klandrande tal, men nu är jag oppositionsman, säger min mening äfven om det så skall kosta mitt gamla grå hufvud. Och hvems är skulden? Konungens naturligtvis till stor del, men dock ej i allt, omöjligen i allt; det är oduglingarne, de fala hofmännen, hvilka omgifva honom, som klandret bör mest drabba.

Majoren var mycket uppretad och hans pipa hade under häftigheten slocknat.

Henrik sökte blidka honom under tal om fru majorskan och hemmen der nere i Hällestad och detta hade verkligen en ganska lugnande inverkan på den vredgade och misslynte gamle majoren.

— Gösta Årell är vid farbrors bataljon som sergeant, sade Henrik fryntligt.

— Förbaskadt bra pojke, svarade majoren, klippt och skuren till knekt, bör ej bli annat, det är plit, energi och ordning med den gossen.

— Det förefaller äfven mig, som om han bättre passade till militär än något annat, svarade

Henrik. Vid landtvärnet torde han dock ej få någon framtid.

— Det har du f—dt rätt i, sade majoren.

— Sjelf önskar han därför transport till linien och min regementschef vill ha honom som underofficer hos sig.

— Det blir en satans lögn, röt majoren och slog häftigt sin knutna hand i bordet, vid hvilket han satt. Tror du jag släpper från mig den bäste underofficer jag har! Vill du vidare med lock och poek narra honom från mig, har du ej här att göra. Rör vid den strängen en gång till och jag öppnar dörren och säger åt gunstig herrn — ut!

— Bäste, ärade farbror, sade Henrik vänligt, blif ej så het, farbror är ju god vän med hans föräldrar och med kammarherrens. Mellan Gösta och Signe Segerbrand är, som farbror kanske observerat, ett ungdomstykke, som enligt min tro aldrig svalnar. Det torde dock vara gifvet, att kammarherren aldrig lemnar sin dotters hand åt landtmätaren Årell, men det kan antagas, att han icke vägrar om löjtnant, eller än mer, kaptenen Årell derom anhåller.

— Det der kan du ha rätt i, svarade majoren lågmäldt och som det tycktes nu i lugnare stämning.

— Vid landtvärnet kan genom farbrors bemedling Gösta visserligen blifva fänrik, men dock en landtvärnsfänrik med ringa eller ingen utsigt till vidare befordran. Men kommer han in vid linien, kan förhållandet blifva ett annat. Så vidt jag får lefva, går jag i borgen för att min regementschef skall om några månader föreslå honom till officer och sedan har han, såvida ej en kula förpassar honom till en annan verld, framtid på den militära banan.

Tyst satt länge den gamle majoren tankfull vid sitt bord med blicken fästad mot det smutsiga stugugolfvet.

— Du kan ha rätt Henrik, sade han slutligen mildt. Det blir svårt att skiljas från Gösta, men hvad gör man ej för en vacker flicka. Kan jag bidra till den charmanta Signes lycka, och pojken med, vill jag ej underlåta det. — Är Gösta med?

— Han väntar utanför.

— Sergeant Årell, stig in, röt majoren, som med detsamma fick sin vanliga barska min.

Genast öppnades dörren och Gösta stod vid bordet.

— Du vill lemna min bataljon — är det så?

— Ja, men med stor saknad lemna jag herr majoren.

— Nå, det var väl höra det, jag vet orsaken, röt den gamle krigaren. Min skriftliga tillåtelse och en rekommendation torde du behöfva.

Majoren ryckte till sig ett papper och skref:

»Gösta Årell, en bildad, kunnig man, hvars borgerliga yrke förut var landtmäteribitråde, har sedan april månad detta år varit som sergeant anställd vid min i nåder anförtrödda bataljon, och har han under denna tid med beröm fullgjort sin tjänst och varit den bästa föresyn för sin trupp. Han synes mig vara mycket passande till befäl och bör enligt min uppfattning, vid det indelta regementet, dit han nu enligt egen begäran afgår och der han vunnit anställning, befordras till officer. Enär han gjort mig och min trupp stora tjänster, skiljes jag från honom med saknad. Gud vare med honom!

Snålycke by i Medelpad den 17 Augusti 1808.

Lars Fredrik von Pahlén.

Major och bataljonschef vid k. landtvärnet.»

Majoren strödde pipaska öfver det skrifna och knäppte derefter papperet med fingrarne, sanmanvek

det och lemnade det derpå till Gösta med orden:
Gud vare med dig!

Med dämpad röst sade han derpå till de båda unge männen: Adjö med er gossar! Måhända återse vi hvarandra, helst på något slagfält. Omsider skall det väl smälla för såväl den ene som den andre. När ni skrifva till edra anhöriga, så helsa hjertligt från mig.

Ett par klara tårar stodo i den gamles ögon. Göstas ögon fingo äfven en fuktig glans och tårar började falla utför kinderna och äfven Henrik kände sig rörd och hade svårt för att uttala afskedsorden.

-- Låt mig läsa intyget, bad Henrik, då de kommit en bit ut på landsvägen.

Han höll skrifvelsen mot aftonrodnaden, läste den och lemnade den sedan till sergeanten med orden: Det är guld, ädelt guld i botten på den gamle mannens redliga hjerta.

ÅTTONDE KAPITLET.

Den flottilj, som från svenska kusten skulle öfverföra Henrik Bergfalks regemente till Finland styrde först mot Åländska skärgården, der den skulle förena sig med en annan med trupper ombord.

Regementschefen med sin stab och tvenne kompanier, bland dessa Henrik Bergfalks, befann sig ombord på en större skonare. Man hade det mycket trängt och obeqvämt å fartyget, men sänja gaf rum och alla voro vid bästa stämning. För en och hvar kändes det skönt att inandas den rena, friska hafs-luften, en helt annan atmosfär än landsvägarnes med dess hetta och dam under de idkeliga marscherna och allt det osunda qualmet i de trånga quartéren. Alla fröjdade sig åt att få komma i verklig krigisk verksamhet, få mäta sig med hatad fiende.

Öfversten satt vid bästa lynne på en bänk å akterdäcket och språkade lifligt med Henrik om Austerlitz och gladdo sig obeskrifligt åt nuvarande ryske öfverbefälhafvaren i Finland, general Buxhövdens divisioners gräsliga nederlag i det stora trekejsarslaget, då en underofficer till honom framförde en undersäsig, till det yttre mycket illa medfaren landtvärnsman.

— Hvad är du för en, frågade öfversten förvånad.

— Landtvärnsman Håke Fern, ljöd det frimodiga svaret.

— Hur har du kommit med?

— Smög mig i natt efter till bryggan och när trupperna gingo ombord, klef jag med de andre i en båt. Så kom jag hit och gömde mig tvärt och

det så bra, att ingen observerade mig förr än vi voro långt till hafs, sade den lille soldaten på sin breda vestgötdialekt.

— Hvilken bataljon tillhörde du?

— Major Pahléns.

— Hvarför rymde du?

— För att få slöss på russen. Vårn bataljon gjorde inte annat än marschera och det får den nog hålla på med i evighet, tänker jag, åtminstone tills endast majoren sjelf och hans Grälle äro kvar.

— Jaså, detta var hela orsaken?

— Joe, det var väl en till.

— Hvad då, säg ut!

— Joe, se der hemma i Hällestad tjenar jag som dräng hos nyutnämde körkharren i Hofby och hans son Gösta Årell var sergeant vid majorens bataljon ända tills i förgår, då han kom till nådig öfverstens regemente. Och när så blet, så ville ja följa honom, för se det var på det viset, att innan vi drogo åstad der hemifrån, så lofvade jag min matmor och hennes fullvuxna töser, att aldrig lemna Gösta ur sigte, utan ständigt vaka öfver honom i nöd och lust, så mycket det stod i min förmåga. Och det kan nog nådig öfversten veta, att det löftet hade varit mig blankt omöjligt att uppfylla, om jag i natt låtit honom resa ifrån mig. Öfversten ska nu vara bra låta mig få tjena som knekt vid lutnant Bergfalks kompani, der Gösta är sergeant. Marschera det har major Pahlén lärt mig, exercera också och i bataljen skall jag bli ettrig som en brems, det är lika säkert som amen i Hällestads körka. Lutnanten, eller kaftin vi kallade honom i julas, som sitter intill, han känner mig godt han, för se vi äro uppfödda i samma socken och vårn körkharre, hofpredikanten, är hans köttslige farbror.

— Allt detta har sin fulla riktighet, sade Henrik skrattande och såg med synnerligt välbehag på Håke, som han godt kände igen från forna dagar.

Öfversten tog äfven saken från den skämtsamma sidan.

— Ni herr löjtnant, sade han muntert, tillförr mig goda förstärkningar, i förgår en bra underofficer och i dag en liten pigg och tapper soldat. Gerna må han tjena vid edert kompani.

General Vegesacks landstigningskår bestod af 4,000 man, i allmänhet mycket goda trupper. Generalen hade konungens order att landstiga vid Björneborg, men en uppkommen stark storm gjorde för honom omöjligt att angöra nämnda plats. Seglingen fortsattes längre norrut och den 28 augusti kunde generalen debarkera i Kristinestad med 2,500 man. Den öfriga styrkan hade på sina transportfartyg väderdrifvits ännu längre norrut och kunde sålunda ej förr än något senare på hösten landstiga och sluta sig till kåren.

Den vid Kristinestad landsatta styrkan fördelade generalen på tvenne brigader under öfverstarne Brändströms och v. Platens befäl. Dessa framryckte genast till Lappefjord, dit de anlände redan samma dags afton och förenade sig med de der stående finska trupperna under öfverstelöjtnant Furuhjelms befäl. Redan följande dag blef Vegesack anfallen af ryske generalen Bibikoff, som ej hade en aning om landstigningen och sålunda trodde sig endast ha att göra med en underlägsen finsk styrka. Han träffade emellertid på en vida öfverlägsen och blef blodigt tillbakakastad. Striden utkämpades till större delen af Furuhjelms trupper, med hvilka förenade sig en bataljon uppländingar och en bataljon helsingar.

Tre andra svenska bataljoner stodo under striden som reserv. Ryssarne förföljdes hela dagen på vägen mot Björneborg.

Striden var mycket ärofull och allmän glädje rådde bland de förenade svenska och finska trupperna.

Dagen derpå vandrade den högreste, ståtliche Vegesack omkring bland sina trupper och kom derunder till löjtnant Bergfalks regemente. Under samtal med regementschefen gjorde generalen sig underättad om officerskåren. Öfversten kom då att äfven nämna Henrik Bergfalks namn.

— Bergfalk har ju tjenat i franska armén under de senaste stora krigen, inföll generalen.

— Alldeles riktigt och efter hvad jag kan finna, har han derunder förvärfvat sig stor krigserfarenhet. Det är af mycket intresse höra den mannens resonemanger öfver militära förhållanden.

— Finnes han här i närheten?

— Hans kompani lägrar strax invid, sade öfversten och sände en ordonnans efter kompanichefen.

Generalen var en öppen, flärdfri, alltid mycket kamratlig man. Som en gammal bekant helsade han den förre franske officeren och slog sig i samspråk med honom om hvarjehanda förhållanden vid kejsar Napoleons så berömda armé.

— Ni tjenade ju vid Bernadottes armékår, frågade han på franska.

— Ja, herr general, under båda fälttågen hade jag äran stå under denne berömde marskalks befäl, svarade Henrik på samma språk.

Efter en stunds samtal om marskalken och hans armékår, frågade generalen:

— Känner ni krigsläget?

— Finska officerare ha satt mig in i situationen, svarade Henrik. Jag ser herr generalen har en karta i hand. Låt mig kasta en blick på den!

Henrik såg på kartan och yttrade derpå:

— Efter segren vid Olavo den 17 augusti har enligt fältmarskalkens befallning general Adlercreutz dragit sig tillbaka till trakten af Ruona bro och Salmi. Finska armén der torde vara cirka 5,000 man. Ni herr general står här med något öfver 4,000 man och cirka 3,000 man trupper finnas dessutom i trakten, summa sålunda minst 12,000 man. När ryssarne efter drabbningen vid Olavo, oakadt svenskarne gått tillbaka, ej våga anfalla, är sannolikt, att deras armé i Olavo-trakten ej är mer än 8,000 man stark.

— Deri kan ni måhända ha rätt, sade generalen och betraktade noga sin karta. Hur tror ni marskalk Bernadotte handlade, om han förde befälet öfver svensk-finska hären?

— Ej ett ögonblick skulle han tveka, för honom vore ställningen helt säkert mycket klar. Han skulle befalla er herr general att i ilmarscher öfver Kauhajokki aftåga till Ruona, för att derifrån jemte Adlercreutz framgå mot ryska hufvudhären. Gjorde sedan konungen en landstigning i södra landet, och detta skulle efter ryska hufvudhärens nederlag helt sannolikt lyckas, borde alla mellan kusten och den segerande svenska armén stående fiendtliga trupper vara förlorade och årets fälttåg sluta med Finlands återeröfring.

— Det var rätt intressant höra er åsigt, sade generalen, ni har omdöme, det finner jag. De stora krigen bilda strateger.

Vi stå nu, fortsatte han, här i trakten af Kristinestad, men jag hade, som ni kanske vet, order att

debarkera i Björneborg med konungens befallning att derifrån rycka direkt till Tammerfors.

— Till Tammerfors, utbrast Henrik Bergfalk och stod sedan några ögonblick stum af häpnad framför generalen.

— Jo, till Tammerfors, sade generalen åter.

— Detta öfverraskar mig på det högsta, svarade Henrik. Konungen har ju hela tiden handlat med så stor försigtighet, att hans plan för fälttåget synes varit att till Sverige rädda undan så stor del af finska hären som möjligt. Försagdhet, ja, planlöshet har dessutom, tyckes det mig, hvilat öfver det hela.

— Nu är, sade generalen emellertid H. M:ts åsigt totalt förändrad. Nu skall det handlas med yttersta djerfhet. Hvad säger ni om den marsch jag tvingats att företaga, om så varit, att stormen icke lagt hinder för mitt landstigande i Björneborg?

— Jag måste, svarade Henrik, sedan han ånyo noga betraktat generalens karta, erkänna, att planen varit genialisk, om till densammas utförande blifvit beordrade 6- å 7,000 man. Genom den hade ryska hufvudhären, om fältmarskalken samtidigt häftigt gått till anfall, blifvit stäld i ett förtvifladt läge. Men med den styrka, cirka 4,000 man, som generalen efter landstigningen haft under sitt befäl, hade enligt min åsigt en svår katastrof varit att förutse. Nästan allt hvad ryska trupper som finnas i södra Finland hade fått order att i ilmarscher sätta efter herr generalen; ni hade, innan ni nått Tammerfors, helt säkert blifvit omringad af en betydlig öfvermakt och efter förtviflade strider med återstoden af manskapet måhända slutligen måst sträcka gevär.

— Intressant höra er åsigt äfven härom, sade generalen utan att vidare ingå i resonnemang öfver konungens djerfva förslag. Som det nu är, sade han

derpå, vore bäst för mig att, enär Furuhjelm efter gårdagens seger godt bör ensam kunna hålla stånd här på yttersta högra flygeln, genast med mina svenska trupper marschera till Salmi och jag har redan till fältmarskalken afsändt en kurir, som medför mitt förslag härom, men jag, som känner Klingspor personligen, är alldeles viss om, att han ej gillar förslaget. Konungens i februari gifna instruktion spökar ännu i hans hjerna och hans planer gå helt visst ännu ut på ett betryggadt återtag. Marschen öfver Torneå torde han dock nu anse för besvärlig, men vill, ja, så antager jag och har skäl därför, vid första motgång ha hären inskeppad, förmodligen vid Vasa. Sedan vore han från alltsammans och finge äta och sofva i bättre ro än han nu gör i Lappo prestgård, der han dock sedan länge vid bästa helsa och välmåga tyckes trifvas ganska godt. Farväll! Jag hoppas snart bli i tillfälle gifva er den grad, ni innehade i franska armén.

Generalen nickade vänligt, vinkade med handen och gick vidare.

Vi lemna nu för ett ögonblick den segrande svenska hären under Vegesack för att gå några vecor tillbaka, till början af månaden, då general von Döbeln med sin brigad ryckte fram till det förutnämnda närbelägna Kauhajoki på vägen från kusten till Salmi. Döbeln fann landskapet förhärjadt. »Nejden hade ett förskräckligt utseende», säger han. Den »ryska förödelsen hade gått fram öfver likt och olik. Midt för kyrkan i Kauhajoki var en bonde upphängd i benen öfver en lång stång, slagen öfver tvenne pålar. Under hans brunstekta kropp lågo kol och aska, som vittnade om, att ett af de grymmaste af alla dödsstraff varit tillämpadt. Längre bort syntes vanliga galgar i stor myckenhet. Hela

detta kapell är af galgar, mord och brand förstördt», skrifver Döbeln, »liken i grafvarne spolieade och folket fördt till skogs».

En af Döbelns omgifning skrifver om fram-marschen den 2 augusti. »Vägen var ryslig och förskräckande. Jag åkte allena. Ingen människa syntes till inom Kauhajoki. Jag ville beta min häst, men fann intet hemman. Tätta ruiner efter ned-brända byar. På ett enda beteshåll passerade jag sju byar, der ej en spån fans kvar. Ändtligen en by — men utan invånare. De äro i skogen, hafva ett hem, men hafva icke heller. Jag påträffade nu en gammal gubbe, som vågat sig fram efter armén för att se, om äfven hans eget hemman var i aska. Jag betade och åkte längre. Allt brändt, härjadt, förödt. Åkrarna slagna, ängarne uppbetade, egode-larne röfvade, byarne brända, invånarne förjagade, slagna, hängda, mördade. Vid kyrkan stod en galge, der två personer hängt. Annat på samma sätt: broarne brända m. m. I afton visade sig en karl, som på långt håll undersökte, om han skulle våga nalkas sitt hem. Kommen, kommen, goda landtbor! Vi äro edra vänner! Ätminstone skola vi ej förstöra med afsigt!»

Vid Kauhajoki slog, som bekant, Döbeln med sina och v. Otters trupper ryssarne blodigt den 10 augusti och hämnades sålunda deras förfärliga oger-ningar i nejden. Vi ha ansett oss böra erinra våra läsare om ryska härens framfart 1808—1809. Aldrig bör den glömmas af Sveriges folk. Öfver 80-årig fred har nu bringat allt det förfärliga, som medföljer kriget, i glömska, och man inbillar sig, att civilisa-tion och bildning omöjliggöra den förr omenskliga krigföringen. Så är dock ingalunda fallet. Med samma stränghet som ryssarne i nejden af Kauhajoki

gingo tillväga mot patriotiskt sinnade finnar, gingo de tyska arméerna på många ställen till väga i Frankrike åren 1870—1871. Enda skilnaden var, att man der ej såg så många galgar, man nedsköt i stället utefter husväggarne alla dem, som blivvit förvunna att ha lemnat egen armé underrättelser, dolt frivilliga skyttar, ja, man till och med fusilierade folk för blotta misstanken härför. Kommande krig blifva helt visst icke menskligare än de, som fördes under början af vårt nu snart slutade tidehvarf.

Vi återgå nu till stridshändelserna, som efter den svenska brigadens landstigning följde slag i slag. Den siste augusti gick Kamenski med 9,000 man från trakten af Olavo till anfall mot den vid Ruona bro stående finska hufvudhären, hvilken följande dag försvarade sig tappert och grep fram på e. m. till offensiven, då den stormade byn Heroja på östra åstranden. Finnarne återtogo dock vid skymningen sin förra ställning. Kamenski fann sin ställning betänkelig, förutsåg nytt nederlag och sände åter sin tross på väg till Olavo.

Adlercreutz ansåg sig, och detta på goda skäl, ha segrat och ämnade ej vika från platsen, då han sent på aftonen erhöll underrättelsen att von Fieandt några få mil norrut blivvit slagen vid Lintulax och att hären derigenom kunde råka ut i ett betänkligt läge. Fältmarskalken bjöd honom draga sig tillbaka.

Adlercreutz lät lägereldarne brinna och drog sig i hällregn under natten tillbaka, qvarlemnande en mindre styrka att maskera återtåget. I ryska lägret rådde samtidigt ett stort missmod och Kamenski började inse omöjligheten af att drifva finska armén från sin goda position. Den alltid vaksamme och nitiske kosacköfversten Kulneff inspekterade i

den mörka, regniga natten förposterna. Hans vana öga märkte snart, att finnarnes lägereldar brunno ned utan att stundom flamma upp, hvilket ju alltid blir fallet, då menniskor äro lägrade omkring dem. Han fann saken märklig, smög sig nära inpå och hörde derunder intet sorl från samtalande soldater. Slutligen kom han till full visshet om, att finnarne lemnat ställningen. Genast skyndade han till Kamenski med den glädjande underrättelsen.

Kamenski bröt genast upp och ryckte efter den aftågade hären.

Samtidigt erhöll Adlercreutz underrättelsen att Kamenski afsändt sin tross söderut och stod i beredskap att anträda återtåget. Han ångrade då sin hastiga reträtt från Ruona och gaf armén order att återvända dit. I dagryningen mötte han i nejden af Salmi den ryska härens förtrupper och nytt fältslag tog sin början. Det fortsattes med förbittring å ömse sidor hela f. m. den 2 september. Finnarne veko slutligen något tillbaka för att intaga en stark ställning vid sjelfva Salmi. Vid 2-tiden vidtog striden på nytt. Kamenski hade mistat mycket folk och ett återtåg till Ruona började synas honom nödvändigt, så hårdnackadt stredo finnarne. Då erhöll den ryske befälhafvaren helt oförmodadt den underrättelsen, att finnarne började frivilligt gå tillbaka. Orsaken härtill var, att Klingspor ej heller nu lät Adlercreutz få strida i fred. I stället hade han sändt honom order att oförtöfvadt afbryta striden och anträda återtåget, ty ryssarne hade ånyo framryckt mot Kauhajoki och nödgat v. Otter att gå tillbaka till Ilmola. Att v. Otters återtåg var frivilligt, derom lemnade öfverbefälhafvaren ingen upplysning.

Sent på aftonen den 2 september tågade Adlercreutz med alla sina trupper norrut. De tre dagars

striderna vid Kuortane, Ruona och Salmi hade kostat armén omkring 1,000 man. Ett djupt missmod spred sig inom den finska hären. Björnin säger i sin intressanta historia om kriget: »Öfver hela landet spred sig denna stämning af hopplös förtviflan, denna dådlöshet, som alltid följer olyckan och motgången. Hvad ryssarne förut icke lyckats vinna, vare sig för smicker eller guld eller dödsdomar, det skänkte Klingspor dem genom sitt frivilliga återtag från Salmi».

Klingspor befann sig under de blodiga striderna några mil bort i Lappo prestgård, der han, som nämndt, trufdes rätt väl. En tid förut hade han skrivit ett bref till konungen och i mörka färger målat härens svåra belägenhet och anhållit att få från Wasa inskeppa trupperna till Sverige.

Just som kanonduret tystnade vid Salmi, mottog han svaret. Det var helt annorlunda än han väntat sig, ty konungen förbjöd honom vid sin största onåd att inskeppa hären vid Wasa. »De enda fartyg», skref han, »som sändas, medföra trupper, vapen och föda; men de skola återvända, på det ej någon, jag vill ej säga finne, skall kunna glömma sig och sitt land nog för att öfvergifva det i farans stund, då allt befaller ett motsatt uppförande. Om eder egen helsa fordrar lugn och stillhet, då är herr grefven själf mästare att skilja sig från den armé, som täflat att uppfylla sina pligter på det mest ärofulla sätt, att lätta edra bekymmerfulla omsorger genom ett noggrant uppfyllande af edra befallningar och att dela med eder den största lager, som någonsin af en krigare blifvit skördad.

Jag säger ännu en gång, att om Finlands innevånare skola bereda sig och efterkommande en lugnare framtid, måste dessa barbariska moskoviter drifvas inom de gränser, hvaröfver de aldrig bort framtränga».

Fältmarskalken blef vid genomläsandet af detta bref så häpen, att han tappade det å golfvet och utbrast: »Skall jag drifva fienden inom de gränser, hvaröfver han aldrig bort framtränga».

Obeskrifligt komisk måtte denna historiska tablå ha varit för dem af hans adjutanter som närvaro. De, bättre än någon annan, kände sin fältherres feghet. Under hela kriget hade han endast en gång, strax innan träffningen vid Ny Karleby skulle taga sin början, varit tillhands, då det gälde strid. Vid nämnda tillfälle hade han dock, så snart han hört de första skotten, öfverlemnadt härens ledning till generaladjutanten Adlercreutz och derpå hastigt satt sin digra person i säkerhet.

Oförsvarligt lam hade hans krigföring varit. Aldrig tillät han, stödjande sig på sina instruktioner, sina underordnade strida förr än detta ej kunde undgås och nu, då han sjelf tillstält det så, att det var försent vinna seger, erhåller han af den, som gifvit honom instruktionerna, befallning att icke inskeppa hären, utan i stället rycka framåt och under häftiga strider »kasta de barbariske moskoviterna inom de gränser, hvaröfver de aldrig bort framtränga».

Norrut stod emellertid stertågsvägen för honom öppen, men af orsaker som ännu icke blifvit klargjorda, gaf dock fältmarskalken den 4 september hären order att tåga vester ut, sålunda mot kusten. Måhända trodde han ännu, säger Björlin, att konungen skulle ångra sig och tillåta honom inskeppa hären i Wasa.

Den 10 september stod hufvudhären vid Lillkyro, ej långt från Wasa. Dit anlände då äfven Döbelns brigad och Gyllenbögels landtvärn. Vegesack med sina svenska trupper hade först dagen förut, eller den 9 september, vid Lappfjerd, 10 mil från Lillkyro,

erhållit order att retirera. Det såg nästan ut som om Klingspor under denna för honom så bekymmersamma tid under flere dagar glömt bort, att Vegesack landstigit. Vegesack anträdde genast efter ordens mottagande återtåget, men var då till sin stora ledsnad nödsakad att kvarlemna dyrbara förråd.

Vid Lillkyro tycktes fältmarskalken slutligen ha kommit till insigt om, att hären, mot konungens vilja och af brist på transportfartyg, ej kunde inskeppas vid Wasa. Under det Vegesack, förföljd af general Bibikoff, skyndade mot norr, utrymdes Wasa.

Mot hufvudkåren stod vid denna tidpunkt Kamenski med 7,000 man. Vlastoffs kår, som slagit Fieandt, förföljde den senare ända till Gamla Karleby och stod sålunda i svenska arméns rygg. Fieandt drog sig, enligt erhållna order, söderut och lät endast en underofficer med 50 man tåga norrut för att förstöra broarne på vägen till Uleåborg. Men ej nog härmed, Reuterskiöld, som med en bataljon fått tåga norrut öfver Lappo, rapporterade, att han blifvit eftersatt af en stark rysk afdelning under general Kosatschoffskis befäl och att denne redan befann sig i närheten af Ny Karleby, äfvenledes i ryggen på svenskarne.

Man må ej undra på, att fältmarskalken blef högligen förskräckt af alla dessa jobsposter. Till Wasa förbjöd honom konungen att tåga, och om han ändock gjorde det, stode han ju der utan transportflotta, med utsigt att få sträcka gevär. Återtåget norrut hade han ju på sätt och vis sjelf stängt tör sig, när han efter Salmidagen ej retirerade nordpå, då vägen ännu var öppen.

Wasa blef nu, som nämndt, i hast utrymdt, de dyrbara förråden undanforslades eller förstördes. Alla sjuka, som ansågos tåla transport, sändes i förväg

norrut eller öfverskeppades till Sverige. General Gripenberg fick order att afmarschera till Fieandts undsättning.

Hufvudhären började längst kustvägen så småningom äfven sin afmarsch. I högqvartéret var man så modlös, att på allvar lærer ifrågasatts om underhandlingars öppnande med fienden, om öfvertörandet af trupperna till Umeå. Kiingspor var förtviflad. Den 12 september lemnade han befälet öfver hufvudhären till Adlercreutz och reste i förväg till Munsala, der han lär ha uppbränt alla sina hemliga papper. Samtidigt, eller natten till den 13, resonnerade generalen i Adlercreutz' qvartér om ställningen. Döbeln var sjuk och låg tyst på en soffa. Då han hörde ordet dagtingan nämnas, steg han vredgad upp och ropade, glömmande sjukdomen: »Led fram en häst och jag skall ställa ordning på den saken.» Han syftade härvid på Kosatschoffskis framryckande i härens rygg. Midt i natten samlade han sina Björneborgare och Gyllenbögels kår och var i dagningen vid Jutas. Sedan Döbeln här på f. m. en kvarts mil öster om Ny Karleby uppställt sina trupper till strid, måste han, tvingad af febern, rida åter till Karleby för att intaga sängen. Så snart han hörde skotten, steg han dock ånyo upp, sprängde af till Jutas, vann glänsande seger, och

»Räddad var Adlercreutz
Och fri hans färd.»

NIONDE KAPITLET.

Henrik Bergfalk och hans sergeant Gösta Årell hade angenäma dagar vid Lappfjerd och trakten der omkring. Känslan af att befinna sig å sjelfva krigsskådeplatsen ingaf intresse. Man hade undsluppit de onödiga, i sommarvärmen ytterst besvärliga och förlustbringande marscherne längs den svenska kusten, och efter dessa och sjöresans besvärligheter fick man efter bataljen strax efter landstigningen hvila ut. I nämnda strid hade Henriks kompani stått som reserv. När segren var gifven, hade det erhållit order att följa efter den vikande fienden och derunder hade det fått tillfälle att afgifva några salvor. Segren stärkte ansenligt soldaternas mod. De voro vid bästa lynne och skämtade dagarne i ända. Den i allmänhet här vid kusten svensktalande befolkningens vänlighet och äfven gästfrihet mot vännerna från andra sidan Bottenhafvet, var angenäm för alla. General Vegesack hade betydliga förråd i Kristinestad och anande att en god del af dessa vid ett eventuelt återtåg ej kunde medföras, sparade han ej på de goda varorna. Soldaterna i lägret och i quartéren mådde sålunda förträffligt.

I Kristinestad stod, när de svenske officerarne, och äfven underofficerarne, der aflade besök, hvarje hus öppet för dem, och stadens unga damers älskvardhet var ämnet för de angenämaste samtal i lägren och quartéren vid och omkring Lappfjerd.

Denna angenäma tid blef dock ej lång. Sorgliga underrättelser började inlöpa om återtåget från Ruona, och den afbrutna striden vid Salmi, hufvudarméns

fortsatta återtåg till Lillkyro och Fieandts rätt svåra nederlag.

Så snart det blef bekant, att arméns hufvudstyrka stod vid Lillkyro, väntade man vid Lappfjerd i hvarje stund order om reträtt, och generalen vidtog alla anstalter härför. Till generalens förvåning dröjde dock ordern dag efter dag. Under det Klingspor ännu umgicks med planen att inskeppa hufvudhären i Wasa, tycktes han, som vi förut nämt, glömt af general Vegesacks brigad, men måhända hade han ock den tanken, att generalen kunde göra det samma i Kristinestad, som han ännade i Wasa.

Slutligen anlände dock, som förut nämts, uppbrotsorder den 9 september.

Efter sitt nederlag i slutet af augusti, hade ryssarne ej vågat anfalla den landstigna svenska brigaden. De höllo sig helt stilla i trakten mellan Kristinestad och Björneborg. General Vegesack förut såg dock, att så snart han begynte draga sig norrut, skulle massor af kosacker och jägare häftigt tränga efter.

Uthvilade och vid bästa mod drogo de ståtliga svenska bataljonerna med flygande fanor och klingande spel af från Lappfjerd utefter kustvägen mot Lillkyro. Med djupt vemod såg befolkningen dem draga bort. Allas ögon voro tårade. I Kristinestad var sorgen obeskriflig.

En bataljon af Henriks regemente bildade arriergardet. Tvenne af dess kompanier voro ställda under hans befäl.

— Jag vill i yttersta linien ha en man med krigsvana, hade generalen yttrat till sin stabschef.

När generalen sett sin hufvudstyrka befinna sig i hastig marsch nordpå, red han till arriergardet, der han träffade Henriks kompani i kedja bakom en upprifven bro.

Med sitt vana öga mönstrade generalen kedjan vid åstranden, dess reserv m. m. och sporde befälhafvaren om någon kosack ännu synts till.

— Ingen ännu, herr general, svarade Henrik.

— Antagligen dröjer det ej länge, sade generalen. Fienden hade redan i går aning om återtåget, något som märktes af hans ifriga patrullering. Inom en timma smäller det.

— Generalen kan tryggt lita på mina kompanier. Båda äro de mycket goda trupper.

— Jag bör det ock när *ni* anför dem, ni är krigskunnig, något som man oaktadt fälttågen i Pommern i allmänhet ej kan säga om våra svenska officerare. Tappra, det äro de alla, men med kloketen är det si och så hos de fleste. Hvad nu beträffar den här ställningen, bör den ej hållas allt för länge.

— Jag har ej heller tänkt det. Jag ämnar tiraljera en stund och drager mig sedan under strid till Finby bro, der jag hört uppgifvas, att en mycket god ställning kan tagas.

— Rätt anmärkt, utbrast generalen, ni har om-döme. Nu till något annat, tror ni att eder marskalk Bernadotte, om han varit i mitt ställe, genast efter segern den 29 augusti, utan vidare order skulle ha marscherat till hufvudhärens undsättning?

— Ja, herr general.

— Men, han hade ju ej hunnit fram.

— Ej, herr general, till den 1 och ej heller till den 2 september, men man hade vid hufvudhären ej kunnat undgå veta, att vi med öfver 3,000 man de bästa svenska trupper voro i anmarsch för att deltaga i striderna; och blotta medvetandet härom skulle, oaktadt Fieandts nederlag, förhindrat hvarje tanke på återtåg. Finska hufvudhären blef ju icke slagen,

den retirerade frivilligt. Det anar mig, att Kamenski redan den 1 september erhållit underrättelsen om herr generalens landstigning och troende att ni i ilmarsch ämnade förena er med hufvudhären, beslöt han ofördröjligen anfalla för att om möjligt slå Adlercreutz ur fältet, innan ni hunnit fram. Kamenski, ehuru ännu blott en trettio års man, är klok och tilltagsen, det namnet hade han om sig under krigen 1805 och förra året.

— Alltid skall det blifva mig ett nöje höra edra åsikter. Jag säger naturligtvis ej mina, men derom vill jag upplysa er, att om jag härvidlag varit Bernadotte, kan ni ge er f—n på, att vår fältmarskalk icke varit någon Napoleon.

Ett bredt, sarkastiskt löje lägrade sig vid dessa ord öfver generalens läppar och fans ännu kvar, då han vände hästen och med sina adjutanter galopperade bort.

Från en höjd strax vid den upprifna bron hade Henrik god utsigt öfver det framför varande slättlandet, der ryska kavalleripatruller snart började visa sig å såväl landsvägen som å åkergårderna. De gingo försigtigt fram. Komna inom skotthåll, mottogos de med eld. Utan egentlig verkan svarade patrullerna med sina karbiner och bössor. En och annan kula pep öfver den svenska jägarelinien eller gräsade i marken å andra sidan och plumsade derpå matt ned i vattnet.

Ifrigt sköt vår vän Håke Ferm, han som kamraterna, skrattade åt kosackerna och deras kulor och menade, att vore det inte värre än det här, så vore det blott lustigt alltsamman.

— Se den der skäggmänsen der borta, hur han »åbäkar» sig, ränner hit och dit under det han skojar och skriker, ja ska ge dig för ditt »i-i» ja.

Håke tog noggrant sigte och fyrade af. När krutröken från skottet skingrat sig, sågs kosacken fortfarande lika demonstrativt rida fram och åter.

— Du träffade ej, sade Gösta, som var Håkes plutonchef.

— Nej, det ser nog så ut, men så har ja mer ammunition i bandolersväskan. Tycker inte Gösta liksom jag, att det är roligt här, här är lustigare än i någon lekstuga derhemma — tjo — der gaf kosacken sitt svar.

Den lille soldaten slog med handen i luften liksom han velat fånga den öfver honom hvinande kulan.

— Jaså, du har så roligt nu, min kära Håke, svarade hans sergeant, men du lär nog få veta annat hvad det lider. De der skäggmånsarne äro ej att leka med och ej heller jägarne i den kedja jag ser framskymta mellan slättens björklöfsdungar.

Henrik såg kedjan rätt långsamt röra sig framåt. Den gjorde halt och endast kosackpatrullerna gånge som förut eld. Några af dem fingo derunder med blesyrer eller förlust af hästar plikta för sin djerfhet.

En utpost österut rapporterade, att fienden sökte en qvarts mil från bryggan öfvergå ån. Sedan Henrik förvissat sig om, att rapporten var riktig, började han draga sin väl dolda styrka från ån och dess närhet. Gösta Årell fick befallning att med sin pluton maskera återtåget.

Medan sålunda Håke Ferm och hans kamrater fortfarande hade sitt stora nöje af målskjutning på de i vild fart på andra stranden tumlande irreguliera kavalleripatrullerna, skyndade Henrik i ilmarsch till Finby. Derunder tilltog tiraljerelden vid bron allt mer och mer, men saktade så småningom af. Slutligen smälde blott ett och annat enstaka skott.

Häraf kunde Henrik förstå, att hans sergeant skyndade efter och att kosacker redan hunnit öfver ån.

Vid middagstiden nådde hufvuddelen af kompanierna Finby. Göstas afdelning var strax efter. Samtidigt med trupperna strömmade till fots eller å fordon, lastade med sängkläder och husgeråd, en stor skara allmoge öfver bron. Stora hopar af nötkreatur och får drefvos äfven öfver strömmen för att undan ryssarne räddas in i skogarne. Gösta rapporterade att kosackerna voro tätt efter och att de med sina lansar nedstött flere bönder och ej heller skonat qvinnor och barn. Henrik som blef orolig för att ryssarne samtidigt med den flyende allmogen skulle komma öfver bryggan, kunde ej invänta alla. Nödvändigheten bjöd honom rifva bron, hvilket arbete utfördes af ett af kompanierna. Medelst öckstoeckar transporterades sedan de flyende öfver till andra stranden. Deras hästar och fordon måste dock kvarlemnas.

Gösta erhöll befallning att med sin pluton i ilmarsch skynda till det från bondeslaget i nejden den 20 juli så sorgligt bekanta vadstället nära elfmynningen.

— Se efter att allas gevär äro i god ordning, att folket tar god betäckning och påminn alla vigten at att gifva salvan, så den går af som *ett* skott, tillsade Henrik den aftågande.

— Jag skall visa er vägen, sade på välljudande svenska, en åldrig, reslig nerpesbonde med vackra, bestämda drag och nästan hvitt, åt skuldromna nedfallande hår. Han bar en väska öfver axeln och i handen en lodbössa. Flere beväpnade bönder omgäfvom honom.

— Ert namn, frågade Gösta den åldrige bonden.

— Pavo Koskinen, blef svaret.

Samtidigt slöto sig bonden och hans kamrater i god militärisk ordning till den aftågande truppafdelningen.

Gösta vinkade anföraren till sig.

— Var ni med i slaget den 20 juli, frågade han.

— Ja, och jag har hållit trogen vakt vid bron större delen af sommaren. Nu aflöser fienden oss kan jag förstå. Jag och de andra karlarne öfverge nu vår hembygd. Ingen af oss vill bli rysk undersåte. Vi ämna följa armén. I Sverige finnes nog rum och genom ärligt arbete föda för oss. Våra qvinnor och barn äro i skogarne. De kunna ju hoppas få behålla lifvet, men vi alla, som hållit vakt här och stridt mot fienden, vi äro alla dödsdömde.

— Hur vet ni detta så visst, frågade Gösta.

— Hur jag vet det, svarade bonden, unge svenske herre, ni känner ej ryssarne, ni. Men jag kan berätta för er, att den 20 juli hängde å trossboden ni ser der nere vid bron å nästan hvarenda takbjelke en nerpesbonde, och tillfångatagna bönder hängdes äfven här och hvar i löfträden uteder strömkanten. Och många andra lågo spetsade af kosackpikarne eller dödsskjutna å marken. Så gick det oss alla, som fienden fick fatt uti, sedan han kommit öfver vid vadstället. Jag och de här karlarne, vi flydde nordpå tills vi fram på eftermiddagen fingo hjälp af vårt eget kompani vid Björneborgs regemente, hvarefter vi sedan föste kosackhoparne åter öfver strömmen.

Om striden och den förfärliga grymhet ryssarne derunder visat hade Gösta redan i Sverige hört talas. Ödet hade fört honom till samma plats. Han fattades af ett mäktigt händbegär.

Vid vadstället tillsåg Gösta på det noggrannaste att alla togo väl betäckning i eller bakom buskarne

vid stranden och äfven i sjelfva den gulnade vassen. Han befalde alla se väl efter fångkrutet och med uppmärksamhet lyssna till kommandoordet — fyr.

En god stund fick man vänta. Soldaterna och bönderna sträckte derunder ut sig i det nu fram på dagen torra gräset och njöto af hvilat. Allt härute nära elfmyningen var fridfullt och leende. Solen sken varm, ehuru sommaren här i dessa nordliga trakter var till ända. Allt var dock ännu så fagert med i gult och rödt skiftande björkdungar och frisk grönska i ångar och hagar.

Intet, mer än ett och annat skott från trakten af bron, störde stillheten.

Vår vän Håke Ferm hade efter dagens ansträngningar inslumrat. Han väcktes nu af en kamrat.

— Ferm, Ferm vakna, nu ha vi dem här, hviskade denne.

— Tyst, tyst, hviskades det i kedjan.

Håke såg med sömndrucken blick till sin förväning en skara kosacker å motsatta stranden. Försigtigt närmade den sig. Den gjorde halt. Officerarne rådslogo. En som tycktes vara anföraren talade med en vägvisare i bondedrägt.

Ännu en stund tvekade den fiendtliga ryttarehopen. Flere kosacker redo ned för åbranten och ut i vattnet, bespejande andra stranden.

Plötsligt ljöd ett rappt kommandoord och hela skaran störtade sig i strömmen. De små lurfviga hästarne trängde häftigt fram. Vattnet yrde omkring dem. Ett underligt brus och squalpande hördes från denna kosackhop, som nu ville vältra sig fram öfver ett af Finlands många vattendrag.

När kosackskaran hunnit ungefär midten af elfven, hördes å motsatta stranden de lugna kommandoorden -- lägg an, noga sigtning!

Svenskarnes och de finske böndernas hjertan klapade, deras ögon hvilade på sigtena, pek fingret dröjde otåligt på trycket.

Väntan på ytterligare ett kommandoord var pinsam.

Denna varade dock blott få sekunder.

— Fyrrrr, hördes sergeantens skarpa stämma och femtio välriktade kulor foro hvinande in i kosackskaran, hvilken stannade som af sig sjelf. Dess anförare föll af hästen och många af hans följe störtade till höger och venster om honom ned i vattnet. Många hästar störtade öfver eller arbetade sig tillbaka till stranden, der de under dödskampen stönande fäktade med sina ben eller beto i marken, under det de med hofvarne refvo upp dy och sand.

I tumultet hördes den svenske sergeantens kommando: Laddning, plutoneld!

Men innan gevärsskotten börjat smattra, hördes en lodbössas hvassa knall.

— Förrädare din lön, hördes den gamle bondens högtidliga stämma.

Genom krutröken sågs å motsatta stranden vägvisaren göra ett språng, under det han slog med armarne. Så föll han till marken.

— Du har säkert öga, sade Gösta.

— Min bössa förfelar ej målet, svarade bonden lugnt.

Plutonsalvan var mycket förödande. Minst tio man och ett ännu större antal hästar voro döds-skjutna eller så blesserade, att de ej kunde taga sig fram till stranden. Vattnet blef så blodfärgadt, att för några ögonblick vågorna nästan högröda vältrade sig mot Bottenhafvet.

Ingen af officerarne försökte under den häftiga eld, som följde från svenskarnes sida, återsamla trup-

pen för att ånyo anfalla. De öfverblifne löpte undan med samma skyndsamhet som manskapet.

Krutröken lägrade sig snart tät öfver strömmen och dess stränder. Så länge de svenske soldaterna kunde med sina skott nå fienden, fortfor deras hastiga eld.

Sedan lågo alla under liflig stämning stilla qvar och lyddes till gevärsmattret från bron. Gösta hade order att, sedan han afslagit ett förmodadt anfall, qvadröja en stund och derpå så omärkbart som möjligt smyga sig bort.

Inom kort lemnade han sålunda vadstället och smög sig in i en närbelägen tät skogsdunge, från hvilken bönderna sedan ledsagade honom till vägen åt Wasa. Der påträffades ett af kompanierna.

En pluton af Henriks egna kompani drog sig tillbaka öfver åkergårderna ned vid Nerpes, medan den öfriga plutonen och ett antal beväpnade bönder ännu häftigt skottvexlade vid bron. Henrik befann sig der.

Medan Gösta med sitt folk intog skyttställning vid ett skogsbyn, drog sig andra kompaniet, snart följdt af andra plutonen af Henriks kompani, tillbaka å Wasavägen.

Snart kom äfven styrkan vid bron retirerande. På en bondvagn medförde den några i striden sårade. Gösta stod, sedan styrkan tågat genom hans kedja, ännu en stund qvar, hvarefter äfven han, då ännu ingen kosack visade sig å slätten nedanför, hastigt skyndade vidare genom Österbottens slätter.

Först mot slutet af dagen blefvo kosackerna åter närgångna och i en backslutning vid ingången till en skogstrakt måste Henrik med ett af kompanierna göra halt och leverera en het strid. Tvenne

kanoner af Svea artilleriregemente kommo slutligen honom till undsättning. Deras karteschskott ingåfvo respekt och anfallet upphörde. I striden stupade tvenne svenskar, och tre soldater samt tvenne bönder sårades.

De blesseråde och äfven de döda lades på bondvagnar, hvilka derpå hastigt kördes nordpå.

Efter denna affär visade sig ej kosackerna på tvenne timmar, under hvilka svenskarne sålunda i ro fingo fortsätta sitt återtåg. Men inemot solnedgången syntes de framstorma, nu i ännu större mängd än någon gång förut under dagen.

Henrik hade då vid ett skogsbyn hos sig blott trenne plutoner samt bönderna. Medan han lät soldaterna marschera in i skogen, samlade han bönderna omkring sig.

— Vid vadstället vid Finby fingo ni hämd, sade han till dem, men jag ser på er, att ni önska mer i den vägen, innan ni, troligen för alltid, lemna er älskade, sköna hembygd.

— Ja, ja, ropade allmogemännen och slogo med händerna mot sina bössor.

-- Gör då som jag befaller! Ni känna nu mig, lita på mig! Med truppen rycker jag ett stycke in i skogen men ni stanna kvar här utanför brynet och demonstrera mot fienden. Ni aflossa edra gevär och taga derpå till flykten in i skogen, der ni förena er med mig. Hvad som sedan händer, är min sak. Jag känner kriget mot det irreguliera ryska kavalleriet från de stora fälttågen i Tyskland. Ha ni förstätt mig?

— Nej, svarade gamle Pavo, men skola handla som ni sagt, lit på det!

Henrik lemnade allmogeskaran under Pavos befäl och skyndade efter sina plutoner. Cirka 1,500

alnar från brynet lät han ömse sidor om landsvägen sina soldater bilda en tät kedja, som genast tog god betäckning.

Inne i skogen mellan de höga träden hade redan den sköna höstqvällens skymning lägrat sig. Ute på slätten framför syntes dock allt rätt väl. Leende och fager låg den, belyst af aftonrodnaden.

Henrik spejade mellan träden. Bönderna gjorde som han befalt. De stodo utanför brynet och sökte med sina lod bortplocka de kosacker, som kommo inom håll.

Ett stycke bort, ute på slätten, sågs en större rytterikolonn. När denna trängde fram med sina spridda hopar vid sidorna, afsköto samtliga bönderna sina bössor och flydde med fart in i skogen. Här mötte dem Henrik och anvisade dem plats på flyglarne af sina å marken gömda afdelningar.

— Nu förstår jag er, sade den gamle Pavo med hänförelse, förstår, att ryssen kommer att få en minnesbeta, som han ej lätt skall glömma.

— Hoppas det. När kosackerna sågo er ensamma strida, blefvo de ursinniga, och det är troligt de handla öfveriladt. De vilja fånga er, taga edra lif och så -- rusa de i förderfvet, svarade Henrik och frågade derefter: Huru många tror ni de äro?

— Ett par hundra man och hästar, menade bonden.

— Prat, jag var nyss framåt brynet och kan försäkra er, att de ej äro stort mer än en sjuttio stycken. Jag är van att bedöma sådana der förhållanden, jag.

Efter beräkning gick det. Kosackpatruller redo in i skogen, försigtigt spejande åt alla håll. Så vände de åter och kort derpå hördes inne i skogen ett häftigt dån från massor af hofvar. Alla förstodo, att

det var hufvudkolonnen, som inryckte. Den gjorde halt. Allt blef dödstyst. Åter sändes patruller framåt. De återkommo och derpå brast det åter löst, nu under vildt skri.

I tåten red som förtrupp en femton à tjugo man och derpå, på kort afstånd, kom kolonnen. Marken dånade under hofvarne, sabelbaljorna slamrade mot hästarnes sidor och skrämda skogsskator skriade i kapp med kosackerna.

Förtruppen sprängde häftigt förbi de bland buskar, ris och tuftor gömda plutonerna. Om deras närvaro tycktes ingen i densamma haft en aning förr än det gälla kommandoordet fyrr ljud, en häftig eldflamma blänkte och öfver 150 kulor från gevär och lodbössor slogo in i squadronen. Verkan af den väl afgifna salvan var förfärlig. Döda och döende kosacker tumlade af hästarna, af hvilka många ännu rände framåt, flere öfver den svenska linien. Andra arbetade sig lösa ur den störtade massan och rusade blödande i vildt sken åt alla håll. Osårade kosacker sökte draga sina hästar ur detta hemska kaos. Många lyckades fly, men ännu flere stupade derunder för svenskarnes och finnarnes hastiga plutoneld.

Förtruppen ville rusa tillbaka, men mottogs då af Göstas plutons bajonettrad.

— Raskt på dem och gör dem till fångar, kommanderade befälhafvaren. Kosackerna flydde inåt skogen, häftigt förföljda. I den oländiga skogsmarken kunde ryttarne ej taga sig nog hastigt fram. Flere fångades ganska lätt, andra öfvergåfvo sina hästar och gömde sig, andra åter jagade längst landsvägen i fyrsprång nordpå för att finna en sidoväg, men kommo derunder rätt i famnen på 2:dra kompaniets 3:dje pluton, som stod helt nära.

Henrik lät om en stund blåsa signal till eldens upphörande. I den nedskjutna, skälfvande massan fans ej längre någon, som sökte fly.

Hela hans tillgängliga styrka fick befallning att ihjelskjuta alla de sårade hästarne. Skott på skott smälde sålunda åter i och omkring den olyckliga kosackhopen. De finske bönderna ville äfven massakrera de sårade, men så snart Henrik märkte afsigten, gaf han åter signal till eldens upphörande och förklarade derefter med stor bestämdhet, att hvar och en som bär hand på sårad fiende kommer att likt hästarne genast expedieras.

Snart hade alla blesserade hästar erhållit bane-sår, men ännu skälfdes det här och hvar bland massan. Henrik, som likväl sett så mycket af krigets elände, ryste vid anblicken. Och en känsla af fasa bemärktigade sig alla, så svensk som finne, nu sedan allt blifvit tyst och månen mellan de höga trädstammarne begynte kasta sitt bleka skimmer öfver den till större delen tillintetgjorda tappra rytteriafdelningen.

Men alla glömde dock snart situationens fasa vid befallningen om hopsamlandet af vapen och utredning. Ifrigt tog folket itu med detta arbete och hastigt var ett stort förråd af skjutvapen, pikar, sablar, ammunition och äfven proviant sammanfördt å bestämd plats å landsvägen. En ej obetydlig quantitet bränvin fans bland de tagna förråden. Af detta lät Henrik genast utdela en bägare pr man.

Göstas pluton återkom andfädd och drypande af svett.

— Tolf man och hästar, ser jag, sade Henrik.

— Alla äro tagna utom tre å fyra, som räddat sig, svarade Gösta.

— Godt, sade Henrik. — Korporal En med sex man, bland dem Håke Ferm, som jag vet vara

skicklig hästkarl, lastar tagna vapen på nio hästar och beger er sedan af med vapen och fångar och lemnar allt till bataljonschefen. Tre hästar behåller jag för mig sjelf och mina båda kompanichefer. Tio nerpesbönder medfölja som bevakning. En ansvarar för att intet ondt vederfares kosackerna. Raskt till verket med pålastningen! Alla måste hjälpa till!

En del proviant och bränvin, alla täcken, flera filter m. m. kvarlemnades till de sårade. När allt var färdigt, sade Henrik de olycklige sårade farväl och bad Gud bevara dem.

Några lidande kosacker framstammade ett hjertligt tack för den kvarlemnade provianten, filterne m. m. En officer sade på tyska till Henrik: Ni är tapper, ädelmodig, unge man, hade ni ej varit, hade bönderna slagit ihjel oss. Ni har sålunda räddat vårt lif — ert namn!

Henrik nämde sitt och frågade efter officerns.

— Löjtnant Georg Punchin, svarade den sårade.

Henrik räckte honom sin hand.

Kosacklöjtnanten tryckte den.

— Kriget är hårdt, sade Henrik.

— Ja, det är hårdt, men vi krigare måste vara beredda på vårt öde.

Tack, ni redlige krigare, ingen fiendskap råder nu mellan oss båda — efter striden äro vi som kamrater — farväl kamrat!

Henrik tryckte än en gång kosackofficerns hand.

Korporal En hade sin afdelning i ordning.

De fångne kosackerna stodo dystra och modfälda å vägen.

— Ischiane mej, tockna fulinga, hva di ser ut, sade Håke Fern och pekade på krigarne från Dons stränder.

— De äro dock modiga, tappre män, som villigt göra sin pligt, göra sin här stora tjänster, sade Henrik.

— Sådana hästa di ha, di kan ju inte få upp manken, se hur di stå å hula, fortsatte Håke.

— Utmärkta djur, uthålliga som inga andra af sitt slägte, svarade Henrik godlynt och befalde En tåga i väg.

Sjelf följde han snabbt efter.

Måne och stjernor lyste klara mellan träden, och i glansen glimmade bajonetttraderna. Om en stund var truppen åter ut på öppen mark. Bottenhafvet lyste i månglansen. Qvällen var lugn och herrlig och soldaterna vid bästa lynne efter dagens skiftande öden. Ingen i hela truppen, mer än dess befälhafvare, hade utom vid förföljandet af fienden vid Lappfjerd varit i elden, och alla tyckte, och detta med skäl, att man skött sig utmärkt. Man talade med hvarann om den och den episoden, mest likväl om den stora massakern. Alla berömde befälhafvaren.

— Det märktes, att han varit med förr, lärt kriget hos den store Bonnaparten, menade soldaterna.

Den, som berömmet gälde, red stundom i tåten af kolonnen, men ofta var han dess siste man, alltid spejande omkring sig.

Fram på aftonen nådde man efter tre och en half mils marsch från Lappfjerd en mindre by, der bataljonschefen befann sig. Denne hade redan mottagit fångarne och var vid charmant lynne öfver de båda kompaniernas hållning och uppförande under den gångna dagen.

De sårade hade här af bataljonsläkaren blifvit förbundna och sedan afsända vidare. Åt de döde hade några finska bönder, hjälpta af svenska soldater, tillredt en gemensam graf. Henriks kompanier, tillika med alla bönderna och många andra, samlade sig

omkring grafven. Henrik, som så ofta under sin ungdomstid i farbroderns hem närvarit vid begravingar och ännu hade ritualen i minne, blottade sitt hufvud, fattade en spade, kastade mull på de döde och förrättade akten.

Derpå yttrade han med klangfull stämma.

— Stridskamrater! Soldater och bönder från båda de stränder, som hafvet framför oss famnar! I århundraden har det famnat samma fosterland, men nu synes ödet vilja åtskilja de trogna landen.

I denna stund, vid glittrande böljeglans, inviga vi i den leende finska jorden till evig ro tvenne af dem, som i dagens strider måst låta sina lif för konung och fosterland, för frihet, ljus och häfdvunnen rätt. Finnar, de af eder, som möjligen hit en gång återvänden, vården de svenske soldaternas graf, pryden den med rosor och låten den skuggas af fridens björkträd, vården de dödes minne och glömmen aldrig, att de fallit för gemensamt fosterland! Och ni tappre svenske soldater, som nu gören edra kamrater den sista tjensten, hafven dem i minne och sägen deras anhörige, att de som ärlige svenske stridsmän, träffade i bröstet af fiendtliga kulor, med heder fallit på årans fält!

Gösta Årell uppstämde derpå psalmversen.

I himmelen, i himmelen
Man inga tårar ser,
Ej döden, ej förgängelsen
Der skola härja mer.
Der skänkes fröjd och herrlighet
Och frid och oförgänglighet
Af Herran Zebaoth.

Under det truppen skyldrade gevär, igenskottades grafven. Salut gafs icke, emedan man ej ville för fienden angifva truppens ställning.

Under det Henrik med hatten åter betäckt sitt hufvud, lades en hand på hans axel.

General Vegesack stod invid.

Med rörd, vek stämman sade generalen: Tack för den vackra ceremonien och tack för edra utmärkta anordningar under dagen. Följ mig in i stugan här invid, jag vill höra en och annan detalj. Hvar finnes han, som kommenderade vid vadstället.

— Här strax invid, svarade Henrik och presenterade Gösta för generalen.

— Låt honom följa med, sade generalen.

Inkommen i stugan, der en långvedsbrasa muntert sprakade i spiseln, visade generalen på en å ett bord framsatt måltid och yttrade muntert:

— Sådant är kriget, mina herrar, direkte från striden till grafven och sedan till lifvet igen. Gören mig sällskap, tagen plats, mina herrar!

Om någon bör vara hungrig, så är det ni. Generalen satte sig vid bordet och började sjelf taga för sig.

— Gammalt utmärkt sädesbränvin, ska nog smaka tror jag, sade han leende och ifylde glaset.

— Intet krus mina herrar, tillade han, då han såg, att hans gäster ännu voro stående. Så fram med er, sade han derpå till Gösta, som med tanke på sin underofficersgrad ännu kvarstod i närheten af dörren. Nu äro ni tillsammans med *kamraten* Eberhard Ernst Gotthard von Vegesack. För *den* kamraten finnes ingen rangordning.

Henrik och Gösta fattade nu en hvar sin rankiga trästol, slogo sig ned och började med välbehag inmundiga de framsatta goda rätterna. Till en början var generalen rätt fåordig. Men när hungerns kraf något så när blifvit tillgodosedda, blef det helt annorlunda.

— Än ett glas af det charmanta bränvinet, haft det med från Sverige, egen tillverkning, mina herrar, sade generalen och ifylde ånyo glasen. — Fårköttet här i Österbotten är delikat — känn på, mina herrar!

Sedan halfvan var tagen, fick Henrik redogöra för dagens öden och Gösta för sin mission vid vadstället.

— Det fögnar mig, att ni hållit så god elddisciplin, sade generalen förnöjd -- vid båda tillfällena hade ett enda förhastadt skott kunnat förstöra allt samman. Men till min stora tillfredsställelse hör jag, att allt gått som det bort, den der sista salvan blir mig helt säkert till stor nytta under återtåget, den satte oss i respekt; jag skulle velat sett när sqvadronen föll öfverända — en enda eldflamma, ett ett enda pang — krasch och så huller om buller.

Generalen gestikulerade med armarne och fattade derpå en vinbutelj.

Han fylde de glas, en betjent framsatte och klingade med sina gäster.

— Edra namn läto för mig så bekanta, från hvilka provinser äro ni?

— Från Vestergötland båda, svarade Henrik.

— Vestergötland, det landskapet känner jag till. Jaha, der finnas både Bergfalkar och Årellar. Kapten Bergfalk, som stupade i kriget 1788—90, kände jag mycket väl.

— Han var min far, svarade Henrik. Min mor dog kort efter hans död och sedan uppfostrades jag af min farbror, numera hofpredikanten, kontraktsprosten Bergfalk i Hållestad.

— Han var ju regementspastor i Finland 1788—90?

— Ja, herr general.

— Då är han ju min gamle vän, en gammal förträfflig vän, sade generalen muntert och vände

sig nu mot Gösta. Kanske jag äfven har nöjet, när allt kommer omkring, känna er far, sporde han forskande.

— När jag var ung gosse och herr generalen innehade öfverstelöjtnants grad, gästade herr generalen en gång mina föräldrar, svarade Gösta.

— Männe det, sade generalen ej utan förvåning. Då är ni sålunda son af min äfvenledes gamle vän, pastorn och fil. magistern, sångaren Årell.

— Ja, han är min far.

— Vi ha haft angenäma dagar tillsammans, vi båda. Vi ha läst latin och grekiska tillsammans och samtalat mycket med hvarandra på dessa gamla klassiska språk. Vi ha äfven i Pommern studerat franska och italienska tillsammans. Det var ganska angenämt så här en afton i krigstid efter en mödosam dag få önska sönerna till gamla vänner välkomna till mitt enkla fältbord, dukadt efter omständigheterna. — Er skål mina herrar!

Sedan generalen druckit några glas af den framsatta goda madeiran, blef han ganska upprymd och skämtsam. Hans i allmänhet så goda lynne tog ut sin rätt.

— Sköna älskarinnor ha ni säkert lemnat kvar i hemtrakten, utbrast generalen, höjande sitt glas. Deras skål, hvarje älskvärd skönhets skål!

Och skålen dracks med entusiasm från både generalens och hans gästers sida.

— Ni må tro, mina herrar, att Ernst v. Vege-sack ej försmår skönhet och behag. Hela natten kan jag ännu, lika muntert som i ungdomens dar, på balerna svänga om med lifliga ungmör och till och med se djupt in i blå eller mörka ögon, fägna mig åt skära, rodnande kinder och svanhvita barmars böljande vågor. Nå, så är jag väl ännu icke

mer än 45 år och tager gerna lifvet från dess gladaste sida. Hvad heter er huldgudinna der nere i knallbygden, frågade han derpå Gösta.

Derpå brast han ut i ett klingande skratt.

— Han rodnar, er unge vän, sade han till Henrik. Hvad heter underbarnet?

— Jag kan godt squalira ur skolan, svarade Henrik, hon heter Signe Segerbrand.

— Månne det, sade generalen förvånad. Med ens upphörde hans skratt.

— Är hon dotter till kammarherren, frågade han.

— Ja, sade Henrik.

— Vacker, behaglig som modern, henne kände jag rätt väl från forna tider, mycket väl, mycket väl.

— Hon är skönare och ståtligare än modern någonsin varit, svarade Henrik.

— Ni kände ej modern för 25 à 30 år sedan, men det gjorde jag. Nå er älskarinna, hvem är hon?

— Älskarinna, svarade Henrik, så är ej rätta benämningen härvidlag, men väl älskade, hon är en annans, hon är maka.

— Aj, aj för tusan, utbrast generalen, olycklig kärlek, nej, då fortsätter åtminstone ej jag samtalet.

Med ens blef generalen mycket allvarsam.

— Huru kom ni från Vestergötland till ert regemente, frågade han Gösta.

Denne redogjorde för saken.

— Jag gratulerar er att ha kommit från landtvärnet, sade generalen ännu ganska allvarlig och skakade på hufvudet. Det landtvärnet, det olyckliga landtvärnet. — Men huru annorlunda hade allt med god ledning kunnat vara. Vi kunde nu mot fienden haft Carnots bataljoner — ja, det hade vi — men nu!

Med er underbyggnad bör ni snart bli officer, sade han derpå vänligt till Gösta. Jag förmodar den vackra Signe Segerbrand ej har något deremot. Jag skall ha er i minne.

Generalen vände sig mot Henrik och sade:

— Ända tills vi lyckligt nått hufvudhären, är ni min adjutant vid arriergardet. Ni får en mycket ansträngande tjänst, men jag förmodar ni blir i tillfälle taga skadan igen vid Klingspors armé. Han kan lära sitt folk att sofva.

Ett par adjutanter inträdde.

— Förposterna enligt generalens order utställda vid bäcken, cirka 1,000 alnar härifrån, posteringar utsatta i skogen till venster och ut mot hafvet, rapporterade den äldste af officerarne.

— Det är bra. Som ni se, har jag superat i dessa herrars sällskap. Det torde dock vara åtskilligt kvar till herrarne.

Betjenten framsatte rena tallrikar och glas.

Generalen steg ut, följd af Henrik och Gösta. Å stugans trappa satt den gamle bonden Pavo Koskinen från Nerpes och skälde af sinnesrörelse och gråt.

Månen lyste med all sin glans öfver hans nedlutade gestalt och silfverhvita hår.

— Ni är sorgsen, gamle man, sade generalen i det han vänligt slog honom på axeln.

— Herr general, sade bonden i det han reste sig och blottade vördnadsfullt sitt hufvud, aldrig för har jag klagat, alltid har jag varit nöjd med min lott, äfven när frosten förstört tegarnes gröda och barkbröd var min och de minas föda, men nu, när jag står i begrepp att för alltid lemna hembygd och fosterland, så kännes det så tungt och då klagar min själ, klagar öfver mitt och de minas öde. Gud

skydde min älskade hembygd, mitt kära Finland, mitt kära Nerpes, af hvilket jag ännu i fjerran bortom skogarne vid månens och mordbrandens sken ser en flik. Jag kanske ej har många dagar kvar, arme, olycklige man, och jag kunde sålunda gerna ha stannat i hemmet, men herr general, jag ville ej dö en ärelös död, som missdådare hängd i min egen stugudörr. Jag har i sommar redligt hållit vakt vid Finby bro och jag har med mitt säkra lod sändt många fiender in i evigheten och jag vet mitt straff, om alla dessa röfvare och våldtagare finge fatt i mig. Hellre då stupa med vapen i hand i arméns leder. Der vill jag mottaga döden med glädje. Men ändå, ändå är det så grufeligt svårt att skiljas från hem och härd, från slägt och vänner, från hela den leende fagra bygd, jag från barndomen hållit så kär.

Och med mot söder utsträckta händer, utropade han med af rörelse skälfvande stämma:

— Välsignad vare du hembygd så kär, välsignelse öfver alla som der bo, välsignelse öfver dina tegar!

Stödjande sig vid lodbössorna stodo i närheten, i spridda grupper, de finska bönderna.

Allas ögon voro tårade. Många snyftade och klagade högljudt.

Ute på landsvägen klagade invid och i de der stående vagnarne qvinnor och barn.

— Stackars ädla, fosterländska folk, sade generalen sorgset till Henrik.

Denne såg tårar å generalens kinder.

Så snart adjutanterna superat, red generalen till sitt kvartér vid hufvudkolonnen.

Henriks regementes andra bataljon utgjorde under natten arriergardet. Bataljonschefen befalde den finska allmogen, förutom de af de beväpnade bönderna, som ville strida, att gifva sig af norrut.

Vid midnattstiden uppställes för afmarsch de båda kompanierna, som under dagen utgjort yttersta arriergardet.

Gevärsskottt började då falla i förpostkedjan, först ett och ett, sedan allt tätare. Fiendtliga jägare ha framkommit, sade officerarne.

Bonden, som egde gården der generalen superat, gick helt lugn in i sin stuga, medtagande sin lodbössa och en iordningställd ränsel. Han såg sig sedan vemodigt om i det rum, der han blifvit född och der hans lif alltsedan intill detta år förflutit så lugnt och lyckligt. En afskedsblick sände han in i hvarje vrå, en af dessa stannade å sängen, der han en afton under våren, då han hemkom efter att hela dagen varit med på jagt efter kosacker, fann sin unga hustru skändad, mördad. En hans egen knif satt i hennes bröst. Och i spiseln på slocknade kol låg hans lille son, delvis förkolnad och med i döden förvridna drag. Ännu en vemodig blick på allt, som varit honom så kärt och derpå fattade han beslutsamt brinnande vedträd och satte med dessa eld i alla stugans hörn. Derpå gick han hastigt till ladugården och itände denna och öfriga uthus.

— Hvad tar du dig till, mordbrännare, ropade flere röster från landsvägen.

— Den är ingen mordbrännare, som undan fienden bränner eget hem. Här skall ingen hatad fiende mera husera, ropade bonden.

Derpå gick han lugnt till striden.

Höger om marsch, kommenderade kompanicheferna, och lysta af lågornas flammande sken och månens silfverglans ryckte de hastigt mot norr.

TIONDE KAPITLET.

Blott tvenne timmar hade Göstas kompani fått hvila. Manskapet, ehuru mycket fatigueradt, var dock vid godt mod och efter uppbrottet från den brinnande gården gick marschen raskt i den ljumma, månljusa natten. Derunder voro den unge sergeantens tankar ständigt på hemmet, fadern, modern och syskonen, men kanske dock mest på den unga, välborna flicka, han höll så kär. Hopplöst kär, ja, så hade han hittills alltid betraktat saken, det nyktra förståndet hade ju städse sagt honom, att han, en fattig ofrälse landtmäterielev och sergeant, ej af kammarherre Segerbrand och hans stolta maka kunde begära deras dotters hand.

Men nu, sedan han hört general Vegesacks ord: »Ni med er underbyggnad bör snart blifva officer. Jag inbillar mig, att den vackra fröken Signe ej har något deremot. Jag skall ha er i minne», var det helt annorlunda.

Menade generalen blott mig eller *oss båda*, den tanken stod ofta för honom. Han sökte erinra sig generalens tonfall och kom slutligen till full klarhet i det viktiga afseendet. Generalen hade menat båda.

Aldrig förr hade Gösta Årell känt sig så lycklig, som under denna olycksnatt, då armén sammandrogs för att ännu en gång leverera en blodig strid, på hvars utgång, alla insågo det, det berodde, om man skulle anträda återtagot längs Bottniska viken eller som segrare kvarstanna å den finska jorden.

Med helt ringa förlust nådde Vegesacks svenska trupper hulvudhären, som derpå genast satte sig i

rörelse. När Kamenski märkte, att Klingspor från Salmi drog sig vesterut, hade han tagit för gifvet, att svenskarne ämnade inskeppa sig i Wasa. Han tyckes ha önskat, att svenske befälhafvaren i staden finge samman så mycket trupper som möjligt för att sedan med häftighet anfalla. På annat sätt kan man ej förklara långsamheten i hans rörelser. När han emellertid förnam, att högra flygeln från Lappfjerd stött till hufvudhären och att denna var i full reträtt norrut, satte han häftigt efter.

Natten till tisdagen den 13 september var norra finska hären, Döbelns brigad, Gripenbergs och Gyllenbögels kårer undantagna, samlad vid Vörå och fortsatte under dagen återtåget. Stor sjuklighet hade börjat få insteg och de sjukas transport vållade stort besvär. De friske voro dock vid godt mod. Döbelns vackra seger vid Jutas hade upplifvat sinnena.

Under tisdagen anföll Kulneff häftigt med 2,000 man. Arriergardet, bestående af Vestmanlands regemente, värjde sig dock så tappert mot kosackanfallen och jägarelden, att Kulneff snart måste afbryta striden och låta armén i ro aftåga till det vid en vik af Bottenhafvet belägna Oravais.

Under natten intog Hørik Bergfalks regemente ställning i arriergardets yttersta linie vid den bäck, som från den lilla sjön Lillträsket flyter ut i hafvet.

Kulneff var tidigt på benen och redan kl. 5 på morgonen anföllo hans jägare med stor häftighet och hans artilleri dånade samtidigt från landsvägen. Men svenskarne hade ingen sömn i ögonen, de heller, kallblodigt mottogo de det vilda anfallet.

Deras styrka vid bäcken och strax bakom var 5 bataljoner, 2 kanoner under den 15-årige grefve Wilhelm v. Schwerin samt en mindre dragonafdelning. Öfverstelöjtnant v. Platen förde befålet. Terrän-

gen närmast bäcken var sumpig ängsmark med några hölador här och hvar. Bakom ängsmarken var i norr en höjdsträckning.

Ömsom drefvo ryssar och svenskar hvarandra öfver bäcken. Häftigast var striden vid bron. Här kämpades ofta man mot man. Henriks kompani var i närheten och höljde sig, liksom öfriga truppafdelningar, med ära. Lille Håke Ferm var »fyr och flamme», sköt och stack och pratade om, att här åtminstone fick han slåss så mycket, han behagade, utan att länsmän och prester lade sig i det. De finske bönderna, som från bron vid Nerpes följt med Henriks kompani, täflade med de svenske rotesoldaterna i hjeltemod. Gösta var till en början het och nervös. På Signe och generalens hjertliga, förhoppningsfulla ord var för honom nu ej tid att egna en angenäm tanke, ehuru han i det våta gräset under morgonen drömt om henne, drömt om frid och lycka. Henrik var lugn och som alltid besinningsfull.

Allt vildare blef striden. General Demidoff kom med 2,000 man friska trupper till Kulneffs understöd och härigenom blef ryska avantgardet dubbelt starkare än det svenska arriergardet. Manspillan å ömse sidor var mycket stor i den vilda bajonett- och kolfstriden. Öfverste Platen sårades och störtade af hästen. En mängd officerare lågo döde och döende i ängarne vid bäcken. Slutligen trängdes svenskarne något tillbaka. Fiendens kanoner drogos ned till bron, hvarifrån de begynte dåna. I en handvändning blefvo de tagna af en afdelning ur Uplands regementes jägare, under befäl af fanjunkaren Tegelberg. Schwerin blef derigenom i tillfälle att rädda sina båda hårdt ansatta kanoner. Det tagna fiendtliga artilleriet måste dock snart öfvergifvas och samtidigt störtade öfver bron massor af kavalleri. Otroligt

djerft var deras anlopp. Drufhaglen från Schwerins kanoner störtade hela hopar till marken, men de öfverlevande fortsatte ursinnigt de vilda anloppen. Ryssarne insågo, att nu stredo de den sista, hårda striden under detta för dem så mödosamma fälttåg, under hvilket de lidit så många nederlag. Nu ville de segra eller dö som tappre Rysslands söner, och svensk som finne insåg, att nu gälde det Finlands lif eller död, gälde evig skilsmessa eller icke och därför ville folken från båda sidor af Bottenhafvet täfla om hvilket som var det tappreste i den kanske sista gemensamma striden.

En bataljon karelska jägare hade kommit de svenske till undsättning och under höga hurrarop gick man åter till anfall, till strid, man mot man, medan den blödande Schwerin ånyo med drufhagel nedlade hopar af fiendtligt rytteri.

Slutligen vek man dock efter sex timmars strid och ännu under ständig fäktning tillbaka till hutvudställningen vid Oravais.

Denna hade framför sig en mindre å, som flöt ut i hafsviken. Men innan arriergardet drog sig bakom ån, uppstod ånyo en rasande kamp, från hvilken bataljonen från Savolax särskildt är ihågkommen för sina väl och reglementariskt gifna salvor. Äfven nu stred man stundom med bajonett och kolf. I trenne timmar fortgick denna andra rasande kamp.

Under hela den långa, häftiga striden hade, med undantag af den förut nämnda karelska bataljonen, de finska regementena, jemte nästan allt artilleriet, stått orörliga å höjdräckningen vid Oravais. Här befunno sig Adlercreutz och nästan alla Runebergs hjeltar. Soldaterna kokade sin mat, rengjorde sina vapen eller hvilade sig, insvepta i sina trasiga, grå kapotter. Officerarne stodo i grupper, lyssnande till

gevärsmattret och kanondånet och sökte följa med stridens vaxlingar. Hela hären lyddes med spänd uppmärksamhet till brakets söderut. Mången var afundsjuk på de svenske kamraterna, som ensamma tycktes få inhösta lagrarne.

Fram mot middagen blefvo soldaterna hetsiga och många sporde sitt befäl, om ej tiden snart vore inne.

Striden började att mer närma sig. Snart ljödo trumhvirflarne till uppställning. Snabbt ordnade sig kompanier och bataljoner. Soldaterna skälfdes af ifver och stridslust.

I god ordning kom Henriks kompani öfver ån. Striden hade betydligt decimerat kompaniets vackra leder. Både Gösta och Henrik voro blodiga och krutstänkta. Henrik hade träffats af en gevärskula i kinden och ena handen blödde starkt af ett bajonettsting. Gösta var sårad i ena armen. Men ingen af dem aktade blesyrerna. Vår vän Håke Ferm var förfärlig att skåda. Ansigtet var vanställt af kolslag och han blödde starkt. Af blod och krutstänk var han nästan oigenkänlig.

— Harre jesses hvad den siste russrackarn la till, jemrade han sig, under det han tog uti sitt sårade, värkande hufvud. Jesses, jag tror skallen är spräckt — men så till tack rände jag bajonetten i magen på honom.

Hatten var tappad. Ur ränseln sökte han fram en trasig skjorta. Gösta hjälpte honom göra en bindel, som bands om hufvudet. Genast blef den genomdränkt af blod.

— Nu är det visst rätt skralt med dig, Håke, sade Gösta.

— Å skröp, svarade den lille soldaten. Låt mig blott få sofva en smula, blir det nog bättre, men väck mej, väck mej, när vi ska på dem igen!

Så lade sig i kulregnet soldaten ned å den mark, som fuktades af hans blod.

Af de tappre nerpesbönderna vid kompaniet hade flere stupat. Skälfvande af blodförlust låg den gamle Pavo på knä invid, ännu sändande den ena välrigtade kulan efter den andra in bland de fiendtliga massorna, som likt ett hotande, blixtrande moln samlade sig å den motsatta åstranden.

Det led fram på eftermiddagen. Från platsen der artilleriet stod såg Adlercreutz starka, fiendtliga kolonner söka kringgå hans venstra flygel i afsigt att tränga honom mot hafvet. Genom denna manöver försvagade fienden sin center. Generalen beslöt förnya mästerstycket från Siikajoki, spränga fiendens center och derigenom vinna kanske fullständig seger.

Vid tidpunkten var gevärs- och kanonelden mot hans ställning ovanligt hård. Krutröken lägrade sig tät öfver dalen. Då ljud plötsligt från centern, från flygel till flygel: *gå på marsch, framåt!* Öfverste-löjtnant Surumain vid generalstaben, en fransk emigrant, ordnar anfallskolonnerna. Han såras och bortbäres. Major v. Otter vid staben skyndar i hans ställe, men såras. Major Björnstjerna efterträder kamraterna och med denne i spetsen rycka, Uplands regemente främst, anfallskolonnerna ned.

— Framåt, gå på, skriar hvarje soldat.

— Håke, nu gäller det igen, ropade Gösta och ruskar den sårade, slumrande soldaten. Och denne far ifrigt upp, snor under några ögonblick omkring hållande om sitt värkande, blödande hufvud. Så får han fatt i sitt gevär och störtar under hurrarop fram, febern brinner i hans ådror, ögonen låga, hans gång är vacklande, men fram skall han, fram för att ännu en gång sticka bajonetten i hatad fiende.

Den lille prestgårdsdrängen från Hällestad är nu en af arméns största hjeltar.

— Framåt, gå på!

Hären följer uppländingarne och deployerar till höger och venster om dessa. Det var en förfärande syn att se de blödande svenska bataljonerna gå öfver bron till anfall, följda af den nedför höjderna i krutdimman framilande jublande, svartnade, i trasor höljda finska hären. Ingen kan finna rätta ord för att skildra denna obeskrifligt gripande scen, men så voro ögonblicken ock de mest tragiska i hela Sveriges och Finlands gemensamma, så rika och så ärorika historia.

Krutdimman var så stark, att flere ryska afdelningar ej märkte våra truppers närhet förr än de sågo bajonetterna sticka fram och i stridsbraket hörde ropen: framåt, gå på, ingen pardon!

I en handvändning var ryska härens center slagen på flykt och flyglarne måste följa efter. Under ständig och förvirrad vild strid bar det ånyo af till bäcken mellan Lillträsket och hafvet och der blir det nu ett enda virrvarr af stridande. Adlercreutz och Vegesack, den senare blödande från erhållna sår, äro midt i stridshvimlet. Mördandet är förfärligt. Fienden är slagen, framåt, gå på, skalla svenskarnes och finnarnes rop. Öfversten för Uplands regemente, Brännström, faller. Ryssarne fly under förvirring öfver bäcken. Halt, halt, halt, ropa många svenska officerare och söka med sablarne hindra soldaterna att rusa efter, men fåfängt. Finnar och svenskar, blandade om hvarandra, äro som ursinniga och sätta efter.

Henrik Bergfalk är en af de få kompanichefer, som får håll på sitt kompani. Till sin förfaran hör han ordnad gevärseld mottaga de oordnade fram-

stormande soldatmassorna. Han ser genom aftonskymningen, som redan börjar lägga sig, linier af intensiv krutrök. Han ser de svenska hoparne rygga tillbaka, ser dem fly.

Allt stod nu klart för den vid kriget vande officern. Ryska hären hade erhållit förstärkning. Kamenski sjelf har med friska trupper kommit till undsättning och rycker segrens alla palmer ur de våras händer. De flyende ryska skarorna ordna sig ånyo. Häftigt tränga de fram. Ingen gång under kriget hade den fiendtliga elden varit så häftig. Kanon- och gevärsbraket var förfärligt. De häpna, nyss segrande svenska skarorna fly öfver bäcken och vidare. Adlercreutz och Vegesack söka återföra de flyende, söka få dem att hålla stånd, men paniken är gränslös. Ingen hör generalernas ord, deras böner och hotelser.

Slutligen får Vegesack i krutdimman syn på Henriks ordnade kompani.

— Bergfalk, alltid besinningsfull, ropade han, ni är en utmärkt officer, ni är den ende, som är i stånd att gifva en ordnad salva!

— Skall strax ske, blott allt har löpt undan, ropade kompanichefen.

— Jag litar på er rådighet och att ni som förut gör allt för att skydda arméns reträtt, farväll!

Den blödande, tappre generalen red bort för att, om ej förr så vid den förra hufvudställningen, få håll på de flyende.

Dess bättre var det, förutom Henrik, flere bataljons- och kompanichefer, som någorlunda hade sina afdelningar samlade och sålunda kunde med ordnad eld mottaga och för ögonblicket hejda de slutligen segrande ryssarne. På högra flygeln måste dock

under reträtten en större skara bana sig väg medelst ett väl ledt bajonettangrepp.

I skymningen var den slagna hären ånyo bakom ån. Mörkret föll på. En tät dimma från hafvet blandade sig med krutröken och lägrade sig tungt öfver nejden.

Man såg hvarken vän eller fiende, men ändock fortfor den fiendtliga elden till vid 10-tiden på aftonen. 2,000 döda lågo i dalen. Norra finska armén hade förlorat öfver 1,100 döde och sårade.

Den förenade svensk-finska hären hade behållit hufvudställningen. Återtåg blef dock beslutadt. Innan detta anträdde och medan elden ännu fortfor, stod general Vegesack vid Henriks kompani och samtalade med befälhafvaren. Generalen var matt af ansträngning och blodförlust. Hans röst var bruten. Bredvid låg bonden Pavo med genomskjutet ben och förofrigt blödande ur flere sår.

— Det blir reträtt nu kan jag förstå, sade bonden till generalen. Nu kan jag ej följa med längre, men Gud vare lof, jag vet med mig ha gjort allt hvad jag förmått för älskad hembygd. Är jag ej död, när fienden kommer, har jag skott kvar, det sista, och innan jag sänder det genom mitt hjerta skall jag ropa med all den kraft jag har kvar: Gud välsigne mitt älskade land, min kära hembygd, vårt gemensamma Sverige, konung och fosterland!

Genom hafs- och krutdimman hveno ännu kulor. Generalen hörde att bonden, som satt sig upp, träffades som af ett slag, såg, att det ryckte till i hans kropp, att hans hufvud föll ned och hörde en tung suck framqvälla från hans fosterländska bröst.

Så föll han på sidan. Ännu ett par skålfningar märktes i hans lemmar och ännu en suck förnams. Den sista.

Den 70-årige Pavo Koskinen var död.

Det befriande skottet hade han ej själf behöft affyra. En fiendtlig kula i bröstet hade ändat hans lif.

Henrik, och äfven Gösta, som med bataljonsfanan i hand stod invid, brast i tårar.

Med rörd stämman sade generalen: Blygens ej för tårarne mina herrar! Förfärliga scener har jag denna dag skådat, men den som mest gripit mig var denna sista. Den tappre, gamle mannens väl-signelser till sitt trogna land, till vårt kära, älskade land, hans tragiska död här på ärans fält och den sista sucken. Den var Finlands dödssuck.

Generalen böjde sig ned. En svensk krigare, sade han, skall lykta dina gamla trofasta ögon. Han gjorde så. Gösta böjde sig äfven ned. Sveriges blågula fana utvecklade sig då som af sig själf och svepte sina flikar öfver generalen och den döde.

Generalen reste sig, men Gösta stod ännu nedlutad kvar och såg in i den gamles redliga af döden bleka anlete och fanan bredde sig då än mer öfver den dödes stelnade lemmar.

ELFTE KAPITLET.

Efter det slutligen så olyckliga slaget vid Oravais drog sig Klingsporska hären längst kustvägen allt längre mot norr. Väglaget var under denna regniga höst det mest miserabla. Trupperna slet förfärligt ondt under marscherna och de kalla höstnätterna började kräva stora offer. Med mycken möda kunde trossen framsläpas. På födoämnen började det nu råda brist och sjukligheten tilltog för hvarje dag.

Det vapenföra manskapet var modfält. General Gripenbergs vackra seger vid Kronoby upplifvade dock något sinnena. Man visste, att återtåget ej längre var spärradt och att sålunda neslig kapitulation ej var att befara.

Aftonen den 28 september stod Henrik med sitt kompani, med en upprifven bro framför sig, åter vid yttersta arriergardet. I skydd för den hvinande östliga vinden satt han invid ett pörte, fylt af soldater, och samtalade med vännen Gösta om hemmen der nere i Vestergötland, om farbrodern k. hofpredikanten, om Göstas föräldrar och syskon, om kammarherrens å Stora Hällestad, om gamle vännen Pahlén, om hvad det manne blifvit af honom och hans bataljon och mycket annat, ja, äfven om konsulinnan Rynning, en dam, hvars namn Henrik eljest mycket sällan förde på läppen. Han tänkte dess mer på henne, och äfven nu hägrade för honom sköna minnen. Tanken skulle han ännu en gång återse henne, trycka henne till sitt hjerta, känna hennes brinnande kyss, gjorde honom vemodig.

Både han och Gösta hade under de första dagarne efter slaget vid Oravais, varit mycket plågade af sina erhållna blessyrer. Dessa voro dock icke af svårare art, men likväl smärtsamma och besvärliga. Ingen ville dock rapportera sig sjuk. Nu voro de temligen återställda. Håke Ferm deremot måste under de första dagarne vårdas vid en transportkolonn för sårade. Snart ledsnade han dock vid trängseln i vagnarne och den hårda skakningen å de bottenlösa vägarne och en vacker dag anmälde han sig åter vid kompaniet. Ännu bärande blodig bindel om hufvudet och utan hatt gick han sedan i sitt led, sjungande sina lustiga visor. Men nu vågade han dock, sade han till sin plutonchef, ej skrika så högt som förr, ty då gjorde då ondt i »hovet».

På andra sidan ån hördes kosackernas skri och ett och annat litet rökmoln från deras karbiner kunde skönjas.

Afståndet gjorde dock, att kulorna helt matt gräsade i marken, då de nått andra stranden.

Kosackernas demonstrationer oroade så litet de samtalande vännerna, att de ända till mörkrets inbrott sutto kvar vid pörtet. Från hem och hjertevän drogo Henriks tankar åter till härens sorgliga belägenhet och krigföringen.

— Huru skall detta sluta, yttrade han. Konungen måtte vara från sina sinnen! General Vegesack, den tappre, förträfflige Vegesack, är kallad till Stockholm, han har redan lemnat armén.

— Har generalen, vår tappre general, fallit i onåd eller är meningen använda honom mot Norge? Från norska gränsen kom han ju till Åland och tog sedan befälet öfver den svenska brigaden, utbrast Gösta med högsta förvåning.

— Nej, han skall ställas inför krigsrätt och skjutas för orderbrott, så är konungens vilja.

— Talar du sanning, utropade Gösta.

— Fullkomligt, men hvad som yttrades, är dock tills vidare i förtroende till dig. Ja, sådan är höga öfverhetens tack till segraren vid Lappfjerd, Oravais' hjelte. Regementschefen har i dag med sorgset sinne omtalat allt för mig. Generalen hade order att landstiga vid Björneborg. För storm kunde han det ej utan måste, som du vet, landstiga vid Kristinestad. Konungen vill dock ej höra härfpå. Han lär vara grufligt förbittrad.

— Blir han arkebuserad, tror du?

— Hvem vet, i den här tiden kan man vänta hvad som helst.

Gösta gjorde ej vidare frågor, han satt en stund tyst. Förhoppningen om att generalen skulle hjälpa honom till officersfullmakten, »komma ihåg eder båda», var totalt grusad.

Det kändes i hast svårt för den unge krigaren att nu med ens tvingas lemna sina illusioner. Till generalen hade han satt sin lit, genom honom hade han hoppats allt — och nu — nu var hans hjelte i onåd, snart en fängslad man, som skulle ställas inför krigsrätt och kanske skjutas.

— General Vegesack arkebuserad därför att han ej gjort sin pligt, mycket horribelt har jag redan sett, erfarit och tänkt mig, men dock icke detta. Henrik — men hvad är det för en tid vi lefva uti, utropade sergeanten.

— Det är vansinnets tid, svarade officern dystert.

— Vansinnets, vansinnets, du torde ha rätt. Arma fosterland, sade Gösta.

— Åter satt han tyst och grubblande, likgiltig för allt. Han observerade knappast att en kosackkula hven genom pörtets tak.

— Nej, nu börjar Kulneffs gossar att bli för närgångna, sade Henrik, i det han steg upp, bad Gösta följa sig och gick till sin kedja vid stranden.

Samma eftermiddag sågs i landets sydvestra skärgård den ståtliga kungsjakten Amadis, med konung Gustaf Adolf ombord, styra mellan de många öarne för att nå Helsing, der tvenne dagar förut öfverstelöjtnant Boye med något öfver 3,000 man landstigit.

Konungen hade under början af månaden varit lycklig öfver skärgårdsflottans vackra seger vid Grönvikssund den 30 augusti, men sedan han erfarit Klingsporska härens reträtt och olycka och general Vegesacks landstigning vid Kristinestad, i stället för vid Björneborg, hade han befunnit sig i ett slags ursinne. General Vegesack tyckes han ha varit ännu mer förbittrad på än på Klingspor.

Konungen anordnade en landstigning vid Lokolax. Här blef general Landtingshausen slagen. Konungen befalde då samme man förnya landstigningen, nu vid Helsing, dit flere svenska bataljoner skulle från Gefle samtidigt inträffa. Landtingshausen vägrade mottaga vidare befäl, enär han icke ansåg sig kunna fullgöra konungens instruktioner. Då uppdrogs befälet åt öfverste Lagerbring. Denne afsade sig och så utnämndes Boye. Det blåste starkt äfven i södra Finland aftonen den 28 september och jakten kunde ej taga sig fram i motvinden. Ankarne måste fällas.

Konungen visste, att landstigningen lyckats och var ännu, ehuru förargad öfver motvinden, vid trotsigt mod.

Han tog för gifvet, att de svenska bataljonerna, deribland östgöta grenadiererna, hade anländt till

Helsinge och nu skulle han visa världen hvad *han sjelf* kunde uträtta.

Mörkret föll på och då syntes i öster hela himlen blodröd. Konungen var dock fortfarande vid samma trotsiga mod. Fram på aftonen syntes en hel flottilj med god fart styra mot det sund, der Amadis kastat ankar. Skrik och oväsen hördes ombord. Nu först begrep konungen, att landstigningskåren blifvit slagen. Han kom i raseri och befalde flottan ankra. En grufflig förvirring uppstod bland alla de många fartygen. Skepp dref på skepp innan deras ankare hunno verka. Konungen lät kalla till sig befälhafvaren Boye, öfveröste honom med ovett och ryckte Svärdsordens stora kors från hans bröst, under det han förklarade honom ovärdig att bära denna utmärkelse. Gardena, som stridt med stor tapperhet, degraderades. Ej ett ord till medkänsla, till erkänsla för allt visadt mannamod i striden mot furst Bagrations armé kom öfver hans läppar, men ändock hade de båda sista landstigningarne kostat hären öfver 1,000 man.

Samma vind, som hindrat konungen, hade omöjliggjort den svenska kårens transport från Gefle. Flere af transportfartygen kunde ej ens utlöpa.

Gustaf Adolfs plan var denna gång ganska förståndig, blott han först hade samlat de svenska trupperna någonstades i skärgården, der dessa gemensamt med Boyes trupper kunnat göra landstigningen. Den samlade armén hade då varit cirka 7,000 man och borde ha kunnat en tid bortåt hållit sig kvar å fastlandet. Kriget i nordliga Finland hade då måhända ännu kunnat taga en sådan ändring, att årets fälttåg till sist ej utfallit till fördel för den ryska armén.

Vi återgå till norra finska armén, med hvars general den ryske öfverbefälhafvaren inledt förhand-

lingar, hvilka ledde till stilleståndet i Lohto den 29 september. Enligt detta skulle Klingspors här draga sig bakom Roumo elf. Stridsgränsen i öster skulle gå fram öfver Iidensalmi kyrka. Uppsägningstiden bestämdes till 8 dagar.

Klingspors entledigande från befälet ankom ungefär samtidigt. Han lemnade hären, saknad af ingen. Den gamle Klercker återfick befälet.

Ryssarnes mening var endast att vinna tid. Från Petersburg ingick befallning, att stilleståndet skulle uppsägas den 19 oktober och 8 dagar derefter, den 27, lyste åter Finlands stjärna öfver Virta bro och flodstränderna vid Iidensalmi klar och strålande genom krutdimmor och eldflammar från brinnande byar. Ännu en herrlig seger, den sista, var vunnen, men som flera andra ofruktbar.

Oaktadt segern, stod det dock klart för alla, att norra Finland ej kunde behållas. Återtåget fortsattes ånyo under svåra lidanden och förluster. Vid jultiden hade hufvudmassan af hären nått Torneå. De svenske indelte regementena möttes här af order att afmarschera till hemorterna. Hundra mil sålunda innan de flesta fingo ro. Och å snöhöljda vägar, under 30 och 40 graders köld, skulle marschen gå. Alla längtade dock till ro vid hemmens härdar. Om en sex veckor, på sin höjd två månader, hade man ju utsigt att äntligen få hvila ut. Alla anade, om man måst kvarstanna i de fattiga polartrakterna vid Bottenhafvets norra ände, ousäglig nöd och förfärliga lidanden — något som ock de finske hjeltarne från Lappo, Olavo och Oravais i så rikt mått fingo erfara — och med friskt mod drogo därför de svenska bataljonerna söderut, följda af finnarnes vemodiga blickar.

Dessa anade sitt öde, svält, umbäranden af alla slag och slutligen neslig kapitulation för de flesta.

I isande köld, ofta på igenyrade vägar och ofta belyst af norrskensflammar ryckte Henriks regemente genom Norr- och Vesterbotten. Nattkvartéren voro gruffligt trånga och umbäranden af alla slag måste regementet utstå. Dag efter dag, den ena temligen lik den andra, gick dock och derunder kom man allt längre åt söder, mot hemmen.

I Nordmaling mötte en postkurir från hufvudstaden. Kort efter det regementschefen erhållit ett bref från krigsstyrelsen, lät han uppställa regementet och förkunnade, att konungen i sin nåd behagat hedra flera af regementets officerare med befördran och tilldelat ännu flere af befälet och manskapet utmärkelsetecken. Bland officerare som nämdes var äfven kompanichefen löjtnant Bergfalk, som utnämns till kapten och riddare af Svärdsorden. Till fänrik hade utnämns fanjunkaren Gösta Årell, som äfven tilldelats guldmedalj för tapperhet i fält. Bland underbefäl och soldater som tilldelats silfvermedalj för tapperhet var äfven vår vän Håke Ferm.

— Nu ska ta mej hundingen bli roligt komma hem te tösera, sade den lille soldaten till närstående, sedan han något hemtat sig från sin förvåning öfver en ära, hvarom han aldrig drömt.

— Betalning för kolfslagen vid Oravais, min gosse lille, sade korporal En, som äfven strålade af tillfredsställelse öfver att ha hört sitt namn nämnas.

Flera af de finska bönder, som ännu åtföljde Henriks kompani, hade äfven blifvit ihågkomna med tapperhetsmedaljer.

— Jag vågade ej föreslå eder alla, ehuru ni ärligt förtjent det, sade Henrik till dem. Men lita på, att de af er som nu ej uppräknats, skola framdeles ihågkommas. Gamla Sverige skall ej glömma någon af eder.

Gösta Årell stod stum af förvåning. Att han så hastigt, utan examen, blef befördrad till officer, var för honom en fullkomlig öfverraskning och tapperhetsmedaljen, ja, om den hade han nog drömt, men ej trodde han, att det vackra utmärkelsetecknet skulle så snart pryda hans bröst.

Han tryckte Henriks hand och sade honom ett hjertligt tack.

— Tacka ej mig, svarade denne vänligt. Tacka i stället vår förträfflige regementschef och äfven general Vegesack. Han har visserligen ej något inflytande nu, men när han lemnade från sig befälet öfver vår brigad, vet jag, att han till det bästa rekommenderade dig i regementschefens åtanka och denne lofvade att troget söka uppfylla hans önskan.

— Den gode generalen, utbrast Gösta med entusiasm.

— Den tappre är att beklaga, inföll Henrik.

— Det har således gått honom illa inför krigsrätten, frågade den nyblifne fänriken.

— Krigshofrätten frikände, förmåler dagens post, men likaledes, att konungen, när han tillfölje af hofrättens frikännande, ej gerna kunde döma honom till döden, likväl dömt honom till lifstids fästning.

— Till lifstids fästning, utbrast Gösta.

— Var lugn, sade Henrik lågmäldt, enskilda bref till kamrater förmåla ett och annat, som kanske kommer att besanna ordspråket: Stränga herrar regera ej länge.

Regementet skulle öfver natten stanna i och i trakten omkring Nordmaling. Å gästgifvaregården höll om aftonen officerskåren gille. Mat och dryck voro visserligen ej af bästa slag, men allt var ändå mycket angenämt i de qvafva, af karftobakens rök fyllda rummen.

I slitna, lappade drägter uppträdde nu denna för några månader sedan så ståtliga officersskara. Sjelfve regementschefen bar en lappad surtut, hvars ena skört de ryska kulorna dessutom så illa ramponerat, att det hela såg ut som en blå-gul trasa. Ingen bar längre pantalonger enligt reglementet. Alla hade måst skaffa sig civila benkläder af allehanda färg och snitt. Äfven kortbyxor förekommo. Kapporna voro i allmänhet värre åtgånga än surtuterna. Nästan hvarje officerskappa var ramponerad af kulor.

De fleste af officerarne hade, i likhet med manskapet, magrat ansenligt, flere nästan till oigenkänlighet. Men modet var hurtigt och friskt. Alla längtade dock efter en tids välbehöflig ro. Sedan ville man gerna åter ut mot fienden.

Öfversten höll ett hjertligt tal till den nyutnämde officeren Gösta Årell och hela officerskåren hurrade till hans ära. Och enskildt blef han sedan af alla gratulerad och välkomnad med glaset i hand och när han fram på natten bredde öfver sig sin slitna kappa för att i en qvaf stuga söka några timmars sömn och hvila, tyckte han, att aldrig förr hade lifvet synts honom så skönt och leende och med ljufva drömmar om ärorik framtid i förening med den unga flicka han höll så kär somnade han slutligen och vaknade efter en lång stärkande sömn, hvarunder Signe Segerbrands sköna bild mer än en gång gycklande omsväfvat honom.

I medlet af februari var regementet å rotarne. Henrik hade nu boställe, men detta innehades ännu af en kapten, som, tillfölje af ålder, ej ansetts passande att tagas med i fält. Hos honom och hans hjertliga familj erhöll Henrik och Gösta tills vidare inackordering. Af familjen betraktades de som kärkomna gäster.

Så kommo äntligen de båda unga officerarne i ro. Hvilan efter det mödosamma finska fälttåget och den långa hemmarschen genom snöhöljda landskap kändes så angenäm, att derom helt säkert nutidens officerare knappast kunna ha en aning. Till en början sofvo våra vänner större delen af dygnet, åto, pratade och rökte för resten. Hvilka sköna herrliga dagar!

TOLFTE KAPITLET.

Hvilodagarne blefvo dock ej många.

I medlet af mars kom samlingsorden. Konungen hade blifvit afsatt och trohetsed till riksförståndaren, hertig Carl, skulle afläggas.

Stor sensation väckte naturligtvis underrättelsen om konungens afsättning. Det var ett ifrigt åkande och ridande i nejden efter nyheter. Knappast hade kompanierna åter kommit på sina rotar, innan ny order till samling anlände. Ryssarne stodo ju vid Grisslehamn!

Nu blef uppståndelsen i orten än värre. Flyktingar från kustlandet började samtidigt anlända och ökade villervallan. Bataljonerna voro, så hastigt ske kunde, åter samlade och ryckte mot kusten. Under vägen erhöll man bättre besked. Döbeln hade, förföljd af en större styrka, undan ryssarne, med armén på Åland tågat öfver det frusna hafvet. Återtåget skedde under stora förluster, berättade man. En hel bataljon, som utgjorde arriergardet, hade derunder blifvit fången. Den 19 mars på aftonen hade de svenska förposterna vid Grisslehamn hört kosackernas skri, och belysta af vinteraftonens rodnad sågos de tappra, vilda, för sin grymhet kända krigarne från det inre af Rysslands stepper, ute på hafsisen framgå till anfall mot det gamla svenska landet. Man berättade äfven, att Döbeln under denna dags f. m. till regeringen i Stockholm skrifvit följande originela bref: »Nu anrycker en rysk kolonn mot Grisslehamn. Inga kanonhästar — litet artilleriammunition. Trupperna fatiguerade. Inga trosshästar. Motstånd skall

göras. Utgånger kan förutses. Tills general Wachtmeister ankommer skall befälet föras. Allmaktens hjälp behöfs.» Man berättade vidare, att Kulneff sändt en parlamentär till Grisslehamn med anhållan att platsen skulle utrymmas, på det han i ro måtte få kvartér under natten och att Döbeln, som samtidigt låg i underhandlingar med ryska högkvarteret, ej genom strid ville reta ryssarne, hvadan parlamentärens önskan bifölls. Kulneff inryckte i Grisslehamn.

Det torde här ej vara utan intresse erinra sig hvad denne både då och sedermera så bekante krigare skref till sin öfverbefälhafvare, furst Bagration. Orden lydde. »Tacksägelse till Gud! Heder och ära åt ryska hären på Sveriges kuster! Jag sjunger med truppen i Grisslehamn: vi prise dig Gud! På hafvet är vägen mig öppen och jag qvarstannar här, tills jag erhåller edra befallningar.»

När Henriks regemente närmade sig kusten, rådde der en grufflig oro. Massor af landtbefolkning flydde. Det var ett vimmel af åkande och gående utetter alla vägar, som ledde vesterut. Kulneff med sina kosacker hade visserligen snart lemnat Grisslehamn, men hafvet låg fortfarande och en ny, ännu talrikare påhelsning var att befara, menade alla.

Truppernas i allmänhet miserabla tillstånd, ingaf ej förtroende. Allt hvad stridbart manskap Döbeln lyckats rädda undan, var 3,500 man. 2,000 man lærer han under återtåget förlorat medan fienden uppgaf sin till endast — 30 man. Den senare siffran var säkerligen allt för låg, men visst är, att dess förlust var jembörelsevis mycket obetydlig.

Döbeln hade trott, att han vid svenska kusten skulle finna den så kallade kustarmén, under general Wachtmeister. Allt hvad han fann var emellertid Vestmanlands vargeringsbataljon, 26 man stark.

Emellertid ryckte i ilmarscher trupper till undsättning från alla håll och snart stodo 8,000 man i östra Upland. Döbelns underhandlingar och sydlig blåst hindrade dock mera än denna truppsammandragning ryssarnes marsch mot Stockholm.

I en by nära kusten träffade en bister marsdag, våra vänner Henrik och Gösta gamle major v. Pahlén. Han satt framför spiseln i sitt dåliga qvartér och rökade sin pipa. Åldrats hade han under de sista månaderna ansenligt och af gikt kunde han numera med svårighet flytta sig.

Af sitt goda humör hade han dock märkligt nog åtskilligt i behåll, och fryntligt helsade han de inträdande, hvilka vördsamt frågade huru deras ärade farbror kunde må i den här märkliga krigs- och revolutionstiden.

— Hur jag mår, det kunna ni väl se, svarade majoren, mager som ett benrangel och skäggig och oborstad som en kosack. Fan och inte jag har midt i allt det här eländet tid och lust att raka sig; hur må herrarne sjelfva, jo, jag tackar jag, svärdsorden för kaptenen för taperhet i fält och fänriksfullmakt och guldmedalj för landtvärnssergeanten. Väl förtjent! Gratulerar, fagnar mig obeskrifligt. Ha *ni* varit med i nederlag, ha ni dock haft ära med under vägen, men jag gamle fan, har fått veta annat! Jag har varit med i nederlag, jag med, men med ingen ära — slitit en hund —, ingen menniska har slitit värre än jag och mitt folk. Den som redt sig bäst af hela bataljonen är min gamle Grälle, det var tusan till fåle, men så kan han ock äta rutten halm som om det vore hafre. De der gamle bondhästarna från hembygden, de äro sega och uthålliga som kosackfålarne.

— Jaså, farbror kom ändå verkligen ut i strid till sist, sade Gösta.

— Strid ja — men hvilka strider — det är skam att tala om dem. När vi sist omsider ändtligen kommo till Åland, så fingo vi ligga der en tid och bra var det, så vi fingo något hvila ut. Der fingo gossarne gudskelof nya skor, men af kläder aldrig en trasa. Konungen var komplett galen. Hela hans hufvud var fullt af planer och förslag, men hvad som gjordes upp ena dagen förkastades den andra och den tredje menade han, att man ej borde ha någon plan alls. General Mach, sade han en gång, han hade vid Ulm en plan, han, och den var *hans* olycka, och till sist blef han fången med hela sin armé.

Så det här kriget har gått! Det är en skam att tala om det. Neslig feghet till en början, kapitulationer, förräderier, planlöshet och till sist dumdristig djerfhet. Och det var då, som jag till sist kom med.

— Blefvo ryssarne särdeles förskrämda, när farbror kom anryckande med sin bataljon och ropade: »känner ni igen gamle Pahlén», frågade Henrik leende.

— Grina lagom, din spefogel, röt den gamle majoren. Nog rände jag med bajonetten nära inpå dem, både vid Lokolax och Helsinge, men någon skrämsel, det måste jag ärligt bekänna, uppväckte jag icke. Det var ej några gamla indelningar jag hade med mig den här gången, det sågo de nog. Och mitt stackars folk, det damp till höger och venster om mig. Lyckliga de som stupade, — de sårade, ja, hur gick det med dem?

Majoren drog en djup suck.

— Så, när vi måste ge oss af från det brinnande Helsinge, mötte vi h. m:t ute bland skären. Han var ursinnig, skälde och bet omkring sig och ryckte Svärdsordens stora kors från öfverste-löjtnant Boye och degraderade gardena. Kompletts galen var

han och i all denna galenskapen inbillade han sig, att han var en stor fältherre och hade Carl XII:s ande. Och nu, mina herrar, ha vi revolution midt under kriget. Konungen är tungen och en riksförståndare, gammal utlevnad man, han som jag, leder landets öden. Men han har, som vi väl böra tro, dugliga rådgifvare. Gud skydde gamla Sverige!

— Återtåget från Åland var ju mycket besvärligt och förlustbringande, frågade Henrik.

— Tala ej om eländet, svarade majoren, återtåg med demoraliseradt folk går alltid åt fanders. Kulneff ensam tog flere fångar än han hade folk i sina squadroner.

Ett satans raskt folk, de der kosackerna. Så de snodde omkring oss der ute på hafsisen. Tissa, tassa, tissa, tassa, tassa, så lät det, när de rände fram öfver isen. Ja, ja, ni ha nog lärt känna dem, ni som varit med vid Oravais.

Kommer ryska armén på Åland sättande öfver hafvet, vete fan hur det går. Här i trakten stå nu 8,000 man, säges det, men af dessa kunna helt visst blott 5,000 taga emot ett ryskt anfall. Det var tusan hvad de ryssarne ryckt upp sig sedan 1788—90. Fransmännen ha lärt dem att strida. Fastän jag önskar hvarenda en af packet in i hetaste helsike, så måste jag erkänna, att slåss kunna de. Det var en fröjd vid Helsingse se deras angrepp.

Komma de öfver med 10,000 man, äro vi slagna, detta är tvärsäkert och Stockholm måste uppgifvas. Men kan den ryska hären, sedan hafvet gått upp, qvarhålla sig der? — Nej, det kan den inte. Ni ska få se, mina herrar, att de ryske generalerna ej våga försöket, huru frestande det än kan synas.

Fönstren i stugan hade genom värmen tinat upp. Medan majoren språkade, såg han ofta ut genom

rutorna på all den mängd allmoge och soldater, som der vimlade.

Just som han slutat sin strategiska betraktelse, glodde han ifrigare än vanligt, strök sig öfver ögonbrynen, tittade ånyo och skyndade derpå ut så hastigt gikten kunde tillåta.

— Ferm, Åke Ferm, har jag dig der, din erkeskålm, din rymmare, röt han i stugudörren så väldigt, att han skrämde alla närstående.

— Ferm, kom hit din lymmel, din sakramensskade — hvar fan har du hållit hus hela hösten och vintern?

— Varit med i slaget vid Oravais, nådig herr major, utropade den lille soldaten och gjorde honnör.

— Hur fan kom du dit?

— Följde med Henrik och Gösta, när de ga sig å, svarade Håke.

— Hvem tusan gaf dig lof till det, inte jag, det vet jag.

— Nä, herr major, dä har allt si rektihet, svarade Håke, men rymde ja, så rymde ja ut till det stora kriget, å majoren behöfver inte skämmas för mej, det kan ja på krigsmannatro försäkra honom.

— Håke har varit en mycket tapper och hurtig soldat, det kan jag intyga, sade Henrik, som äfven begifvit sig ut.

— Ja, jag ser du bär medalj, sade majoren nu betydligt blidkad. Det var väl det, ty eljest skulle jag anammat dig med hull och hår, det kan du ge dig bin på, din lille krabat, men nu skall jag ej göra något anspråk på dig, adjö med dig min gosse, och sköt dig väl som hittills.

Soldaten gjorde ställningssteg och derpå ett hastigt helt om.

— Det var nog så bra han inte var med, hos mig hade han ej skördat någon ära, sade majoren vemodigt, då han åter var inne i stugan. Aldrig hade jag kunnat tänkt mig värre elände än det vid min bataljon, och ändock kan jag ärligt försäkra herrarne, att få landtvärnsbataljonschefer har så sökt omhulda sin trupp, som jag med min. Nu har jag ej fullt 200 man kvar. Från början voro vi 589. Af alla dem som äro borta har ej mer än knappast ett 50-tal stupat eller blesserats. Alla de öfriga ha fallit offer för strapatser och sjukdomar. Det är förfärligt, förfärligt. Snart har jag blott en ringa hop kvar, dagligen dö 3, 4 å 5 man. De vråkas ut bland de andra likhoparne och begrafvas massvis.

Gösta frågade efter folket från Hällestad.

— Döda mer än hälften, svarade majoren. I dag på f. m. dog rike häradsdomarens Sven och brodern Anders ligger betänkligt sjuk i en stuga nära invid.

— Det var förskräckligt, svarade Gösta.

— Det är värre än förskräckligt, det är hemskt, svarade majoren och tillade: Det var hög tid på, att vi fingo en annan krigsledning, den förra hade, ej annat än hvad jag kan se, bragt landet till total undergång.

Innan ni gå mina herrar, kanske ni vilja höra något hemifrån, sade majoren nu åter något fryntligare. I går fick jag bref från gumman, ett långt bref. Der hemma i Hällestad är stor sorg och förstämning. I något hvar af hemmen vet man, att sönerna äro döda. Eljest är det friskt och godt der nere. Hofpredikanten mår bra och hemma till ditt, min käre Gösta, står allt väl till. De veta, att du blifvit officer och glädja sig deråt. Gumman min hade nyss varit der. Fröken Signe Segerbrand var

då äfven der och gladde sig åt, att du blifvit befordrad och fått medalj. Kammarherrens må bra och hos Rynnings hade gumman äfven varit kort innan hon skref. Den vackra konsulinnan mådde förträffligt, var mycket frågvis, ville ha nyheter från kriget och gladde sig åt, att ni båda lyckligen återkommit. Hennes man, det generalsvinet, har under kriget tjänat ohyggligt på all sin tyska spanmål. Det är ju satan, mina herrar, hvad ödets lotter falla olika, för ett älskadt fosterland måste jag och ni svälta, frysa, slita ut oss, så att vi slutligen likna vandrande benrangel och få derunder af egna medel, om vi ha några, sätta till ej så obetydligt, allt under det den der gynnaren får frossa och lefva i svalg och dryckenskap dagen i ända, och hans förmögenhet växer dag efter dag. Och så till på köpet får han Vasaorden för de stora tjänster han gjort fosterlandet. Ha, ha, ha, har man någonsin hört maken till skandal!

Jag förstår ej huru hans älskliga fru kan se så belåten ut. Kauske hon hoppas, att det svinet, hennes man, snart skall supa ihjel sig, och det gör han nog en vacker dag, fastän det kanske ej går så fort. Han kan ju om qvällen vara så full, att han hvarken kan gå, stå eller tala, men sedan, så snart hon lagt honom, sofver han som en gris i 10 timmar och vaknar kry som en aborre, och så börjar han på nytt den lättsinnige saten. Fy tusan, jag var med honom till Göteborg härom året. Skammen gick rent af på torra landet. Bodde rum om rum med göken, så jag vet huru han bar sig åt. Till slut gick jag in till honom och sade honom, att tänker du fortsätta så här i mitt sällskap, så regera mig lägger jag ej vid hemkomsten upp dig i hustruns din närvaro och ger dig en bastonad och den så eftertryck-

lig, att du ej kan bjuda till att sätta dig på tre veckor. Skäms ögonen ut på dig, din lymmel, du som har en hustru skön och älsklig som en engel! — Ja, så sa jag.

Ännu en stund samtalade majoren med sina unge vänner om hembygden och dess förhållanden, hvarpå de båda officerarne sade ett hjertligt farväl.

Utkommen på bygatan träffade Gösta flere man tillhörande sin förra bataljon.

Som trasiga spöken togo de sig ut, utmerglade till ytterlighet. Kinderna voro som försvunna och ögonen sjunkna djupt in i sina hålor.

— Det är sorgligt för er nu, sade Gösta vänligt.

— Det är grufvelit illa mä oss. Blir det ej snart bättre, gå vi åt till siste man, sade ett par af ynglingarne, medan de öfrige med slöa, nästan fåniga blickar stirrade på sin förre, omtyckte sergeant.

— Jo, nu sedan vi erhållit annan styrelse, böra vi alla hoppas på bättre tider. Våren är i annalkande och med den kommer nog lyckligare dagar, sade Gösta förtröstansfullt.

— Gifve Gud färiken spådde rätt, sade landtvärnsmännen.

— Häradsdomarens Sven är ju död i dag, har jag sport, sade Gösta.

— Ja, svarade ynglingarne, de säga så, Anders lär vara illa deran, dä ä nog snart slut med honom med.

De anvisade gården, der de sjuka lågo.

Gösta stälde sina steg dit bort.

— Gack inte dit, sade ynglingarne, det är smittosam sjuke, di ha.

— Jag vet det, svarade Gösta, men jag har under fälttåget ofta legat i samma rum som febersjuka och blifvit bevarad ändå. Jag vill träffa barn-
domsvännen Anders.

Det var ett stort hus med många rum, som Gösta kom till. På utbredd halm lågo å golfven, tätt invid hvarandra, de sjuke, endast skylde af sina trasiga kappor. Stanken i rummen var förfärlig.

Som läkare tjänstgjorde ett par för tillfället rätt beskänkte ynglingar, hvilka under förra årets början varit gymnasister vid ett af rikets läroverk.

Efter mycket spörjande kom Gösta slutligen till Anders' läger.

Ynglingen igenkände honom och en glädjeblixt flammade till i hans blå, nu af sjukdom och nöd insjunkna, af feber brännande ögon.

— Gösta, ja, det är ju Gösta, sade den sjuke matt och framräckte sina till ytterlighet afmagrade händer. Så snällt han ville se till mig. Nu är det snart slut med mig och så bra är det, så få vi följas åt till grafven, Sven å ja. Han dog för några timmar se'n. Di ha buret ute'n. Han ligger der ute i snön. Snart är ja der med.

— Så skola vi ej tro, gamle vän, sade Gösta. Du, som alltid varit så stark, kommer dig nog.

— Nej Gösta, dä gör ja inte, ja har döden i hjertat, det känner ja så väl. Innan qväll är ja ute i snön hos Sven. Ack Herre Gud, att inte både ja å han fick dö, när vi slogs mot russen. Men det var väl inte Herrens mening, kan ja tro. Godt ändå veta, att vi få hvila i Sveriges jord. Hur mår di hemma?

— Inte annat än jag vet bra, svarade Gösta sorgset.

— Som ja nu ligger här å har få timmar kvar, sade den döende, ser ja så tydelit i skön sommar-qväll Hällesta körka. Ja hör klockorna ringa, ja ser prestegår'n å husa kring körkan, ja ser mor der hemma vid spiseln å far vid sin plats vid bordet

vid fönstret, ja ser Lisa i Jonsgår'n, som ja hade lite ongdomycke till, stå på går'n invid å titta bort te vårat. Gösta, när han kommer hem, ska han helse te mor å far å te Lisa; lofvar han det?

— Ja, Anders, det lofvar jag. Gud vare med dig och vare dig nådig!

— Ja, Gud vare mig nådig i mi sista stund, svarade Anders och tryckte så kraftigt han förmådde barndomsvännens hand. Säg dem der hemma, att både Sven och ja alltid uppfört oss som trogna soldater, att majoren ofta berömde oss och att vi till sist tjente som korporaler båda två.

Gösta beredde sig att lemna den förfärliga platsen, der döden dagligen skördade så många offer, då han hörde en ihålig hes dödsstämma, hvilken han dock tyckte sig känna igen från flydda tider och äfven från den Pahlénska bataljonen.

— Det är pastorsn Gösta, som är inne här, ju, så lät denna hemska, yrande stämma, men ja kan inte se honom, ty döden har redan kommit med sin slöja för ögonen. Innan han går, ska ja be honom ta den helsninga med sig från oss härinne, att vi förbanna alla dem, som stält till ett sådant elände för oss, låtit oss komma i så'n nöd och sådant lidande. Förbannade vare alla de, så säger ja här i min dödsstund, å så säga många, men hade vi fått stupa mot fienden förra år't, då vi hade krafter till att slåss, då skulle vi i vår dödsstund i stället välsignat dem, säg dem det. Välsignelse öfver älskadt fosterland, men förbannelse öfver kung, regering och generaler, förbannelse, förbannelse

Gösta ville ej höra fortsättningen, han smög sig ut från denna dödens hemska boning och gick till en plats strax utanför, der de döde, iförda sina trasiga drägter, lågo hvarftals. Snön hade yrat in mellan

de döde. Ötverst på likhögen läg häradsdomarens Sven, redan stelnad af död och köld. Hans ögon voro ännu öppna. Den Brustna blicken var fästad mot den solklara vårhimmelen.

Gösta sökte fåfängt trycka igen hans ögon. När han vemodsfull sedan kom ned på bygatan, gaf han från sig allt hvad han i penningar egde till de utarmade landtvärnsmännen, som ej hade ord nog till tack för hans godhet.

Följd af deras välsignelser vandrade han i Henriks sällskap under tystnad till sitt quartér i en närbelägen by.

TRETTONDE KAPITLET.

Måhända har ingen stad vid Östersjön eller Bottenhafvet ett så herrligt läge som Hernösand å Hernön vid utloppet af Ångermanelfven. Den gigantiska flodens vågor förena sig här, innan de nå sjelfva det vida, ofta så skummande hafvet, med Älandsfjärdens i allmänhet så lugna böljor. Ansenliga skogklädda höjder omgifva denna herrliga fjärd, och äfven stränderna till stadens södra inlopp äro kransade af höga skogklädda åsar och höjder och härifrån framträder det vackra Vårdkasberget å Hernön synnerligt storslaget med sin kala topp, kringgårdadt af väldiga granar och furor.

Staden var, vid tidpunkten af denna berättelse, helt oansenlig mot nu, den var dock Norrlands i flere afseende viktigaste plats. På den delvis rätt branta strandslutningen lägo, som på en amfiteater de små byggnaderna utmed den bågformiga vestra strandsidan, hvilken med en lång brygga var för-enad med fasta landet vid Gideå. Denna plats, som nu är en rätt folkrik stadsdel, var då föga bebyggd.

Aldrig, hvarken förr eller senare, har staden och dess utmärkta redd, Älandsfjärden, hyst en så ansenlig krigsstyrka som den 14 augusti 1809, då 8,000 man der voro samlade under generalen grefve Wachtmeisters befäl. Och flottan, som samtidigt der var sammandragen, var ej heller obetydlig, den bestod af 2 lineskepp, 1 fregatt, 6 galärer, 36 kanonslupar, 3 mörsarefartyg och många transportfartyg.

Sommarsolen lyste så fager öfver de många ståtliga skeppen och den idylliskt liggande staden, der nu ett säreget, rörligt lif rådde. Och än mer storartadt blef skådespelet följande morgon, då flottan utbredde sina otaliga segel och under expeditionens chef, amiral Pukes befäl, satte kurs utåt hafvet och sedan in bland östra Qvarkens många farliga skär för att slutligen hamna vid Ratan, der trupperna, bestämda att fånga eller ur Vesterbotten fördrifva Kamenskis vid Öre elf stående här, skulle utskeppas.

Ryska armén vid nämde elf var cirka 8,000 man. På södra elfstranden stod general Wrede med 4,000 svenskar. Man visste, att ryska armén led brist på lifsmedel och foder och därför var ett infall i Ångermanland, der svenskarne hade sina förråd, när som helst att befara. Ångermanelfvens dal och nejderna kring Sundsvall voro ju äfven lockande för en hunglande armé.

Amiral Pukes segling gick lyckligt. Utan att förlora så mycket som en åra var han vid Ratan kl. 5 e. m. den 16 augusti och ville genast börja utskeppningen af trupperna på det dessa, så hastigt som möjligt, skulle kunna afmarschera till Umeå. Wachtmeister skyldes på svårighet under natten och ville vänta till dagningen. Tvist mellan honom och Puke uppstod. Slutligen gaf Puke efter och sade sedan till sin omgifning: »Jag får dem icke åstad i qväll, men om mitt bestick är rätt afsatt, gör det ingenting, ty blott de sedan taga ut stegen, blir Kamenski i knipan».

Här är ej meningen skriva den, i det hela taget, så sorgliga expeditionens historia; om den samma blott anföra ett bref, som Henrik Bergfalk i början af september skref till general Vegesack. Detta lydde:

»Sedan jag kommit i ro, skyndar jag, enligt hr generalens önskan, relatera ett och annat om den nu afslutade expeditionen till Vesterbotten. I hufvuddrag är den för hr generalen antagligen förut bekant, men ett och annat af dessa måste dock för sammanhangets skull här återupprepas.

Flottan ankrade, som bekant, aftonen den 16 augusti å redden vid Ratan. Tidigt följande morgon tog utskeppningen sin början. Den gick raskt och väl. Redan på f. m. var öfverste Lagerbring i marsch med en afdelning till passet vid Djekneboda, som försvarades af ett par tre kompanier ryssar. Skickligt och modigt som alltid anföll Lagerbring och tog ställningen efter en kort, het strid. General Wachtmeister trodde sig ha en ej obetydlig fiendtlig styrka norr ut, hvadan han afdelade hela Uplands regemente, 1,200 man, mot Bygdeå. Hufvudmassan af hären satte sig på eftermiddagen i marsch mot Umeå. Amiral Puke hade ålagt Wachtmeister att i ilmarsch rycka dit och der förstöra bron öfver den vida Uman och förskansa sig på den norra flodstranden. Till staden hade vi fem mil.

Marschen blef emellertid den bedröfligaste jag varit med om. Ständiga halter. Wachtmeister trodde sig i trakten ha fiender öfverallt och nejden skulle därför på det noggrannaste recognosceras — utan kavalleri, ty sådant var ej med. I tåten sprungo soldater — delvis kavallerister utan hästar — i alla skogsbackar, sprungo så de kunnat uppgifva andan. De trupper, som flytt från Djekneboda och några andra mindre ryska afdelningar nedåt Umeå spökade ständigt för Wachtmeister. Mot slutet af natten tycktes Wachtmeister ha fullt klart för sig, att Kamenski redan stod norr om Umeå elf.

Vi anlände till Säfvar på morgonen. Här, två mil från Umeå, hade jag under nedmarschen från Torneå i början af året haft quartér. Ej anade jag då, att jag här några månader derefter skulle vara med om krigets sista slutakt, sista sorgedrama.

Vid Säfvar gjordes halt och här lågo vi kvar hela dagen och hela följande natt. Ett par under morgonen fångna ryssar berättade, att Kamenski var strax effer, Wachtmeister stärktes häraf ytterligare i sin tro, att fienden med hufvudstyrkan var norr om Umeå elf. Natten var kall och folket frös.

Vid half 7-tiden den 19 augusti föllo de första skotten. Efter att ha marscherat sex mil på några och 30 timmar och derunder afslagit skärgårdsfartygens anfall mot Umeå, stod Kamenski framför oss. Tänk om vår general hade handlat med samma energi! Ryssarne anföllo med stor elan.

Det är mig oförklarligt, hvarför ej Wachtmeister uppstält hela sin styrka norr om ån vid Säfvar, der han haft en rätt god position. Men när striden började, stod en del af armén söder, en del norr om ån, med rätt betydliga detacheringar på flyglarne. I fronten låg höjden Krutbrånet, och denna tycktes vara Wachtmeisters ögonsten. Kamenski ville naturligtvis taga höjden och Wachtmeister ville ej släppa den. Striden om höjden blef mycket häftig. Wachtmeister sände bataljon efter bataljon in i striden. Vida bättre hade gifvetvis varit att gå till angrepp med samlad kraft. I ryssarnes långa jägarkedjor sprakade elden med ovanlig hastighet. Bataljen fortgick i flere timmar och ryssarne vunno icke terräng. Men så vid 2-tiden på e. m. kom underrättelsen, att fienden kommit öfver ån vid dess mynning. Ehuru Wachtmeister vid åmynningen hade en gardesbataljon och

en bataljon ur Enkedrottningens regemente, blef han häpen och gaf snart tappt.

Vid 3-tiden drogos trupperna ur elden och återtåget till Djekneboda tog sin början. Det gick raskt och med god ordning, och mot aftonen voro vi vid passet. Här hade Wachtmeister tänkt försvara sig och i tid sändt ilbud till Puke derom. Denne hade då låtit flottans folk ditsläpa kanoner och ammunition. Men när Wachtmeister framkom till det starka passet, hade han ändrat mening och marschen fortsattes till Ratan, dit trupperna från Säfvar och äfven Uplands regemente på morgonen anlände.

Puke hade dock under eftermiddagen gifvit Wachtmeister uttrycklig befallning att stanna vid Djekneboda och der försvara sig till det yttersta. Man må därför ej förvåna sig öfver amiralens vrede, när han om natten väcktes med underrättelsen, att passet vid Djekneboda var uppgifvet. Han röt: 'På bortvägen fann man ställningen så beskaffad, att den helt hastigt kunde göras till ett Gibraltar. Nu duger den ej en gång att lova upp uti för att ge fienden en bredsida. Förklara mig det, den som kan!'

Vid Ratan intogo vi en jämförelsevis rätt fördelaktig position och hade här dessutom flottan till understöd. Kamenski anföll dock på eftermiddagen med stor djerfhet och hans jägare vadade i vattnet mot skärgårdsfartygen, på hvilka de gäfvo eld. Härunder ryckte all hans tross och artilleri nordpå, hvarefter striden afstannade. Kamenski var räddad.

Den 22 inskeppades svenska armén. Den hade i striderna förlorat cirka 1,000 man döda, sårade och fångne.

Orsaken till expeditionens misslyckande var, enligt min åsigt den, att general Wachtmeister ej

var en sådan tilltagsen befälhafvare som Kamenski vuxen. Hade ni herr general, v. Döbeln, Adlercreutz eller öfverste Lagerbring varit truppernas befälhafvare, hade utgången helt säkert blifvit en annan. Då hade armén innan Kamenski hunnit södra stranden af Uman i god tid stått norr om floden. Den 18 tidigt på f. m. hade man bort vara i Umeå och Kamenski hade måst kapitulera, instängd som han varit mellan de båda svenska kårerna.

Wachtmeister visade sig vara en tapper man, — vid Säfvar red han helt lugnt i kulregnet — men han förstod ej den moderna krigsföringen, i hvilken ryssarne numera äro ena mästare. Det är rent af märkligt hvad de gått framåt i detta hänseende sedan 1805, detta kan jag, som då så ofta kämpade mot dem, intyga. Under alla nederlagen mot fransmännen ha de lärt sig att strida, de ha deras stridssätt inne och de hade nu, som i slutet af finska fälttåget, en utmärkt, fullt modern fältherre i den 32-årige Kamenski. Wachtmeister har blifvit uppfostrad i den preussiska skolan och trodde, — ja, så tycktes det på anordningarne — att det ännu borde manövreras som på den tiden han gjorde fälttåg i tysk tjenst. På ett fåtal när voro våra trupper den här gången icke krigsvana. Få hade sett en fiende. Det var bedröfligt att se kompanier, ja, äfven bataljoner, stå i linialräta led och gifva salvor in i jägarelden mot fiender, som tagit väl betäckning och hvilka de, till följd både här af och krutröken, ej kunde se. Af dylik eld hade fienden gifvetvis helt ringa skada, men den intensiva ryska jägarelden deremot nedstörtade massor af de våra. Svenska armén är tapper, det kan ej förnekas, men, och detta måste ock erkännas, *den är dock numera ej så litet efter sin tid.* Den behöfver en uppräckning, tidsenligare organisa-

tion, nytt exercisreglemente och mycket annat. Jag hoppas den nya tiden äfven för oss snart bör vara i antågande.

Att Wachtmeister nu ensam blir syndabocken, är gifvet. Amiral Puke bär dock, onligt mitt förmenande, äfven skuld till, att så litet uträttades. Han var högste befälhafvare både till lands och sjös, detta kan aldrig bortresonneras. Och när så var, hvarför låg han i sin mjuka säng ombord på sitt fartyg och sof natten efter Säfvarslaget? Befallning, sträng befallning hade han gifvit åt Wachtmeister att stanna vid Djekneboda och dit hade han beordrat folk med kanoner och ammunition. Hvarför begaf han sig ej den blott en half mil långa vägen sjelf efter för att se till, att hans befallningar efterkommos? Under bortvaron kunde ingen olycka drabba flottan, det borde han insett. Nu efteråt, när saken var ohjelpig, pratade han i vredesmod om sina 'bredsidor'. Det hade varit hans skyldighet sjelf efterse att Wachtmeister med armén ordentligt vid Djekneboda lovade upp mot fienden, så att den kunnat afgifva dessa bredsidor; ja, det förvånar äfven mången hvarför han vid underrättelsen om Wachtmeisters långsamhet och vankelmod ej genast begifvit sig i land och omstält, att hans befallningar åtlyddes. Hade Wachtmeister vägrat att gå vidare, hade han makt att främtaga honom befälet och lemna det till annan — till Lagerbring. Wrede är ej heller utan skuld. Han, som var invigd i förhållandena, borde efter Kamenskis afmarsch hastigt satt efter och invecklat sig i strid med hans eftertrupper, kastat sig öfver dem och på allt sätt sedan sökt hindra hufvudkolonnens återtåg.

Min värderade fänrik, Gösta Årell, hvilken så ofta har nöjet erinra sig herr generalens godhet och

välvilja, bief beklagligen vid Ratan rätt illa sårad af en gevärskula i axeln och ligger för närvarande å ett lasarett i Gefle. Jag hoppas dock, att han snart skall komma sig.

Antagligen är fredsslutet nära. Det blir en sorglig fred. Att hela Finland förloras, är gifvet. Godt vi finge behålla de Åländska öarne, men tro- ligen kommer denna min önskan att höra till de frommas.»

SEXTONDE KAPITLET.

Efter i allmänhet besvärliga marscher inom hemlandet och derpå följande sjöresa — en del af trupperna hade måst så godt som hela vägen å gamla galärer ro sig fram — stod i maj månad 1813 större delen af svenska hären i Pommern och Mecklenburg. Styrkan var cirka 30,000 man. Uti Sverige voro under fältmarskalkarne Toll och Essen tillräckliga stridskrafter kvarlemnade. Den svenska här, som nu var samlad å tysk botten, var helt olik de trupper, som deltagit i fälttågen i Finland, Åland och Norrland under 1808—9 års krig. Man hade strax efter fredsslutet med Ryssland insett, att mycket borde vara annorlunda, och i och med kronprins Carl Johans öfvertagande af högsta ledningen hösten 1810 börjades med allvar och ifver arbetet med härens försättande i fullt stridbart skick. Förstärkning var nödvändig, hvadan riksdagen 1811 beslöt en utskrifning, hvilken dock, som bekant, väckte mycken ovilja och föranledde till och med ett formligt upplopp i Skåne, hvilket med vapenmakt måste stillas. Med tanke på landtvärnets sorgliga öde bildades nu af de konskriberade icke särskilda bataljoner, utan instuckos de utskrifna i regementenas leder och fingo sålunda till sidokamrater de gamla erfarna soldaterna. Genom förstärkningen kunde regementena organiseras på flere bataljoner. Pedanteriet och uniformsvurmeriet hade måst vika tillbaka. Taktiken blef förenklad och soldatens hederskänsla uppsporrades genom afskaffandet af vanhedrande straff. Officerarne fingo ej längre godtyck-

ligt straffa sitt manskap. Efter franskt mönster inrättades en tidsenlig sjukvård, ändamålsenlig beklädnad infördes och likaledes en vida sundare proviantering. Till allt detta hade prinsen gifvit första impulsen. En helt annan anda var rådande. Alltsedan prinsens utkorande till svensk tronarfvinge drömde officerarne om en gyllene framtid.

En historieskrifvare från denna tid — kaptenen Carl Johan Ljunggren — säger härom:

»Utgången ur den franska skolan, hade prinsen medfört den anda, som bland hans förra landsmän bragt krigssystemet till en sådan höjd af fullkomlighet. Alla hans bemödanden gingo derpå ut att visa sitt deltagande för nationens krigsmän. Öfverallt utmärktes hans fjät af välgörande, af uppmuntringar, af vänskapligt nedlåtande. Alla dekorerade måste göra honom nogå reda för sina stjernor eller medaljer, och mer än en gång sågs prinsen med munter förvåning åhöra sådana personer, som voro nog upprigtiga för att tillstå sig hafva fått stjernan vid en kunglig prins' födelse eller någon annan lika knapphändig tillfällighet. Sådant kunde naturligtvis icke annat än förefalla prinsen löjligt — han, som icke visste af andra belöningar än de på slagfälten förvärfvade! — Hvad var icke armén berättigad att vänta af honom! Dess lysande period var ändtligen förhand! I dess spets stod en af tidehvarfvets hjeltar, en af Europas berömdaste härförare, en förtjenstens son! Hans ryktbarhet hade redan behagligt kittlat alla krigiska öron. En närmare bekantskap och den förkärlek han visade armén alltifrån sitt första beträddande af svenska området, hade för honom väckt en allmän entusiasm hos soldaterna, som icke allenast hugnades af hans faderliga omvårdnad och mycket vänligt bemöttes, utan äfven högmöddes

vid vissheten att han burit musköten liksom de. Huru brunno de inte af längtan att få strida under honom! Med en sådan anförare, hvilka utsigter för duglighet och taperhet.»

Under åren 1810 och 1811 hade inom armén, ja, äfven inom landet, den önskan varit allmän, att svenska nationen genom förbund med Napoleon skulle få tillfälle att återerötra Finland. Napoleons våldsdåd i jan. 1812 att besätta svenska Pommern med franska trupper kom dock mångens entusiasm att svalna. Sinnena förbereddes så småningom på en alldeles motsatt politik och skäl härtill funnos i mängd. Napoleon hade ju hotat oss, velat påtvinga oss sitt förhatliga kontinentalsystem och tvungit oss att förklara England krig och slutligen fräntagit oss Pommern.

Så kom underrättelsen om den stora arméns förskräckliga öde i Ryssland och man fann, att Napoleons stjärna ej längre lyste med samma glans, att hans tyranniska makt måhända snart kunde brytas och med detsamma världen få ro.

Förbund mellan Sverige och Ryssland var slutet i Åbo föregående år, och den 3 mars 1813 slöt England sig till detta förbund samt garanterade då, liksom förut Ryssland, Sverige besittningen af Norge, och den 22 april biträdde äfven Preussen dessa fördragsbestämmelser med Sverige och inom kort gick jemväl kejsar Frans af Österrike öfver på de allierades sida.

Den 26 april lemnade Carl Johan Stockholm, tagande vägen till Karlskrona öfver Mariestad, Venersborg, Göteborg och Halmstad. I Karlskrona gick prinsen den 14 maj ombord på fregatten Euridice, och anlände den 17 samma månad till Perth å Rügen tillika med fregatten Chapman, skonerten

Experiment och jakten Amadis, som i september 1808, sorgligt i åminnelse, förde konung Gustaf IV Adolf från Åland, då han ämnade att sjelf åse huru efter landstigningen vid Helsinge hans trupper under Boye uppförde sig i striden mot ryssarne.

Följande dag, den 18 maj, var prinsen i Stralsund, der han möttes af chefen för svenska generalstaben, general Adlercreutz samt general Sandels.

Befälet öfver armén i Pommern fördes af fältmarskalken greve K. v. Stedingk.

I Pommern fick armén i allmänhet ganska goda kvartär. Befolkningen var vänlig och tillmötesgående. Trupperna exerceades nästan dagligen — man inöfvade ett nytt exercisreglemente. Mot middsommartiden sammandrogos regementena divisionsvis i läger.

Kronprinsen blef mottagen med allehanda hedersbetygelser i Stralsund och för öfrigt hvar han kom. När han anlände till Greifswald, var staden illuminerad, studenterna höllo fackeltåg och sjöngo utanför hans bostad.

Ljunggren skrifver i sin historia:

»Vid denna tiden var Stralsund samlingsställe för generaler, diplomater och personer af hög värdighet från flera nationer. Utom svenskar såg man preussare, ryssar och engelsmän, åtskilda af olika nationaldrag, af olika dräkter, och man kan lägga till: af olika ordnar; ty med undantag af engelsmännen voro alla rikligen försedda med stjernor och brokiga band; sådant hör till högförnäma herrars kostym! Utan den der grannlåten skulle de ju se ut som annat simpelt folk, och hvad väckte väl då folkets undran! Alla dessa främlingar slöto sig till kronprinsen, som också vistades i staden och efter vanan visade sig utmärkt nådig mot trupperna.

Prinsen var allas orakel. Dagligen uppvaktades han af talrika och lysande svärmar utländingar, hvilkas sockersöta miner vi hade tillfälle att på närmare håll bekika under en stor middagsmåltid hos prinsen, dit vår officerskår, jemte många andra, var beford. Öfverhufvud kurtiserade utländingarne vid denna tidpunkt allt hvad svenskt hette. Napoleon hade så pass piskat upp dem, att de icke försmådde äfven det aflägsnaste medel, för att lära sig konsten att piska upp honom i hans ordning.»

Under maj månad var man vid hären i hög grad intresserad af händelserna å den stora krigsteatern. Napoleons segrar vid Lützen och Bautzen öfver preussare och ryssar visade, att örnens vingar ingalunda voro stäckta, han hade ännu mäktiga krafter kvar, och det stillestånd, som den 5 juni afslöts i Peischwitz och skulle räcka till den 20 juli med 6 dagars uppsägningstid, var fullt ut lika välkommet för de allierade som för Napoleon.

Från Greifswald afreste kronprinsen den 6 juli till det bekanta furstemötet i Trachenberg, der prinsens operationsplan antogs. Fältmarskaik Stedingk, hofkansleren Wetterstedt och greve Brahe åtföljde prinsen. Adlercreutz förde under tiden befälet öfver svenska armén. Som bekant hade prinsen vid sitt afsked från de många kejsrerlige och furstlige personerna yttrat: »vi ses åter i Leipzig». Från Trachenberg återkom kronprinsen den 16 juli.

Sedan vapenhvilar utgått, satte sig svenska armén i marsch mot Berlin. Hären var indelad på tre divisioner, under befäl af generalerna Sköldebrand, Posse och Sandels. En del af tredje divisionen, under generallöjtnant Vegesacks befäl, fick order att stöta till generalen Walmodens kår i Mecklenburg.

Ej utan saknad lemnade armén det goda Pomern och dess välvilliga befolkning. Under marschens första dagar, säger en historieskrifvare »råde inom den yngre delen af officerskåren en häftig kärleksfeber». De unga, brunögda adelsfröknarne å de många godsens och de många bildade ungmörna i städerna hade satt massor af hjertan i lågor. Många af officerarne hade vid afskedet i hemorten i Sverige känt liknande ljufva qual, men dessa voro nu i allmänhet glömda för nya intryck.

Under de många, långa marschdagarne till Berlin gjorde den ene officeren den andre meddelanden, som besvarades med lika mynt. Då hände sig en dag, att en fänrik och en löjtnant vid samma kompani, till bådass stora förargelse erforo, att de haft samma brunögda, mörklockiga, välborna fröken till huldgudinna. Saken upphjelpes dock åtskilligt af kompanibefen, som leende afhört de båda herrarnes samtal. Han inföll:

— Hvad ni äro för ena dumma pojkar, som ej kunna fatta, att den unga damen endast af artighet gaf er vackra blickar, ljufva leenden och handtryckningar. Så behandlade hon äfven mig och kanske litet hvar.

Till ofvanstående torde det här vara af intresse erinra sig Wilhelm v. Brauns roliga dikt om de båda förälskade löjtnanterna, som i en sydsvensk kuststad, strax innan affärden till det tyska fälttåget, sjelfva å postkontoret afhemtade sina bref. Båda väntade här enligt aftal, innan de lemnade fosterlandet, ett dylikt från sin hjertans kär.

Och mycket riktigt, till båda hade bref anländt. Med strålände ögon och sälla miner läste de de väl skrifna raderna.

O hvilken flicka, utropade en af de unga officerarne. Läs hvad hon skriver, sade han och räckte vännen brevet.

Denne genomögnade raderna och bleknade. Det var ju samma stil, samma koncept som till hans.

Den 16 aug. anlände den svenska armén till Charlottenburg, tre fjerdedels tysk mil från Berlin. Kronprinsen med nordarméns stab och talrika adjutantskara tog logis å sjelfva slottet. Armén slog läger och förde här under några dagar ett behagligt lif.

Om detta skriver en minnestecknare:

»Läget var en allmän samlingsort för berlinare af alla stånd och klasser. Det lifliga i en sådan bivuak, som i synnerhet var grann, då i skymningen otaliga eldar färgade himmelen blodröd, låter näppeligen beskrifva sig. Det brokiga vimmel af menniskor utaf alla stånd, åldrar och kön, som kors hvarandra i alla riktningar; de hundradetals olika scener här förefalla, de många vagnar här tåga af och an; det larm och väsen, som framför allt omger marketentarne och deras försäljningstålt; allt detta buller af trummor, musik, vagnars framrullande m. m. -- detta sorl af tusende röster, af hästars gnäggande, af qvinnors tillgjorda nödrop -- och denna stojande sammanblandning, med ett ord, utgör ett så eget, besynnerligt helt, att det blir begripligt endast för dem, som sett och hört det. Från morgonen ända till sent på qvällen rullade här tjogtals ekipager, som promenerade mellan våra bataljoners bivuaker. Alla svenska trupper firades på det högsta af Berlins invånare, och dem visades all upptänklig artighet till förfång för egna landsmän och till stor afundsjuka för ryssarne. Det hörde dessa dagar till goda tonen i Berlin, att visa sig i svenska läget

vid Charlottenburg; också fans ingen timma, intet ögonblick, som icke detta uppfyldes af åkande, ridande eller gående berlinare; från de kungliga prinsessorna till den ringaste handverkare kifvades alla om att bland våra soldater utdela gåfvor af bröd, vin, matvaror eller tobak. Åt officerarne sändes ömma ögonkast från alla håll. Det var ett tillfälle, som näppeligen kunde försummas af de för galanteri beskylda berlinskorna, att här låta se sig m. m. — Orsaken till detta berlinarnes fjäsande för våra trupper måste sökas dels i deras verkliga krigiska entusiasm, dels i deras förhoppningar till vår vidtberömda fältherre, dels äfven i en gammal tysk folkstro, att när det gäller Tysklands frihet måste svenskar bidra till dess försvar».

* * *

I ett af det stora slottets många rum finna vi våra vänner från början af skildringen och från finska krigets dagar, Henrik Bergfalk och Gösta Årell.

Henrik hade som kaput för sin ätt bevistat riksdagen i Örebro 1810 och hans farbror k. hofpredikanten likaledes som vald medlem af preteståndet. Båda hade med ifver och äfven skicklighet arbetat för prinsens af Ponte-Corvo, marskalk Bernadottes val.

Kort efter prinsens ankomst till Stockholm hade Henrik blifvit kallad att infinna sig å Stockholms slott. Prinsen mottog »monsieur svedois» som en gammal vän och gladde sig åt, att i den tappra svenska arméns leder finna en officer, som förut tjänat under honom.

För Henrik blef nu valet fritt: ingå vid generalstaben eller blifva prinsens adjutant.

Henrik ansåg sig bättre egnad till det förra kallet. Han flyttade till huvudstaden och begynte med nit och skicklighet utföra hvad honom anbefal- des. Han innehade vid tyska fälttågets början majors grad.

Ett lyckligt leende låg numera ständigt öfver hans vackra drag. Vendela Rynning var fri. Hennes man hade förra hösten under en resa från Göteborg aflidit. Hon vistades nu äfven på tysk botten hos sina anhöriga i Lübeck. Den nu 70-åriga major Pahlén, som efter förra fälttågets mödor ändock var rätt rask, hade hon utsett till sin gode- man och förvaltare af sina betydliga egodelar.

Gösta Årell var nu en 27-årig, ståtlig man, hvars resliga hållning och manliga drag tillvunno sig allas sympati. Längre hade han lidit af sin svåra blessyr från Ratan. I flere månader måste han under läkarevård kvarblifva i Gefle. Efter ankom- sten till kompaniörådet gick såret åter upp och ånyo tvangs han intaga sjuksängen.

Under denna långa, dystra tid sysselsatte sig den unge officeren, för hvilken en helt annan lefnadsbana nu blifvit utstakad, så mycket krafterna medgåfvo med militära studier.

Ej förr än efter medlet af följande år, 1810, ansåg han sig så återställd, att han med permission kunde företaga den långa färden till föräldrahemmet, som då var i Hofby.

Den älskade sonens hemkomst, efter så många faror och lidanden, glädde obeskrifligt föräldrarne och syskonen.

I Hofby fick Gösta till sin förvåning höra, att Signe Segerbrand helt nyligen blifvit anställd som hoffröken hos drottningen. Hennes anhörige, presi-

denten, hade skaffat henne denna af så många afundade syssla.

Efter återkomsten till regementet mottog Gösta, likaledes med förvåning, underrättelsen om sin befordran till löjtnant. Att han så hastigt skulle sluta sina fänriksår, hade han ej beräknat.

Antingen bar Henrik eller ock general Vege-sack nu varit framme igen, var hans tanke.

Samtidigt blef han befördrad till adjutant vid regementet.

Under trägen tjenstgöring flydde hastigt åren.

På barndomsvännen Signe tänkte han derunder ofta, men, så tänkte han äfven, hon står nu så högt, att till henne kan en man i min ställning — en fattig, ofrälse löjtnant — aldrig nå. »För mig måste hon numera alltid blifva ett kärt, ett älskligt minne.»

Så en dag fick han ett bref, som gaf honom mycket att tänka på. Det var från Henrik, som deri bland annat yttrade:

»För mig är det alltid angenämt på en ledig stund skrifva till en god vän, men förmodligen hade det denna gång ej blifvit något bref af, om jag ej under senaste tiden rätt ofta ute i stora världen haft nöjet träffa vår gemensamma, charmanta goda väninna från yngre dagar, hoffröken Signe Segerbrand. Alltid talar hon om dig, vill veta huru du mår, dina förhållanden m. m. och har mer än en gång frågat hvarför du aldrig kommer till Stockholm. Hon säger, att hon så gärna skulle vilja se dig. Signe är högt uppburen för sin skönhet, sitt eleganta, men dock alltid friska, hurtiga sätt. Hon intager, alla hon kommer i beröring med och många vilja böja knä för den firade, blott de vågade. Alla håller hon dock på vederbörligt afstånd. De bästa anbud har hon erhållit men — de ha afvisats.

Allt det har ingifvit mig tanken, att du ännu är kvar i hennes hjerta kanske lika lifligt som för några år sedan, kanske lika svärmiskt som nyårsdagen 1808, då jag tydligt märkte, att hon var kär i dig öfver öronen, som man säger.

Om hennes intresse för dig och likaledes mina tankar i saken, har jag ansett mig böra delgifva dig. Kasta ej ifrån dig den sköna lycka, som tyckes vänta dig. Kom med snaraste hit och gör upp saken.»

Innehållet af detta bref, gaf som nämndt Gösta åtskilligt att tänka på, ehuru han från första ögonblicket beslöt sig för resan. Men trägen tjänstgöring band honom för tillfället vid regementet och först en månad efter brefvets mottagande erhöll han fjorton dagars permission.

Vid ankomsten till Stockholm uppsökte han genast Henrik och mottog då den häpnadsväckande underrättelsen, att Signe Segerbrand blifvit entledigad från sin befattning och att vännen Henrik nu ej ens visste hvar hon uppehöll sig.

— Hur har det här burit till, frågade Gösta.

— Det är en märkelig historia, om hvilken nu talas rätt mycket, svarade Henrik. Du har väl hört ontalas kronprinsens tycke för hoffröken Marianne Koskull?

— Nej ingenting, förkunnade Gösta.

— Jaså inte det, åh, allt det der tänkte jag hade trängt äfven till edra bygder, sade Henrik.

— Men hvad har det der tycket att göra med Signe Segerbrands försvinnande, det kan åtminstone ej jag begripa, sade Gösta.

— Här pratas nu rätt mycket om den saken, svarade Henrik. Drottningen har misstänkt, att Signe varit fröken Koskulls förtrogna. Och kanske så äfven varit. En tid efter det fröken K. måst lemna

hofvet, blef, så säges det, Signe inkallad till drottningen, och lär hon då medgifvit, att hon känt förhållandet mellan kronprinsen och fröken Koskull. Hvarför yppade ni då ej allt för mig, lærer den vredgade drottningen ha utropat. Signe lär ej gifvit något svar — och så blef hon afskedad.

— Vet du ej alls var hon nu uppehåller sig? Hon reste väl hem, frågade Gösta ifrigt.

— Hos föräldrarne å Hällestad var hon icke för fem dagar sedan, ty då skref min farbror till mig — brefvet erhöll jag i går — och han nämde ej ett ord om att Signe Segerbrand var hemkommen. Han hade dock samma dag, som brefvet afsändes, varit hos kammarherrns.

— Besynnerligt det här, menade Gösta. Men, sade han derefter, är du viss om, att hon icke är kvar i Stockholm?

— Här är hon bestämdt icke, svarade Henrik. De ende, som torde hafva kännedom om hennes vistelseort, äro hennes anhörige, presidentens. Jag har ej velat fråga någon af dem, men nu sedan du hitkommit torde det vara skäl uti. Önskar du, så

— Nej, svarade Gösta beslutsamt och satte sig tankfull ned.

Om ett par dagar lemnade han åter Stockholm och instälde sig långt innan permissionstidens slut till tjenstgöring hos sin regementschef.

Så gick en rundlig tid, vårsol kom och smälte snömassorna, det begynte grönska på ängar och åkerrenar, lärkorna sjöngo dagen i ända. Öfverallt var det frid och fröjd i naturen, men ej i människornas sinnen. Alla talade om krig, ej annat än krig.

Och ett dylikt förestod, det största, i hvilket vårt land någonsin deltagit.

I början af april fick Gösta helt oförmodadt en order från chefen för kronprinsens stab att ofördröjligen å Stockholms slott infinna sig hos h. k. h. kronprinsen.

Gösta reste naturligtvis genast och blef efter ankomsten till slottet på det hjertligaste mottagen af h. k. h., som sade sig af personer, som han mycket värderade, ha erfarit, att löjtnant Årell vore en mycket insigtsfull, tapper och rask officer, god ryttare m. m. Fälttåg förestode och under detta ville han ha goda ordonnansofficerare. Jag har, slutade kronprinsen, utsett er till en af dessa. Er tjänstgöring tager genast sin början.

Gösta bugade sig värdsamt och stod derpå stum af häpnad öfver sin lycka.

— Jag tror ni blef perplex, sade prinsen leende.

— Ej utan, jag hade aldrig drömt om

— Här är ej fråga om drömmier utan verklighet; skaffa er genast häst och annat, sänd räkning till vederbörande och genast betalas den.

Samma dag uppsökte Gösta sin vän Henrik och omtalade den lycka, som så oförmodadt kommit honom till del och frågade, om han ej haft hans vänskap och välvilja att tacka härför.

— Ej i ringaste mån, svarade Henrik.

— Då är det general Vegesack, som åter haft mig i minne, sade Gösta.

— Möjligt, svarade Henrik, det förvånar mig dock, att general Vegesack som förmodligen kommer att anförä en af arméns divisioner, ej sjelf begärt dig till adjutant.

I ett sällskap, få dagar derefter, träffade Gösta generalen och frågade då honom öppet, om han ej hade honom att tacka för äran att nu tillhöra kronprinsens adjutantskara.

— Ingalunda min bästa vän, ehuru jag haft er i godt minne, svarade generalen. Ni tyckes mig dock vara en man, som rekommenderar sig sjelf. Nå hur mår er vackra huldgudinna — hon var hof-fröken en tid. Äro ni trolofvade ännu?

— Nej, herr general, svarade Gösta rodnande, jag har ej träffat henne på flere år.

— Så, sade generalen. Är hon fri ännu?

— Ej annat än hvad jag vet, svarade Gösta.

— De der Segerbrands äro präktigt folk, den der unga damen är karaktersfast, och så länge ni är fri, tro mig, hon blir det äfven. Känner både mor och far, jag, och föremålet sjelft har jag ofta träffat här i hufvudstaden under de senare åren. Vet ni, en gång berättade jag henne ett och annat från vår supé under återtåget från Lappfjerd. Hon var högst intresserad och jag fick vid ett annat tillfälle upprepa hvad ni yttrade. Hon är nu tjugu fyra år vill jag minnas och ni?

— På tjuguåttonde, svarade Gösta.

— Tjugufyra och tjuguåtta, utropade generalen, passar bra det der. När fälttåget är slut sker förlofning! När ni träffar er vackra, älskvärda väninna, framför ni min vördsamma helsning.

— När jag träffar henne, det är nog ganska ovisst, jag vet ju ej hvar hon vistas.

— Åh var lugn, det som skall tillsammans, kommer tillsammans. Var viss på det! Ni bjuder mig på bröllopfesten!

— Jag skall troget i minnet bevara herr generalens önskan. Det står dock i Guds hand, om den kan uppfyllas. Vi gå nu ut i ett förödande, farofullt krig — vi rå ej om våra lif, de tillhöra fosterlandet.

— Visserligen, visserligen, på lifvet böra vi dock alla hoppas, ända tills den dödande kulan kom-

mer. Ja, nu ha vi snart fälttåg igen! I förtroende kan jag nämna, att jag lär få ett vida sjelfständigare befäl än någon af de öfrige generalerna. När jag sist såg er, min unge vän, var det under en af de närmaste dagarne efter slaget vid Oravais. Ni som jag plågades af erhållna blessyrer. Jag måste lemna er alla, lemna den kära svenska brigaden och efter en ytterst mödosam resa, plågad af sår och missmod, inställa mig inför krigsrätt i hufvudstaden. Konungen ville, som ni vet, ha mig arkebuserad, men krigshofrättens dom blef listids fästning för pligt-förgätnhet. Revolutionen upphäfdde naturligtvis domen, men åt en af en krigsrätt så nedsatt man, kunde man gifvetvis några få månader derefter ej lemna befälet öfver landtmakten under expeditionen till Vesterbotten. Men hade jag fått befälet, hade jag före Kamenski stått vid Ume elf, lit på det! Jag hade ju i så fall haft Pukes bestämda order, och säg hvad ni vill om Puke, någon Klingspor är han icke. Ja, det Säfvar och Ratan! Hvilka sorgeminnen! Ni led ju ett par år af blessyr från Ratan.

— Herr generalen har godt minne!

— Glömmmer aldrig mina vänner.

Härpå nickade generalen ett vänligt farväl.

* * *

Henrik och Gösta bebodde, som vi förut nämt, under vistelsen i Charlottenburg samma rum. De hade öfverenskommit att under det nu började fält-tåget vara så mycket som möjligt tillsammans. Det insågo dock båda, att allt ej nu kunde bli som under fälttåget i Finland, då de tjenade vid samma kompani.

När Henrik i början af året förnam, att det på allvar ifrågasattes, att de svenska vapnen skulle sättas

mot de franska, hade han blifvit mycket upprörd. Det smärtade honom nödgas uppträda mot forna vapenkamrater, att strida mot den armé, i hvilken han vunnit ära och utmärkelser. Under ett par veckor var han till och med mycket betänkt på att taga afsked.

Med vännen Gösta, som dock afrådde honom, talade han mycket härom. Denne bad honom att i saken rådgöra med general Vegesack.

Generalen sade: Jag förstår mycket väl det ridderliga i edra känslor, men när vår fransk-födde kronprins, under hvilken ni tjenat, ej drager i betänkande, att för sitt nya fosterlands väl och ära bekämpa den franska makten, kämpa mot sitt gamla fosterland, tyckes det mig att ni, som är svensk född och i franska armén endast innehaft en lägre grad, ej behöfver hysa den minsta betänklighet.

Dessa generalens ord gäfvo Henriks tankar en annan rigtning och om någon tid voro alla skrupler försvunna och befann han sig derpå vid samma jemna lynne som förr, lycklig öfver det närvarande och med ljufva tankar om framtida sällhet, i förening med henne, han så länge älskat.

SJUTTONDE KAPITLET.

I full parad med flygande fanor och klingande spel inryckte svenska armén den 21 augusti i Potsdam. Alla innevånarne, som ännu voro kvar i den så herrligt belägna, ståtliga staden, åskådade det lysande intåget. Trupperna inqvarterades. Alla väntade sig här ånyo få någon dags angenäm ro. Men redan vid midnattstiden hördes å gatorna trummorna slå till uppställning. Från alla hus skyndade massor af yrvakna svenskar och uppstälde sig å samlingsplatserna.

— Ladda gevär, kommenderade kompanicheferna.

Under de senaste dagarne hade sports, att en stor fransk armé var i anmarsch mot Berlin, och nu förstodo alla, att det gälde gå mot fienden. Under tystnad ryckte regementena ur staden. All tross kvarlemnades.

Jägarne detacherades från sina regementen för att formerade i sammanslagna bataljoner utgöra brigadernas avantgarden. Allt tydde på att batalj förestod.

Under natten fortsattes marschen, och sedan dagern inbrutit, uppmarscherade svenska armén i den kuperade terrängen vester om byn Rühlsdorff. Generalerna voro ovana vid en så stor manöver. De gjorde till en början det ena misstaget efter det andra, misstag, som vållade flere af regementena många onödiga steg. Lyckligtvis var kronprinsen närvarande och tog ledningen om hand. Leende rättade han de confuse geuealpersonernas redan gifna order.

Det finnes de, som påstå, att en af orsakerna hvarför svenska armén blef så godt sparad under kriget var den, att kronprinsen ansåg, att under batalj å öppen mark de svenska generalerna i manöverskicklighet ej kunde mäta sig med de i krigskonsten durchdrifne franske generalerna. Skulle så ha varit fallet, och detta är ingalunda otroligt, hade nationen en gång åtminstone haft verklig fördel af, att ej ega generaler med tidsenlig krigsutbildning.

Efter mycket bråk blef linien ordnad och till rangerad batalj stodo nu uppställda 25,000 man svenskar, en svensk styrka, som ej varit synlig på en plats allt sedan Carl XII:s dagar.

Armén tog sig särdeles vördnadsbjudande ut. I allmänhet var folket högväxt och ståtligt och dess mörkblå munderingar med gula bälten och knappar, höga röda kragar, hvita bandolerer, mörka, höga tschakoter med ståndare och de blankskurade gevären ingåfvo en imponerande anblick helt olik den, man erfor vid betraktandet af de öfriga arméerna, i all synnerhet den ryska.

Svenska armén utgjorde slagliniens center, ryska hären dess högra och preussiska hären dess venstra flygel. Nordarméns hela numerär torde vid tillfället ha utgjort cirka 100,000 man.

I de ryska bivakerna rörde sig lifligt soldater med breda ansigten, platta näsor, långa, smala ögon och mörk hy. Allt der tydde på ett asiatiskt ursprung. Infanteriet var ifördt gröna frackar med röda kragar samt hade hvita remtyg. De talrika jägarne buro gröna frackar med röda passepoiler, röda kragar och svarta remtyg. En låg tschakot betäckte hufvudet. Kapotterna voro brungrå. Å officerarnes, och äfven å många af manskapets, bröst vimlade det af stjernor, kors och medaljer. Många

buro fyra å fem utmärkelsetecken. De reguliera ryska kavalleriregementena buro i allmänhet mycket lysande uniform. Hästarne voro goda. Flaggorna på manskapets pikar gjorde god effekt. De uppnäsige kösackerna hade okammadt, nedhängande hår och deras hakor skyldes af ett yfvigt skägg. De voro olika uniformerade. I allmänhet hade de dock till ytterlighet vida byxor med breda röda revèrer och grå eller blå jackor, sabel vid sidan, pistoler i bältet, bössa eller karbin i rem öfver ryggen och piken i hand.

Ehuru sommartid, buro många af dessa halfvildar en svart krimskinnspels öfver axlarna.

Ryska kavalleriets skrällande musik af endast trumpeter, i hvilka hvar och en af musikanterna blåste sin egen stämma, var för såväl svenskar som tyskar något nytt. I fria luften gjorde deras tutande en stark effekt.

I den preussiska bivuaken fans profkartor af uniformer från alla preussiska regementen, dragoner i ljusblå dräkt med röd krage och tschakot med skärm både bak och fram, svarta husarer med döds-skallar på mössorna, frivilliga jägare till häst och fot, klädda i gröna rockar, infanterister i blå rockar med röd krage och den stora svarta och hvita nationalkokarden midt på tschakoten; andra infanterister voro klädda i uniformer, som blifvit förfärdigade i England, med långa lif, breda skört, som efter gammaldags snitt voro uppvikta på sidan. Landtvärns-männen, så till häst som fot, buro korta blå surtuter med röd krage och blå, låga klädesmössor prydda med ett tennkors med inskrift: »mit Gott für König und Vaterland», preussiska härens valspråk under detta krig, till hvars egendomligheter inom armén hörde bruket att låta skägget växa, något som i fält verkligen äfven är ganska praktiskt.

Vid landtvärnsbataljonerna, och äfven vid flere andra truppförband, utgjordes musiken endast af trummor och jägarhorn.

De unga soldaterna voro alla besjälade och hänförda af samma entusiasm, som var ett utmärkande drag för hela nationen. De ville visa sig värdiga att täfla med de gamle krigarne.

Kronprins Carl Johan hade, sedan svenska armén formerat sin slaglinie, tagit plats å en höjd med en väderqvarn vid byn Rühlsdorff, hvarifrån han hade god utsigt öfver den mot vester varande terrängen. Det är från denna plats konstnärer tagit motiv till den tafla, som i aftryck ännu finnes å många svenska lägerplatser och i en mängd enskilda hem. Man ser å den qvarnen och der invid kronprinsen, sittande med en karta utbredd öfver sitt knä och studerande denna, samtalande med nordarméns stabschef, general Adlercreutz m. fl. Rundt om är ett vimmel af officerare ur flere länders arméer, generaler, stabs-officerare och ordonnanser, af hvilka flere synas på lifliga hästar spränga än hit än dit. Nedom höjden i vördnadsbjudande linier står den slagfärdiga svenska armén.

Sydvest från höjden voro preussiska trupper i frammarsch mot Trebbin, hvarifrån kanonunder hördes i fjerran.

Kronprinsen såg ofta genom kikaren åt det hållet.

Ett djupt allvar hade bemäktigat sig alla dem, som på Qvarnberget befunno sig med högqvartéret. Officerarne stodo i grupper och samtalande lägmäldt, men de många ankommande och bortridande adjutanterna och ordonnanserna gäfvo lif åt den pittoreska taflan, å hvilken en sådan massa lysande uniformer syntes. Och allvarlig var äfven den stämning, som bemäktigat sig hela den nedanför berget

stående svenska armén, af hvilken flertalet ej förr ännu under verklig strid hört fältkanonens dån. Endast på svenska arméns högra flygel gick det något liffigare till, detta med anledning af ryska arméns närhet. Kosackerna svärmade in i svenskarnes bivuker, der de gjorde sig så hemmastadda som möjligt. Deras väsen och prat behagade emellertid ingalunda våra soldater, som tyckte, att de nya vapenbröderna voro ett ovärdigt pack. Det var dem ännu motbjudande att fraternisera med ryska trupper. Ryska officerare kommo äfven för att sällskapa med sina svenska kamrater, men dessa bemötte dem i allmänhet ganska stramt.

Sådant var förhållandet i början af fälttåget. Under dess gång blef dock stämningen betydligt bättre och svenska och ryska trupper trufdes ganska väl tillsammans.

Äfven upp till höjderna vid Rühlsdorff kommo intresserade berlinare, förstärkta med nyfikna skaror från Potsdam. På förmiddagen svärmade till och med en massa damer af och an på backarne. Men när kanondundret vid middagstiden lät höra sig från Trebbin och Wittstock, började de nyfikne hastigt skingra sig, men flere höllo sig dock envist kvar och spejade ifrigt mot de rökmoln, som öfver skogarne märktes från den dånande kanonaden.

— Vi kunna vara ganska lugna ända tills det smäller i fronten, sade de artige officerarne vid högkvarterets stab till de sköna nyfikna från Berlin och Potsdam.

Gösta stod i närheten af qvarnen och spejade genom kikaren vester ut, då han till sin förvåning hörde en ung svensk officer i hästgardets uniform säga till en kamrat:

— Ser jag rätt eller är ej den der unga damen som nalkas, hoffröken Segerbrand?

— Jo, ej annat än hvad jag kan se är det hon, svarade den tillfrågade, som tillade — hoffröken sade du — har varit. — Hur i all världen har hon tagit sig hit!

Gösta upphörde genast att betrakta fälten framför och flyttade i stället blicken mot qvarnen, invid hvilken hans ungdomsvän och älskade Signe Segerbrand stod lifslevande. Hvad hon förändrat sig, var hans första tanke. Mer än någonsin beundrade han hennes elegans, hennes hållning — så skön och intagande hade han ej ens i drömmen tänkt sig henne. Hon befann sig tillsammans med en ung, intagande dam och en herre i svenska arméns civil-militära dräkt.

Såväl denne som damerna betrakta ifrigt den framför dem varande storartade taflan af svenska arméns bivuaker.

Göstas hjerta klappade häftigt. Hade han ej hört de närstående officerarnes prat, skulle han möjligen tagit allt för en synvilla, en dröm — nu var dock, det fann han, allt verklighet. — Efter fem år befann sig Signe i hans omedelbara närhet och detta på en plats, som måhända redan om en timme skulle vara förvandlad till ett slagfält, hvars namn komme i häfderna inristas för alla tider.

Han såg kronprinsen hastigt lemna sin plats och med raska steg gå bort till den ankommande gruppen, såg honom på det hjertligaste helsa Signe Segerbrand, hvilken derpå för honom presenterade sitt sällskap.

Prinsen tycktes blifva gladt öfverraskad, han talade, synbart vid det charmantaste lynne, högljudt och muntert en god stund med Signe och hennes sällskap,

och förde dem sedan från qvarnen ut på yttersta delen af höjden, der han gestikulerande med högra armen visade de främmande nordarméns ställningar.

Anlände ordonnansofficerare gäfvö honom dock snart en annan sysselsättning.

Signe hade under det hon samtalade med prinsens upptäckt Gösta och vänligt gick hon nu honom till mötes.

— Goddag löjtnant Gösta, sade hon hjertligt och gaf barndomsvännen en varm, talande blick.

— Goddag hoffröken Signe, var hans vänliga helsning.

— Fröken Signe, hvad är det der för ord af dig Gösta, ej skall du så der högtidligt titulera en barndomsvän.

— Lika mot lika, min nådiga, svarade Gösta, jag blef ju äfven titulerad.

— Ha, ha, ha hördes Signes klingande skratt, kunde du ej förstå, att jag tyckte det var roligt för en gång få kalla dig löjtnant. Ej trodde jag du blef stött härför.

— Nej, visst inte, men jag trodde det skulle så vara efter fem års förlopp.

— Ja, ack, det är verkligen fem år sedan vi sist träffades, du minnes nog när det var.

— Ja, det gör jag visst, det var då landtvärnet från hemorten drog bort. Det var en sorglig dag. Du sprang då fram till ledet och fattade min hand. Tack för den sista helsningen, den sista helsningen från Hällestad. Jag har sedan ej haft tillfälle återse den älskade hembygden. Men, sade han derefter dröjande, hur har du kommit hit? Jag har ännu ej hemtat mig från min öfverraskning.

— Åh, den saken är i det hela ganska enkel. Du vet jag lemnat hofvet.

— Ja, jag har hört det af Henrik.

— Nå, jag ville ej då resa hem. I det samma blef jag bjuden till en nygift, god väninna i Östergötland, der jag sedan länge vistats. Hennes man är vid intendenturen. Han fick order att begifva sig till Berlin. Han tog sin fru och mig med på färden. Efter en synnerligt angenäm resa kommo vi i förgår till Berlin. Min väninnas man måste samtala med general Adlercreutz med flera herrar vid högqvartéret och — så äro vi här — ja, när har du hela den enkla historien. Se här komma mina vänner, jag har nöjet för dig presentera fru Inez och intendenten Liljensvärd.

Det var ett älskvärdt vänligt herrskap dessa Signes goda vänner. Från första stund vunno de Göstas sympati.

Hr och fru Liljensvärd hade flere bekanta bland högqvartérets officerare och några af dessa, som befunno sig i närheten, skyndade fram för att helsa. Medan dessa togo hand om fru Inez, begaf sig hennes man för att uppvakta general Adlercreutz.

Gösta och Signe blefvo ensamma. De gingo en stund omkring å berget och slog sig sedan ned vid slutningen. I närheten sutto ännu flera damer och civila herrar spejande ut öfver nejden, under det de lyddes till kanondundret.

— Blir här batalj i morgon, frågade Signe.

— Den kan taga sin början när som helst, svarade Gösta. Ser du, der nere i fronten af våra linier rycka våra jägarebataljoner ned i dalen mot fienden.

— O, det är förfärligt att tänka, snart, ja, ganska snart kan hela nejden här vara betäckt af döda, döende och sårade.

— Ja, ganska möjligt, sade Gösta.

— O, det är förfärligt! Men huru kan Gud tillstädja, att så mycket blod får gutas, så mycket elände råda, så mycken jemmer får finnas till?

— Ja, det kan så tyckas, svarade Gösta, man bör dock hoppas, att det förfärliga äfven har något godt med sig. När Herren tillstädjer det så

— Du hade väl många gånger förfärliga dagar i Finland och sedan, när du blef så illa sårad vid det så sorgliga Ratan?

— Ja Signe, det hade jag nog många gånger, men så, när jag tänkte på dig, så glömde jag hvarje lidande.

— Gjorde du, svarade Signe och fortfor att se ut mot fältet utöfver den svenska härens gigantiska linier.

— Ja Signe, du har varit mig så kär, kär sedan barndomens dagar, sedan du blef en skön, ståtlig ungmö, och ännu kärare under de nu gångna fem åren, då du städse lefvat i mina tankar.

— Tala ej *nu* om kärlek, utbrast Signe nästan skrämmd af hans ord. I morgon vid den här tiden kan du ligga död på fältet här framför. Tänka på mig med kärlek, det kan jag ej neka dig, men tala derom, nej, nej, ej här.

— Säg ej så dyra Signe, jag hoppas få lefva, lefva endast för dig och du älskar mig varmt som förr, det vet jag genom dina helsningar till mig, det fann jag af din varma blick, då du nu träffade mig. Du kanske förvånar dig öfver min djerfhet, men jag är nu en man, en man som kan erbjuda dig en ställning, låt vara anspråkslös. Jag är krigare och nu här på fältet, der tvenne stora härar samla sig till strid, vid kanonernas dån begär jag, då ödet så underligt fogat att vi så här i en allvarlig stund efter flerårig skilsmessa råkat samman, din hand; du får ej vägra mig den.

— Det gör jag ej heller Gösta, men stunden tyckes mig dock allt för hemsk. Tänk på morgondagen då

Han fattade hennes hand, hon tryckte den och vände sitt sköna, lockiga hufvud mot honom och såg med strålände ögon in i hans.

— Gösta, sade hon mildt, mellan oss är ju alla förklaringar obehöfliga. Det har för mig stått klart allt från den stund, då du den stjernklara februariqvällen för fem år sedan tryckte mig intill dig och kysste mig, att så länge du var mig trogen, blef jag dig trogen. Jag vill söka bereda din lycka och jag är viss om, att du vill bereda mig min. Det tjenar ju sålunda, sade hon leende, ej till något att vara motsträfvig. Helst hade jag dock sett, att den förfärliga tid, som nu tager sin början, hade svunnit innan ja-ordet faldes. Ske dock din vilja, trogne Gösta. Gud vare med dig, med mig!

Hon tryckte åter varmt hans hand och såg in i hans af sällhet lågande ögon.

Fru Liljensvärd följd af ett par officerare nalkades. Signe och Gösta stego upp och gingo dem tillmötes. Lyckliga som aldrig förr, följde de sedan sällskapet ned till bivuakplatserna.

— Vi måste se så mycket som möjligt, sade den lilla täcka fru Liljensvärd, detta är helt säkert den märkligaste dagen i min och min väninnas lefnad.

— Helt visst, sade Signe och tryckte, obemärkt af de öfrige, Göstas hand.

I bivuakerna närmast invid träffade damerna flere bekanta bland officerarne. Signe önskade uppsöka sin svåger, kapten Gyllencreutz, men dennes regemente befann sig långt i fjerran. Officerarne hemtade förfriskningar från försäljare och marketentier. Timmarne svunno hastigt. Det led mot

aftonen och man begaf sig åter till Qvarnberget. Intendenten Liljensvärd hade just då slutat sin konferens med de officerare, general Adlercreutz anmodat honom fatta öfverenskommelser.

Signe gick mot kronprinsen för att säga farväl. Han kom henne till mötes.

— Ni ämna sålunda i afton åter resa till Berlin?

— Ja, Ers kunglig höghet, svarade Signe.

Kronprinsen såg mot den hotande himlen.

— Vi få regn, kanske äfven åska, sade han. Vägen till Berlin är i afton belamrad med fordon och trupper, lyd mitt råd, gå ni med sällskap i bivuak, ni som vi. Men strax i dagningen måste ni resa, i morgon väntar jag batalj och då vill jag ej distraheras af blickar ur sköna ögon.

Han vinkade Gösta till sig.

— Ni är tjänstledig för aftonen, sade han leende, tag derunder om hand min charmanta unga väninna och hennes sällskap, inqvartera dem någonstädes och förpläga dem rikligen på min bekostnad.

— Skall ske enligt order, ers kunglig höghet, svarade Gösta under det glädjen lyste i hans ögon.

— Se hvad förnöjd han blef, utropade prinsen under det ett fint leende krusade hans läppar. Jeunesse heureux, jeunesse heureux!

Prinsen slog Gösta på axeln.

— Ni har, sade han, en skön huldgudinna, ni afundsvärde. Derpå vände han sig mot Signe och hviskade leende: Vi skola väl snart göra honom till kapten?

— Hvarför inte, svarade Signe rodnande.

Kronprinsen vinkade artigt med handen och sade derunder: Lycka till angenäma timmar i er bivuak! Här ser ni min — han visade på qvarnen.

Rühlsdorffs by, och förresten alla gårdar i trakten, voro utplundrade. Dörrar och möbler hade blifvit använda till bränsle vid bivuakeldarne. Folket hade flytt och ändock hade det ej sett en fiende, endast vänner. Nordarméns förtrupper hade nemligen sedan flere dagar vistats i nejden och huserat som i fiendeland. Ryssarne sköto skulden till förstörelsen på svenskarne och dessa på ryssarne, hvilket senare nog var det rätta.

Henrik Bergfalk hade mot aftonen återkommit från en rekognosceringsridt och slöt sig nu till sällskapet. Under munter stämning drog man i väg för att finna ett hjälpligt logis för natten. Detta hade sig ej så lätt, men slutligen fann man ett något så när beboeligt hus. Dess flesta möbler voro dock borta och sängkläderna hade kosackerna tillegnat sig. I vagnen medförde de resande åtskilliga täcken och kläder, och af halm fans något qvar i en i närheten varande ladugård. Nattläger kunde, om ock obeqvämt, sålunda beredas.

De resande medförde äfven ett ej obetydligt matförråd. Gösta anskaffade vin m. m. från högqvartérets marketenterier och snart hade man en ganska god supé uppdukad på ett bristfälligt bord, som man funnit å vinden. Mörkret hade fallit öfver nejden, der nu en högtidlig tystnad rådde. Ett ljus, till hvilket en tömd butelj fick utgöra stake, var den enda belysningen.

Under supén voro alla i den angenämaste stämning. Gösta satt lycklig vid Signes sida på en låg träkubb. Förälskade människor hafva ju ringa aptit påstås det, men detta förhållande måtte ej hafva tillämpning i fält, ty både löjtnanten och Signe hade en strykande matlust. Skämt och munterhet kryddade maten. Allt var ju så provisoriskt, så löjligt.

Plats för unga frun fans ej annorstädes än i mannens knä och Henrik måste taga plats å en halmkärffe.

Plötsligt sprang med ett gällt anskri fru Inez upp.

Hon pekade mot ett af fönstren och fortfor att skrika.

— Ha, ha, ha, ha, skrattade Henrik och Gösta och sökte lugna den lilla frun, som i hast fått fasans drag i sitt täcka ansigte.

— Det är ju vänner, vänner, kosacker, de vilja oss intet ondt, sade Henrik.

En tre å fyra skäggiga halfvildar, tillhörande högqvarterets betäckning, hade tryckt sina breda anleten mot rutorna i afsigt att njuta af anblicken af en läcker måltid.

Så snart unga frun insåg, att ingen fara var å färde, blef hon lugn igen och skrattade å sin skrämnel så det klingade i kosacköronen.

— De äro kanske hungriga, de der stackarne, sade hon.

— Ja, både det och törstiga, menade Henrik. En kosack är aldrig mätt och alltid törstig.

Fru Inez och Signe begynte tillaga smörgåsar, hvilka de gäfvo steppens söner tillika med flere glas bränvin, och det roade dem obeskrifligt att höra deras högljudda tacksamhet och se med hvilket välbehag de inmundigade det bjudna.

Sedan supén var intagen och Henrik satt tvenne hästgardister som vakt vid prinsens gästers logis, gingo alla i mörkret åter upp till Qvarnberget.

Gösta hade bjudit Signe armen.

— Hvad var det prinsen hviskade till dig, frågade han.

— Pytt, tror du, du får veta det?

— Tror du ej jag hörde något, jag är ej så okunnig i franskan, som du kanske tror.

— Nå, hvad skulle vännen ha hört?

— Orden kan jag ej rätt återgifva, men nog förstod jag, att det handlade om befordran. Signe, älskade, jag misstager mig bestämdt icke, då jag nu påstår, att du haft del i min hastiga befordran till löjtnant och den ära, som vederfarits mig att blifva kallad till prinsens adjutant. Är det ej så, älskade?

— Gösta, se så ståtligt, hela dalen nedunder är ju illuminerad, utropade Signe och visade med handen mot bivuakerna, der otaliga smärre eldar brunno, vid hvilka manskapet tillredde sin föda.

— Men jag fick ju ej något svar på min fråga, sade Gösta.

— Gösta, nej se, äfven der långt bort, långt bort i fjerran, både till höger och venster brinna eldar, som lysmaskar taga de sig ut, som en otrolig mängd små lysande maskar. Hvad allt detta var vackert och intressant!

Gösta förstod, att Signe ej ville höra talas om hvad prinsen hviskat. Han hade dock hört nog för att fatta, att det varit den huldgudinna, omkring hvilken han nu slog sin starka arm, han haft att tacka för så mycket.

Han tryckte henne varmt in till sig.

Å Qvarnberget rådde ett intensivt mörker. Ingen eld fick der uppgöras. Från de låga kyffena i qvarnens nedra våning hördes ett sakta sorl. Der inne superade prinsen tillsammans med general Adlercreutz och ett antal högre officerare.

Från bivuakerna hördes psalmsång. De svenska regementena höllo korum, denna vackra sed, som ännu i dag som är, allt sedan Gustaf II Adolfs dagar, bibehållit sig i svenska armén. Melodiskt gripande trängde tonerna genom den regndigra rymden.

Med andakt lyssnade Signe till sången.

— Gösta, sådan är vår förlofningsafton, hviskade hon. Ingen af oss hade tänkt sig den sådan. Aftonen före ett fältslag lade jag min hand i din. O, hvad jag nu i hast blef ängslig, ängslig för dig, ängslig för min svåger, som nu hvilat långt der ute i bivuaken. O min Gud, om dessa förfärliga krig snart vore öfver, om fredens palmer snart finge skugga öfver fosterland, öfver alla land!

— Lif och död stå i Herrans hand, hviskade Gösta tillbaka, under det han drog sin älskade kraftigt intill sig, tryckte henne till sitt hjerta och gaf henne en lång, brinnande kyss.

Så såg hon åter ut öfver bivuakerna. Himlen hade i hast blifvit blodröd.

— En brand, brinnande gårdar — nu ser jag kriget i all dess verkliga hemsckhet — det förfärliga kriget! Mins du Gösta hemma å gården å Stora Hällestad nyårsdagen för fem år sedan, just då ni skulle resa, huru elden flammade, himlen var blodröd och jag förskrämd utropade — det är kriget — det är kriget! — Och nu ser jag kriget!

När sällskapet kom åter till sitt logis, satt man länge och samtalande om flydda tider och den närvarande. Signe hade mycket att berätta från hemmet, hvilket hon dock ej på öfver ett år besökt. Hon talade om hofvet, om prinsen och mycket annat. Hennes konversation var spirituel. Hon var ju ock allmänt känd som en mycket begåfvad och intressant dam.

Mot midnatten begynte ett starkt regn falla. Det tilltog i häftighet. Blixtar genomkorsade rymden och åskslagen skrädde. Någon sömn borde man dock oakadt ovädret njuta, tyckte intendenten och Henrik, och de, hjälpta af fru Inez, begynte reda till lägerplatser för natten.

Man sade hvarandra godnatt och sökte somna. Henrik föll genast i djup sömn. Lyckliga tankar deremot höllo hans vapenkamrat vaken. Allt var ju för honom så märkligt. Den unga qvinna, han så länge troget älskat, låg ju nu i mörk åskvädersnatt å valplatsen, natten före ett fältslag i samma rum som han, låg honom helt nära, han kunde ju till och med trycka hennes hand, betäcka den med kyssar, smeka hennes sköna panna, kinder och lockiga hår.

Och ej heller hon fick af samma känslor och tankar och af oro någon sömn, och herrskapet Liljensvärds kunde af ovana vid lägerlif ej få en blund på hela natten.

I dagningen voro alla uppe. Kanonskott hördes redan i sydvest och snart äfven gevärssalvor och kanonbrak på vida närmare håll.

Slaget vid Gross-Beeren hade tagit sin början.

— Fransmännen ha gått till anfall mot byarne Heimersdorff och Gross-Beeren, utropade Henrik.

Han tog ett hastigt afsked och skyndade upp mot Qvarnberget. Gösta sade äfven farväl. Han slöt då i herrskapet Liljensvärds åsyn Signe till sitt hjerta, kysste henne ömt och skyndade derpå upp mot berget.

— Gud, hvad jag är orolig, i går trolofvade jag mig med honom, innan aftonen är han kanske död, utropade Signe och brast i tårar.

ADERTONDE KAPITLET.

Henrik fann kronprinsen stående vid qvarnen. Han spejade mot vester. En tät dimma hvilade öfver nejden och skymde all utsigt. Regnet fortfor, dock ej med så våldsamt kraft som under natten.

General Adlercreutz och många högre officerare af flere nationer omgäfvade prinsen, som mottog rapporter från de preussiske generalernas stabschefer.

— Fiendens plan är tydlig, sade prinsen, sedan han en stund lyssnat till stridsbraket, marskalk Oudinot vill vid Sehlendorff och nejdena deromkring nå stora chaussén mellan Potsdam och Berlin. I första hand är det sålunda preussarne, som få äran att försvara sin egen hufvudstad.

Han kastade en mönstrande blick på de honom omgifvande stabsofficerarne och ordonnansskaran.

— Major Bergfalk, yttrade han, ni rider genast med order till general Tauenzien och samtidigt sätter ni er in i stridsförhållandena och gifver mig besked! Om två timmar väntar jag er tillbaka.

För general Adlercreutz dikterade han derpå orden till Tauenzien.

Henrik följde af en ordonnans sprängde genast af. När han red förbi det lilla huset, der han med sällskap tillbringat natten, fann han intendenten ifrig att hjälpa körsvennen spänna hästarne för den förhyrda täckvagnen. Fru Inez och Signe skyndade att instufva reseffekterna.

Henrik saktade sin häst.

— Antagligen ingen brådska, mitt herrskap, sade han. Preussarne äro tappert folk och släppa troligen ej fram fienden. Farväl, lycklig resa!

Till en början gick Henriks väg utefter de svenska bivakerna. Trupperna stodo öfverallt uppställda och väntade på order till framryckning.

Framför ett af vestgötaregementenas kompanier fann han kapten Gyllencreutz.

— Kan helsa dig från din svägerska, fröken Signe. Hon har i natt bivakkerat i Rühlsdorff och är nu på väg till Berlin, ropade Henrik, under det han något saktade sin häst.

— Signe varit här, här i byn der borta, utropade den förvånade kaptenen.

— Hörde jag rätt, frågade han sedan en närstående officer.

— Ja, nog tyckte jag, att stabsmajoren sade så, svarade denne.

Henrik fann en väg, som ledde i sydvestlig riktning och var snart å stridsplatsen. General Büllows soldater försvarade sig hårdnackadt. Gevärs-mattret från deras linier var intensivt. Från alla håll såg Henrik preussiska bataljoner marschera till de sinas understöd. Det var entusiasm i lederna. Hvarje kommandoord, som gälde framåt, besvarades med hurrarop. Henrik kom flere gånger så nära elden, att de fiendliga kulorna hveno omkring honom eller gräsade i marken omkring. Ordonnansens häst blef illa blesserad, måste nedskjutas och hans ryttare söka sig återväg bäst han kunde.

Efter en häftig ridt träffade han å en höjd den preussiske generalen. Han höll här in sin skummande fåle och lemnade ordern. General Tauenzien genomläste den noga och betraktade derpå en stund sin karta. Sedan qvitterade han ordern och bad

Henrik helsa h. k. h. kronprinsen af Sverige med »att allt, så vidt det beror på mig, skall utföras enligt önskan». Sedan hade generalen en stunds samtal med Henrik rörande stridsläget, hvarpå denne sprängde vidare.

Under det han så noggrant det i dimman sig göra lät rekognoscerade stridsläget, kom han i närheten af byn Neu-Beeren och råkade der nära inpå en afdelning franska kavallerister. Han vände genast sin häst. Fienden hade dock observerat honom och flere ryttare satte ifrigt efter. Karbinskotten knallade. En kula genomborrade Henriks venstra arm. Än ifrigare sporrade han hästen. I vild karriär bar det öfver gårderna. Plötsligt störtade hästen, från sidan träffad af en kula i bogen och af en genom halsen.

I fallet kom Henrik under hästen. Han kunde ej frigöra sina ben. I ett af dem kände han en häftig smärta. Några fiendtlige ryttare voro invid. Hit med ordern, ropade dessa. Henrik, som ur sadelhölstern lyckats framdraga en pistol, sökte hålla ryttarne från lifvet. Under tumultet hörde han plötsligt ett skott från motsatta sidan, så åter ett, så flere på en gång. Dödsskjutna föllo tvenne fransmän af hästarne.

Genom dimman hörde Henrik kosackernas skri. Ögonblicket derpå störtade en skara från Don-flodens stränder med pikarne till anfall fram på sina små lurfviga fålar. En häftig sammanstötning följde, hvar under fransmännen drefvos på flykten, ifrigt efter-satta af det lifliga, alltid stridsfärdiga, halfvilda stepp-folket. En skrällande trumpetsignal kallade kosackerna åter. Sqvadronen samlade sig. En officer red fram till Henrik och betraktade honom noga.

— Det är en svensk major, sade han till en nära honom ridande yngre officer.

— Drag bort hästen, befalde han sina män.

Under det dessa härmed voro sysselsatta, hoppade kosackofficeren hastigt ur sadeln, gick fram till Henrik och sade muntert på tyska.

— Kamrat, känner ni igen mig?

— Nej, svarade Henrik på samma språk.

— Men jag har ej glömt förre svenske löjtnanten Bergfalk. Det var ni, som i Finland sköt ned så godt som hela den sqvadron, vid hvilken jag tjänade, det var ni, som hindrade de finske bönderna att slå ihjel mig och de andre blesserade, det var ni, som ej tillät att vi totalt utplundrades samt gaf oss proviant och täcken; kommer ni nu ihåg kosacklöjtnanten, numera major Punchin?

-- Är det ni, ja, nu tror jag mig känna igen er, svarade Henrik. Så ädelmodigt af er, att nu rädda lifvet på en af edra förra fiender.

— Vi äro kamrater nu, inga fiender längre, ni räddade mitt lif der uppe i den finska obygdén, men ändå var ni då min fiende, utbrast kosackmajoren med värma. Nu är det, kamrat, min skyldighet göra allt hvad jag kan för er. Det är visst illa stäldt med er?

Såret i armen förbinda yi först, sade han derpå vänligt.

Kosackerna aftogo varligt Henrik hans af regn och blod genomdränkta rock och major Punchin anlade sjelf med konsterefarens hand ett kraftigt förband.

— Kamrat, hur är det vidare med eder, sade han derpå.

— Venstra benet är visst brutet, svarade Henrik.

— Aj, aj, det var värre det, utbrast kosackmajoren.

Han undersökte det skadade benet.

— Ser ej bättre ut, ni torde ha ridit för sista gången under det här fälttåget. Lårbenet tycks vara utaf, så nog fick ni tillräckligt i första drabbningen.

Majoren befalde fyra af sina män att till anvisad skyddad plats bortbära den sårade.

Det var hög tid. Fransmännens kulor började åter hvina öfver platsen.

Kosackmajoren inspekterade sina i skogsdungarne befintliga afdelningar och uppsökte sedan »kamraten» från återtåget från Lappfjerd.

— Ni tillhör förmodligen general Czernitschews kår, som för tillfället är tilldelad nordarmén, frågade Henrik.

— Riktigt kamrat, svarade major Punchin.

— Jag red med order till general Tauenzien, upplyste Henrik. Jag hann utföra uppdraget, men under det jag, enligt kronprinsens af Sverige önskan, skulle sätta mig in i stridsläget, dimman gör att man från backarne å Rühlsdorff ingenting kan se, hände mig den här olyckan. Ni torde vara god omställa, att en rapport genast bringas hans kunglig höghet.

— En af mina officerare skall skyndsamt öfverbringa rapporten, svarade major Punchin, kan rendera både honom och mig en svensk stjärna, det der. Jag håller af och värderar den tappra svenska nationen.

Henrik fick med majorens hjälp fram sin orderbok och under det han af smärta bet sig i underläppen skref han:

»Sårad i ena armen och med afbrutet ben ligger jag å slagfältet i nejden af Neu-Beeren. Preussarne försvara hårdnackadt byarne utefter vägen norrut från Trebbin. Möjligt är, att general Borstell måste retirera. Fiendtligt kavalleri ströfvar redan mellan Neu-Beeren och Wittstock. Jag har er-

farit, att en större afdelning fransmän, förmodligen af Bertrands kår, öfver Trebbin marscherar mot Ahrendorff. Urståndsatt att vidare tjenstgöra, skall jag söka erhålla assistans för att nå stora vägen från Potsdam, hvarifrån jag kan erhålla lägenhet till Berlin.

En af kosackmajoren Punchins officerare öfverbringar denna rapport.

Augusti 23, 1813.

Henrik Bergfalk.»

Med stor möda hade Henrik sammanskrifvit dessa rader. Hans händer voro blodiga och rapporten bar sålunda spår af att direkte ha skrivits å slagfältet. Henrik ref bladet ur orderboken och lemnade det till majoren. Nästan vanmäktig af blodförlust och plågor föll han derpå tillbaka mot marken.

— Det är illa med er, kamrat, sade major Punchin och kallade sedan till sig fyra af sina ryttare. Derpå såg han på sin karta.

— Det kan ej vara stort mer än en half tysk mil till Gütergetz, transportera varligt dit den sårade svenske officeren, uppfyll alla hans önsknigar, jag skall belöna er, sade han till dem.

— Farväl kamrat, sade han derpå till den sårade, svingade sig upp i sadeln och gaf derpå order till en af sina officerare att skyndsamt med rapporten rida till Rühlsdorff, der han antog att kronprinsen ännu befann sig.

Varligt buro de fyra ryttarne Henrik från valplatsen. Han betraktade dem noga. De buro ej kosackernas drägt.

— Ni tillhöra den reguliera ryska armén, sade han matt. Till hans stora förvåning svarade en af männen på god svenska:

— Herr major, vi äro finska dragoner. För oss är det en ära att hjälpa en svensk officer. Gud bevare gamla Sverige och dess söner!

Henrik blef rörd. Hans ögon fuktades. — Vänner, framstammade han, så sällsamt se er här, jag har stridt för ert land vid Lappfjerd och Oravais.

— Oravais, Oravais, suckade de fyra männen, som derpå berättade, att de under kriget 1808 tjanat vid Nylands dragonregemente.*)

* * *

Under det allt detta tilldrog sig, färdades intendenten Liljensvärd med sina damer sakta framåt å vägen mellan Rühlsdorff och Sehlendorff. Afståndet mellan dessa platser var ej mer än en tysk mil, men vägen var tätt belamrad med fordon af allehanda slag. Det var därför mycket tidsödande att taga sig fram. Vägen var dessutom nästan bottenlös till följd af den stora trafiken under dagligt regnväder.

I staden Teltow, som passerades, rådde bland den kvarblifna befolkningen en gruffig oro. Skaror af förskrämda, gråtande kvinnor trängdes omkring de resandes vagn för att få höra nyheter om striden.

De resande hade ledsamt nog för alla de frågande intet annat besked att gifva än det, att bataljen i dagningen tagit sin början.

När de resande äntligen hunnit Sehlendorff, var det rätt långt lidet på förmiddagen. Genom byn passerade redan vagnar med sårade. Till de resandes obeskrifliga bestörtning funno de i en af dessa sin vän Henrik Bergfalk, honom, som de få timmar

*) Två sqvadroner finska dragoner voro 1813 tilldelade generalen, furst Czernitschews ströfkår.

förut full af lefnadsmod sett rida dem förbi. Nu var han blek, blodig och så eländig, att han af mattighet knappast kunde framhvisa ett ord.

Signe brast i gråt. Äfven fru Inez snyttade.

— Här är ej tid till klagan, utbrast intendenten. Vår vagn är beqvämare än det der bondäkonet utan fjedrar. Ni måste hjälpa mig!

Varligt buro de svenske vännerna honom till ekipaget, der de lade honom på ett af de mjuka sätena.

— Tack, o hvilken lycka att träffa er, sade Henrik matt och smekte intendentens och sina landsmaninnors händer.

— Hur är det med Gösta, frågade Signe ifrigt.

— Känner intet, hviskade Henrik.

Så märkligt, sade denne just som färden skulle fortsättas — jag hör ingen kanonad, är striden manne redan afgjord — hvem har segrat!

Å stora chaussén, å hvilken de resande nu befunno sig, var det gifvetvis äfven ett vimmel af åkdon, tillhörande nordarmén, men vägen var här af ansenlig bredd och väglaget betydligt bättre. Man måste dock till följd af den sårades tillstånd färdas helt sakta.

Fram på eftermiddagen hörde de resande åter en häftig kanonad. Signe ryste vid tanken på att Gösta och hennes svåger och många andra hon kände nu måhända finge dela vännen Henriks öde.

Vid ankomsten till den preussiska hufvudstaden, funno de resande hela befolkningen på benen. Oro och förstämning präglade allas drag. De öfverhopade våra svenska vänner med frågor om stridens gång. Den sårade, som allmänt beklagades, borde väl veta mycket han, påstodo både damer och herrar.

— För Guds skull låt oss komma fram på det att den sårade svenske officer vi medföra må erhålla

nödig läkarevård, ropade intendenten från sin plats å kuskbocken.

Gång på gång måste han, då vagnen hejdades af frågande, upprepa dessa ord.

Först fram på förnatten erhöilo de goda berlinarne besked. Segren var vunnen, Berlin var räddadt. Ett omätligt jubel hördes då längst de mennisko'lyda gatorna och ropen »lefve kronprins Carl Johan, lefve Bülow och Tauenzien» tycktes aldrig vilja taga slut. Knappast någon i Berlin sof den natten.

Genom en utgifven extra bulletin fick befolkningen fram på dagen erfara detaljerna. Fransmännen hade om morgonen dagen förut häftigt gått till anfall mot Tauenziens och Bülows kårer, hvarpå striden saktade af, men strax på eftermiddagen hade fransmännen med öfverlägsen styrka tvingat general Borstells division att efter häftig strid utrymma byn Gross-Beeren. Men då anryckte på general en chef kronprins Carl Jobans befallning general Bülow mot byn. Sextio kanoner öppnade med sin eld den afgörande striden. Under anfallet avancerade general Homburgs division till höger och Krafts till venster. Generalerna Thümen och Oppen understödde dem. Borstell framryckte åter från Klein-Beeren. Sachsarne, som försvarade Gross-Beeren, kämpade hårdnackadt. Sedan deras artilleripjeser till större delen tystats, vidtog infanteristriden. Den blef mycket blodig. Regnet hindrade skjutningen. Bajonett och kolf spelade hufvudrollen. Slutligen jagades, efter stor manspillan å fiendens sida, denna ur byn. En sachsisk division, som kommit till undsättning, blef slagen af general Kraft. Oppens sqvadroner sprängde det franska kavalleriet och skingrade det åt alla håll.

Under tiden kämpade man äfven i närheten af Ahrensdorff. Svenska jägarebataljoner och ett antal

kanoner under Kardell stredo här och tvungo fienden afbryta sin framryckning mot Rühlsdorff. Kardell skyndade i galopp mot fienden, formerade sina kanoner under häftig gevärs- och kartescheld. Många franska artilleripjeser demolerades, hvarefter preussiska kavalleriet högg in och nödgade fienden att vika. Franska armén retirerar häftigt förföljd mot Torgau. Nerdarmén har tagit 26 kanoner och 1,500 fångar. De senares antal ökas med hvarje timma.

Hvarje rad af denna bulletin lät som den ljufgaste musik för de goda berlinarne, som måst i så många år sucka under främmande ok och förmynderskap.

* * *

Henrik Bergfalk blef förd till ett lasarett och vårdades der på det omsorgsfullaste af nitiska läkare och sköterskor. De båda svenska damerna vistades ofta hos honom för att förströ honom i hans plågsamma stunder. Om några dagar hade en häftig sårfeber tillstött. Derunder föll den sårade ofta i feberyra, han talade om striden, om gevärssalvorna, om det franska kavalleriet, om kosacker och svenskar och finska dragoner, allt utan sammanhang. Ofta förbannade han den stund, då han bar vapen mot den armé, i hvars led han tjenat, skördat lagrar och ära och påstod, att det var härför, som han nu blifvit så hårdt straffad. — Vive l'empereur, ropade han mer än en gång, så att det gaf genljud i militärlasarettets korridorer.

Efter ett sådant utbrott blef han alltid lugnare och fantiserade då vekt om sin Vendela, sin älskade snart blifvande brud.

— Men Vendela, hvarför kommer du ej till mig, hvarför är du ej här, ej här när jag lider, lider,

lider, allt är ju så väl nu, du är fri, fri, fri och jag är din och du är min. Älskling, hvarför dröjer du, dröjer, dröjer!

Jaså, du kom äntligen, kom hit till din hjertevän, sitt här vid min sida, stilla, stilla, håll blott handen i min, handen i min — ack, nu är jag så lycklig.

Så låg han otta och pratade i feberyra och trodde derunder verkligen, att det var Vendela Rynnings hand, som höll hans i stället för Signes eller Inez Liljensvärds.

— Vi måste på något sätt söka underrätta Vendela om hvad som händt, sade en dag Signe till fru Inez.

— Ja, visst böra vi, men hur i all verden skall det gå till; till Lübeck kunna vi ej få någon underrättelse. Staden ligger i ett fiendtligt land och kommunikationen der är afbruten, sade väninnan.

— Det är sant, svarade Signe vemodigt.

Så gick ännu en dag.

Men dagen derpå utropade Signe lifligt till Inez, att hon fått en utmärkt idé.

— Hör på! Jag skrifver ett öppet bref till Vendela och detta sänder jag till general Vegesack, som med sin svenska division befinner sig i Mecklenburg och nu troligen ej är långt från Lübeck. Jag skrifver samtidigt till generalen — vi äro rätt mycket bekanta — och relaterar förhållandena och ber honom sända brefvet till framför honom stående franske generalen, jag tror han heter Lallemand. Franske officerare äro ridderlige.

— Verkligen en utmärkt idé, svarade Inez Liljensvärd lifligt och klappade samman sina händer.

— Beslut och handling äro ett hos qvinnan, sade Signe och satte sig ned i sitt logis å ett af hotellen vid Regenstrasse och skref:

»Berlin Regenstrasse n:o 61.

Den 28 Augusti 1813.

Konsulinnan Vendela Rynning,

Lübeck.

(adr. bankiren Wirrhoff.)

Kära Vendela!

Henrik blef rätt illa sårad i slaget vid Gross-Beeren, venstra armen är genomskjuten och ett af benen brutet. Han är mycket sjuk, men öfverläkaren å det lasarett der han vistas säger, att han går nog igenom, men det dröjer dock rätt länge innan han blir bra. Han yrar ofta och talar då mycket om dig. Jag och fru Inez Liljensvärd, i hvilken sällskap, jemte hennes mans, jag kommit hit, ha ansett, att vi borde härom underrätta dig på det du må göra som du tycker, söka möjligen öfver Stralsund komma hit eller icke.

Vår adress som ofvan.

Din väninna

Signe Segerbrand.»

Derpå skref hon brefvet till generalen och bad honom jemte nödig rekommendation öfversända brefvet till Vendela till den franske befälhafvaren.

I en hast inlades de båda breffen och förseglades, hvarpå en vaktmästare sändes till posten.

— Nå, nu är det gjordt, sade Signe muntert, det var djerft, men ofta lyckas det djerfva bäst.

Dagen efter slaget vid Gross-Beeren hade Signe mottagit några få rader från Gösta. Han var vid bästa välbefinnande och hade under slaget blott tvenne

gångar, och dessa icke förenade med egentliga farligheter, blifvit använd i adjutantstjenst.

Den 7:de september spreds i Berlin ryktet om den nya stora seger, som nordarmén vunnit, denna vid Dennewitz föregående dag.

Nu blef Signe åter mycket orolig tills hon ett par dagar derpå erhöll ett kort bref från Gösta, förmlälande, att både han och svåger Gyllencreutz befunno sig väl och af fälttåget ej haft annat men än de oundvikliga strapatserna.

Intendenten Liljensvärd hade måst begifva sig till armén. Hans fru erhöll ofta bref från honom. I ett af dessa, dateradt Rosslau den 29 september, göra vi följande utdrag: »I går slogs man tappert mellan broskansen här och Dessau. Löjtnant Eriksson och många af Elfsborgs regemente stupade. Värsta åderlåtningen fick Skaraborgs regemente, som förlorade 41 man dödsskjutne och 220 sårade. Af regementsofficerare stupade löjtnant Silfversparre och sergeant Belfrage. Major Knorring, kaptenerna Reuterskiöld, Natt och Dag, von Axelsson och Palmstjerna sårades jemte löjtnanterna Lagerberg, Leijer och Westfeldt samt fänrikarne Hulting och Gyllenhaal. Nio underofficerare sårades. Af Elfsborgs regemente sårades kapten Dahlström och löjtnant Ehrenreich och vid Vestgöta regemente löjtnant Schotte.

De våra skötte sig under generallöjtnant Sandels befäl väl och slogo fransmännen på flykten. Dessa förlorade 1,500 man.»

* * *

En förmiddag i början af oktober sutto Signe och fru Inez hos Henrik, denne var nu betydligt bättre och feberfri. Såret i armen visade sig vara

af godartad natur, men det afbrutna lårbenet vållade gifvetvis den sårade ännu svåra smärtor.

Han var numera mycket intresserad af fälttågets gång och studerade flitigt liksom nu en karta öfver den vidlyftiga krigsteatern. Oaktadt sin hjälplöshet var han numera vid jemt och godt lynne. Som något märkligt hos honom hade damerna observerat, att han, sedan han åter kommit i redig sinnesstämning, ej nämde något om Vendela Rynning.

Det knackade å dörren, en sjuksköterska inträdde och bad få tala vid någon af damerna.

Signe gick genast ut.

I korridoren stod, iförd elegant resdrägt, en beslöjad dam.

Sedan Signe stängt dörren, upplyfte damen floret och Vendela Rynnings vackra anlete framträdde. Oro och vemod voro lägrade öfver hennes drag.

Signe gaf till ett lätt utrop.

— Lefver han, hviskade Vendela.

— Ja, gudskelof svarade Signe gladt, han är betydligt bättre, feberfri och vid sans sedan tre veckor. Du har sålunda fått mitt bref?

— Ja, svarade Vendela och slöt väninnan till sitt hjerta, under det hon utropade: o, hvad jag nu är lycklig, hvad dina ord gladdde mig! Men Gud hvilken oro! Brevet erhöi jag af en fransk husar, som den franske befälhafvaren direktè från sitt högkvarter sände till Lübeck. Hvilka svårigheter sedan, min morbror ville inte släppa mig ifrån sig, enär han befarade att det skepp, på hvilket jag ville färdas till Stralsund lätt kunde uppbringas af fiendtliga kryssare. Ett svenskt fartyg, tillhörigt den firma i Göteborg, i hvilken jag numera är stor delegare, låg i hamnen och detta ville jag använda. Slutligen gaf morbror med sig och fartyget utrustades,

men så blef ingen passande vind. Motvind i tio dagar, Gud, min ängslan. Slutligen kommo vi dock i väg, ny motvind, så ändtligen för fyra dagar sedan voro vi i Stralsund. Till min lycka träffade vi der en svensk kurir, i hvars sällskap jag gjort resan hit. Hvilken ångest hela tiden, men nu är ju allt så lyckligt, så lyckligt.

-- Jag måste förbereda Henrik, sade Signe.

Med gladt hjerta sväfvade hon genom korridoren till Henriks sjukläger.

— Vendela är här, hviskade hon.

Henrik kastade på henne en frågande blick.

— Du skämtar väl icke?

— Nej Henrik, hur skulle jag kunna det i ett fall såsom detta!

— Hur har hon kommit hit? Att du haft del deruti, tager jag för alldeles gifvet.

— Allt det der talar nog Vendela om sjelf, sade Signe leende, nickade derpå åt sin väninna fru Inez, hvarpå båda damerna skyndade ut.

Sedan Signe i korridoren presenterat sin vän, gick denna in till Henrik, som räckte mot henne sin osårade arm.

— Älskling, du kommer till mig, som en engel kommer du med glädje och frid till mitt läger. Gud signe dig för din godhet, utropade den sårade hänryckt.

Med af glädje tårade ögon lade sig den unga damen på knä framför den älskades läger, tryckte hans hand, smekte hans hår och kysste hans läppar.

— Henrik, hviskade hon, nu stannar jag hos dig.

NITTONDE KAPITLET.

Morgonen den 5 december 1813 rådde en grufvig uppståndelse i den åldriga, rika gamla hansestaden Lübeck. Svenska armén, i förening med ryska afdelningar, närmade sig hastigt staden, från hvars åldriga vallar man hörde en liflig skottvexling. Snart spred sig ryktet, att danskarne af de svenska förtrupperna blifvit slagna vid Landwehr. Fram på förmiddagen samlades i staden större delen af den dansk-franska härafdelningen, cirka 4,500 man. Den besatte de gamla vallarne och gjorde sig beredd till ny strid.

Nu blef oron gifvetvis än större. Alla ihågkommo med fasa de förfärliga novemberdagarne 1806, då den flyende preussiske generalen Blücher, tillika med hertigen af Braunschweig-Osel, med sina kårer inneslöt sig i staden, som derpå stormades af de förföljande franske marskalkarne Bernadotte, prins Murat och Soult, hvilka sedan oaktadt alla böner och protester öfverlemnade staden till plundring.

Nu tycktes danskarne vilja bereda lübeckarne samma öde som förr general Blücher funnit för godt. Man må ej undra på, att befolkningen greps af oro, ja, många af ren förtviflan. Allmänt började man undangömma penningar och värdesaker.

Vid middagstiden spordes, att svenske kronprinsen sändt franske generalen Lallemand det budet, att om han försvarade sig, skulle staden genast stormas. Man trodde sålunda, att om danskarne ej skyndsamt droge sig tillbaka, måste Lübeck ånyo undergå en med storm intagen stads alla fasor.

Hemska utsigter!

Men ändock fruktade man ej så mycket de svenske soldaterna. Men man hade från vallarne sett kosacker och blotta tanken på dessa fruktade krigares kända grymhet och roflystnad kom blodet att stelna i de goda lübeckarnes ådror.

Äfven i bankiren Wirrhoffs komfortabla hem rådde ångest. Guld- och silfversaker, värdepapper jemte mycket annat nedgräfdes eller på annat sätt undangömdes och man beredde sig sålunda äfven här på det värsta.

Bankiren sjelf var med i den deputation, som hos general Lallemand på det bevekligaste anhöll, att han icke liksom Blücher måtte utsätta staden för en stormnings fasor och förestälde honom, och detta med skäl, hans härsmakts underlägsenhet mot den förenade svensk-ryska armén.

Oaktadt alla borgerskapets bemödanden att afvända faran, stodo dock de danske soldaterna fortfarande helt lugnt qvar i verket Mölle-Thor och å vallarne, der deras röda rockar, korslagda hvita remtyg och höga tschakoter bjert aftecknade sig mot den grå vinterhimlen.

Fram mot aftonen, då många gjorde sig beredda att under natten fly från staden, spred sig dock som en löpeld den hugnesamma underrättelsen, att general Lallemand med en svensk general ingått öfverenskommelsen att Mölle-Thor skulle genast öfverlemnas och de dansk-franske trupperna kl. 10 på aftonen anträda återtåget, likväl mot löfte, att intet förföljande finge ske förr än i dagningen följande morgon.

Till befolkningens obeskrifliga glädje aftågade under förnatten den dansk-franska afdelningen och staden besattes af svenska trupper. Följande förmiddag närmade sig kronprinsen med sin lysande

stab den gamla hansestaden, hvilken han få år förut måst betrakta som fiendtlig. Nu åter, anade det honom, skulle han helsas som befriare.

Bakom honom, så långt ögat kunde nå, frammarscherade hans ståtliga svenska regementen. Musikkårerna ljödo lifligt och de blågula fanorna svajade öfver de gigantiska, i solskenet glimmande bajoneträderna.

I närheten af stadsporten mötte honom stadens magistrat och helsade honom ett vördsamt välkommen. Tusentals lübeckare af båda könen stodo å platsen invid eller togo från vallarne det lysande skådespelet i betraktande.

Ett par timmar förut hade en vagn, medförande tvenne damer och tvenne uniformsklädda herrar, kört in genom den södra, nu af svenska soldater besatta stadsporten. Vagnen körde i snabb fart in på gatorna och stannade vid bankiren Wirrhoffs ståtliga hus, der de resande redan ute på gatan på det hjertligaste helsades välkomna af såväl bankiren som hans fru och döttrar.

De resande voro enkefru Vendela Rynning, intendenten Liljensvärd med fru, Signe Segerbrand och major Bergfalk, hvilken senare nu var så återställd, att han kunnat företaga den långa, för alla ganska besvärliga färden från Berlin.

De resande gjorde hastigt toilett och stodo färdiga att slå sig ned vid det rikt dukade frukostbordet, då klingande regementsmusik hördes.

Alla skyndade till fönstren, hvilka öppnades på det hvar och en skulle få tillfälle att så noggrant som möjligt taga kronprinsens intåg i betraktande.

Den tidens befälhafvare excellerade i konsten att framställa lysande militärskådespel, och kronprins Carl Johan var en fullkomlig nästare i denna imponerande konst.

Först kom på goda springare en paradklädd trupp hästgardister, derpå en från trenne regementen sammanslagen musikkår och på något afstånd från denna h. k. höghet och efter honom den stora arméstaben och derpå, så långt man kunde se, resliga vackra soldatkolonner med i armen gevär. Framför hvarje regemente gingo timmermännen i sina höga pittoreska huvudbonader och hvita, ned till fötterna gående förskinn, bärande å axeln den blanka bilan.

Torg och gator voro garnerade med väldiga menniskoskaror. Hvarje fönster var besatt med skådelystna. Mängden jublade. Damerna vinkade med sina näsdukar. Alla Lübecks klockor ringde.

Kronprins Carl Johan tycktes vara mycket belåten med det vackra, hjertliga mottagandet. Hans min var leende och hans mörka ögon hade erhållit denna vackra glans, som blifvit så mycket omtalad af dem, som känt honom under hänförelsens stunder.

Med venstra handen tyglade han hästen och med den lediga helsade han med oförliknligt behag de goda lübeckarne. Framför det ärevördiga rådhuset hade stadens representativa män tagit plats och här blottade prinsen sitt bufvud, något som äfven skedde framför förnämligare byggnader, hvars fönster rader garnerats med damer.

Från en af de många i rummen blommande växterna hade Signe hemtat tvenne sköna rosor. Den ena kastade hon till kronprinsen och hade glädjen se sig igenkänd, då han uppfångade rosen och artigt fäste den bland sina dekorationer. Den andra kastade hon till Gösta, som red i ett af de närmaste leden. En eldig slängkyss var hans tack.

Hela den dagen befann sig den goda hansestaden i festrus. Högtidsstämning rådde öfverallt och på aftonen var det fest i många af de rika hemmen.

Medan en betydlig del af kavalleriet och äfven massor af infanteri kastades in i Holstein, fick dock en stor del af armén under några dagar hvilat ut i staden, der kronprinsen tagit sitt höggvartér.

Dagen efter intåget fylles bankiren Wirrhoffs praktfulla, rikt upplysta salar och rum af en lysande samling af damer i rika drägter af siden och sammet. Blixtrande juveler glimmade bland mörka lockar och från marmorhvita halsar och armar. Damerna omgäfvos af brokiga skaror af officerare af alla grader ur de svenska och ryska arméerna. Hvarje till festen inbjuden familj hade, enligt värdens önskan, medtagit de officerare, som hos dem voro inqvarterade. De många vackra uniformerna, bland dem i all synnerhet de ryska kavalleriofficerarnes lysande drägter, gjorde vimlet pittoreskt.

Bankiren, hans fru och döttrar gjorde på det älskvärdaste sätt les honneurs tillika med familj-medlemmen Vendela Rynning. Hon var nu nära 30 år men fortfarande lika vacker, ja, rent af förtrollande vacker i den rika gula sidendrägt, hon nu bar.

Signe hade från Sverige medfört en charmant drägt af skärt siden, hvilken hon under sin vistelse i Tyskland först nu haft tillfälle att begagna. Den klädde henne utmärkt.

Hon såg ut som en prinsessa, menade flere unga lübeckskor, då de noga betraktade henne, der hon stod samtalande med adjutanten hos kronprinsen numera kapteneu*) Gösta Årell och sin svåger nyutnämde majoren Gyllencreutz.

*) Måhända tycker här en och annan läsare, att förf. gjort en af bokens hjeltar — Gösta Årell — till kapten vid allt för unga år. Han vill därför erinra derom, att kaptener i svenska armén vid 27 à 28 år på 1810-talet ej alls hörde till märkligheterna. Historieskrifvaren C. J. Ljunggren, ehuru

— Hon har ju ock varit hoffröken hos svenska drottningen, anmärkte en af damerna. Det synes ock — hvilken hållning, hvilken air ja hon, om någon, liknar, som ni säga, en prinsessa.

Det gick muntert till omkring den rikt dukade buffén. Champagne och andra ädla viner flödade.

Plötsligt knackades i en af bälarna. Glammet tystnade. En högräst, axelbred, manlig gestalt med örnnäsa och bestämda, men dock ganska välvilliga drag, stod vid midten af ett af borden med glaset i hand. Kronornas ljusflöde spred ett lysande skimmer bland fransarne på hans epåletter och de många blixtrande dekorationerna på hans bröst.

— General Vegesack, han som besegrade franske generalen Loison vid Retschow, hviskade de svenske officerarne till damerna.

— Damer och herrar af Lübecks societet, ärade vapenbröder, tog generalen till orda på välklingande tyska. Vi lägrets söner, som nu i en hast från

ofrälse, blef kapten vida tidigare. Ännu lidande af sitt vid Leipzig erhållna sår gjorde han fälttåget i Norge offer hvars slut han dekorerades med Svärdsorden, hvarpå han lemnade armén. Vemodsfultt skrifver han härom: »Ingenting tycktes numera qvarhålla mig vid armén, der jag, i anseende till de krämpor jag ådragit mig i tyska fälttåget, troligtvis för alltid slutat min aktivt krigiska bana, ehuru ännu blott 24 år gammal. Hvilken sönderslitande tanke! Huru smärtande måste icke detta sannolika resultat förefalla den, som med hela ungdomens värme omfattat krigsståndet! Det oblidkeliga ödet hade likväl afkunnat sin hårda dom, och undergifvenhet för ödets vilja blef människans ofelbara lott.»

Generallöjtnant G. A. B. Cederström, en af hjeltarne från Bornhöft, var vid 29 år chef för Mörnerska husarerna under fälttåget 1813 och samma år generalmajor. Andra exempel att förtiga. Unga kaptener, regementsofficerare och äfven generaler var det under början af Carl Johans svenska tid godt om vid vår armé.

kalla bivuaker blifvit flyttade in i rika salar, belysta af bländande ljus och omgittna af sköna, älskvärda damer och välvilliga herrar af den gamla vördade hansestadens högsta kretsar, vi ha alla blifvit hänfödda af det storartade mottagande, som kommit oss till del. Den 6 och 7 december 1813 bli för oss dagar, som vi städse skola lifligt ihågkomma.

För i all synnerhet tvenne af oss blir denna dag en bemärkelsedag för lifvet, ty för dem är dagen den officiela trolofningsdag. Midt under strid och oro kan stundom kärleken fira sina fester, det kan uppstå idyller midt bland slagtingarnes vimmel.

Min högt ärade vapenkamrat general Georg von Döbeln sade, när han för få år sedan å Umeå torg tog farväl af den del af finska armén, som vid fredsslutet 1809 ännu stod under Sveriges fana: »Tiden förändrar allt, med den glömmes allt. Dock försäkrar jag eder, och I skolen sjelfva finna det, att krigsmannasamband, knutet vid strid, faror, blod och död, aldrig upplöses. Således äro ni och jag förvissade om hvarandras kärlek, ty krigsmannaskap räcker lefnadens lifslängd, och den tacksamhet, jag er förkunnat och nu förkunnar, har med detta vårt samband en ouplöslig förening.»

Major Henrik Bergfalk, kapten Gösta Årell, jag beder eder, att ni i denna högtidsstund erinra eder återtagat från Lappfjerd i september 1808, erinra eder Oravais, striden vid bäcken mellan Lillträsket och hafvet och arméns framryckning från höjderna, den gamle Pavos död, än flere detaljer, och ni skola finna, att jag och ni städse måste förblifva vänner, vänner för lifvet. — Och ni, mina unga, sköna damer, enkekonsulinnan Vendela Rynning och fröken Signe Segerbrand, ni ha båda med stort deltagande följt edra hjertevänners skiftande öden under finska fält-

tåget och när de sedan i Vesterbotten stredo för den gamla kungliga svenska jorden, och ännu närmare ha ni deiat deras öden på den blodiga tyska, och hvad en af eder beträffar, äfven lidanden. Banden mellan eder och dem ni hålla så kära ha derigenom ännu fastare knutits, ni ha med dem haft krigsmannasamband och samtidigt ha ni med mig knutit det vänskapens band, som endast döden kan upplösa. Jag tyckes sålunda vara rätt man, att här i detta vördade hus, i hvilket en af de nämnda damerna är en älskad, värderad anhörig, på anmodan härmed officielt förklara trolofning ingången mellan enkekonsulinnan Vendela Rynning och majoren vid svenska generalstaben Henrik Bergfalk och mellan fröken Signe Segerbrand och adjutanten vid kronprins Carl Johans stab, kaptenen Gösta Årell — och samtidigt som jag detta tillkännager, sända vi alla, svenskar som tyskar, en jublande helsning till de nyförlovades hem, der uppe i den sköna svenska bygden, till hem, kransade af vördnadsbjudande skogar i nejder, der nu fullmånen lyser öfver isbelagda tjern och sjöar, till hem och nejder, dit nu våra kärleksfulla tankar vandra. — De nyförlovades välgångsskål — hoch — hurra!

Under ett obeskrifligt jubel tömdes glasen.

Festen fortsattes under högtidsstämning. Derunder närmade sig en af betjeningen kaptén Årell och anmälde, att i nedra våningen en svensk soldat önskade tala vid honom.

Kaptenen såg leende på sin fästmö. Jag är viss på, att det är korpral Ferm, sade han. Vill du följa med, frågade han derpå.

— Visst vill jag det, svarade Signe. Jag är säker om, att äfven Vendela och Henrik vilja gå med.

Hon hade rätt. Henrik fattade genast sin krycka och stödd af denna och sin fästmö vandrade han utför trapporna.

I ett af rummen återfinna vi vår vän Håke Ferm, nu korpral vid major Gyllencreutz' kompani vid ett af Vestgötaregementena.

Han gjorde honnör med handen och ställningssteg, så det small i stengolfvet.

— Har sport, att herrskapet firar sin bröllopsfest i afton och därför ville ja värdsamt gratulera, sade korpralen.

— Bröllop är det inte, men väl trolofning, svarade Gösta.

— Vackert så, inföll Ferm. Trolofning är enligt Sveriges lag äktenskap, som med vigsel fullbordas skall, och därför var det väl inte så galet sagdt.

— Det var mycket vänligt af dig att gratulera oss, sade Signe och Vendela.

— Vi ä nog flere, som vilja det. Nästan hela femte korpralskapet af Hållestads kompani står här utanför.

— Bed alla komma in, tillsade Gösta.

Ferm öppnade dörren till gatan och in marschade, med korpral Rask i tåten, en ståtlig kolonn veteraner.

— God afton gamle bussar, sade Gösta lifligt. God afton Rask, Pil, Ask, Dufva, Gran, god afton allesamman, hjertligt välkomna, det var mycket vänligt, att ni ville gratulera edra prestgårdspojkar och deras fästmör, hvilka ni, något hvar, i den kära betrakten lärt känna och värdera.

— Tack, hjertligt tack, sade Henrik och de båda damerna och tryckte soldaternas händer.

— Jag ser ej till Höger, Lätt, Blom och gamle Pan, sade Henrik.

— De tre förstnämde, nådig majorn ärade med att namngifva, stupade vid Dessau, och gamle Pan han föll med jägarne vid Lepzevik, svarade korpral Rask.

— Jaså, de ha fallit på ärans fält härute i främmande land. Hville de i frid, sade Henrik med rörelse och tillade: Det är nog många från gamla Hällestad, som strukit med i krigen sedan 1805 tills nu.

— De äro många, många di, svarade Rask.

— Hur många tror du?

— Jaaa, det är just ej godt att säga det, men från hela pastoratet tror jag nog di ska vara en hundrafemtio man, om en noga vill räkna efter.

— Hundra fentio man endast från Hällestad, kan det vara möjligt, utropade Henrik.

— Möjligt ja, ja då, svarade Rask. I Pommern dogo minst 35 å 40 man och i ryska kriget många för både krut och sjukdomar. Öfver 100 man ströko med, detta är så säkert som amen i körka. Det var ju sorg i snart sagdt hvarje stuga. Och äfven den här gången ha många gått åt, så att 150 man från Hällestad omkomna i krig sedan 1805, det är till och med för litet tilltaget, herr major.

— Slå er ned allesammaus, sade Vendela och bjöd soldaterna taga plats kring af betjeningen framsatta bord. Å dessa stod snart en mängd vinbuteljer och glas, och när vinet var ifyllt, tog Rask till orda och föreslog i kraftiga ordalag de nyförlofvades skål, hvarpå ifriga hurrarop följde.

Vendela utnämde Håke Ferm till värd för aftonen. Rikliga förråd af matvaror skulle framsättas och allt hvad som för tillfället ej kunde uppätas, bad hon honom utdela.

Under soldaternas hurrarop lemnade de nyförlofvade den nedra väningen.

— Hör I gossar, sade derefter Håke Ferm. Vill ni som ja, så ge vi det här vinblasket tusan och ta oss nu till att börja dan med på harrevis en toddy af di der kunjaksputellera ja ser der bort i ändan på stora bordet. Å sen när vi äta all den fine maten vi nog lär komma att få, så ta vi vinsqvättarna som påbröd, det är på uppserevis det.

Att det goda förslaget strikte följdes, behöfde ej nämnas.

Soldaterna sutto snart rundt om bordet med glasen framför sig och tjugu teskedar hjälpte slamrande sockret att smälta.

— Det är inte ofta vi ha det så här vortrefflich som i qväll, då harrans välsignelse nog kommer att riktigt regna ned i magen på oss, sade korporal Rask. Men så är ock tillfället exemttonelt, som våran major säger. Hängel och vångel mellan knektar och töser är väl intet ovanligt i fält, det må hundingen veta, men sådana här regåla trolofningar som mellan våra prestgårdspojkar och de båda rara damerna der hemifrån, det får man nog leta efter i kriegszeit.

— Ja tycker hvad pastorns Gösta nu ska mål Lägga armarne om kammarherrens grannaste mädchen och pussa henne, det smakar nog etwas det, inföll Håke Ferm.

— Den andre har det inte sämre den. Aldrig förr har ja sett konsulinnan så wunderschön som i qväll, intöll Pil.

-- När hon ändtligen har fått den hon så gerna ville ha, så bör hon väl vara vacker, menade Ask.

— Aldrig har ja trott, att någon menniska kunde ha vackrare armar än min Lisa, när hon der hemma treflig och varm står vid baket, men raggern i det, när ja nu fick se konsulinnans armar, runda som

om di varit svarfvade och hvita som mjölk, så märkte ja, att jag lefvat i stor villfarelse, sade Pil.

— Det var tusan hvad du måtte blifvit veriebt på vår blifvande majorskas armar, sade Ask spefullt.

— Ja såg allt mer än dem ja. Det är konstigt med herrskapsstrauenzimmern att di för jemnan, när det skall vara på stass, ska vara halfnakna der oben. Min Lisa finge aldrig visa sig sådan för folk, det är säkert det, menade Pil.

— Hör upp Hållestadsknektar, ropade korpral Rask, vell I som ja så, när di ska ha bröllop der hemma, så ta vi, alla som då ha lifhanken i behåll förstås, munderingen på och gevärt i näfven och så ge vi oss af till Stora Hållestad och Holmudden och paradera, och skulle det nu så vara, att majoren ej skall ha sitt biläger, som det heter på gentilt vis, på Holmudden, så paradera vi på det höga äkta parets hemkomstöl.

Förslaget mottogs med entusiasm och beleds-gades af nya hurrarop för de nyförlovade.

Och så drack man en stund tappert om med hvarandra, glammade och hade det lystert.

— Hvert ska det bära af härifrån måntro, frågade Ask sin korpral.

— Vete tusan, svarade denne, men förmodligen in i Holstein mot dansken. Den knäcka vi snart å sen bär det kanske af direkte till fransosernas hufvudstad Paris, för att detronisera Bonnaparten. Ja hörde i går några af befälet som talte som så.

— Dansken är seg, inföll Håke Ferm, men vi ha vintern framför oss, å då kan, om intet annat hjälper, våran kronprins Carl Johan göra som Carl X Gustaf gjorde en gång, gå öfver isen först till en ö som heter Eyen och sen till en ö som heter See-land, der hufvudstaden belägen ist.

— Anamma det, det vore ett godt förslag, menade flere soldater.

— I ska få se han gör det, om intet annat hjälper, menade Pil.

— Ni tala om hans konglig höghet, hör ja, sade korpral Rask med högtidlig stämning, i det han stälde sig upp med glaset i hand. Hör upp kamrater! Alla veta ni huru djekligt det var att vara knekt förr i tiden. Stryk fick man, svälta och frysa fick man, som trasslarfvor hängde kläderna om benen. Djekligt är det nu med, med marscher och bataljer, men kommer en lefvande ur krutröken, så har en det bra. Tänk hvad godt vi haft under den här långa campagnen mot hvad vi skulle fått det, om vi ej haft våran nye nådige kronprins. Han är en karl för hela dagen han, en ärans knektakar! är han, en karl, som sjelf burit musköten han, en sådan behöfde Sverget i dessa bistra tider och därför gaf oss försynen honom. Alla böra vi tacka och ära honom. Han kommer att bringa än mera lycka åt vårt älskade fosterland, vårt kära land, som fannas af samma vida vatten, som jag här i dag från en af Lübecks vallar kunde skönja. Kamrater, hör upp, det här glaset tömma vi i botten för våran kronprins Carl Johan. Tres bien mes chères, som kronprinsen sade till våra jägare vid Lepzevik. Hoch!

Glaset druckos och väldiga hurrarop genljödo genom husets båda våningar.

— Jaha, sade Ask sedan hurraropen tystnat, våran Carl Johan han är en storhet och Rask hade rätt i allt han sade. I knekten käns det nu på ett annat vis än förr. Ja vill just ej nu tala om landtvärnet och allt det der eländet, men alla veta vi dock, huru vi hade det vid regementena förr. En general är han som ingen, det vet en nu, sedan han

besekrat Bonnaparten, men gossar, så qvickt lär han väl ändå inte komma från det danska riket. Ni kanske inte vet, att en af fransosernas förnämste marskalkar Davousten di kallar, nu är i Hamburg ej långt härifrån med en stor armé. Ryske generalen Benningson, di kallar, belägrar honom, men den der fransosen lär nog inte bli god att tass med, ska i få se.

— Å strunt, menade Håke Ferm, kosackerna di känner ja till, å donnerwetter, som tusken säger, di släpper honom inte lös. Öfver isen ska vi i vinter. Ha vi tågat in i Berlin, Lepzevik, Magdenburg å Lübeck, nog fanken kunna vi marschera in i Köpenhamn, det vore att sätta kronan på verket. Ska vi ha Ncrget, som di prata, så nog kattsingen borde Carl Johan nu passa på å ta hela tutten på en gång å lägga båda rikena till det svenska väldet, alldeles som Carl Gustaf ville ha det på sin tid.

— Djekei i det, Ferm har rätt, ropade Pil. Pojkar, hurrarop vill det till för den der — hvad heter det nu på militärspråket — idén, ja, så va det. — Tres bien ma chère. Hoch!

— Hurra, burra, hurra, ropade åter soldaterna så det genljöd genom huset.

— Men hör i go vänner, sade soldat Gran, som under allt det lifliga talet och pokuleringen varit temligen tystlåten af sig, vet I hva ja för ett par dar sedan hörde några af befålet glonka om — jo, ej mer å mindre än att österrikarn börjat krängla med Carl Johan och att russen inte heller skulle vara att lita på samt att Carl Johan, när han fått reda på allt det der, blifvit etter arg och skickat det budet till kejsarne, att om di ej låta honom regera som han vill med dansken, så upphäfver han med sina svenska trupper belägringen af Hamburg,

och förenar sig med Davoustens armé å sen sätter han sig i marsch i ryggen på di allierade. Bonnaparten ha di i fronten, å hvarken han eller Carl Johan är att leka med, det borde di veta. I ska få se, att krångla di länge med våran kronprins, så kan det gå på det viset.

— Allt det der du pratar Gran, det var vidlyftiga saker det, men å la bonheur, som kronprinsen säger, gerna går ja mot russen en gång till om det kniper, och det göra nog ni andre med, inföll Håke Ferm.

— Visst tusan göra vi det, ropade flere soldater.

När Henrik och Gösta med fästmör återkommo till festvåningen, funno de större delen af sällskapet samladt omkring en ung officer i de mörnerska husarernas vackra uniform. Han var nedstänkt af vägsmutts, hans ansigte var krutstänkt och han blödde från ett sår i hufvudet. Midt framför honom stod general Vege sack, hvilken ville veta detaljer om striden vid Bornhöft.

— I skymningen i afton, sade på svensk-tyska den unge mörnerske hasarlöjtnanten, anföll general Sköldebrand med 6 sqvadroner af de våra, en sqvadron skånska och 2 sqvadroner schillska husarer, tillsammans 900 man, 6,000 danskar och fransmän vid Bornhöft. Marsch, marsch, hurra, ropade generalen och vi, när vi höggo in. Vår regementschef, öfverste Cederström blef sårad, ryttmästaren Planting-Berglod och kornett Cock stupade. Sqvadronerna hurrade, trängde genom första fiendtliga linien och togo kanoner och många fångar. Inne i byn blef det ett förfärligt fäktande. En sqvadron skånska karabinierer under Rosencrantz kom till undsättning. Slutligen flydde fienden. Hans förlust i döde och sårade är stor. Vi togo 200 fångar. Vår förlust är omkring 20 döda och 60 sårade samt något öfver

100 döde och sårade hästar. Jag har, enligt befallning, för kronprinsen aflagt rapport om segern.

Nu blef stämningen uppe i de vackra salarne än lifligare. Champagnekorkarne smälde en lång stund som plutoneld.

Under det flera damer togo omhand den sårade och ombuldade honom på det bästa — Rose Wirrhoff band derunder sin näsduk om den unge krigarns hufvud — sade Signe till sin fästman:

— Hvilken tid vi lefva uti, så rik på händelser, historiska tilldragelser hvarje dag och så märkligt, vi lefva midt bland händelserna, midt i världshistorien, allt är tragiskt, underbart som en dröm — och jag som nu är din fästmö, och om du får lefva snart din blifvande brud, det är ju som en dröm detta med.

— Ja, älskade det är som en dröm, för hvars förverkligande vi dock i det hela ha att tacka historien och världshändelserna, de ha länkat våra öden samman.

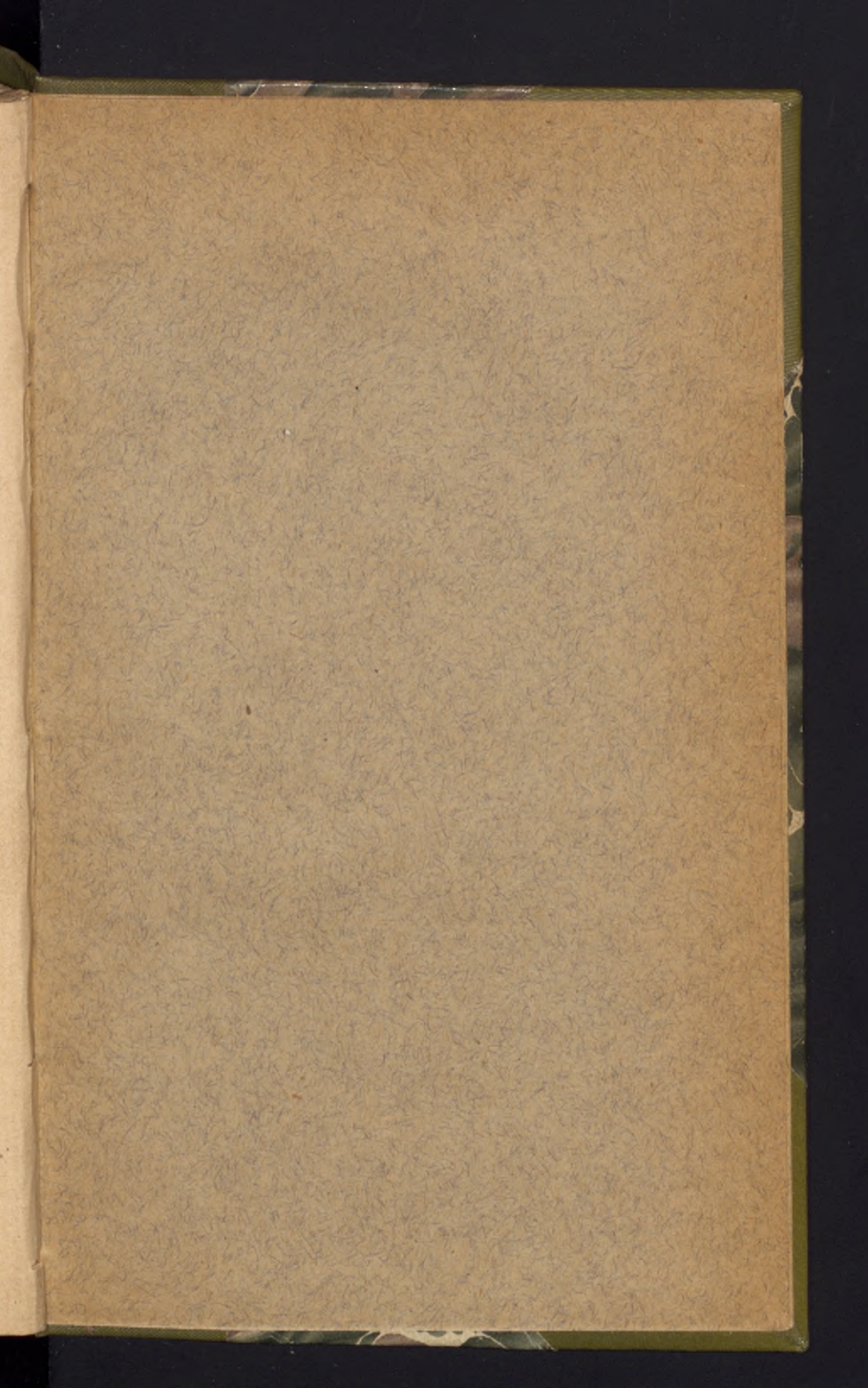
Han böjde sig ridderligt ned och kysste sin fästmöns hand.

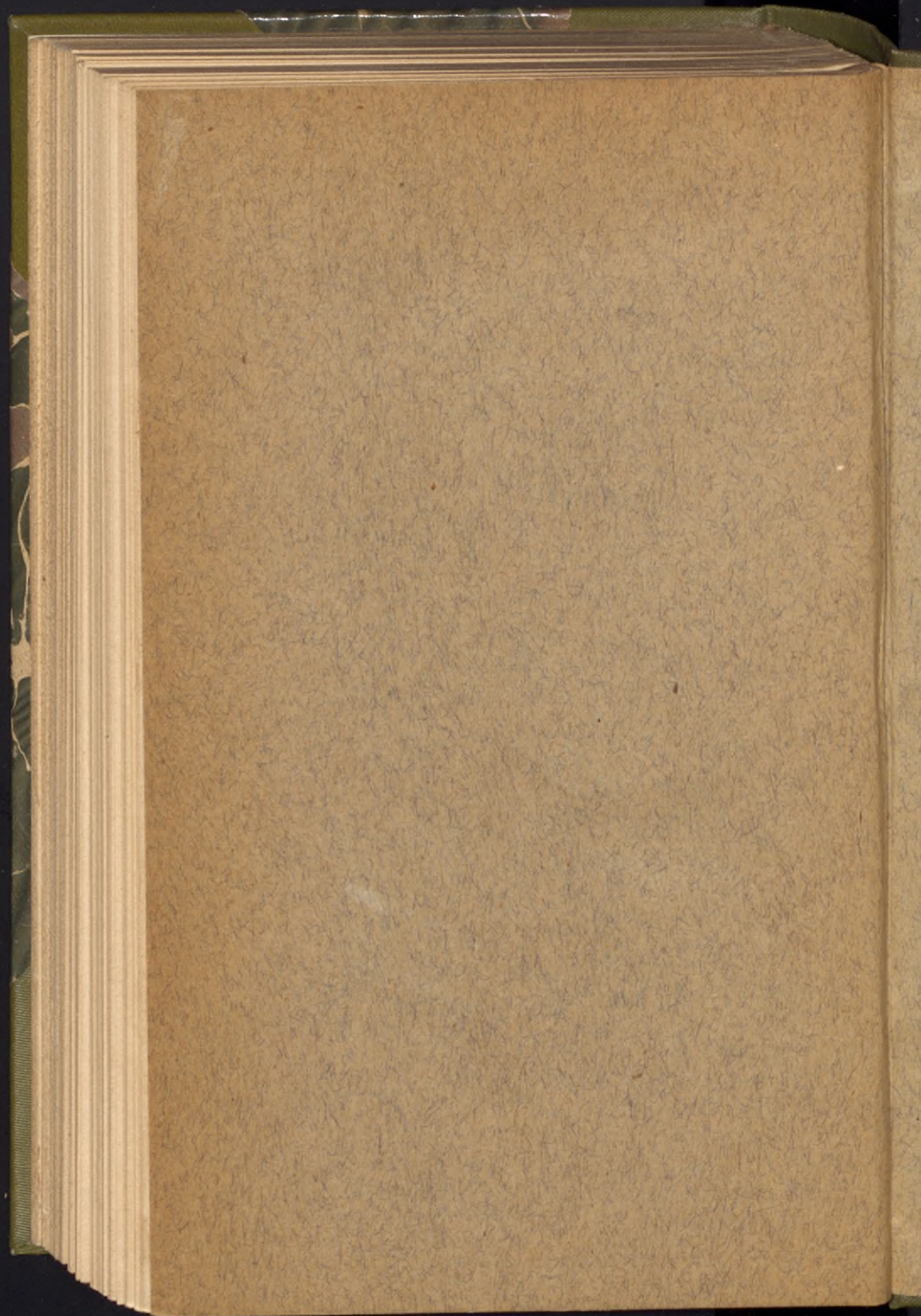
— Lefve general Sköldebrand och de mörnerska busarerna, hoch, hurra, ropade en öfver segern vid Bornhöft entusiastisk bögre kavalleriofficer. Hoch, hurra, jublade officerarne.

— Hoch, hurra för kronprins Carl Johan, ropade soldatskaran på nedra botten.

Genom de öppna dörrarne hördes soldat Pils gälla röst: Lefve Carl Johan — tres bien ma chère! — och derpå korpral Rasks basstämma:

— Lefve fäderneslandet, det gamla Sverige, dess storhet och ära!

6000265053

Göteborgs universitetsbibliotek

